

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Стефан М. Степановић

**АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ГЛАГОЛА У
САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ
ЈЕЗИКУ**

Докторска дисертација

Београд, 2023

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHILOLOGY

Stefan M. Stepanović

**ACCENTUAL DOUBLETS OF VERBS IN
THE MODERN SERBIAN STANDARD
LANGUAGE**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2023

УНИВЕРСИТЕТ В БЕЛГРАДЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Стефан М. Степанович

**ВАРИАТИВНОСТЬ УДАРЕНИЙ
ГЛАГОЛОВ В СОВРЕМЕННОМ СЕРБСКОМ
ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ**

Докторская диссертация

Белград, 2023

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ И ЧЛАНОВИМА КОМИСИЈЕ

Ментор:

др Ана Батас, доцент
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Чланови комисије:

1. _____

2. _____

3. _____

Датум одбране:

АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ГЛАГОЛА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ЈЕЗИКУ

САЖЕТАК

У раду се првенствено са синхронијског становишта испитује акценатска дублетност глагола у савременом српском књижевном језику.

Предмет рада су акценатски дублети глагола свих глаголских врста у савременом српском књижевном језику, и то у инфинитиву, презенту, радном и трпном глаголском придеву, аористу, глаголском прилогу садашњем и глаголском прилогу прошлом.

Ексерцирани акценатски дублети анализирани су истовремено са:

1. дијахронијског становишта, тј. са аспекта историјске акцентологије и акцентуације;
2. дијалектолошког становишта, тј. са аспекта савремених дијалеката;
3. фонолошко-творбеног становишта;
4. фонолошког становишта (утицај силабичке структуре и метатонијског повлачења акцената);
5. фонолошко-морфолошког становишта.

Што се тиче лексикографске анализе, представили су се речнички начини обележавања акценатске дублетности глагола у заглављу речничког чланка и, на основу резултата претходних анализа, ако је то било могуће, предложили су се најподеснији модели за доношење овог типа информација у дескриптивним и нормативним речницима. Представила су се и речничка решења за сваки глагол и поредили су се речници међу собом, али и сами са собом, те су се увиделе разне недоследности. При томе нас није занимао редослед навођења дублета, већ само да ли је акценатска дублетност равноправна или је неравноправна (или је нема), што се видело на основу тога да ли је неки акценатски облик (или акценатски модел) стављен у заграду или не. Конкретна другачија решења или потврду већ постојећих нисмо давали често, пошто нисмо ни добијали комплетну слику на основу свих анализираних аспеката.

Кључне речи: савремени српски језик, акценатски дублети, глаголи, глаголске врсте, прозодија, творба речи, дијалектологија, историјска акцентологија, лексикографска обрада.

Научна област: савремени српски језик.

Ужа научна област: фонетика, фонологија и акцентологија српског језика.

УДК:

ACCENTUAL DOUBLETS OF VERBS IN THE MODERN SERBIAN STANDARD LANGUAGE

ABSTRACT

The thesis primarily examines the accentual doublets of verbs in the modern Serbian standard language, from a synchronic perspective.

The scope of the study considers accentual doublets of all verb types in the modern Serbian standard language, namely in the infinitive, present and aorist, the active and passive participles and the present and past participles.

The excerpted accentual doublets were analyzed simultaneously through:

1. a diachronic perspective (the aspect of historical accentology and accentuation);
2. a dialectological perspective (from the aspect of modern dialects);
3. a phonological-word formation perspective;
4. a phonological perspective (the influence of the syllabic structure and the metatonic withdrawal of accents) and
5. a phonological-morphological perspective.

The lexicographic analysis was aimed at presenting the various ways of marking accentual doublets of verbs in the head of the dictionary article. Based on the results of previous analyses, the most suitable models for presenting this type of information in descriptive and normative dictionaries were proposed. Lexicographic solutions for each verb were presented and dictionaries were compared both with each other and within themselves, wherefore various inconsistencies were seen. In this respect, the scope of our interest was not the order in which the doublets were listed, but only whether the accentual doublets of verbs are equal or unequal (or absent), which was seen on the basis of whether an accentual form or accentual model was placed in parentheses or not. Since all of the analyzed aspects didn't provide a complete and precise picture, there were places we couldn't give specific solutions or confirmations of already existing ones.

Key words: modern Serbian language, accentual doublets, verbs, verb types, prosody, word-formation, dialectology, historical accentology, lexicographic processing.

Scientific field: modern Serbian language.

Scientific subfield: phonetics, phonology and prosody of the modern Serbian language.

UDC number:

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	1
1.1. ПРЕДМЕТ РАДА.....	1
1.2. ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ.....	2
1.3. МЕТОДОЛОГИЈА.....	4
1.4. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА.....	6
1.5. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ.....	6
1.6. КОМПОЗИЦИЈА РАДА.....	7
2. ГЛАГОЛИ ПРВЕ ВРСТЕ.....	8
2.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ, РАДНОМ ПРИДЕВУ И ГЛАГОЛСКОМ ПРИЛОГУ ПРОШЛОМ КОД ГЛАГОЛА ПРВЕ ВРСТЕ АКЦЕНАТСКИХ ТИПОВА <i>ПЕЋИ-ПЕЧЕМ, ЛЕЋИ-ЛЕГНЕМ, ДОЋИ-ДОЂЕМ И ТРЕСТИ-ТРЕСЕМ</i>	8
2.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ НЕКИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ ГЛАГОЛА.....	16
2.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ПРЕЗЕНТУ НЕКИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ ГЛАГОЛА.....	20
2.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ.....	24
2.5. ОСТАЛИ ПОЈЕДИНАЧНИ СЛУЧАЈЕВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ.....	27
3. ГЛАГОЛИ ДРУГЕ ВРСТЕ.....	29
3.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ).....	29
3.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ.....	37
3.3. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ.....	41
4. ГЛАГОЛИ ТРЕЋЕ ВРСТЕ.....	42
4.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ).....	42
4.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ.....	52
5. ГЛАГОЛИ ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ.....	53
5.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У РАДНОМ ПРИДЕВУ ГЛАГОЛА ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ..	53
5.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ПРЕЗЕНТА ГЛАГОЛА ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ.....	53

5.3. ОСТАЛЕ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ У ЧЕТВРТОЈ А ВРСТИ	55
6. ГЛАГОЛИ ЧЕТВРТЕ Б ВРСТЕ	56
6.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ.....	56
6.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ.....	62
7. ГЛАГОЛИ ПЕТЕ ВРСТЕ.....	63
7.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ).....	63
7.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ.....	85
7.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ	88
7.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ	90
8. ГЛАГОЛИ ШЕСТЕ ВРСТЕ ИНФИНИТИВНО-ПРЕЗЕНТСКОГ ОДНОСА Е:И	91
8.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ.....	91
8.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ	92
8.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ	93
9. ГЛАГОЛИ ШЕСТЕ ВРСТЕ ИНФИНИТИВНО-ПРЕЗЕНТСКОГ ОДНОСА И:И.....	94
9.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ).....	94
9.2. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ).....	142
9.3. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ.....	148
9.3.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ.....	148
9.3.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ПРЕЗЕНТУ	149
9.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ	157
10. ГЛАГОЛИ СЕДМЕ ВРСТЕ	158
10.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ.....	158
10.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ	158
10.3. ОСТАЛЕ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ У СЕДМОЈ ВРСТИ.....	158
11. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У АОРИСТУ	159
12. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ГЛАГОЛСКОМ ПРИЛОГУ САДАШЊЕМ.....	173

13. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У РАДНОМ ГЛАГОЛСКОМ ПРИДЕВУ ГЛАГОЛА НА -А- У ИНФИНИТИВУ	174
14. ПРЕЗЕНТСКА АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ТИПА <i>ЖЕЛЇМО</i> И <i>ЖÈЛЇМО</i>	180
15. ПРЕЗЕНТСКА АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ГЛАГОЛА <i>ХТЕТИ</i> У НЕГАЦИЈИ.....	183
16. СИНТЕЗА 1: ЛЕКСИКОГРАФСКИ СЛУЧАЈЕВИ СЛАГАЊА И НЕСЛАГАЊА	184
17. СИНТЕЗА 2: АКЦЕНАТСКИ ОДНОС МОТИВНЕ РЕЧИ И ГЛАГОЛА	185
18. СИНТЕЗА 3: ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ	187
19. ЗАКЉУЧАК.....	190
20. ЛИТЕРАТУРА	192
20.1. ИЗВОРИ.....	192
20.2. ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА	192

1. УВОД

1.1. ПРЕДМЕТ РАДА

Предмет рада су акценатски дублети глагола свих глаголских врста у савременом српском књижевном језику, и то у инфинитиву, презенту, радном и трпном глаголском придеву, аористу, глаголском прилогу садашњем и глаголском прилогу прошлом.

Под акценатском дублетношћу (АД) глагола подразумевамо напоредну употребу два акценатска облика (АО) истог глаголског облика који су истог фонемског састава и који су различито акценатовани, а имају идентично значење и идентичну морфолошку вредност. Притом је битно истаћи да оба АО морају припадати и истој глаголској врсти. Наиме, нису анализирани случајеви када глаголи имају другачије презенте, без обзира на то што се у инфинитиву среће АД. Тако, на пример, није анализиран глагол *изабирати*, који у РСЈ има следећу АД: *изабíрати*, *-абíрāм* (*изабирати*, *-рēм*). Код тог глагола уочавамо два акценатска модела (АМ), где један има парадигму глагола пете врсте, а други глагола друге врсте. Нисмо се бавили ијекавским варијантама, већ само екавским.

АО је облик са једном акценатском реализацијом у оквиру једног глаголског облика, а за АМ подразумевамо однос два или више АО морфолошки различитих облика истог или различитих глаголских облика (нпр. АМ је *пèћи-пèчēм* (инфинитив и презент), *пèчен*, *-ēна*, *-ēно* (облици за родове у трпном придеву) и сл.). Треба указати на разлику када кажемо нпр. АО *окрèчити* и АО типа *окрèчити*, што је посебно битно у делу кад класификујемо податке из народних говора (исто важи и за нпр. АМ *окрèчити*, *òкречīм* и АМ типа *окрèчити*, *òкречīм*). У првом случају се мисли само на тај глагол, а у другом случају се подразумевају и остали префигирани глаголи те основе, а често се под то подводи и прост глагол (као што се и префигирани глаголи често могу подводити под тип АО насловљен простим глаголом), што је лако проценити на основу познавања акценатског понашања за сваки глагол посебно. Нпр. у презенту када кажемо АМ типа *завòнити*, *зāvонīм*, ту рачунамо само префигиране глаголе, пошто се зна да се прост глагол другачије понаша (*звòнити*, *-īм*); или ако кажемо АО типа *òкопāм*, знамо да то неће подразумевати да ти говори имају и *кòпāм*, пошто *òкопāм* познају и неки говори који имају *кòпāм*. Изузетно, тип АО (или тип АМ) може се односити и на глаголе који се исто акценатски понашају, а нису исте основе, али то се разазнаје из контекста и то је у случају обраде једне акценатске појаве која захвата више глагола.

У раду смо користили термине префигирани (глаголи настали префиксацијом) и непрефигирани или прости глаголи (одговарајући парњаци према којима су настали префигирани глаголи). Некад смо користили термин прост, а некад непрефигирани глагол, пошто нам ниједан није довољно прецизан, па се нисмо могли одлучити за један од њих, али и под једним и под другим подразумевамо исто.

Анализирани глаголски облици су махом најсложенији и најспецифичнији са аспекта АД, а уз то се и користе у данашњем књижевном језику, како у писаној, тако и у усменој реализацији, а њихова фреквенција је пре свега условљена стилском раслојеношћу језика (на пример, аорист или глаголски прилози не користе се подједнако у свим стилевима). Из анализе су, што се тиче простих глаголских облика, изостали императив, у којем се дублетни АО слабије јављају, и имперфекат, који се из говора практично изгубио, па самим тим није подесан за анализу АД.

Пошто тема обухвата акценатске дублете глагола у савременом српском књижевном језику, сви анализирани дублетни АО обухваћени су књижевнојезичком нормом, а АД се сагледавала и у односу према акценту глагола у новоштокавским народним говорима. Истраживање није строго синхронијски оријентисано (али то јесте главно усмерење), већ се у

историји језика (и у дијалектологији) трагало за узроцима АД, као што се трагало и за могућим објашњењем појединих АО, што су била помоћна усмерења по потреби и могућностима.

1.2. ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Литературе посвећене акценатским дублетима код глагола има врло мало, а Никола Радосављевић (2019: 5) је у својој докторској дисертацији *Акценатска дублетност именица у савременом српском стандардном језику* указао да су се акценатски дублети изненађујуће мало систематично разматрали у литератури и да је врло мало литературе која би насловом указивала да је у целости посвећена тој теми.

Постоје радови који су посвећени АД која се односи на појединачне примере. Тако Александар Белић (1952) разматра АО типа *печемо* и *печѐмо* у 1. и 2. лицу множине презента и истиче како је први тип АО изворнији и употребљава се у многим говорима, а други тип АО је аналошки према једнини, али исто присутан у говорима, те га треба прихватити у књижевном језику док не превлада један или други.

Стјепан Ившић (1952а) у свом раду разматра АД код глагола *закаснити*. Истиче да се Вуков АО *закаснити* чује у Херцеговини (нпр. у Мостару), а АО *закаснити* нпр. у Босни, Далмацији, Лици и др. После тога истиче како је старији АО *закаснити*, а АО *закаснити* могао би настати према презенту *закаснѐм*, али је он ипак склон да га тумачи другачије, и то као аналогију према акценатском односу глагола *уранити* (*ранити*) према блиском прилогу (*уранити*, *рѐнити* : *рѐно*), према чему се исти однос успоставио између *закаснити* (и *каснити*) и прилога *касно* (*закаснити*, *каснити* : *касно*). На крају аутор истиче да би у књижевном језику требало допустити оба АО.

У другом чланку исти аутор (1952б) бави се првенствено глаголима типа *задовољити* и пита се како акценатовати такве глаголе: *задовљити* или *заддљити*. Долази до закључка да је изворан АО *заддљити*, а да је АО *задовљити* аналошки према глаголима који у презенту имају померање акцента ка почетку у односу на инфинитив (нпр. *засведдчити-засведдчѐм*), пошто се већ АО *заддљити* слаже акцентом презента са њима, што је и омогућило аналогију.

У трећем чланку исти аутор (1952в) кренувши од акцента именице *ага*, па преко акцента глаголске именице *аговање*, а онда и глагола *аговати*, долази до проблема акцента глагола на *-овати*, где се истиче да неки глаголи имају очекиван АО са акцентом на основи (нпр. *лѐтовати*), а неки имају очекиван АО са акцентом на *-овати* (*зимдватати*), а све то зависи од природе акцента у самој именици (гледано из дијахронијске равни) од које настаје глагол. Сродан закључак у вези са глаголима на *-овати/-евати* срећемо и код Хелене Делаш (2013) у одељку *Vjērovati ili vjerovati? Vjērovānje ili vjerovānje?* у књизи *Hrvatska preskriptivna akcentologija*.

Укратко помиње акценатске дублете и Јован Вуковић (1972) и истиче да су разна чувања старијих односа, с једне стране, и разна новија уједначавања путем аналогија и сл., с друге стране, утицала на појаву различитих акцената у разним говорима. Помиње и дублете типа *печемо* и *печѐмо* у 1. и 2. лицу множине презента међу примерима.

Већим бројем примера бави се Милорад Дешић (2004), који у свом раду истиче да у данашњој књижевнојезичкој норми постоје и одступања од Вуковог и Даничићевог акцента, а да би стекао увид колика су та одступања, упоређује акценат речи на слово Ж из Вуковог *Српског рјечника* (1852) (ВР) с акцентом истих речи у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ (РСАНУ). Аутор закључује да се најчешћа одступања тичу тога да уместо једног акцената речи или облика у ВР имамо АД у РСАНУ, а такође истиче и да скоро шестина речи из ВР има другачији акценат у РСАНУ.

Петар Ђукановић (1997) на материјалу дијалектолошких монографија које су посвећене млађим новоштокавским говорима анализира распрострањеност дублетних АО

типа *печѐмо* и *пѐчѐмо* у 1. и 2. лицу множине презента, и то код глагола прве врсте акценатског типа *пѐћи-пѐчѐм*, глагола пете врсте акценатског типа *чѐтати-чѐтѐм* и код глагола прве врсте *ѝћи*.

Рад који је у целости посвећен акценатским дублетима (не само глаголским) заправо је поглавље *Неки акценатски дублети* у књизи *Књига о акценту књижевног језика* (1991) Михаила Стевановића.

На почетку аутор указује на дилему језичких стручњака (између осталих) који је од више акцената бољи и који има преимућство и на основу чега то утврдити; да ли на основу тога који је историјскограматички правилнији или који је распрострањенији у говорима, уопште, да ли гледати у ком је говору из основице присутан одређени акценат или је битно да је потврђен код Вука, или једноставно треба допустити више акцената. Указује се да је дотад за норму узимано оно што је потврђено код Вука и Даничића, али се констатује да су Вукови и Даничићеви акценти остали непознати највећим културним центрима, а у ређим случајевима су у потпуности нестали из говора.

Касније се аутор бави конкретним глаголским проблемом, а то је АД у 1. и 2. лицу множине презента типа *плетѐмо* и *плѐтѐмо*. Истиче да се не може једнако гледати на све случајеве где имамо овакву АД. С једне стране, то су глаголи код којих и Даничић даје АД, а то су глаголи прве врсте типа *плѐсти-плѐтѐм*. С друге стране, то је глагол *ићи*, за који је познат АО *идѐмо* у неким говорима, али ти говори имају АО *идѐм*, а за већину млађих новоштокавских говора, за Вука и Даничића, карактеристичан је АО *идѐм*, па према томе и АО *идѐмо*, што би аутор једино и прихватио, али у договору са осталим члановима правописне комисије за *Правопис српскохрватскога књижевног језика* из 1960. прихваћени су и први и други АО. С треће стране, све чешће се употребљава АО *имѐмо*, а тако је у одређеним црногорским говорима и у осталим лицима, што не смета допуштању напоредне употребе и АО *имѐмо* и АО *имѐмо*, пошто се у говорима из уже основице књижевног језика у осталим лицима срећу само краткоузлазни акценти. С четврте стране, аутор наводи глаголе *читати*, *гласати*, *звати*, *учити* и *седети*, где се указује на то да се АД код њих среће чак и у истим говорима, често истим местима, а понекад чак и код истих говорника. Ипак, аутор мисли да се у више говора који чине основицу користи АО са дугоузлазним акцентом. Али, пошто је овај други тип АО преовлађујући у културним центрима западних и централних области говора који улазе у основицу, онда за књижевни језик треба рећи да су оба типа АО правилна.

Други проблем којим се аутор бави је појава АО са дугосилазним акцентом у инфинитиву глагола као што су *вѝћи*, *дѝћи*, *трѐсти* и сл. и, наравно, појава АО префигираних глагола који имају краткоузлазни акценат на префиксу и дужину на основи, као што су *прѝвѝћи*, *дѝтрѐсти*, *прѝдѝћи*. Аутор у почетку није био за прихватање таквих АО, а знао је да су присутни у одређеним говорима. Касније је свој став променио, те су у договору са осталим члановима већ поменуте правописне комисије прихваћени и ти АО као део норме, а већ је било јасно да су они преовлађујући у говорима централних и западних области новоштокавског дијалекта. Успут се аутор позабавио и могућим пореклом акцента у тим новоприхваћеним АО.

За крај, аутор се позабавио и одређеним дублетним АО имперфекта, где су у центру пажње АО који се акцентом не слажу са презентом.

Поменућемо и рад Николе Рамића (2013), где аутор разматра поједине случајеве АД у одређеним примерима, а међу њима има и глагола. Настоји да протумачи разлоге јављања нових акценатских дублета. Издвојићемо глаголе типа *бѝсти-бѝдѐм*, где су се у префигираним глаголима, по аутору, историјскограматички формирали АО *зѝбѝсти*, *зѝбѝдѐм* и сл., али су се данас проширили и аналошки АО *зѝбѝсти*, *зѝбѝдѐм*. Нови АО су се, истиче аутор, учврстили под утицајем тако уобличених акценатских парадигми код глагола који као прости имају стари силазни акценат, а као пример наводи глаголе друге врсте *брѝти-бѝрѐм*

(и бѐрѐм) и пр̀ати-нѐрѐм (и нѐрѐм) и према њима префигиране п̀обрати-п̀оберѐм (и побѐрѐм) и ђпрати-ђперѐм (и опѐрѐм) и сл.

1.3. МЕТОДОЛОГИЈА

Рад на докторској дисертацији обухватао је следеће фазе.

1. У првој фази ексцерпирани су акценатски дублети глагола савременог српског књижевног језика из до сада завршених речника савременог српског књижевног језика: *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске (1967–1976) (РМС) и *Речника српскога језика* Матице српске (2018) (РСЈ), али и незавршеног *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ (1959–) (РСАНУ), а резултати су поређени са Даничићем¹ (1925), често и Вуковим *Српским рјечником* (1852) (ВР), а понекад и са Михаилом Стевановићем (1981, 1991). Из *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* нису се ексцерпирали акценатски дублети глагола који не припадају књижевнојезичкој лексици (покрајинска, застарела и на сл. начин маркирана лексика) (осим по изузетку) или дублети који припадају лексици која је са саме периферије књижевног језика или слабо потврђена и сл. (што се изузетно могло односити и на дублете у РМС и РСЈ). Корпус не чине само глаголи који показују АД у инфинитиву (те према инфинитиву и у другим глаголским облицима) него и они глаголи у чијој се парадигми јављају акценатски дублети независно од акцента инфинитива, а при томе нисмо ексцерпирали случајеве када се АД јавља у радном и трпном глаголском придеву који су издвојени као посебна одредница. Грађу смо класификовали у ТАД, а у њиховој основи су у суштини Даничићеви (1925) акценатски типови и подтипови прилагођени Стевановићевим глаголским врстама и често по слободи преименовани. Глаголе који се нису уклапали у ТАД из разних разлога (нпр. због неких недоследности, некад због триплетности и сл.) издвојили смо на крају сваке врсте. Приликом навођења грађе, уколико се некакво акценатско понашање у нпр. радном придеву, аористу и сл. не односи на сам глагол у целости, већ на неки његов дублетни АО у инфинитиву нпр., ми наглашавамо који је у питању АО тиме што стављамо испед њега ознаку АО и тиме што га акцентујемо и наводимо у дублетном облику глаголског облика на који се АД неког глаголског облика и односи (нпр. АД *поберѐмо* и *побѐрѐмо* односи се на АО *побѐрѐм*, а не на *п̀оберѐм*; АД типа *кунђвао* и *к̀унђвао* односи се на АО *дугђвати*, али не на *д̀угђвати*). Иначе, грађу при класификацији нисмо акцентовали, пошто је акценат онакав какав је у насловљеном ТАД, а акцентујемо је при анализи. Уколико се АД у осталим глаголским облицима поклапа са АД у инфинитиву, она није посебно анализирана ни помињана, пошто је она аутоматски анализирана тиме што смо анализирали инфинитивну АД.

2. У другој фази ексцерпирани акценатски дублети анализирани су истовремено следећим поступцима.

1) Дијахронијска анализа – дублети су се посматрали на основу уочених закономерности акценатских појава, описаних у референтној литератури (Белић 2006 и 1914, Пешикан 1963–1964, Каповић 2015 и 2018, Дибо 1981 и 2000, Станкјевич 1993), и, по потреби, на основу упоредне анализе словенских језика. Потврде из словенских језика смо узимали из *Етимолошког речника словенских језика* (1974–) (ЭССЯ), а уколико никакве потврде нисмо нашли у том речнику, онда смо податке за руски узимали са сајта *kartaslov.ru*. Због обимности грађе, проблема, а и поступака при анализи, не треба да чуди ако су неки подаци нерегистровани, прескочени и сл., што не важи само за дијахронијски приступ. Свакако није могла бити једнака пажња посвећена сваком глаголу у грађи. Користили смо се

¹ Код Даничића смо имали случајеве да постоји могућност да срећемо АД једног глагола или АО различитих глагола, што није увек лако било разлучити јер Даничић не даје значења, тако да примере АД код Даничића треба узети са резервом, мада смо то и наглашавали на тим местима.

и термилошким апаратом који је проистекао из дијакронијске акцентологије, а то су акценатске парадигме, са малим графичким прилагођењем српском језику и ћирици (што се тиче синхронијских парадигми) у односу на литературу из које смо првенствено то и усвојили (Каповић 2015, 2018). Ознаке а. п. А, Б и Ц служе за обележавање синхронијског стања, а изворно псл. стање бележи се ознакама а. п. а, б и с. Укратко и поједностављено, на примеру тросложних непрефигираних глагола, а. п. А најчешће подразумева глаголе који имају силазни (најчешће кратки) акценат на првом слогу и инфинитива и презента (нпр. *прѣвити-прѣвѣм*); а. п. Б подразумева узлазни акценат на првом слогу инфинитива и силазни акценат на истом слогу презента (*нѣсити-нѣсѣм*), а а. п. Ц се карактерише узлазним акцентом на првом слогу инфинитива и презента (*лѣвити-лѣвѣм*). Примећује се да је за одређивање акценатске парадигме глагола довољан акценат инфинитива и презента. Тако је за већину глагола. И на крају, можемо рећи да уколико је у књижевном језику потврђен АО (или АМ) који по дефиницији јесте дијакроно изворнији, не мора аутоматски да значи да је у српском језику он и одраз старијег стања, већ хипотетички може бити и аналошки и новији, па је поклапање са изворнијим АО (или АМ) случајност. Уколико је то било извесније код конкретних примера, ми смо и напомињали то као могућност на том месту.

2) Дијалектолошка анализа – сагледала се распрострањеност сваког дублетног АО на основу материјала добијеног из досадашњих дијалектолошких описа са терена шумадијско-војвођанских и источнохерцеговачких говора, чиме смо хтели показати фреквентност дублетних АО и то који је АО фреквентнији у појединим новоштокавским говорним зонама, те навести могући домашај дублетних форми и њихову препознатљивост у одређеним говорним типовима. Користили смо само оне дијалектолошке монографије које су у некој мери обрадиле акценат глагола испитиваног говора, тј. монографије које имају посебно поглавље посвећено само акценту глагола. Од монографија које смо изабрали приближан је број оних које су посвећене шумадијско-војвођанским и источнохерцеговачким говорима. Свакако оне представљају нашу селекцију и не значи да нема још монографија (или радова) који би могли послужити у сличне сврхе, али се надамо да смо таквим избором ипак направили један репрезентативни пресек.

Нажалост, у оквиру самих монографија нису сви говори са истим степеном детаљности обрађени, а нису ни за сваки све исте појаве обрађиване, тако да није велики број појава за које смо добили слику која је могла да пружи некакве оправдане закључке. И ти закључци су после праћени другим проблемима. Наиме, монографије се разликују и временом када су рађене, такође и самим бројем информатора, а претпостављамо и репрезентативношћу самих информатора, па и закључци до којих се могло доћи опет морају бити узети са резервом. АО и АМ према којима смо класификовали дијалектолошку грађу насловљени су књижевнојезички, што нпр. за презент не значи да ће поста акценатску дужину имати сваки говор који смо ту сврстали, наш предмет је свакако акценат, тј. АД, дужином се овде не бавимо, осим ако је она део књижевнојезичке АД (где је један АО има, а други нема). Такође, ретко смо реконструисали неки АО за поједине говоре ако смо били сигурни да је тако на основу акцента неког другог глаголског облика, што смо често и наглашавали тамо где смо то и радили. Током рада показало се да има доста глагола са квантитативно незнатним и занемарљивим потврдама из народних говора. За неке смо такве глаголе те занемарљиве податке навели (иако нам нису били од помоћи), што може да послужи и као илустрација какви се све случајеви (по броју потврда) срећу, али за неке нисмо, пошто нема разлога наводити их све, бар за наше потребе.

3) Морфофонолошка анализа – посматрао се однос акцената међу глаголским облицима који су обухваћени истраживањем, и то: колико се акценатски поклапају аорист, радни и трпни глаголски придев, као и глаголски прилог прошли и глаголски прилог садашњи, са инфинитивом или презентом, односно глаголским обликом од чије се основе граде; постоји ли и колико је аналошко уопштавање акцента између аориста, радног и трпног

глаголског придева, као и глаголског прилога прошлог и глаголског прилога садашњег; колики је значај укрштања акценатских типова у оквиру исте глаголске врсте, а колики значај, ако га има, укрштања акценатских типова у различитим глаголским врстама.

4) Фонолошко-творбена анализа – испитивао се однос акцента мотивних речи и акцента твореница, као и међусобни однос њихових дублетних АО (ако их мотивна реч има), где смо често користили апарат горепоменутих акценатских парадигми и за мотивне речи и за мотивисани глагол, а то је било најчешће када је мотивна реч именица (евентуално придев, прилог) која није позајмљеница, пошто, наравно, нема сврхе успостављати савремене акценатске парадигме за позајмљенице, када оне нису део псл. фонда и самим тим ни део дијахроније (а зна се да синхроне акценатске парадигме често имају везе са изворним псл. парадигмама), те се ту акценат номинатива показао као довољан за анализу.

5) Лексикографска анализа – представили су се речнички начини обележавања АД глагола у заглављу речничког чланка и, на основу резултата претходних анализа, ако је то било могуће, предложили су се најподеснији модели за доношење овог типа информација у дескриптивним и нормативним речницима. Представила су се и речничка решења за сваки глагол и поредили су се речници међу собом, али и сами са собом, те су се увиделе разне недоследности. При томе нас није занимао редослед навођења дублета, већ само да ли је АД равноправна или је неравноправна (или је нема), што се видело на основу тога да ли је неки АО (или АМ) стављен у заграду или не. Конкретна другачија решења или потврду већ постојећих нисмо давали често, пошто нисмо ни добијали комплетну слику на основу свих анализираних аспеката.

1.4. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљеви истраживања су били следећи:

1. класификација акценатских дублета глагола у савременом српском књижевном језику према обличко-акценатским критеријумима;

2. испитивање фактора који би могли утицати на настанак АД глагола у савременом српском књижевном језику, и то са:

дијахронијског становишта, тј. са аспекта историјске акцентологије и акцентуације;

дијалектолошког становишта, тј. са аспекта савремених дијалеката;

фонолошко-творбеног становишта;

фонолошког становишта (утицај силабичке структуре и метатонијског повлачења акцената);

фонолошко-морфолошког становишта;

3. допринос проучавању и разумевању АД глагола (и глаголских облика) у савременом српском књижевном језику и пружање перспективе за даља проучавања те области, лексикографску обраду и нормативна разматрања и решења.

1.5. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Очекивани су били следећи резултати:

1) уочавање најчешћих дублетних акценатских комбинација за сваку врсту понаособ и, шире, за све врсте у целини, тј. издвајање типова акценатске дублетности (ТАД);

2) уочавање корелација дублетних АО са дијахронијског, дијалектолошког, фонолошко-творбеног, фонолошког (у ужем смислу) и фонолошко-морфолошког становишта;

3) потврда хипотезе да на настанак АД глагола, између осталог, утичу силабичка структура глагола, акценат мотивних речи, распрострањеност дублетних чланова у новоштокавским говорима, као и разне аналогije на релацији између силабички простијег и са њим у творбеној вези силабички сложенијег глагола, аналогije између самих глаголских

облика, као и између различитих акценатских типова исте глаголске врсте, али и различитих глаголских врста;

4) усавршавање и унапређивање нормативистичког и лексикографског приступа акценатским дублетима глагола и њиховог представљања у нормативним приручницима и речницима савременог српског књижевног језика.

1.6. КОМПОЗИЦИЈА РАДА

Главни део рада је подељен на поглавља, која већином одговарају глаголским врстама, у оквиру којих је дата подела на ТАД или на глаголске облике, где се глаголи обрађују са свих аспеката, а на крају поглавља имамо и несврстане глаголе. После таквих поглавља следе поглавља где је дата анализа АД у радном придеву, презенту, глаголском прилогу садашњем и аористу која карактерише глаголе различитих глаголских врста и поглавље посвећено АД у презенту глагола *хтети* у негацији.

2. ГЛАГОЛИ ПРВЕ ВРСТЕ

2.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ, РАДНОМ ПРИДЕВУ И ГЛАГОЛСКОМ ПРИЛОГУ ПРОШЛОМ КОД ГЛАГОЛА ПРВЕ ВРСТЕ АКЦЕНАТСКИХ ТИПОВА ПЕЋИ-ПЕЧЕМ, ЛЕЋИ-ЛЕГНЕМ, ДОЋИ-ДОЋЕМ И ТРЕСТИ-ТРЕСЕМ

Поводом акцента инфинитива, радног придева и глаголског прилога прошлог простих и префигираних глагола прве врсте акцентских типова *пећи-пече́м*, *лећи-легне́м*², *доћи-дође́м*³ и *трести-тресе́м* стање у речницима је следеће⁴:

дошао и *дошао* (само м. род): *доћи* (РСАНУ)⁵, *наћи* (РМС)⁶, *проћи* (РМС)⁷;

дошао и *дошао*, *-шла*, *-о* (и остали родови): *заћи* (РСАНУ)⁸;

надошао и *надошао*, *-шла*, *-о*: *изаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надоћи* (РСАНУ, РСЈ)⁹, *наићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обићи* (РСАНУ, РСЈ), *отићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *придоћи* (РМС, РСЈ)¹⁰, *пронаћи* (РСЈ)¹¹, *разићи* (РСЈ);

надоши́вши и *надоши́вши*: *изаћи* (РСАНУ), *наићи* (РСАНУ, РМС), *обићи* (РСАНУ), *отићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *придоћи* (РМС), *пронаћи* (РСЈ)¹², *разићи* (РСЈ);

вући и *вући*: *вести* (РСАНУ, РСЈ)¹³, *врсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *вући* (РСАНУ, РСЈ)¹⁴, *доћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дупсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заћи* (РСАНУ, РСЈ)¹⁵, *зепсти* (РСАНУ, РСЈ)¹⁶, *лећи* (РСАНУ, РСЈ)¹⁷, *мести* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *поћи* (РМС, РСЈ), *прећи* (РМС, РСЈ), *прићи* (РМС, РСЈ), *проћи* (РМС, РСЈ), *расти* (РМС, РСЈ), *свући* (РМС, РСЈ), *стрести* (РСЈ)¹⁸, *стући* (РМС, РСЈ), *тући* (РМС, РСЈ), *црпсти* (РМС, РСЈ);

вукáвши и *вукáвши*: *свући* (РСЈ)¹⁹, *стрести* (РСЈ)²⁰, *стући* (РМС);

вукла и *вукла*: *зепсти* (РСАНУ)²¹;

само *вукла*: *вести* (РСАНУ, РМС), *врсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *вући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дупсти* (РСАНУ, РМС), *лећи* (РСАНУ), *мести* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *расти* (РМС, РСЈ), *свући* (РМС, РСЈ), *стрести* (РСЈ), *стући* (РМС), *трести* (РСЈ), *тући* (РМС, РСЈ), *црпсти* (РМС, РСЈ);

² Овде ћемо рачунати и глаголе који имају презент по трећој глаголској врсти.

³ У овом типу су заправо сви префигирани, а разлика постоји између двосложних и тросложних глагола.

⁴ Као илустрацију стања у речницима наводимо само неке примере из наше ексцерпираних грађе, пошто нема потребе наводити све примере који дају исте податке. Нећемо се махом бавити изузецима који немају АД (циљ је приказати уопштenu слику појаве АД); има их.

⁵ РСЈ и РМС имају само АО *дошао*.

⁶ РСЈ и РСАНУ имају само АО *нашао*.

⁷ РСЈ има само АО *прошао*.

⁸ РСЈ има само *зашао*, *-шла*, *-о*.

⁹ РСЈ има као подређен АО *надошао*.

¹⁰ РСЈ има као подређен АО *придошао*.

¹¹ РСЈ има као подређен АО *пронашао*.

¹² РСЈ има као подређен АО *пронаши́вши*.

¹³ РСЈ има као подређен АО са дугосилазним акцентом, а та пракса је присутна и у осталим оваквим глаголима (исто важи и за одговарајуће АО префигираних глагола), те то нећемо више посебно наглашавати. РМС има само АО са дугоузлазним акцентом.

¹⁴ РМС има само АО са дугоузлазним акцентом.

¹⁵ РМС има само АО са дугоузлазним акцентом.

¹⁶ РМС има само АО са дугоузлазним акцентом.

¹⁷ РМС има само АО са дугоузлазним акцентом.

¹⁸ РМС има само АО *стрести*.

¹⁹ РСЈ има подређен АО са дугосилазним акцентом.

²⁰ РСЈ има подређен АО са дугосилазним акцентом.

²¹ РМС и РСЈ имају само АО са дугоузлазним акцентом. У РСАНУ су подређени АО са дугосилазним акцентом, што не изненађује, пошто их нисмо сретали у радном придеву. Ово би могао бити једини такав случај.

довући и *дòвући*: *довући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *завући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *извући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *израсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *истући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надоћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ)²², *одвући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *отићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *повући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *порасти* (РМС, РСЈ), *потући* (РМС, РСЈ), *претрести* (РМС, РСЈ), *развићи* (РМС, РСЈ)²³;

дову́кла и *дòву́кла*: *довући* (РСАНУ, РСЈ)²⁴, *завући* (РСАНУ, РСЈ), *извући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *израсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *истући* (РСАНУ, РСЈ), *одвући* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *повући* (РСАНУ, РСЈ)²⁵, *порасти* (РСЈ), *потући* (РСЈ), *претрести* (РСЈ);

дову́кāvиши и *дòву́кāvиши*: *довући* (РСАНУ, РСЈ), *завући* (РСАНУ, РСЈ)²⁶, *извући* (РСЈ), *израсти* (РСЈ), *истући* (РСАНУ, РСЈ), *одвући* (РСЈ), *повући* (РСЈ), *порасти* (РСЈ), *потући* (РСЈ), *претрести* (РСЈ)²⁷;

пèћи и *пèћи*²⁸: *де(с)ти* (РСАНУ, РСЈ)²⁹ („слагати сено“ (у РСЈ)), *маћи* (РСАНУ, РСЈ)³⁰;

пèкла и *пèкла*: *де(с)ти* (РСАНУ)³¹ („слагати сено“ (у РСЈ)), *маћи* (РСАНУ, РСЈ)³²;

пèкāvиши и *пèкāvиши*: *маћи* (РСАНУ, РСЈ)³³;

испèћи и *испèћи*: *довести-доведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *довести-доведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дорећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дотаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *замаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *занемоћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зарећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *затећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *навести-наведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *навести-наведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *намаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *повести-поведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ)³⁴, *прилећи* (РМС, РСЈ), *расцваст* (РМС, РСЈ)³⁵, *ужећи* (РМС, РСЈ)³⁶;

испèкла и *испèкла*: *довести-доведем* (РМС, РСЈ)³⁷, *довести-доведем* (РМС, РСЈ)³⁸, *дорећи* (РСАНУ), *дотаћи* (РСАНУ, РСЈ), *замаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *занемоћи* (РСАНУ), *затећи* (РСАНУ, РСЈ), *навести-наведем* (РСАНУ, РСЈ), *навести-наведем* (РСАНУ, РСЈ), *намаћи* (РСАНУ, РСЈ), *повести-поведем* (РСАНУ, РМС, РСЈ)³⁹, *ужећи* (РМС);

²² РСАНУ има и трећи (триплетни) АО – *наићи*, и то као подређен.

²³ РСЈ овде има равноправну АД, што готово не постоји у том речнику.

²⁴ РСЈ има подређен тип АО са краткоузлазним акцентом на префиксу и дужином на следећем слогу, а то важи и за остале глаголе, те нећемо посебно наглашавати.

²⁵ Знамо већ да је АО типа *дову́кла* подређен у РСЈ, а овде исто важи и за РСАНУ, што није уобичајено за тај речник, а на примеру овог глагола није у сагласју ни са инфинитивом, где нема никакве подређености.

²⁶ АО *заву́кāvиши* је подређен у РСЈ.

²⁷ АО *претрèсāvиши* је подређен у РСЈ.

²⁸ Овде сврставамо и глаголе акценатског типа *лèћи-лèгнèм*, што важи и за наредне случајеве испод.

²⁹ АО са краткосилазним акцентом је подређен у РСЈ (што је пракса у РСЈ, те више нећемо наводити, а исто важи и за одговарајуће АО префигурираних глагола; истина, у случају овог глагола АД је ипак вероватно пре у вези са истом АД код глагола треће врсте (*дèнути* (*дèнути*))), а АО са краткоузлазним у РСАНУ, мада се и семантички донекле разликују (нећемо се тиме бавити), тако да нису за поређење. РМС се семантички слаже са РСЈ и има само АО са краткоузлазним акцентом.

³⁰ РМС има само АО *маћи*.

³¹ АО са краткоузлазним акцентом је подређен у РСАНУ.

³² АО са краткосилазним акцентом је подређен у РСЈ.

³³ АО са краткосилазним акцентом је подређен у РСЈ.

³⁴ Осим што је подређен у РСЈ, а то се зна, АО *повести* је подређен и у РСАНУ, што није уобичајено за овај речник.

³⁵ РСЈ овде има равноправну АД, што готово не постоји у том речнику.

³⁶ РСЈ овде има равноправну АД, што готово не постоји у том речнику.

³⁷ РСЈ има подређен АО са краткоузлазним акцентом на префиксу и то нећемо напомињати за остале глаголе, пошто је то редовна пракса у РСЈ.

³⁸ РСАНУ има само АО типа *довèзла*.

³⁹ Осим што је подређен у РСЈ, а то се зна, АО типа *повèла* је подређен и у РСАНУ, што није уобичајено за овај речник.

испекāvиши и *испекāвиши*: *довести-доведавши* (РСАНУ), *довести-довежавши* (РСАНУ, РСЈ), *дотаћи* (РСАНУ, РСЈ), *замаћи* (РСАНУ), *зарећи* (РСАНУ), *затећи* (РСЈ), *навести-навежавши* (РСЈ)⁴⁰, *намаћи* (РСАНУ, РСЈ)⁴¹, *обрећи* (РМС).

Код глагола акценатских типова *нећи-нечѐм*, *лећи-лѐгнѐм*, *доћи-доћѐм* и *трѐсти-трѐсѐм* АД је махом неравноправна у РСЈ у сва три анализирана глаголска облика, где су подређени АО са силазним акцентом у простом (или слоговно краћем у случају глагола акценатског типа *доћи-доћѐм*) глаголу и према њима одговарајући АО у префигираним глаголима. Једино се равноправна АД среће у глаголском прилогу прошлом (код глагола сва 4 акценатска типа), али и ту има и примера са неравноправном АД, а све исто важи и за радни придев тросложних глагола акценатског типа *доћи-доћѐм*. За акценатски тип *доћи-доћѐм* РСЈ код двосложних глагола нема АД у радном придеву, већ само АО типа *дошао*. РСАНУ и РМС готово увек имају равноправну АД у свим глаголским облицима глагола сва 4 акценатска типа. Код простих глагола у радном придеву акценатског типа *трѐсти-трѐсѐм* ниједан од 3 речника готово не познају АД, већ само АО типа *вукла*, али се зато среће АД у инфинитиву (РМС и ту некад има само тип АО са дугоузлазним акцентом). АД у сва 3 речника готово да није карактеристична ни за један од 3 глаголска облика код простих глагола акценатских типова *нећи-нечѐм* и *лећи-лѐгнѐм*. Све то показује да је АД у већини случајева много више карактеристична за префигиране глаголе.

Ако обратимо пажњу на територију где се изговарају инфинитивни АО са акцентом на префиксу (*иснећи*, *истрѐсти*) (в. део са приказом стања у говорима), онда се види да је то територија на којој у простим глаголима очекивано имамо силазне акценте (*нећи*, *трѐсти*), али треба додати да се овакав акценат префигираног глагола среће и у говорима где у простом глаголу постоје само узлазни акценти инфинитива (то посебно важи за АО типа *истрѐсти*, а мање за АО типа *иснећи*), што значи да је и таква учесталост ових АО префигираних глагола у народним говорима можда и утицала на њихово прихватање у књижевном језику, а слабија учесталост АО типа *нећи* у простим глаголима на готово редовно неприхватање тог типа АО (изузетак су глаголи акценатских типова *трѐсти-трѐсѐм* и *доћи-доћѐм*, где и код простих (тј. слоговно краћих глагола у случају типа *доћи-доћѐм*) глагола срећемо АД: нпр. *вүћи* и *вүћи*)⁴² (исп. Степановић 2018а: 59).

То је промена у односу на стање код Вука и Даничића (1925: 90–97, 107–109), који су за поменуте глаголе признавали готово само АО са узлазним акцентима на основи глагола, што у простим, што у префигираним глаголима.

Чини се да би редак изузетак код Вука био глагол *отићи*. Битно је напоменути да за глагол *отићи* (и *отисти*, што је исти глагол) Вук у *Рјечнику* има и АО *отіћи* и АО *отїћи*, с тим да овај други наводи у загради, те му можда даје подређенији статус, очекивано свакако ако се зна да тај тип АО не срећемо у другим глаголима. Даничић првенствено наводи АО *отіћи*, а нешто касније у тексту помиње и АО *отїћи*, али позивајући се на Вука, што није исто као кад сâм предлаже други дублетни АО. Овај је очито прихватио од Вука, али му није био почетно прихватљив.⁴³

⁴⁰ РСЈ има подређен АО са краткоузлазним акцентом на префиксу.

⁴¹ РСЈ има подређен АО са краткоузлазним акцентом на префиксу.

⁴² Михаило Стевановић (1991: 44–45) указује на то да је први пут АО типа *вүћи* постао дублетним у *Правописном речнику* из 1960. године. Један од разлога прихватања тог типа АО је његова велика распрострањеност у централним и западним областима новоштокавског дијалекта (среће се у староцрногорским, херцеговачким, дубровачким, босанским и другим говорима). Успут, Стевановић указује и на порекло дугосилазног акцента у инфинитиву. Истиче да је он вероватно аналогијом прешао из инфинитива супинског порекла у тзв. исконски инфинитив.

⁴³ Стиче се утисак (можда грешимо) да Даничић доследно подразумева АО типа *отїћи* и за друге тросложне глаголе са *-ићи*, а не као Вук само за *отићи* (*отисти*), иако наводи само ове Вукове примере (в. Даничић 1925: 108).

Једно од тумачења оваквог новог акцента у инфинитиву ових глагола (конкретно, говори се о типу АО са дугосилазним акцентом код простих глагола) даје и Јован Вуковић (1940: 304), који истиче да то што се народни говори негде слажу, а негде акценатски разликују међу собом код ових глагола, а и то да се код Вука акценатски разликују прости и сложени (читај: префигирани, прим. аут.) глаголи (нпр. *заклѣти* и *клѣти*), говори у прилог томе да је и у старијим епохама српског језика било колебања у акценту ових глагола, а порекло томе треба тражити или у некадашњем односу простог и сложеног (префигираног, прим. аут.) глагола, створеном законима прасловенске метатоније, или у односу акцента инфинитива и супина, створеном још у балтословенској епохи.

Код Мата Каповића (2015: 634–635, 637) видимо да су изворни и старији инфинитивни АО са узлазним акцентима на основи (исто се односи и на радни придев), а аутор истиче да млађим АО у западним новоштокавским говорима (*нѣћу* : *ѣснећу*) један од узрока, али свакако не једини, може бити повремено крњење инфинитива, тј. губљење крајњег И (*нѣћ(у)*, *ѣснећ(у)*), за који ће овакви млађи АО бити једини могући. Да то није једини узрок, показују и говори који немају крњење инфинитива, а имају ове млађе АО, а најбољи пример је кајкавско наречје, које познаје само млађе АО, а уопште не познаје крњење инфинитива, како нам Каповић (*idem*: 637) указује.

Оно што би могло довести до настанка оваквих млађих АО у инфинитиву и радном придеву, по Мату Каповићу, представља морфонолошка тенденција да наставци инфинитива, радног придева и глаголског прилога садашњег изгубе могућност ношења акцента, као што је то случај у већини глагола свих осталих врста, а нешто чешћој заступљености те тенденције у инфинитиву доприноси појава губљења крајњег И у инфинитиву у западним штокавским говорима, а истиче се да је та тенденција била доследнија у вишесложним облицима у неким говорима (Каповић 2015: 637–638).

Нисмо баш сигурни да је узрок томе поменута тенденција. Доста је шарена ситуација у говорима, од акценатског типа до акценатског типа, али и од глаголског облика до глаголског облика, а разлике су и између простих и префигираних глагола. Рекли бисмо да је узрок ипак везан за неку посебност префигираних глагола. Анализирајући стање у српским народним говорима, примећује се да чак инфинитив и нема увек већу заступљеност млађих АО. Наиме, приметили смо да префигирани глаголи акценатског типа *трѣсти-трѣсѣм* имају нешто већу заступљеност млађих АО (мислимо на број говора у којима се јавља) у радном придеву него префигирани глаголи акценатског типа *нѣћу-нѣчѣм* у инфинитиву, и то на нешто мањем узорку говора него за инфинитив. Тако нпр. говори Тршића, србијанског Полимља, Љештанског, Ужичке Црне горе, Обада познају млађе АО префигираних глагола акценатског типа *трѣсти-трѣсѣм* (невезано да ли имају и старије АО) у радном глаголском придеву (што је готово половина говора који имају млађе АО у тим глаголима у радном придеву), али зато само старије АО префигираних глагола акценатског типа *нѣћу-нѣчѣм* у инфинитиву. Исто тако треба напоменути да од 12 говора који познају само старије АО у инфинитиву префигираних глагола акценатског типа *нѣћу-нѣчѣм* чак њих 8 у некој мери познаје млађе АО у инфинитиву префигираних глагола акценатског типа *трѣсти-трѣсѣм*. Сетимо ли се и глагола *отићи* код Вука, онда је јасно да би се тип АО са акцентом на префиксу код глагола акценатског типа *нѣћу-нѣчѣм*, *лѣћу-лѣгнѣм*, *дѣћу-дѣћѣм* и *трѣсти-трѣсѣм* (што у инфинитиву, што у радном придеву) лакше могао ширити код оних префигираних глагола који су као прости изворно имали дугоузлазни акценат, што се вероватно може довести у везу са чињеницом да међу глаголима прве врсте постоје префигирани глаголи (тзв. неправилни глаголи)⁴⁴ који у инфинитиву познају комбинацију краткоузлазни акценат на префиксу и дужина на следећем слогу (нпр. *дѣнѣти*, *пѣчѣти*,

⁴⁴ Под неправилним глаголима подразумевају се глаголи који имају неправилан однос двеју основа (које се разликују у свом општем делу) или граде глаголске облике на неправилан начин, што би била можда најопштија дефиниција на основу литературе о тој теми, коју је представио Милан Стакић (2011: 15–18).

на̀с̀у̀ти), и ти су АО за те глаголе једино део данашње нормe, по неким речницима, иако би и код њих старије стање представљали АО са дугоузлазним акцентом на унутрашњем слогу (*до̀нѐти*, *по̀чѐти*, *на̀с̀у̀ти*) (в. нпр. Каповић 2018: 188).

Делује да је сам почетак настајања млађих АО везан баш за те глаголе. Очито код ових глагола проширеност инфинитивних АО са краткоузлазним акцентом на префиксу и дужином на основи науштрб дугоузлазног акцента на основи није само резултат непостојања еквивалентних простих глагола неких од горенаведених глагола, већ утицај акцента аориста, што показује глагол *донети* (*до̀нѐти* према *до̀нѐх*) (в. Каповић 2018: 185–186, 188). Могуће да је пут том утицају олакшала и чињеница да је ту можда дошла до изражаја блискост акценатске комбинације са дугоузлазним акцентом према акценатској комбинацији са краткоузлазним акцентом на претходном слогу и дужином на месту дугоузлазног, а та блискост у себи може садржати и склоност ка померању акцента ка почетку. Фиксираност акцента на првом слогу свакако није типична за српски језик, али је присутна у појединим акценатским парадигмама, како каже Јелица Јокановић Михајлов (2013: 189). Те две комбинације као дублетне срећу се у разним врстама речи: именицама (*четво̀рка* и *чѐтвр̀орка* (РСЈ), *Милѐнко* и *Ми́лѐнко* (РСАНУ)), прилозима (*у̀ну̀тра* и *у̀ну̀тра* (РСЈ)). То су тросложни примери (као већина овде испитиваних префигираних глагола), али слично се увиђа и међу вишесложним примерима, где дугоузлазни акценат у једном дублетном члану стоји у дублетном односу према краткоузлазном акценту који се преноси опет ка почетку, за један слог, и дужином на месту дугоузлазног: нпр. у белоруским презименима (*Аза̀рѐнка* и *Аза̀рѐнка*, *Саба̀лѐнка* и *Саба̀лѐнка*)⁴⁵, неким именицама (*саобра̀ћа̀јница* и *саобра̀ћа̀јница*, *отро̀вница* и *отро̀вница* (РСЈ)). Склоност ка таквим дублетним комбинацијама, што је тенденција која надилази категорију глагола, могла је одиграти и највећу улогу у настанку млађих АО у инфинитиву и радном придеву префигираних глагола акценатског типа *трѐсти-трѐсѐм* и инфинитиву тросложних глагола типа *до̀ћи-до̀ћѐм*, а могла је утицати на појаву сродне АД и у глаголима ван прве врсте (нпр. *испѐглати* и *испѐглати* и сл.).

Из префигираних глагола акценатског типа *трѐсти-трѐсѐм* и тросложних типа *до̀ћи-до̀ћѐм* млађи тип АО шири се и на префигиране глаголе акценатског типа *нѐћи-нѐчѐм* и *лѐћи-лѐгнѐм*, и то лако вероватно и због помоћи осталих глагола прве врсте из других акценатских типова који имају краткоузлазни акценат на префиксу инфинитива када су префигирани, а таквих глагола је доста.

На крају, може се рећи да је и у глаголском прилогу прошлом АД исте природе као у инфинитиву и радном придеву, те ту нема шта ново да се каже. То не чуди ако се зна да се тај глаголски облик гради од инфинитивне основе (Стевановић 1981: 340).

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *трѐсти*: Горобиле (Николић 1972: 644), Срем (Николић 1964: 288), Тршић (Николић 1968: 394), Гружа (Стевовић 1969: 608–609), србијанско Полимље (Николић 1991: 158)⁴⁶, стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Мачва (Николић 1966: 224), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 343), Колубара (Николић 1969: 28), Љештанско (Тешић 1977: 183), Обади (Симић 1978: 35), Каћ (Недељков 1984: 331), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Поцерина (Московљевић 1928: 15), Госпођинци (Поповић 1968: 114);

АО типа *трѐсти*: Ускоци (Станић 1982: 159), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278), Ортијеш (Пецо 2007: 407), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 61);

АД типа *трѐсти* и *трѐсти*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 304)⁴⁷;

⁴⁵ Примећено у свакодневном говору, тј. у преносима тениских мечева.

⁴⁶ Наводимо само податке који се односе на новоштокавски део овог говора.

⁴⁷ Вуковић напомиње да тип АО инфинитива са дугоузлазним акцентом срећемо код глагола *вријећи*, *вући*, али да није чуо да такав тип АО постоји код глагола *трести*, *расти* (Вуковић 1940: 304).

АО типа *истрѣсти*: Горобилѣ (Николић 1972: 644), Гружа (Стевовић 1969: 609), Мачва (Николић 1966: 224), Драгачево (Ђукановић 1995: 120), Каћ (Недељков 1984: 331), Госпођинци (Поповић 1968: 114);

АО типа *ѝстрѣсти*: Ускоци (Станић 1982: 159), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278), Ортијеш (Пецо 2007: 408), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 61);

АД типа *истрѣсти* и *ѝстрѣсти*: Срем (Николић 1964: 288), Тршић (Николић 1968: 394), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 304–305), Поцерица (Московљевић 1928: 15–16)⁴⁸, србијанско Полимље (Николић 1991: 158), Колубара (Николић 1969: 28), Љештанско (Тешић 1977: 183), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 343–344), Обади (Симић 1978: 35);

АО типа *пѣћу*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 306), Ускоци (Станић 1982: 160), стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Каћ (Недељков 1984: 331), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Госпођинци (Поповић 1968: 115);

АО типа *пѣћу*: Гружа (Стевовић 1969: 609–610), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278), Ортијеш (Пецо 2007: 407);

АД типа *пѣћу* и *пѣћу*: србијанско Полимље (Николић 1991: 158–159), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 61);

АО типа *испѣћу*: Горобилѣ (Николић 1972: 644), Тршић (Николић 1968: 394), Дробњак (Вуковић 1940: 306–308), Ускоци (Станић 1982: 160), србијанско Полимље (Николић 1991: 159)⁴⁹, стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Колубара (Николић 1969: 28), Драгачево (Ђукановић 1995: 120), Љештанско (Тешић 1977: 182), Обади (Симић 1978: 34), Каћ (Недељков 1984: 331), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Госпођинци (Поповић 1968: 115);

АО типа *ѝспѣћу*: Пива (Вуковић 1940: 306–308), Гружа (Стевовић 1969: 609–610), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278), Ортијеш (Пецо 2007: 408), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 61);

АД типа *испѣћу* и *ѝспѣћу*: Змијање (Петровић 1973: 195), Срем (Николић 1964: 289), Мачва (Николић 1966: 224), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344);

АО типа *лѣћу*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 306), Ускоци (Станић 1982: 160), стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Каћ (Недељков 1984: 331–332), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Госпођинци (Поповић 1968: 116–117);

АО типа *лѣћу*: Гружа (Стевовић 1969: 613), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278), Ортијеш (Пецо 2007: 407);

АД типа *лѣћу* и *лѣћу*: србијанско Полимље (Николић 1991: 158–159), Змијање (Петровић 1973: 195);

АО типа *залѣћу*: Дробњак (Вуковић 1940: 306–308), Ускоци (Станић 1982: 160), србијанско Полимље (Николић 1991: 159), Колубара (Николић 1969: 28), Каћ (Недељков 1984: 332), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Госпођинци (Поповић 1968: 117);

АО типа *залећу*: Пива (Вуковић 1940: 306–308), Гружа (Стевовић 1969: 614), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278);

АД типа *залѣћу* и *залећу*: Змијање (Петровић 1973: 195), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344);

АО типа *ѝћу*: Горобилѣ (Николић 1972: 644), Ускоци (Станић 1982: 165), стари Нови Сад (Стокин 2009: 206), Колубара (Николић 1969: 28), Љештанско (Тешић 1977: 182), Каћ (Недељков 1984: 333), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409);

⁴⁸ Московљевић истиче да је овакво стање утврдио само за префигиране глаголе од *вући* и *тући*, а за остале није могао утврдити имају ли и АО са краткоузлазним акцентом на префиксу и дужином (в. Московљевић 1928: 15–16).

⁴⁹ Само један пример са краткоузлазним акцентом на првом слогу, и то из села у ком доминира тип АО са краткоузлазним акцентом на основи (Николић 1991: 159).

АО типа *ỳћи*: Груза (Стевовић 1969: 618), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278);
 АО типа *доћи*: Горобиле (Николић 1972: 644), Срем (Николић 1964: 294), Тршић (Николић 1968: 394), Груза (Стевовић 1969: 618), стари Нови Сад (Стокин 2009: 206), Мачва (Николић 1966: 223), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Љештанско (Тешић 1977: 182), Пљевља (Ружичић 1927: 169), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 409), Поцерица (Московљевић 1928: 15);
 АО типа *доћи*: Ускоци (Станић 1982: 159), источна Херцеговина (Пецо 2007: 278);
 АД типа *доћи* и *доћи*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 306), србијанско Полимље (Николић 1991: 159), Колубара (Николић 1969: 28), Обади (Симић 1978: 34);
 АО типа *изаћи*: Груза (Стевовић 1969: 618), стари Нови Сад (Стокин 2009: 206), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Каћ (Недељков 1984: 333)⁵⁰;
 АО типа *изаћи*: Ускоци (Станић 1982: 159);
 АД типа *изаћи* и *изаћи*: Горобиле (Николић 1972: 644)⁵¹, Колубара (Николић 1969: 27)⁵², Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Обади (Симић 1978: 34)⁵³, Срем (Николић 1964: 294–295), Тршић (Николић 1968: 394), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 306)⁵⁴, србијанско Полимље (Николић 1991: 159–160), Мачва (Николић 1966: 223), Љештанско (Тешић 1977: 182)⁵⁵, Пљевља (Ружичић 1927: 169), Поцерица (Московљевић 1928: 15), Госпођинци (Поповић 1968: 116);
 АО типа *пекла*: Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 395), Ускоци (Станић 1982: 174), србијанско Полимље (Николић 1991: 186)⁵⁶, Змијање (Петровић 1973: 197), Колубара (Николић 1969: 30), Љештанско (Тешић 1977: 184), Обади (Симић 1978: 36), Ортијеш (Пецо 2007: 414), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423);
 АО типа *пекла*: Груза (Стевовић 1969: 610);
 АД типа *пекла* и *пекла*: Срем (Николић 1964: 289);
 АО типа *легла*: Горобиле (Николић 1972: 645), Ускоци (Станић 1982: 174), србијанско Полимље (Николић 1991: 186), стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Змијање (Петровић 1973: 197), Љештанско (Тешић 1977: 184), Каћ (Недељков 1984: 332), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423);
 АО типа *легла*: Груза (Стевовић 1969: 614);
 АО типа *залегла*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 370), Ускоци (Станић 1982: 174), србијанско Полимље (Николић 1991: 186), Колубара (Николић 1969: 30), Љештанско (Тешић 1977: 184);
 АО типа *залегла*: Груза (Стевовић 1969: 614);
 АД типа *залегла* и *залегла*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Поцерица (Московљевић 1928: 36);
 АО типа *испекла*: Тршић (Николић 1968: 395), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 370), Ускоци (Станић 1982: 174), србијанско Полимље (Николић 1991: 186–187)⁵⁷, Колубара (Николић 1969: 30), Љештанско (Тешић 1977: 184), Обади (Симић 1978: 36);
 АО типа *испекла*: Груза (Стевовић 1969: 610);

⁵⁰ Једино се глагол *отићи* чује другачије, и то само у АО *отићи* (в. Недељков 1984: 333).

⁵¹ У говору Горобила се, тачније, среће оваква АД код глагола *ући* и *отићи*, док глагол *изаћи* познаје само АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу (Николић 1972: 26).

⁵² Интересантно је да се као пример за тип АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу и дужином на другом наводи само глагол *отићи* (Николић 1969: 27).

⁵³ За глагол *отићи* нема примера за АО са дугоузлазним акцентом (в. Симић 1978: 34).

⁵⁴ Нешто је распрострањенији АО *изаћи* у говору Пиве и Дробњака (Вуковић 1940: 306).

⁵⁵ Глагол *пронаћи* не познаје АД, већ само АО са дугоузлазним акцентом (Тешић 1977: 182).

⁵⁶ Среће се само 1 пример са краткосилазним акцентом (Николић 1991: 186).

⁵⁷ Среће се само 1 пример са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Николић 1991: 187).

АД типа *испекла* и *испекла*: Срем (Николић 1964: 289), Змијање (Петровић 1973: 197), Мачва (Николић 1966: 226–227), Драгачево (Ђукановић 1995: 120), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Ортијеш (Пецо 2007: 414), Поцерица (Московљевић 1928: 36);

АО типа *трѣсла*: Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 395), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 370), Гружа (Стевовић 1969: 609), Ускоци (Станић 1982: 173–174), србијанско Полимље (Николић 1991: 186), стари Нови Сад (Стокин 2009: 205), Љештанско (Тешић 1977: 184), Обади (Симић 1978: 36), Каћ (Недељков 1984: 331), Ортијеш (Пецо 2007: 414), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Госпођинци (Поповић 1968: 114);

АО типа *трѣсла*:/;

АО типа *истрѣсла*: Ускоци (Станић 1982: 174), Драгачево (Ђукановић 1995: 120), Каћ (Недељков 1984: 331), Госпођинци (Поповић 1968: 114);

АО типа *ѝстрѣсла*: Змијање (Петровић 1973: 197), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 350);

АД типа *истрѣсла* и *ѝстрѣсла*: Срем (Николић 1964: 288), Тршић (Николић 1968: 395), Гружа (Стевовић 1969: 609), Поцерица (Московљевић 1928: 36), србијанско Полимље (Николић 1991: 186), Љештанско (Тешић 1977: 184), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Обади (Симић 1978: 36), Ортијеш (Пецо 2007: 414);

АО типа *ѝшла*: Ускоци (Станић 1982: 174), Колубара (Николић 1969: 30), Љештанско (Тешић 1977: 184), Обади (Симић 1978: 36), Каћ (Недељков 1984: 333);

АО типа *ѝшла*: Гружа (Стевовић 1969: 618);

АО типа *дѝшла*: Горобиле (Николић 1972: 645), Ускоци (Станић 1982: 174), Колубара (Николић 1969: 30), Каћ (Недељков 1984: 333);

АО типа *дѝшла*: Гружа (Стевовић 1969: 618);

АО типа *изѝшла*: Гружа (Стевовић 1969: 618)⁵⁸, Ускоци (Станић 1982: 174)⁵⁹, Каћ (Недељков 1984: 333)⁶⁰, Госпођинци (Поповић 1968: 116)⁶¹;

АО типа *ѝзашла*: Горобиле (Николић 1972: 645)⁶², Змијање (Петровић 1973: 197), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 350), Обади (Симић 1978: 36), Ортијеш (Пецо 2007: 415);

АД типа *изѝшла* и *ѝзашла*: Срем (Николић 1964: 295)⁶³, Тршић (Николић 1968: 395), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 370)⁶⁴, србијанско Полимље (Николић 1991: 187–188), Колубара (Николић 1969: 29)⁶⁵, Поцерица (Московљевић 1928: 36)⁶⁶, Мачва (Николић 1966:

⁵⁸ Изузетак је само глагол *отићи*, који познаје само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Стевовић 1969: 618).

⁵⁹ Једино код глагола *изаћи* постоји и дублетни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу у свим облицима радног придева (Станић 1982: 174).

⁶⁰ Изузетак је и овде само глагол *отићи*, који познаје само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Недељков 1984: 333).

⁶¹ Изузетак је и овде само глагол *отићи*, који познаје само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Поповић 1968: 116).

⁶² Пример је глагол *отићи*: *ѝтишѝ, -ла, -ло* (Николић 1972: 27).

⁶³ Занимљиво је да у Срему једино глагол *отићи* не познаје АД у радном придеву, већ само АО са краткоузлазним акцентом на префиксу, а разлог томе Берислав Н. види у честом редуцирању кореновог вокала овог глагола у радном придеву при изговору, што се по примерима и види (Николић 1964: 295). Такво редуцирање није страном српским народним говорима, нпр. у Љештанском тај глагол, када је редуциран, гласи *ѝчла* (в. Тешић 1977: 184), а исто је и у Поцерици (в. Московљевић 1928: 36).

Такође, у Срему се среће и трећи (триплетни) тип АО, а то је онај са краткосилазним акцентом на првом слогу (нпр. *ѝзашла*) (Николић 1964: 296).

⁶⁴ У Пиви и Дробњаку АД има и глагол *отићи* (Вуковић 1940: 370).

⁶⁵ Ни у Колубари глагол *отићи* не познаје АД у радном придеву, већ само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Николић 1969: 29).

⁶⁶ Глагол *обићи* познаје и трећи (триплетни) АО, и то са краткосилазним акцентом на префиксу (Московљевић 1928: 36).

226)⁶⁷, Драгачево (Ђукановић 1995: 121)⁶⁸, Љештанско (Тешић 1977: 184)⁶⁹, Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423–424)⁷⁰.

Што се тиче акценатског понашања на које наилазимо у народним говорима из основице код глагола акценатског типа *đóħu-đđħēm*, и то код тросложних префигираних глагола, треба рећи да се они инфинитивом акценатски поклапају са префигираним глаголима акценатског типа *трѣсти-трѣсēm*, као и двосложни префигирани глаголи са простим глаголима акценатског типа *трѣсти-трѣсēm*. Доследност је код глагола оба акценатска типа скоро идентична у народним говорима.

На основу стања у народним говорима могло би се рећи да су за источнохерцеговачке говоре карактеристични млађи АО, а за шумадијско-војвођанске старији АО, али та разлика је најочигледнија и најдрастичнија у инфинитиву простих глагола (где млађе АО шумадијско-војвођански говори готово немају), док је у префигираним глаголима мања (солидан број шумадијско-војвођанских говора има и млађе АО), а у радном придеву и није толико очигледна или је нема (бар на основу потврда).

Могло би се рећи да АД треба да буде равноправна код префигираних глагола (и тросложних типа *đóħu-đđħēm*) у сва три глаголска облика. Код простих глагола (и двосложних типа *đóħu-đđħēm*) можда би боље решење било да у инфинитиву глагола сва 4 акценатска типа АО са силазним акцентима имају подређени статус (чак и код глагола типова *пѣħи-пѣчēm* и *лѣħи-лѣгнēm*, пошто нисмо видели да су (значајније) мање заступљени у говорима у односу на АО са дугосилазним акцентом код глагола типова *трѣсти-трѣсēm* и *đóħu-đđħēm*), а радни придев не би имао АД, већ само АО са узлазним акцентима.

2.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ НЕКИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ ГЛАГОЛА

ГЛАГОЛИ ТИПА *ДОНЕТИ*

Стање у речницима је следеће:

АД типа *дòнѣти* и *донѣти* срећемо нпр. код глагола: *донети* (РСАНУ, РМС)⁷¹, *занети* (РСАНУ)⁷², *наднети* (РСАНУ)⁷³, *изнети* (РСАНУ)⁷⁴, *однети* (РСАНУ)⁷⁵;

само АО типа *дòнѣти*: *допринети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нанети* (РСАНУ, РМС, РСЈ).

РМС има *снѣти* и *снѣти*, а РСЈ *снѣти* (*снѣти*).

Приметно је да скоро увек само РСАНУ има АД, а да остали речници имају само АО типа *дòнѣти*.

⁶⁷ За мачвански говор треба истаћи овде 2 занимљивости. Прво, истиче се да овај тип глагола има и трећи (триплетни) тип АО, а то је тип АО са краткосилазним акцентом на првом слогу. Међутим, као пример је дат само глагол *изаħи*, те бисмо могли рећи да то важи само за њега, баш како је и у ускочком говору, што смо већ видели. Друго, из примера свих дублетних АО, види се да глагол *отиħи* има само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (Николић 1966: 226).

⁶⁸ Ни у Драгачеву глагол *отиħи* не познаје АД у радном придеву, већ само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу, судећи по примерима (Ђукановић 1995: 121).

⁶⁹ Ни у Љештанском глагол *отиħи* не познаје АД у радном придеву, већ само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу, али у овом говору исто важи и за глагол *наиħи*. Остали глаголи имају равноправну АД (Тешић 1977: 184).

⁷⁰ Ни у Ужичкој Црној гори глагол *отиħи* не познаје АД у радном придеву, већ само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу, док остали глаголи имају АД (осим глагола *разиħи*, који има потврде само са акцентом на основи; међутим, аутор оставља могућност да постоји и дублетни АО и да само случајно није забележен) (Марковић 2011: 424).

⁷¹ РСЈ има само АО типа *дòнѣти*, и то важи за остале глаголе са *-нети*.

⁷² РМС и РСЈ овде имају само АО *зàнѣти*, а у РСАНУ је подређен АО *занѣти*.

⁷³ РМС и РСЈ овде имају само АО *нàднѣти*.

⁷⁴ РМС и РСЈ овде имају само АО *ìзнѣти*.

⁷⁵ РМС и РСЈ овде имају само АО *òднѣти*.

Даничић (1925: 94–95) има само АО типа *дòнѣти*, али претпоставља да је у употреби и АО типа *донѣти*, пошто га Вук наводи као дублетни за неке глаголе.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, срећемо:

АД типа *дòнѣти* и *донѣти*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305), Поцерина (Московљевић 1928: 15), Пљевља (Ружичић 1927: 169), србијанско Полимље (Николић 1991: 160), Мачва (Николић 1966: 223), Колубара (Николић 1969: 27), Горобиле (Николић 1972: 644), Срем (Николић 1964: 291);

АО типа *донѣти*:/;

АО типа *дòнѣти*: Ускоци (Станић 1982: 159), Гружа (Стевовић 1969: 613), Каћ (Недељков 1984: 331), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Обади (Симић 1978: 34), Љештанско (Тешић 1977: 182), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Тршић (Николић 1968: 394), Госпођинци (Поповић 1968: 116).

АО типа *дòнѣти* доста је чешћи у народним говорима, али није занемарљива ни распрострањеност АО типа *донѣти*, који се, истина, ни у једном говору не среће сам, већ напредо са АО типа *дòнѣти*.

АО типа *дòнѣти* вероватно представља резултат утицаја акцента аориста типа *дòнѣх* (*дòнѣти* према *дòнѣх*), а старији би био АО типа *донѣти* (в. Каповић 2018: 185–186).

После свега наведеног јасно је да АО типа *донѣти* заслужује да буде део норме. Међутим, услед његове маркираности, свакако и мање распрострањености у говорима, мислимо да би најверодостојније било дати му подређени статус стављањем у заграду.

НАСУТИ

Глагол *насути* у РСАНУ гласи: *на̀сѹти* (*на̀сѹти*, *насу̀ти*). РМС и РСЈ имају само *на̀сѹти*. ВР има само *на̀сѹти*, а то би очито био и Даничићев АО (в. 1925: 110, 114).

Стање у народним говорима из основице је следеће:

АД типа *на̀сѹти* и *насу̀ти*: Поцерина (Московљевић 1928: 15), Пљевља (Ружичић 1927: 169);

АО типа *на̀сѹти*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305), Каћ (Недељков 1984: 334), Госпођинци (Поповић 1968: 117);

АО типа *насу̀ти*:/.

Немамо пуно потврда, а на основу њих види се да је чешћи АО типа *на̀сѹти*, али се среће и АО типа *насу̀ти*, али у говорима у којима се среће и АО типа *на̀сѹти*.

Старији би био АО типа *насу̀ти* (в. Каповић 2018: 188), те би се на основу свега могло рећи да тај тип АО заслужује да буде део норме, али, без сумње, са подређеним статусом – маркиран је, а и ређи у говорима.

ГЛАГОЛИ СА -ПЕТИ

АД *пѣти* и *пѣти* срећемо код глагола *пети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁷⁶.

Глагол *упети* у РМС има АД у инфинитиву: *̀упѣти* и *упѣти*. РСЈ има само *̀упѣти*, што није скроз доследно са акценатским стањем код глагола *пети*.

Даничић (1925: 110, 114) има *раз̀апѣти*, *̀упѣти* и др. и *пѣти*. ВР има *пѣти* и *̀пòпѣти*.

Изворно би било *пѣти* (в. Дибо 1981: 213, у табели).

У народним говорима из основице срећемо:

АО *пѣти*: Поцерина (Московљевић 1928: 14), Пљевља (Ружичић 1927: 169);

АО *пѣти*: источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62);

АД *пѣти* и *пѣти*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305);

АО типа *испѣти*:/;

⁷⁶ РСЈ има као подређен АО *пѣти*.

АО типа *ispēti*: Каћ (Недељков 1984: 333), србијанско Полимље (Николић 1991: 160), Госпођинци (Поповић 1968: 117);

АД типа *ispēti* и *ispēti*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305), Поцерица (Московљевић 1928: 15), Пљевља (Ружичић 1927: 169).

У народним говорима се срећу оба типа АО и за просте и за префигиране глаголе, а приметно је код префигираних чешћи АО типа *ispēti*, који се уз АО типа *ispēti* среће и у неким говорима који имају само *pēti*.

КЛЕТИ

АД *klēti* и *klēti* срећемо код глагола *klēti* (РСАНУ, РМС, РСЈ). Даничић (1925: 110, 114) и ВР имају само *klēti*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО *klēti*: Поцерица (Московљевић 1928: 14), Пљевља (Ружичић 1927: 168), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), србијанско Полимље (Николић 1991: 160);

АО *klēti*: Ускоци (Станић 1982: 159), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62);

АД *klēti* и *klēti*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305).

Нешто је чешћи АО *klēti*, видимо на основу солидног броја потврда, а тај АО био би и изворнији АО (в. Каповић 2018: 198).

ГЛАГОЛИ СА -МРЕТИ

АД типа *mrēti* и *mrēti* (*umrēti* и *umrēti*) среће се код глагола: *mrēti* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁷⁷, *promrēti* (РМС).

Даничић (1925: 110, 114) има *mrēti* и *umrēti*. ВР исто.

У народним говорима из основице срећемо:

АО *mrēti*: Поцерица (Московљевић 1928: 14), Пљевља (Ружичић 1927: 168), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), србијанско Полимље (Николић 1991: 160), Обади (Симић 1978: 34), Тршић (Николић 1968: 394);

АО *mrēti*: источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62);

АД *mrēti* и *mrēti*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305);

АО типа *umrēti*:/;

АО типа *umrēti*: Каћ (Недељков 1984: 334), србијанско Полимље (Николић 1991: 160), Обади (Симић 1978: 34), Љештанско (Тешић 1977: 182), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Тршић (Николић 1968: 394);

АД типа *umrēti* и *umrēti*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305), Поцерица (Московљевић 1928: 15), Пљевља (Ружичић 1927: 168), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Мачва (Николић 1966: 223), Горобиле (Николић 1972: 644), Срем (Николић 1964: 293).

И док је у народним говорима чешћи АО *mrēti*, дотле је код префигираних глагола чешћи АО типа *umrēti* (среће се као једини и у неким говорима који имају само *mrēti*). Нешто слично смо имали и у инфинитиву глагола прве врсте акценатског типа *trēsti-trēsēm* и *dōhi-dōhēm*.

Дијахроно изворан је АО типа *mrēti* (*umrēti*) (Каповић 2018: 201).

У простом глаголу се могу оба АО оставити као равноправна у норми (кад је то већ у сличним глаголима често рађено, а и у глаголима прве врсте акценатског типа *trēsti-trēsēm* и двосложним глаголима типа *dōhi-dōhēm*), док у префигираним глаголима АО типа *umrēti* треба да има подређен статус због своје маркираности.

ГЛАГОЛИ СА -ДРЕТИ, ГЛАГОЛ ЖДРЕТИ И ГЛАГОЛ ЖЕТИ

⁷⁷ РСЈ има подређен АО са дугосилазним акцентом.

Глагол *дрети* у РМС и РСАНУ има АД у инфинитиву: *дрѣти* и *дрѣти*.
Глагол *здерати*, тј. *здрети*, у РСАНУ има инфинитивну АД: *здрѣти* и *здрѣти*.
Глагол *ждрети* у РМС и РСАНУ има АД у инфинитиву: *ждрѣти* и *ждрѣти*.
Глагол *жети*, *жзем* у РМС и РСАНУ има АД у инфинитиву: *жѣти* и *жѣти*.
Даничић (1925: 114) има *дрѣти*, *ждрѣти* и *жѣти*. ВР има *дрѣти* и *жѣти*.

ГЛАГОЛИ СА -УЗЕТИ

РСАНУ има АД *заузѣти* (*заузѣти*) и *одузѣти* (*одузѣти*). РМС, ВР и РСЈ имају *заузѣти* и *одузѣти*. Даничић (1925: 114) има само АО типа *узѣти*.

Могло би се рећи да се изворно очекује АО типа *узѣти* (в. Каповић 2018: 196–197).

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *узѣти*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Обади (Симић 1978: 34), Љештанско (Тешић 1977: 182), Тршић (Николић 1968: 394), Каћ (Недељков 1984: 333), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 305), Госпођинци (Поповић 1968: 117);

АО типа *узѣти*:/;

АД типа *узѣти* и *узѣти*: србијанско Полимље (Николић 1991: 160), Мачва (Николић 1966: 223), Колубара (Николић 1969: 27), Горобилје (Николић 1972: 644), Пљевља (Ружичић 1927: 169), Поцерина (Московљевић 1928: 15).

Чешћи је АО типа *узѣти*, а АО типа *узѣти* не среће се као једини ни у једном говору, већ само напоредо са АО типа *узѣти*. И због тога, а и због своје маркираности, АО типа *узѣти* треба да има подређени статус у норми, баш како је и урађено у РСАНУ стављањем у заграду.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР ЗА СВЕ ПРЕТХОДНЕ ГЛАГОЛЕ

Очито је у свим овим глаголима присутна АД истог типа као у глаголима прве врсте акценатског типа *трѣсти-трѣсѣм* и *доћи-доћѣм*. Сви глаголи за које смо навели изворне АО имају исте изворне АО као поменути глаголи прве врсте, а то су АО са дугоузлазним акцентом, што значи исту појаву новијих АО са дугосилазним акцентом у простим глаголима, те су очите исте тенденције у њиховом настајању.

ГЛАГОЛИ СА -ПАСТИ („ХРАНИТИ СЕ НА ПАШИ“)

У речницима срећемо АД ових глагола, и то три ТАД (један тип је заправо триплетни).

1. АД типа *пáсти* и *пâсти* (*опáсти* и *опâсти*), *-áсѣм*: *запáсти* (РМС), *испáсти* (РМС), *препáсти* (РМС);

2. акценатска триплетност типа *пâсти*, *пáсти* и *пâсти* (*опáсти*, *опáсти* и *опâсти*), *-áсѣм*: *допáсти* (РСАНУ), *запáсти* (РСАНУ, РСЈ⁷⁸), *испáсти* (РСАНУ), *напáсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ⁷⁹), *опáсти* (РСАНУ, РМС, РСЈ⁸⁰), *пáсти* (РСАНУ, РСЈ⁸¹), *попáсти* (РМС, РСЈ⁸²), *препáсти* (РСЈ⁸³);

3. АД типа *пâсти* и *пáсти* (*опáсти* и *опáсти*), *-áсѣм*: *пáсти* (РМС).

⁷⁸ РСЈ има исту неравноправну АД као и код глагола *пáсти*.

⁷⁹ РСЈ има исту неравноправну АД као и код глагола *пáсти*.

⁸⁰ РСЈ има исту неравноправну АД као и код глагола *пáсти*.

⁸¹ РСЈ има веома занимљиву ситуацију. Наиме, подређени су му АО *пáсти* и *пâсти*, што се види на основу њиховог стављања у заграду, али АО *пâсти* је стављен у још једну заграду (у складу са праксом подређености АО типа *трѣсти* у РСЈ за глаголе АД типа *трѣсти* и *трѣсти*), те се тиме сугерише да је најмање прихватљив, па имамо степенасту неравноправну АД.

⁸² РСЈ има исту неравноправну АД као и код глагола *пáсти*.

⁸³ РСЈ има исту неравноправну АД као и код глагола *пáсти*.

Доследност показују РСАНУ и РСЈ тиме што све глаголе које обрађују имају по типу акценатске триплетности *п̑сти*, *п̑сти* и *п̑сти* (*òп̑сти*, *оп̑сти* и *òп̑сти*), *-áс̑м*, где РСАНУ увек има равноправну триплетност, а РСЈ увек двоструку неравноправну, где су подређени АО типа *п̑сти* и *п̑сти*, а додатно подређен и АО типа *п̑сти*. РМС има подједнако и глаголе по ТАД *п̑сти* и *п̑сти* (*оп̑сти* и *òп̑сти*), *-áс̑м* и по триплетном *п̑сти*, *п̑сти* и *п̑сти* (*òп̑сти*, *оп̑сти* и *òп̑сти*), *-áс̑м*, а сасвим у супротности са тим има и један глагол по ТАД *п̑сти* и *п̑сти* (*òп̑сти* и *оп̑сти*), *-áс̑м*, што значи да није доследан, па се многим глаголима и разликује од акценатских решења у РСЈ и РСАНУ.

Ови ТАД (и триплетности) заправо показују укрштање акценатског типа *пр̑сти*, *пр̑д̑м* са акценатским типом *тр̑сти*, *тр̑с̑м* на примеру глагола са *-п̑сти*, за шта је могуће највише заслужан презент, који у оба типа има исти акценат (исп. Степановић 2018а: 18–20), а Станкјевич (1993: 135) и истиче како је АО *п̑п̑сти* аналогија према презенту. Да то није усамљени пример поменутог укрштања, показује и глагол *муст*, који у Грузи (Стевовић 1969: 616) такође има и дугоузлазни акценат инфинитива (поред краткосилазног). На слично упућује и Каповић (2018: 186), који је приметио сличну појаву у неким западним штокавским говорима код глагола *муст*, *п̑сти* и *гр̑сти*, где ови глаголи добијају дугосилазни акценат у инфинитиву (изворан је краткосилазни), а што се тиче промене акцента у *п̑сти*, ту је могло утицати увођење разлике према *п̑сти*, *п̑д̑н̑м*. Занимљиво је да су глаголи са *-п̑сти* већ код Даничића (1925: 100) имали АО трпног придева са дугоузлазним акцентом (нпр. *п̑п̑сен*), што је можда био почетак њиховог приласка типу *тр̑сти*, *тр̑с̑м*. Глагол *п̑сти* код Даничића и у ВР има краткосилазни акценат у инфинитиву, што видимо код Дибоа (2000: 355) да је и изворан АО.

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *п̑сти*: Каћ (Недељков 1984: 332), Мачва (Николић 1966: 224), Колубара (Николић 1969: 28), Горобиле (Николић 1972: 644), Тршић (Николић 1968: 394), Госпођинци (Поповић 1968: 117);

АО типа *п̑сти*:/;

АО типа *п̑сти*:/;

АД типа *п̑сти* и *п̑сти*: Груза (Стевовић 1969: 616), Љештанско (Тешић 1977: 183).

Приметно је да је најчешћи АО типа *п̑сти*, а још имамо само потврде за АО типа *п̑сти*, али малобројне и из говора у којима се среће и АО типа *п̑сти*. Будући да је АО типа *п̑сти* и дијахроно изворнији, свакако заслужује да у норми има предност у односу на остала два типа АО, а то би се истакло стављањем та два подређена типа АО у једну заграду (не две као у РСЈ).

ГРИСТИ

У РСАНУ глагол *гр̑сти* у инфинитиву има АД: *гр̑сти* и као подређено *гр̑сти*. Даничић (1925: 100), РСЈ и РМС имају само *гр̑сти*. Могуће да АО *гр̑сти* показује укрштање акценатског типа *пр̑сти*, *пр̑д̑м* са акценатским типом *тр̑сти*, *тр̑с̑м*, али би се према томе пре очекивао АО *гр̑сти*.

2.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ПРЕЗЕНТУ НЕКИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ ГЛАГОЛА

ГЛАГОЛИ ТИПА *ДОНЕТИ* (И ГЛАГОЛА СА *-ВЕСТИ* : *-ВЕДЕМ*)

1. АД типа *дон̑с̑м* и *д̑нес̑м* срећемо код глагола са *-нети* у инфинитиву, а неки од примера су: *донети* (РСАНУ, РСЈ)⁸⁴, *допринети* (РСЈ)⁸⁵, *занети* (РСАНУ, РСЈ)⁸⁶, *изнети*

⁸⁴ РСЈ има подређен АО типа *д̑нес̑м*, што важи и за остале глаголе са *-нети*, те нећемо посебно наглашавати, осим ако буде изузетака. РМС овде има само АО *дон̑с̑м*.

(РСАНУ, РСЈ)⁸⁷, *наднети* (РСАНУ, РСЈ)⁸⁸, *нанети* (РСЈ)⁸⁹, *однети* (РСАНУ, РСЈ)⁹⁰, *понети* (РСЈ)⁹¹, *пренети* (РМС, РСЈ).

Уочљива је доследна подређеност АО типа *д̀̀несѐм* у РСЈ и готово редовно одсуство АД и постојање само АО типа *донѐсѐм* у РМС. РСАНУ најчешће има АД, а понекад има и само АО типа *донѐсѐм*.

Даничић (1925: 94, 94³) има само АО типа *донѐсѐм*, а претпоставља да би ови глаголи могли имати и АО типа *д̀̀несѐм*, какву АД у ВР има само глагол *д̀̀нѐти*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *д̀̀несѐм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 322), Ускоци (Станић 1982: 166), Гружа (Стевовић 1969: 613), Пљевља (Ружичић 1927: 151), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 414), Драгачево (Ђукановић 1995: 120–121), Горобиле (Николић 1972: 646);

АО типа *донѐсѐм*: Каћ (Недељков 1984: 331), Госпођинци (Поповић 1968: 116);

АД типа *д̀̀несѐм* и *донѐсѐм*: Поцерина (Московљевић 1928: 42), србијанско Полимље (Николић 1991: 167), Обади (Симић 1978: 37), Љештанско (Тешић 1977: 185), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), Змијање (Петровић 1973: 195), Мачва (Николић 1966: 228), Колубара (Николић 1969: 30–31), Срем (Николић 1964: 291–292), Тршић (Николић 1968: 396).

Чешћи је АО типа *д̀̀несѐм*, баш онај тип АО који је подређенији у речницима, гледано уопштено, а највише говора има АД. Само АО типа *донѐсѐм* присутан је у неким војвођанским говорима (Каћ и Госпођинци).

АО типа *д̀̀несѐм* очито представља појаву тзв. префиксалног акцента, тј. префиксалног нагласка, како то назива Мате Каповић (нпр. 2018: 218), која није типична за књижевни штокавски код глагола прве врсте који као прости имају краткоузлазни акценат на првом слогу у презенту, већ је типична за глаголе шесте врсте типа *л̀̀вѐм* : *̀̀ловѐм* у књижевном штокавском.

Наши речници ни не бележе појаву префиксалног акцента за поменуте глаголе прве врсте, а изузеци су занемарљиви (осим глагола са *-нети* и *-вѐсти* : *-вѐдѐм*). Међутим, код глагола са *-нети* та је појава нешто раширенија него код других глагола прве врсте у говору, те у оквиру норме оба типа АО треба да имају равноправан статус за глаголе са *-нети*, по нама, иако то није системско решење према осталим глаголима прве врсте који имају у појединим говорима исто понашање, али и сами глаголи са *-нети* издвајају се нпр. тиме што данас немају просте еквиваленте, тиме што им је инфинитив другачији, што акценатски, што морфолошки и сл. То значи да се не слажемо у потпуности са нашим ранијим ставом да глагол *донети* нема оправдања да има признат АО са акцентом на префиксу, а да га немају остали глаголи прве врсте са сличним понашањем, пошто се ни акценатом осталих глаголских облика не разликују (в. Степановић 2020: 48). Од говора који имају у некој мери АО типа *д̀̀несѐм*, али имају само АО типа *испѐчѐм* за глаголе прве врсте типа *пѐћи-пѐчѐм*, издвајамо: Обаде (Симић 1978: 37), Љештанско (Тешић 1977: 185), Мачву (Николић 1966: 227), Срем (Николић 1964: 290) и Тршић (Николић 1968: 396), што потврђује горе изнету тврдњу да је појава префиксалног акцента нешто раширенија код глагола са *-нети* него код других глагола прве врсте у народним говорима, али не толико значајно.

2. АД типа *довѐдѐм* и *д̀̀ведѐм* срећемо код глагола са *-вѐсти* у инфинитиву, а неки од примера су: *довести* (РСЈ)⁹², *завести* (РСЈ), *извести* (РСЈ), *навести* (РСЈ), *одвести* (РСЈ), *повести* (РСАНУ, РСЈ)⁹³, *подвести* (РСЈ)⁹⁴, *превести* (РСЈ), *привести* (РСЈ).

⁸⁵ РСАНУ и РМС имају само *допринѐсѐм*.

⁸⁶ РМС има само АО *занѐсѐм*.

⁸⁷ РМС има само АО *изнѐсѐм*.

⁸⁸ РМС има само АО *наднѐсѐм*.

⁸⁹ РСАНУ и РМС имају само АО *нанѐсѐм*.

⁹⁰ РМС има само АО *однѐсѐм*.

⁹¹ РМС има само АО *понѐсѐм*.

Очито се АД среће готово само у РСЈ, а АД је неравноправна, где је подређен АО типа *дòведѐм*. Даничић (1925: 93–94) има АО типа *довѐдѐм*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *довѐдѐм*: Каћ (Недељков 1984: 331), Мачва (Николић 1966: 227), Госпођинци (Поповић 1968: 115);

АО типа *дòведѐм*: Ускоци (Станић 1982: 166), Гружа (Стевовић 1969: 611), Пљевља (Ружичић 1927: 151), Драгачево (Ђукановић 1995: 120);

АД типа *дòведѐм* и *довѐдѐм*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 414), Срем (Николић 1964: 290), србијанско Полимље (Николић 1991: 167), Обади (Симић 1978: 37), Змијање (Петровић 1973: 195), Колубара (Николић 1969: 30).

Слично као и код глагола са *-нети*, и овде се само тип АО са акцентом на основи среће у војвођанским говорима, али се сада среће и у Мачви.

И овде бисмо рекли да у оквиру норме оба типа АО треба да буду прихваћена, пошто су и оба типа АО доста и подједнако раширена у народним говорима из основице. Може се АО типа *дòведѐм* дати подређени статус, али исто би се могло урадити и за АО типа *испечѐм* код глагола прве врсте типа *пѐћи-пѐчѐм*, који имају слично понашање за презент у говорима, чиме би се направила разлика у односу на глаголе са *-нети*. Од говора који имају у некој мери АО типа *дòведѐм*, али имају само АО типа *испечѐм* за глаголе прве врсте типа *пѐћи-пѐчѐм*, можемо истаћи: Обаде (Симић 1978: 37) и Срем (Николић 1964: 290), што и није битна разлика.

3. Напоменућемо још и поменуте занемарљиве изузетке који имају исту АД. Три глагола прве врсте акценатског типа *пѐћи-пѐчѐм* имају у презенту у РСАНУ АД типа *испечѐм* : *испечѐм*. То су *обости*, *ожећи* и *позавести*, а код *ожећи* је АО *òжежѐм* подређен. Код *позавести* и *обости* сваки од презентских АО стоји уз различите инфинитиве (поклапају се акценатски сваки са инфинитивом уз који стоји), али не може се рећи да они имају икакве везе са инфинитивним акцентом, кад смо већ видели да је у питању појава која је ограничена на презент и која није исте природе као АД у инфинитиву. РСЈ и РМС имају само *ожежѐм* и *обòдѐм*. РСАНУ има само *жежѐм* и *бòдѐм*. РМС има само *позавѐзѐм*.

ГЛАГОЛИ СА *-РЕЋИ*

АД типа *дорѐчѐм* и *дòречѐм* среће се у речницима, а неки од примера су: *дорѐћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зарѐћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изрећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обрећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одрећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *порећи* (РМС, РСЈ).

Глагол *рећи* у РМС има презент *рѐчѐм* и *рѐчѐм*, а у РСЈ само *рѐчѐм*, недоследно према АД у префигираним глаголима.

Видимо да сва три речника познају АД код ових глагола.

Даничић (1925: 96) има *рѐчѐм*, а за префигиране глаголе је очекивао АО типа *дòречѐм*; међутим, поколебало га је то што ВР има *изрѐчѐм*, *срѐчѐм* и сл., па би према томе, мисли Даничић, постојало и *рѐчѐм* (ВР има само *рѐчѐм*).

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *рѐчѐм*: Поцерица (Московљевић 1928: 43)⁹²;

АО типа *рѐчѐм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 322), Ускоци (Станић 1982: 166), Пљевља (Ружичић 1927: 151), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347).

⁹² АО типа *дòведѐм* подређен је у РСЈ и код осталих глагола са оваквим *-вести*, а у РМС и РСАНУ он се ни не среће, те то више нећемо помињати, осим ако буде изузетака.

⁹³ АО *пòведѐм* подређен је у РСАНУ, а зна се већ да је и у РСЈ.

⁹⁴ РСАНУ има само АО *подвѐдѐм*.

⁹⁵ Среће се само префигирано *одрећи* (вероватно и други сродни префигирани, прим. аут.) са презентом по првој врсти (*одрѐчѐм* итд.) (Московљевић 1928: 43).

Потврда нема довољно да би се нешто поуздано могло закључити, вероватно зато што се чешће користи презент по трећој врсти (*рѣкнѣм*).

Дијахроно изворан био би презентски АО типа *рѣчѣм* (в. Каповић 2018: 192–193 и Дибо 2000: 364).

ГЛАГОЛИ АКЦЕНАТСКОГ ТИПА *ДОЋИ-ДОЋѢМ*

АД типа *дѡћѣм* и *дѡћѣм* у РСАНУ срећемо само код глагола *доћи*, а РСЈ и РМС имају само АО *дѡћѣм*. РСАНУ има само АО типа *дѡћѣм* за глаголе *заћи* и *наћи*. Даничић (1925: 108) има само *дѡћѣм*, које је свакако изворно, а АО типа *дѡћѣм* би, по Каповићу, можда (али му је чудно) могао бити аналошки према *ѡдѣм* (в. Каповић 2018: 178 и 178⁶³).

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *дѡћѣм*: Ускоци (Станић 1982: 165), Груза (Стевовић 1969: 618), Каћ (Недељков 1984: 333), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 415), србијанско Полимље (Николић 1991: 170), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Љештанско (Тешић 1977: 185)⁹⁶, Лапачко поље (Драгичевић 2009: 348), Горобиље (Николић 1972: 646), Срем (Николић 1964: 294);

АО типа *дѡћѣм*:/;

АД типа *дѡћѣм* и *дѡћѣм*: Поцерина (Московљевић 1928: 41), Обади (Симић 1978: 38), Мачва (Николић 1966: 229), Колубара (Николић 1969: 31), Тршић (Николић 1968: 396).

Свакако је АО типа *дѡћѣм* чешћи, а АО типа *дѡћѣм* не среће се ни у једном говору као једини, већ са претходним типом АО, и то отприлике само у говорима западне Србије и говору Обада, што је суседна област. После свега, АО типа *дѡћѣм* не бисмо прихватили као равноправни део норме.

ИЋИ

АД у презенту (*ѡдѣм* и *ѡдѣм*) имају РСАНУ, РМС и РСЈ. Даничић (1925: 107) има *ѡдѣм*, што је и изворан АО (Каповић 2018: 178).

У народним говорима из основице срећемо:

АО *ѡдѣм*: Груза (Стевовић 1969: 618), Каћ (Недељков 1984: 333), Поцерина (Московљевић 1928: 41), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), стари Нови Сад (Стокин 2009: 206), Горобиље (Николић 1972: 646), Госпођинци (Поповић 1968: 115);

АО *ѡдѣм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 322)⁹⁷, Ускоци (Станић 1982: 165), Пљевља (Ружичић 1927: 152), Обади (Симић 1978: 38), Љештанско (Тешић 1977: 185), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 348), Тршић (Николић 1968: 396);

АД *ѡдѣм* и *ѡдѣм*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 415), србијанско Полимље (Николић 1991: 169–170), Мачва (Николић 1966: 228), Колубара (Николић 1969: 31), Срем (Николић 1964: 293).

Оба АО се срећу подједнако у говорима. АО *ѡдѣм* је карактеристичнији за шумадијско-војвођанске говоре, а АО *ѡдѣм* за источнохерцеговачке. Слично томе је и Станкјевич (1993: 135) приметио када АО *ѡдѣм* наводи као источну варијанту, а АО *ѡдѣм* као западну. Несумњиво оба АО заслужују да буду равноправни део норме.

⁹⁶ Једино глагол *пѡћи* има АД: *пѡћѣм* и *пѡћѣм*, остали имају само АО са дугосилазним акцентом (Тешић 1977: 185).

⁹⁷ Занимљиво, у 1. и 2. лицу множине среће се и *идѣмо* и *идѣте*, поред *ѡдѣмо* и *ѡдѣте*, што може представљати остатак некадашњег постојања АО *ѡдѣм* и сл. (Вуковић 1940: 322). Исто важи и за Ускоке (Станић 1982: 165) и Пљевља (Ружичић 1927: 152).

2.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ

У речницима срећемо АД у трпном придеву за глаголе прве врсте акценатских типова *јѣсти-јѣдѣм*, *прѣсти-прѣдѣм* и *трѣсти-трѣсѣм*.

Даничић (1925: 90–100) за глаголе типа *јѣсти-јѣдѣм* има АМ типа *јѣден*, *-а*, *-о*; за глаголе типа *прѣсти-прѣдѣм* исто (изузетак су глаголи са *-пасти* („хранити се на паши“), који имају АМ типа *пáсен*, *-а*, *-о*), а за глаголе типа *трѣсти-трѣсѣм* АМ гласи *трѣсен*, *-а*, *-о*. Префигирани глаголи се *mutatis mutandis* исто понашају.

У АД типа *вўчен*, *-а*, *-о* и *вўчен*, *-ѣна*, *-ѣно* (*извўчен*, *-а*, *-о* и *извўчен*, *-ѣна*, *-ѣно*) спадају: *вўћи*, *вўчѣм* (РСАНУ, РМС)⁹⁸, *довѣсти*⁹⁹, *довѣзѣм* (РСАНУ)¹⁰⁰, *доврѣћи*, *доврѣшѣм* (РСАНУ)¹⁰¹, *дўпсти*, *дўбѣм* (РСАНУ, РМС), *задўпсти*, *задўбѣм* (РСАНУ)¹⁰², *замѣсти*, *замѣтѣм* (РСАНУ)¹⁰³, *затўћи*, *затўчѣм* (РСАНУ, РМС), *излѣћи*, *излѣжѣм* (РСАНУ)¹⁰⁴, *истрѣсти*, *истрѣсѣм* (РСАНУ)¹⁰⁵, *исцўрпсти*, *исцўрпѣм* (РСАНУ)¹⁰⁶, *мѣсти*, *мѣтѣм* (РСАНУ, РМС)¹⁰⁷, *наврсти*, *наврзѣм* (РСАНУ)¹⁰⁸, *навўћи*, *навўчѣм* (РСАНУ)¹⁰⁹, *одвўћи*, *одвўчѣм* (РСАНУ, РМС)¹¹⁰, *повўћи*, *повўчѣм* (РСАНУ)¹¹¹, *растрѣсти*, *растрѣсѣм* (РМС), *тўћи*, *тўчѣм* (РМС)¹¹², *удўпсти*, *удўбѣм* (РМС).

Овакав ТАД имају глаголи типа *трѣсти-трѣсѣм*. Приметно је да РСЈ има само Даничићев АМ типа *вўчен*, *-а*, *-о*, што за просте, што за префигиране глаголе, а очигледно је и да РСАНУ нема АД за све просте глаголе који су еквиваленти овим префигиранима, па има само Даничићев АМ. РМС код неких глагола познаје само Даничићеве АО, а код неких глагола има АД и у простим и у њиховим префигираним глаголима, мада не даје често акценат трпног придева, па ни немамо пуно потврда.

У АД типа *грўзен* и *грўзен*, *-а*, *-о* (*изгрўзен* и *изгрўзен*, *-а*, *-о*) спадају: *зàгрести*, *-изѣм* (РСЈ), *изгрести*, *-изѣм* (РСЈ), *нагрести*, *-изѣм* (РСЈ), *òдгрести*, *-изѣм* (РСЈ), *прѣгрести*, *-изѣм* (РСЈ), *прòдгрести*, *-изѣм* (РСЈ), *у̀грести*, *-изѣм* (РСЈ).

РСЈ има само АМ типа *грўзен*, *-а*, *-о*, а примећујемо да овај ТАД постоји само у РСЈ, и то за префигиране глаголе са *-грести*.

У АД типа *сѣчен*, *-а*, *-о* и *сѣчен*, *-ѣна*, *-ѣно* (*исѣчен*, *-а*, *-о* и *исѣчен*, *-ѣна*, *-ѣно*)¹¹³ спадају: *зàпрести*, *-ѣдѣм* (РСАНУ)¹¹⁴, *зàсѣћи*, *засѣчѣм* (РСАНУ)¹¹⁵, *изгрести*, *-изѣм* (РМС)¹¹⁶,

⁹⁸ РСЈ има само *вўчен*, *-а*, *-о*.

⁹⁹ Приликом навођења глагола не можемо овде истицати и њихове акценатске дублете у инфинитиву и презенту, те ћемо их наводити у једном АО за сваки глаголски облик. Исто важи и за дублете типа *доврѣћи* и *доврѣи*.

¹⁰⁰ РСЈ има само *довѣзен*, *-а*, *-о*. РСАНУ има само *вѣзен*, *-а*, *-о*.

¹⁰¹ У Речнику, вероватно омашком, срећемо АМ *доврѣшен*, *-а*, *-о*, а не АМ *доврѣшен*, *-ѣна*, *-ѣно*. Иначе, РСАНУ има само *врѣшен*, *-а*, *-о*.

¹⁰² РСЈ има само *задўбен*, *-а*, *-о*.

¹⁰³ РСЈ има само *замѣтен*, *-а*, *-о*.

¹⁰⁴ РМС има само *излѣжен*, *-а*, *-о*. РСАНУ има само *лѣжен*, *-а*, *-о*.

¹⁰⁵ РСЈ има само *истрѣсен*, *-а*, *-о*.

¹⁰⁶ РМС и РСЈ имају само *исцўрпен*, *-а*, *-о*.

¹⁰⁷ РСЈ има само *мѣтен*, *-а*, *-о*.

¹⁰⁸ Фали АО *наврзен*, па се може помислити да је *наврзѣна*, *-о* дублетно са *наврзена*, *-о*, а да у мушком роду јединине има само *наврзен*, што је тешко, пре ће бити да је грешком изостављен дублетни АО *наврзен*.

¹⁰⁹ РСЈ има само *навўчен*, *-а*, *-о*.

¹¹⁰ РСЈ има само *одвўчен*, *-а*, *-о*.

¹¹¹ АМ *повўчен*, *-ѣна*, *-ѣно* подређен је у РСАНУ, а неравноправна АД није уобичајена за РСАНУ код ових глагола у трпном придеву. РСЈ има само *повўчен*, *-а*, *-о*.

¹¹² РСЈ има само *тўчен*, *-а*, *-о*.

¹¹³ У оквиру овог ТАД нећемо наводити све глаголе префигиране од истог глагола ако у њима срећемо исте податке, већ по један префигирани који одговара једном простом.

¹¹⁴ РСЈ има само *зàпреден*, *-а*, *-о*.

¹¹⁵ РСЈ има само *зàсечен*, *-а*, *-о*.

ùзјести, ùзједѐм (РСАНУ)¹¹⁷, *ùсећи, исечѐм* (РСАНУ)¹¹⁸, *ùскрасти, -áдѐм* (РСАНУ), *испрѐпрести, -édѐм* (РСАНУ), *ùспрести, испрédѐм* (РСАНУ)¹¹⁹, *ùстрићи, -íжѐм* (РСАНУ), *крáсти, крáдѐм* (РСАНУ, РМС)¹²⁰, *нàјести, нàједѐм* (РСАНУ)¹²¹, *нàсећи, насечѐм* (РСАНУ)¹²², *òдјести, òдједѐм* (РСАНУ), *òдсећи, одсечѐм* (РСАНУ, РМС)¹²³, *òјести, òједѐм* (РСАНУ), *òкрати, -áдѐм* (РСАНУ, РМС), *òпрести, -édѐм* (РСАНУ)¹²⁴, *òпсећи, опсечѐм* (РСАНУ), *òстрићи, -íжѐм* (РСАНУ, РМС)¹²⁵, *òткрати, -áдѐм* (РСАНУ), *òтпрести, -édѐм* (РСАНУ), *пòдјести¹, пòдједѐм* (РСАНУ), *пòдсећи, -éчѐм* (РСАНУ), *пòјести, пòједѐм* (РСАНУ)¹²⁶, *пòкрати, -áдѐм* (РСАНУ), *пòсећи, посечѐм* (РМС), *прѐсти, прédѐм* (РМС)¹²⁷, *рàсећи, -éчѐм* (РМС), *стрйћи, стрйжѐм* (РМС)¹²⁸.

Овакав ТАД имају глаголи типа *јѐсти-јѐдѐм* и *прѐсти-прédѐм*. РСЈ има само Даничићеве АМ типа *јѐден, -а, -о* и *прѐден, -а, -о* (не рачунајући глагол *изгрести*, који у РСЈ припада претходном ТАД). РСАНУ и РМС имају АД и у простим и у префигираним глаголима, али постоје неки прости који немају АД, а од њих префигирани имају (нпр. *јести* у РСАНУ и *грести* у РМС и оба имају Даничићев тип АМ).

У акценатску триплетност типа *сечен* и *сѐчен, -а, -о* и *сечен, -ѐна, -ѐно* (*исечен* и *исечен, -а, -о* и *исечен, -ѐна, -ѐно*) спадају: *зàстрићи, застрижѐм* (РСАНУ), *ùзгрести, -íзѐм* (РСАНУ)¹²⁹, *ùзмустити, измұзѐм* (РСАНУ)¹³⁰, *нàгрести, -íзѐм* (РСАНУ), *нàмустити, намұзѐм* (РСАНУ)¹³¹, *нàпрести, напрédѐм* (РСАНУ), *òбгрести, -íзѐм* (РСАНУ), *òдгрести, -íзѐм* (РСАНУ), *пòдгрести, -íзѐм* (РСАНУ), *пòддгрести, -íзѐм* (РСАНУ), *пòдстрићи, -íжѐм* (РСАНУ), *сѐћи, сечѐм* (РМС)¹³².

Овакву триплетност имају глаголи типа *прѐсти-прédѐм*. Очигледно је укрштање типа *прѐсти-прédѐм* са типом *трѐсти-трѐсѐм*, а олакшано истим акцентом презента у оба типа (исп. Степановић 2018б: 44). Исто је важило за ТАД *грíзен* и *грйзен, -а, -о*. Преовлађују глаголи потврђени у РСАНУ, али има и један пример из РМС, а оба речника имају поједине сродне глаголе и у ТАД *сѐчен, -а, -о* и *сечен, -ѐна, -ѐно* и у триплетном *сечен* и *сѐчен, -а, -о* и *сечен, -ѐна, -ѐно* (нпр. у РСАНУ неки префигирани глаголи са *-стрићи* су у једном, а неки у другом типу; у РМС глагол *сећи* је у овом другом типу са триплетима, а неки од њега префигирани у ТАД са класичним дублетима). Глаголи са *-мусти* и *-грести* у РСАНУ припадају само овом типу са триплетима (али глаголи *мусти* и *грести* не познају АД, већ само Даничићев тип АМ). Што се тиче глагола са *-грести*, РСАНУ се преко АМ типа *грйзен, -а, -о* и типа *грíзен, -а, -о* слаже са РСЈ, пошто су сви глаголи са *-грести* у РСЈ припадали ТАД *грíзен* и *грйзен, -а, -о*. Са РМС се РСАНУ слаже преко АМ типа *грйзен, -а, -о* и типа *грйзен, -ѐна, -ѐно*, пошто РМС има само један глагол са *-грести* и он припада ТАД *сѐчен, -а, -о* и *сечен, -ѐна, -ѐно*. РСЈ и код глагола овог триплетног типа као и у већини претходних познаје само Даничићев тип АМ, а при томе не рачунамо глаголе са *-грести*.

¹¹⁶ РМС има само *грйзен, -а, -о*.

¹¹⁷ РСАНУ има само *јѐден, -а, -о*.

¹¹⁸ РСЈ има само *исечен, -а, -о*.

¹¹⁹ РСЈ има само *испрѐден, -а, -о*.

¹²⁰ РСЈ има само *крáден, -а, -о*.

¹²¹ РСЈ има само *нàједен, -а, -о*.

¹²² РСЈ има само *нàсечен, -а, -о*.

¹²³ РСЈ има само *òдсечен, -а, -о*.

¹²⁴ РСЈ има само *òпрѐден, -а, -о*.

¹²⁵ РСЈ има само *òстрижен, -а, -о*.

¹²⁶ РСЈ има само *пòједен, -а, -о*.

¹²⁷ РСЈ има само *прѐден, -а, -о*.

¹²⁸ РСЈ има само *стрйжен, -а, -о*.

¹²⁹ РСАНУ има само *грйзен, -а, -о*.

¹³⁰ РСЈ има само *измузен, -а, -о*. РСАНУ има само *мұзен, -а, -о*.

¹³¹ РСЈ има само *нàмузен, -а, -о*.

¹³² РСЈ има само *сѐчен, -а, -о*.

После разматрања свих ТАД јасно је да су префигирани глаголи нестабилнији и подложнији АД, а да прости глаголи често и не познају АД.

Дијахроно изворни били би следећи АМ: за глаголе типа *трѣсти-трѣсѣм* то би био АМ типа *трѣсен, трѣсѣна, трѣсѣно*; за глаголе типа *јѣсти-јѣдѣм*, као глаголе изворне а. п. А, то би био АМ типа *јѣден, -а, -о*, док за глаголе типа *прѣсти-прѣдѣм* то може бити АМ типа *прѣден, -а, -о*, а има и мишљења (што је изгледније) да је то АМ типа *прѣден, прѣдѣна, прѣдѣно*. Свакако је АМ типа *прѣден, прѣдѣна, прѣдѣно* карактеристичан за глаголе изворне а. п. Ц, што би били глаголи типа *бѣсти, бѣдѣм*, одакле се и шири на глаголе у којима се не очекује (в. Каповић 2015: 453–454 и Каповић 2018: 177, 181, 183, 194).

У народним говорима из основице срећемо:

АМ типа *јѣден, -а, -о*: Змијање (Петровић 1973: 198), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 427), Обади (Симић 1978: 37);

АМ типа *јѣден, -ѣна, -ѣно*: Ортијеш (Пецо 2007: 413);

АМ типа *пѣједен, -а, -о*: Горобиле (Николић 1972: 646), Змијање (Петровић 1973: 198), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 427), Обади (Симић 1978: 37), Љештанско (Тешић 1977: 185);

АМ типа *појѣден, -ѣна, -ѣно*: Ортијеш (Пецо 2007: 413);

АМ типа *прѣден, -а, -о*: Горобиле (Николић 1972: 646), Ускоци (Станић 1982: 181), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426), Обади (Симић 1978: 37);

АМ типа *прѣден, -ѣна, -ѣно*: Ортијеш (Пецо 2007: 413);

АМ типа *ѡпрѣден, -а, -о*: Горобиле (Николић 1972: 646), Ускоци (Станић 1982: 181), Колубара (Николић 1969: 30), Змијање (Петровић 1973: 198), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426), Обади (Симић 1978: 37), Љештанско (Тешић 1977: 185);

АМ типа *опрѣден, -ѣна, -ѣно*: Ортијеш (Пецо 2007: 413);

АД типа *опрѣден* и *ѡпрѣден, -а, -о*: Поцерина (Московљевић 1928: 38);

АМ типа *трѣсен, -а, -о*: Горобиле (Николић 1972: 646), Драгачево (Ђукановић 1995: 122), Ускоци (Станић 1982: 180), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426), Љештанско (Тешић 1977: 185);

АМ типа *трѣсен, -ѣна, -ѣно*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 372), Ортијеш (Пецо 2007: 413);

АД типа *трѣсен, -а, -о* и *трѣсен, -ѣна, -ѣно*: Обади (Симић 1978: 37);

АМ типа *натрѣсен, -а, -о*: Горобиле (Николић 1972: 646), Драгачево (Ђукановић 1995: 122), Каћ (Недељков 1984: 331), Ускоци (Станић 1982: 180), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426);

АМ типа *натрѣсен, -ѣна, -ѣно*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 372)¹³³;

АД типа *натрѣсен, -а, -о* и *натрѣсен, -а, -о*: Змијање (Петровић 1973: 198).

За глаголе сва три акценатска типа доста су чешћи Даничићеви типови АМ. Код глагола сва три акценатска типа срећемо и АМ типа *пѣчен, -ѣна, -ѣно*, што код простих, што код префигираних глагола, а приметно је да су потврде тог типа АМ готово само из неких источнохерцеговачких говора. Ипак, на основу свих потврда, не можемо рећи да је то типичан тип АМ за источнохерцеговачке говоре, пошто неки имају и Даничићеве типове АМ.

На основу свега се види да дублетни и секундарни (у односу на Даничића) типови АМ (АМ типа *пѣчен, -ѣна, -ѣно* за сва три акценатска типа и АМ типа *трѣсен, -а, -о* за неке глаголе типа *прѣсти-прѣдѣм*) немају исти степен оправданости за све акценатске типове у којима се јављају, али да би се избегло превелико компликовање у норми, што би било ако бисмо за неке типове АМ давали подређени, а за неке равноправни статус (у зависности од

¹³³ Изузетак чини само глагол *мѣсти, мѣтѣм* и од њега префигирани глаголи, пошто они имају АМ типа *мѣтен, -а, -о* (Вуковић 1940: 372).

акценатског типа), боље је свима изједначити статус у сва три акценатска типа и учинити их равноправним са изворним типом АМ, што у простим, што у префигираним глаголима, а за глаголе типа *прѣсти-прѣдѣм* могао би се као равноправан дозволити и трећи тип АМ, а то је АМ типа *трѣсен, -а, -о*, што се и среће за неке глаголе у неким речницима.

2.5. ОСТАЛИ ПОЈЕДИНАЧНИ СЛУЧАЈЕВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ

1. РМС има АД *дòпрести* и *допрѣсти, -ѣдѣм*. Очекивано је само *дòпрести* (РМС има само *прѣсти*) као у РСАНУ, а ова је АД у РМС (очито усамљен случај) аналогија према АД типа *испѣћи : њспѣћи* код нпр. глагола акценатског типа *пѣћи-пѣчѣм*, а заправо је у самој основи настанак АО *допрѣсти* према очекиваном и изворном АО типа *испѣћи* код поменутих глагола акценатског типа *пѣћи-пѣчѣм*.

2. Глагол *ићи* у РМС има АД у инфинитиву: *ѝћи* и *ѳћи*. Даничић (1925: 107), ВР, РСАНУ и РСЈ имају само *ѝћи*. Не знамо да ли се негде среће АО *ѳћи*, али се зна, како видимо код Каповића (2018: 178), да би АО *ѳћи* био најизворнији АО, пошто је вокал на ком се налази акценат дуг по пореклу, док би АО *ѝћи* био аналогија према презенту.

3. РМС има АД у радном глаголомском придеву за глагол *ићи*, тј. у облику мушког рода једнине: *ѝшао* и *ѳшао*. Даничић (1925: 107), РСЈ и РСАНУ имају само *ѝшао*, што је и изворан АО (Каповић 2018: 179).

4. Глагол *отићи* има у РСАНУ и РМС у презенту: *òтидѣм* и *òтидѣм* (РСЈ и ВР имају само *òтидѣм*). И Даничић (1925: 108–109) има исту АД.

5. РМС има у инфинитиву глагола *улећи* („угнути, савити“) триплете: *улѣћи, ѳлѣћи* и *улѣћи*. РСЈ има *улѣћи (ѳлѣћи)*, што јесу једини прави АО за овај глагол, а АО *улѣћи* и *ѳлѣћи* су у вези са глаголом *улећи* („угнездити се“), те су одатле и дошли.

6. Осим очекиване АД *мимоѳћи* и *мимоѝћи* (коју имају и РМС и РСЈ¹³⁴), овај глагол у РСАНУ има и подређену АД *мимоѳћи* и *мимоѝћи*. ВР има *мимоѳћи* и у загради *мимоѳћи*. Даничић (1925: 108–109) би имао *мимоѳћи* и *мимоѳћи*, те је јасно да у РСАНУ видимо два ТАД исте природе: *испѣћи : ѝспѣћи* и *извѣћи : ѝзвѣћи*.

7. Неуобичајену појаву представља инфинитивна АД у РСАНУ за глаголе *наврћи, навѣћи* и *наврсти*, где поред очекиване АД типа *навѣћи* и *навѣћи* постоји као подређен и триплетни АО, а то је АО типа *навѣћи*. Глаголи *навѣћи* и *наврсти* добијају као подређен у радном придеву АМ типа *навѣкао, -кла, -кло*, поред већ очекиваних *навѣкао, навѣкла* и *навѣкла*.

8. Глагол *одапѣти* у РСАНУ има АД у презенту (*òдапнѣм* и *òдапнѣм*). РМС, ВР и РСЈ имају само *òдапнѣм*, а исто би имао и Даничић (1925: 113). РСАНУ има само *подапѣти, пòдапнѣм*, што није у вези са АД у *одапѣти*. Приметно је да је ова АД слична као АД у презенту код неких двоструко префигираних глагола четврте А врсте (или глагола са двосложним префиксом), што исто обрађујемо (нпр. *разавити, рàзавијѣм* и *рàзавијѣм*).

9. Глагол *зàтрти, зàтрѣм* у РСАНУ има АД у радном придеву: *зàтро, -рла* и *зàтро, -рла*. РМС и РСЈ имају само *зàтро, -рла*.

Глагол *ѝстрти = ѝстрѣти, ѝстрѣм* у РСАНУ има АД у радном придеву: *ѝстро, -рла* и *ѝстро, -рла*.

Глагол *нàтрти=нàтрѣти, нàтрѣм* у РСАНУ има АД у радном придеву: *нàтро, -рла* и *нàтро, -рла*.

Глагол *òтрти=òтрѣти* има АД у радном придеву у РСАНУ: *òтро, -рла* и *òтро, -рла*. РСЈ и РМС имају само *òтро, -рла*.

У РМС глагол *стрѣти, стрѣм* и *стàрѣм* има АД у радном придеву: *стрла* и *стрла, -ло*. РСАНУ очито има једини АД, не рачунајући другачију АД у *стрѣти* у РМС.

Даничић (1925: 114) има само АМ типа *пòтро, пòтрла, пòтрло*.

¹³⁴ У РСЈ је свакако подређен АО *мимоѝћи*.

10. Глагол *врѣћи* (*врћи*) има АД у мушком роду једнине радног придева у РСАНУ: *врѣхао* (*врѣхао*). РМС и РСЈ имају само *врѣхао*. АО *врѣхао* могуће има везе са дијалекатским облицима *вро* и *врао*, који имају само краткосилазни акценат у РСАНУ. Очекује се само *врѣхао* као и код готово свих осталих глагола акценатског типа *трѣсти-трѣсѣм* (не рачунајући оне који имају у радном придеву отпадање крајњег сугласника инфинитивне основе (нпр. *мѣсти* (*мѣо, мѣла, мѣло*))), али је још Даничић (1925: 91–92) увидео да у ВР има *врѣхао*, те је то сматрао грешком.

3. ГЛАГОЛИ ДРУГЕ ВРСТЕ

3.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ)

Акцентатска дублетност типа маукати, маучѐм : маукати, маучѐм (замаукати, замачѐм : замаукати, замачѐм)

У овај ТАД спадају глаголи: алакати (РСЈ¹³⁵), аукати (РСАНУ), баукати (РСАНУ, РМС)¹³⁶, брботати (РСАНУ¹³⁷, РМС), гргутати (РСАНУ¹³⁸, РМС, РСЈ), гугутати (РМС)¹³⁹, дудукати (РСАНУ¹⁴⁰), забрукати (РСАНУ¹⁴¹), загргутати (РСАНУ, РМС)¹⁴², загугутати (РСАНУ), зазвиждукати (РСАНУ¹⁴³, РМС, РСЈ), зајрукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), зајрукати (РСАНУ, РМС), закаукати (РСАНУ), залелекати (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁴⁴, замаукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), запирукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), затандркати (РСАНУ¹⁴⁵, РСЈ), заћурликати (РСАНУ, РМС, РСЈ), зафирукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), зацирукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), зашкргутати (РСАНУ)¹⁴⁶, звиждукати (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁴⁷, звирукати (РСАНУ, РМС)¹⁴⁸, зурукати (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁴⁹, изрукати (РСАНУ, РМС), искаукати (РСАНУ), јрукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), јрукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), крукати (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁵⁰, лелекати (РСАНУ¹⁵¹, РМС, РСЈ, ВР), лизукати (РСАНУ¹⁵², РСЈ), маукати (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁵³, мјрукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), мњрукати (РСАНУ, РМС), најрукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), одмаукати (РСАНУ), олелекати (РСАНУ, РМС), офирукати

¹³⁵ РСЈ има АД и по петој врсти (*алѐкѐм* и *алѐкѐм*, инфинитиви су исти као по другој врсти). РСАНУ и РМС имају *алѐкати*, *-ѐм*, али и *алѐкати*, *ѐлѐчѐм*; дакле, различите АМ за различите глаголске врсте.

¹³⁶ ВР и Даничић (1925: 180) имају само *баукати*, *баучѐм*.

¹³⁷ АМ *брботати*, *брбѐћѐм* подређен је у РСАНУ. РСЈ има само *брботати*, *брбоћѐм*. ВР има *брботати*, *брбоћѐм* и *брботати*, *брбѐћѐм* као посебне глаголе, а нећемо се упуштати у разматрање семантике. Даничић (1925: 177, 180) такође има оба АМ, али није јасно да ли су то исти или различити глаголи.

¹³⁸ РСАНУ има АД и по петој врсти (презенти гласе *гргутѐм* и *гргутѐм*, а инфинитиви су исти као по другој, наравно). ВР и Даничић (1925: 177) имају само *гргутати*, *гргутѐм*.

¹³⁹ РСАНУ има само *гугутати*, *гугутѐм* и *гугутѐм*, за разлику од АД у *загугутати*. Даничић (1925: 177), РСЈ и ВР имају само *гугутати*, *гугутѐм*.

¹⁴⁰ АМ *дудукати*, *дудучѐм* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 177), РСЈ, РМС и ВР имају само *дудукати*, *дудучѐм*.

¹⁴¹ РСАНУ има АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као и за другу, а презенти гласе: *забаукѐм* и *забаукѐм*). РМС има само *забаукати*, *-ѐм* и *-ѐм*, за разлику од АД у *баукати*.

¹⁴² РСЈ има само *загргутати*, *загргутѐм*, за разлику од АД у *гргутати*. ВР има само *загргутати*, *-гргутѐм*.

¹⁴³ РСАНУ има АД и по петој врсти, али подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти су *завиждукѐм* и *завиждукѐм*). ВР има само *завиждукати*, *-завиждучѐм*. Даничић (1925: 177) има само *завиждукати*.

¹⁴⁴ ВР има само *залелекати*, *-ѐлѐчѐм*, за разлику од АД у *лелекати*.

¹⁴⁵ РСАНУ има АД и по петој врсти, али подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти су *затандрѐкѐм* и *затандрѐкѐм*). РМС има само *затандркати*, *-ѐндрѐчѐм*, за разлику од АД у *тандркати*.

¹⁴⁶ РСЈ и РМС имају само *зашкргутати*, *зашкргутѐм*, за разлику од АД у *шкргутати*.

¹⁴⁷ РСАНУ има АД и по петој врсти, али подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти су *звизждукѐм* и *звизждукѐм*). РМС исто, али подређено. ВР има само *звизждукати*, *звизждучѐм*.

¹⁴⁸ РСАНУ и РМС имају АД и по петој врсти, али подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти су *звизждукѐм* и *звизждукѐм*).

¹⁴⁹ РСАНУ и РМС имају АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као по другој, а презенти су *зурукѐм* (РМС има, вероватно грешком, *зрукѐм*, пошто и РСЈ има *зурукѐм*) и *зрукѐм*).

¹⁵⁰ ВР и Даничић (1925: 180) имају само *крукати*, *крукѐм*.

¹⁵¹ Даничић (1925: 177, 180) такође има ову АД, ако је реч о истом глаголу са два дублетна АМ. РСАНУ има и трећи (триплетни) АМ, али подређен – *лелекати*, *-ѐчѐм*. Такође, РСАНУ има и АД по петој врсти, исто подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти гласе: *лѐлѐкѐм* и *лѐлѐкѐм*). ВР има у загради АМ *лѐлѐкати*, *лѐлѐчѐм*.

¹⁵² РСАНУ има АД и по петој врсти, али подређено (инфинитиви су исти као по другој, а презенти гласе: *лизрукѐм* и *лизрукѐм*). РМС има само *лизрукати*, *лизрукѐм* и *лизрукѐм*.

¹⁵³ ВР и Даничић (1925: 180) имају само *маукати*, *маучѐм*.

(РСАНУ, РМС), *пијукати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁵⁴, *промаукати* (РМС, РСЈ), *пропијукати* (РМС, РСЈ), *тандркатати* (РМС, РСЈ)¹⁵⁵, *ћурликати* (РМС)¹⁵⁶, *успијукати* (РМС, РСЈ), *фијукати* (РМС, РСЈ)¹⁵⁷, *цијукати* (РМС, РСЈ)¹⁵⁸, *циликати* (РСЈ)¹⁵⁹, *цирликати* (РМС, РСЈ), *чегртати* (РМС¹⁶⁰), *шкргутати* (РМС, РСЈ)¹⁶¹.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ЈАУКАТИ

зајаукати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изјаукати* (РСАНУ, РМС), *јаукати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *најаукати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

ВР има само *зајау̀кати*, -а̀учѐм, *изјау̀кати*, -а̀учѐм, *најау̀кати*, -а̀учѐм, што се не слаже скроз са чињеницом да ВР има *јау̀кати* и у загради *ја̀укати*, а презент је само *ја̀учѐм*. Даничић (1925: 179–180) има *ја̀укати*, *ја̀учѐм* и *јау̀кати*, *јау̀чѐм*, а требало би да је то исти глагол у питању са два дублетна АМ.

РСАНУ за глагол *јаукати* има и трећи (триплетни) АО у инфинитиву (за разлику од осталих глагола) – *ја̀укати*, који је подређен.

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *јау̀кати*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 313);

АО типа *ја̀укати*: Обади (Симић 1978: 35);

АД типа *јау̀кати* и *јау̀кати*: Ускоци (Станић 1982: 162), србијанско Полимље (Николић 1991: 161);

АО типа *јау̀кати*: Лапачко поље (Драгичевић 2009: 345), Каћ (Недељков 1984: 348);

АД типа *јау̀кати* и *ја̀укати*: Поцерица (Московљевић 1928: 18).

Приметно је да се срећу сва три типа инфинитивних АО као у РСАНУ за глагол *јаукати*, а ниједан тип АО не издваја се нешто већом фреквентношћу. Можда се може рећи (на овом невеликом узорку) да нешто мање потврда има АО типа *ја̀укати*.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

РСАНУ, РМС и РСЈ доста чешће познају АД него одсуство АД међу ексцерпираним глаголима, а када нема АД, готово подједнако се у свим речницима срећу АМ оба типа, што важи и за ВР.

Акцентатска дублетност типа *мијау̀кати*, -а̀у̀чѐм : *мијау̀кати*, -а̀у̀чѐм (*замијау̀кати*, -а̀у̀чѐм : *замијау̀кати*, -а̀у̀чѐм)

У овај ТАД спадају глаголи: *замијау̀кати* (РСАНУ¹⁶²) и *мијау̀кати* (РСАНУ, РМС, РСЈ).

Акцентатска дублетност типа *сѐзати*, сѐжѐм : сѐзати, сѐжѐм (*досѐзати*, д̀осѐжѐм : д̀осѐзати, д̀осѐжѐм)

¹⁵⁴ ВР има само *пију̀кати*, -ју̀чѐм, где је презент грешка и треба да буде *пију̀чѐм*. Даничић (1925: 180) има само *пију̀кати*, *пију̀чѐм*.

¹⁵⁵ ВР и Даничић (1925: 177) имају само *тандр̀кати*, *тандр̀чѐм*.

¹⁵⁶ РСЈ има само *ћурлѝкати*, *ћурлѝчѐм*, по другој врсти (за разлику од АД у *заћурлѝкати*), и *ћурлѝкати*, -а̀м, по петој врсти. ВР и Даничић (1925: 177) имају само *ћурлѝкати*, *ћурлѝчѐм*.

¹⁵⁷ ВР има само *фију̀кати*, -а̀м, по петој врсти.

¹⁵⁸ ВР и Даничић (1925: 180) имају само *цију̀кати*, *цију̀чѐм*.

¹⁵⁹ РМС има само *цилѝкати*, *цилѝчѐм* и *цилѝка̀м*.

¹⁶⁰ РМС има АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као по другој, а презентни гласе: *чѐг̀рт̃а̀м* и *чег̀рт̃а̀м*). РСЈ има само *чег̀рт̃а̀ти*, -а̀м и *чѐг̀р̃ћѐм*. Даничић (1925: 177) има само *чаг̀рт̃а̀ти*, *чаг̀р̃ћѐм*.

¹⁶¹ ВР и Даничић (1925: 177) имају само *шкр̀г̀ут̃а̀ти*, *шкр̀г̀у̀ћѐм*.

¹⁶² РСАНУ има и трећи (триплетни) АО у инфинитиву, и то подређен – *замијау̀кати*, вероватно настао аналогично према презенту. РСЈ има само *замијау̀кати*, -ја̀у̀чѐм, а РМС има само *замијау̀кати*, -ја̀у̀чѐм. РСЈ и РМС нису доследни АД у *мијау̀кати*.

У овај ТАД спадају глаголи: *досезати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дотицати* (РСАНУ), *заокретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *запузати* (РСАНУ¹⁶³), *засезати* (РСАНУ), *изокретати* (РСАНУ, РСЈ), *искретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надисати* (РСАНУ¹⁶⁴), *накретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наокретати* (РСАНУ, РСЈ), *окретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ¹⁶⁵), *опсезати* (РСАНУ, РМС), *откретати* (РСАНУ, РМС), *поизокретати* (РСАНУ), *покретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *посезати* (РМС, РСЈ), *прекретати* (РМС, РСЈ), *сезати* (РСЈ), *скретати* (РМС), *спузати* (РМС¹⁶⁶).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -СЕЗАТИ

досезати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *засезати* (РСАНУ), *опсезати* (РСАНУ, РМС), *посезати* (РМС, РСЈ), *сезати* (РСЈ)

ВР има само *досѣзати*, *дòсѣжѐм*, а супротно томе има само *пòсезати*, *-ежѐм*, *сѣзати*, *сѣжѐм*.

Даничић (1925: 176, 183) има само *досѣзати*, али само и *сѣзати*, *пòсезати*, вероватно као разнородне глаголе.

РСЈ и РМС имају само *засѣзати*, *зàсѣжѐм*, а РМС има само и *сѣзати*, *сѣжѐм*. У оба речника то је супротност према АД у другим глаголима које имају.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 5: 81–82) за префигиране глаголе типа *досезати* могло би се рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу, на шта упућују руско: *досяга́ть*, белоруско: *дасяга́ць*.

Занемарљиво (пошто немамо никаквих потврда више ни за један АО), АО типа *сѣзати* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64).

ДОТИЦАТИ

Свршени парњак гласи *дотàћи* (РСАНУ), те се овде очекује акценат на истом слогу уз дуљење, па би изворно било *дотíцати*, *дòтíчѐм*. АМ *дòтицати*, *дòтичѐм* могао би настати према несвршеним глаголима који акцентом прате своје свршене парњаке, који имају краткоузлазни или краткосилазни акценат на првом слогу, а такви глаголи нису ретки (нпр. *зàхватати*, *ìспадати* и сл.) (в. Стевановић 1981: 586–587). РСЈ има само *дòтицати*, *дòтичѐм*. ВР и РМС имају само *дотíцати*, *дòтíчѐм*. Даничић (1925: 176) има само *тíцати*, *дотíцати*.

ГЛАГОЛИ СА -КРЕТАТИ

заокретати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изокретати* (РСАНУ, РСЈ), *искретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *накретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наокретати* (РСАНУ, РСЈ), *окретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *откретати* (РСАНУ, РМС), *поизокретати* (РСАНУ), *покретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *прекретати* (РМС, РСЈ), *скретати* (РМС)

ВР има само *скрѣтати*, *скрѣћѐм*, а у складу са тим има само и *заòкретати*, *-ћѐм*. Исти тип АМ је и код: *ìскретати*, *нàкретати*, *òкретати*, *òткретати*. Супротно томе, ВР има само *покрѣтати*, *пòкрѣћѐм*, а исти тип АМ има и *прекрѣтати*.

РМС има само *изòкретати*, *-ћѐм*, супротно АД у осталим глаголима које има.

РСЈ има само *скрѣтати*, *скрѣћѐм*, супротно АД у осталим глаголима које има.

Очигледно је да РСАНУ, РМС и РСЈ доследно познају АД у свим глаголима које имају, осим једног изузетка у РМС и једног у РСЈ.

¹⁶³ АМ *запузати*, *зàпужѐм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *запузати*, *-ужѐм*, но РМС има АД у *спузати*. Даничић (1925: 183) има само *пузати*, *пужѐм*.

¹⁶⁴ РСАНУ има као подређен АО *надисати* (фали његов презент), а у том речнику има само *дìсати*, *дìшиѐм*. РСЈ и РМС имају само *надìсати*, *надìшиѐм*.

¹⁶⁵ У РСЈ фали презент за АО *òкретати*.

¹⁶⁶ РМС има само *пузати*, *пужѐм* и *пузàм*. РСЈ има само *спузати*, *спужѐм*.

Даничић (1925: 176, 183) за неке глаголе са *-кретати* има један, а за друге други тип АМ, што није битно посебно истицати, већ је битна та колевљивост и да је чешћи АМ типа *òкретати, -ећем*. Ако ћемо ипак да набрајамо глаголе, онда ћемо рећи да је ситуација пресликана као у ВР, и то за сваки глагол који наводе.

Дијахроно изворнији били би АМ типа *окрétати, òкрéћем*, пошто Дибо (2000: 386) глагол *кретати* сврстава у а. п. в.

Занемарљиво (пошто немамо никаквих потврда више ни за један АО), АД типа *окрétати* и *òкретати* среће се у Мачви (Николић 1966: 224, 230) и Колубари (Николић 1969: 28).

Акценатска дублетност типа *бријати : бријати, бријем (обрјати : обријати, обријем)*

У овај ТАД спадају глаголи: *бријати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *верати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *добријати* (РСАНУ, РСЈ), *доверати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *догледати* (РСАНУ), *додељати*¹⁶⁷ (РСАНУ), *докресати* (РСАНУ), *дометати* (РСЈ), *забријати* (РСАНУ), *задељати*¹⁶⁸ (РСАНУ), *заклипсати* (РСАНУ¹⁶⁹), *заметати* (РСАНУ, РСЈ), *запретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *збријати* (РСАНУ, РСЈ), *избријати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изверати* (РСАНУ, РСЈ), *изметати* (РСЈ), *исклесати* (РСЈ), *испретати* (РСЈ), *испретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *клесати* (РСЈ), *клипсати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *липсати* (РСАНУ, РСЈ), *мајати* (РСАНУ), *метати* (РСЈ), *набријати* (РСАНУ), *надметати* (РСАНУ, РСЈ), *надометати* (РСАНУ, РСЈ), *наклипсати* (РСАНУ¹⁷⁰), *наметати* (РМС, РСЈ), *обрјати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одметати* (РСАНУ, РМС), *оклесати* (РСЈ), *окресати* (РСЈ), *отклипсати* (РСАНУ, РМС), *отпретати* (РСАНУ), *подбријати* (РСАНУ), *подметати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *полипсати* (РМС, РСЈ), *пометати* (РСЈ), *потпишати* (РСЈ¹⁷¹), *претати* (РМС, РСЈ), *прометати* (РСЈ), *разметати* (РСЈ), *склесати* (РСЈ), *сметати* (РСЈ), *сплитати* (РСЈ), *узверати* (РСЈ), *уклесати* (РСЈ), *уметати* (РМС, РСЈ), *упретати* (РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА *-БРИЈАТИ*

бријати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *добријати* (РСАНУ, РСЈ), *забријати* (РСАНУ), *збријати* (РСАНУ, РСЈ), *избријати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *набријати* (РСАНУ), *обрјати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *подбријати* (РСАНУ)

Даничић (1925: 186) и ВР имају само *бријати, бријем*. У РСАНУ овај глагол има АД и по петој врсти, и то по ТАД *ба̀сати : ба̀сати, -а̀м (на̀басати : на̀басати, -а̀м)*.

РСЈ има само *за̀бријати, за̀бријем*, за разлику од АД у осталим глаголима које има. РМС има само *за̀бријати, за̀бријем*, с једне стране, и само *збријати, -јем* и *подбријати, -јем*, с друге, што је међусобно недоследно, а и према АД у осталим глаголима које има.

РСАНУ (као за глагол *бријати*) има АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као код друге, а презенте гласе: *збријам* и *збријам*). РСЈ, вероватно грешком, после инфинитивних АО као презент наводи само *-јем*, што би значило да презент акцентом прати инфинитивне

¹⁶⁷ РСАНУ има АД и по петој врсти (презенти су *додеља̀м* и *до̀деља̀м*, инфинитиви исти као по другој). Иначе, РСАНУ има само *дѐљати, -ља̀м* и *-љѐм*. РМС има само *до̀дељати, -а̀м* и *-ѐм*.

¹⁶⁸ РСАНУ има (као и код глагола *додељати*) АД и по петој врсти (презенти су *задеља̀м* и *за̀деља̀м*, инфинитиви исти као по другој). РСЈ и РМС имају само *за̀дељати, -ља̀м* и *-љѐм*.

¹⁶⁹ АО *за̀клипсати* подређен је у РСАНУ, што се не слаже са глаголом *клипсати* (и *отклипсати*), где је АД равноправна. РМС има само *за̀клипсати, за̀клипиѐм*, за разлику од АД у *клипсати* и *отклипсати*.

¹⁷⁰ АО *на̀клипсати* подређен је у РСАНУ, што се не слаже са глаголом *клипсати* (и *отклипсати*), где је АД равноправна, али се слаже са глаголом *заклипсати*.

¹⁷¹ РСЈ има само *та̀пишати, та̀пиѐм*, те је АО *по̀тапишати* могуће аналогија према презенту. РМС има само *по̀тапишати, -иѐм*.

дублетне АО, али не бисмо рекли да постоји *збрїјѐм*, што је тип АО који РСЈ не даје у осталим глаголима са *-бријати*. ВР има само *збрїјати*, *збрїјѐм*.

РСАНУ има АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као код друге, а презенти гласе: *їзбријāм* и *їзбријѐм*). ВР има само *їзбријати*, *їзбријѐм*.

РСАНУ има АД и по петој врсти (инфинитиви су исти као код друге, а презенти гласе: *òбријāм* и *òбријѐм* за *òбријати* и *òбријāм* (као подређено) за *òбријати*). РМС, вероватно грешком, после инфинитивних АО као презент наводи само *-јѐм*, што би значило да презент акцентом прати инфинитивне дублетне АО, али не бисмо рекли да постоји *òбријѐм*, што смо већ видели у РСЈ за *збријати*. ВР има само *òбријати*, *-јѐм* и *пòдбријати*, *-јѐм*, што је недоследно типу АМ у другим глаголима које има, а то је АМ типа *брїјати*, *брїјѐм*.

РСАНУ (код глагола *пòдбријати*), вероватно грешком, после инфинитивних АО као презент наводи само *-јѐм*, што би значило да презент акцентом прати инфинитивне дублетне АО, али не бисмо рекли да постоји *пòдбријѐм*, што смо слично већ видели и у РМС и у РСЈ.

РСАНУ доследно (нешто доследније него РСЈ и поготову РМС) познаје АД за све глаголе које има, а за неке има АД и по петој врсти.

Код Каповића (2018: 204, 215) видимо да је изворан инфинитивни АО *брїјати*. То онда значи да је аналошко *брїјати* дошло вероватно према презенту *брїјѐм*.

Што се тиче ситуације у народним говорима из основице, АО типа *брїјати* срећемо у Срему (Николић 1964: 297), Каћу (Недељков 1984: 350) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 211), АО типа *брїјати* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 629), а АД ових двају типова АО срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64).

ГЛАГОЛИ СА *-ВЕРАТИ*

верати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *доверати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *їзверати* (РСАНУ, РСЈ), *узверати* (РСЈ)

ВР и Даничић (1925: 182) имају само *вѐрати*, *-рѐм*.

РМС има само *їзвѐрати*, *їзверѐм* и *узвѐрати*, *узверѐм*, за разлику од АД у остала два глагола. РСЈ и РСАНУ доследно имају АД за све глаголе које имају.

ВР има само *узверати*, *-āм*, по петој врсти.

Занемарљиво (пошто немамо никаквих потврда више ни за један АО), АО типа *вѐрати* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 345), а АО типа *вѐрати* у Каћу (Недељков 1984: 349).

ДОГЛОДАТИ

РСАНУ има само *глòдати*, *глòђѐм*, те би се на основу тога, али и руског *гладáть*, могло рећи да је дијахроно изворнији АО *доглòдати*, а *дòглодати* је вероватно аналогија према презенту *дòглођѐм*. Дибо (2000: 390) указује да је *гладати* а. п. в, те је потврђено да је изворнији АО *доглòдати*. Даничић (1925: 178) такође има само *глòдати*, *глòђѐм*.

ГЛАГОЛИ СА *-КРЕСАТИ*

докресати (РСАНУ), *окресати* (РСЈ)

РМС има само *докрѐсати*, *дòкрешиѐм*.

РСАНУ, РМС и ВР имају само *окрѐсати*, *òкрешиѐм*, где РСАНУ није доследан АД у *докресати*.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 12: 124–125) за глагол *кресати* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (руски (дијалекат): *кресáть*, украјински: *кресáти*, белоруски: *красáць*). То потврђује и Дибо (2000: 392) сврставањем тог глагола у а. п. в.

У случају наших глагола јасно је да је примарно *докрѐсати*, а *дòкресати* је највероватније аналогија према презенту (у овом случају *дòкрешиѐм*). То важи онда и за *окресати*.

РСАНУ и Даничић (1925: 179) имају само *крѐсати*, *крѐшиѐм*.

Што се тиче народних говора из основице, АО типа *крѣсати* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 311), Колубари (Николић 1969: 28), Поцерини (Московљевић 1928: 17), Обадима (Симић 1978: 35), Ускоцима (Станић 1982: 162) и Госпођинцима (Поповић 1968: 118), а за АО типа *крѣсати* имамо потврде само из Каћа (Недељков 1984: 348), те је јасно да је доста ређи, бар судећи према овим потврдама.

Из свега наведеног се види да предност према сваком аспекту има АМ типа *крѣсати*, *крѣиѣм*.

ГЛАГОЛИ СА -МЕТАТИ

дометати (РСЈ), *заметати* (РСАНУ, РСЈ), *изметати* (РСЈ), *испреметати* (РСЈ), *метати* (РСЈ), *надметати* (РСАНУ, РСЈ), *надометати* (РСАНУ, РСЈ), *наметати* (РМС, РСЈ), *одметати* (РСАНУ, РМС), *подметати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *пометати* (РСЈ), *преметати* (РМС, РСЈ), *прометати* (РСЈ), *разметати* (РСЈ), *сметати* (РСЈ), *уметати* (РМС, РСЈ)

РСАНУ, РМС и ВР имају само *дометати*, *дòмећѣм*.

АО *заметати* подређен је у РСАНУ, што је донекле очекивано, кад већ постоји само *метати*, *мѣћѣм*. ВР и РМС имају само *заметати*, *зàмећѣм*.

РСАНУ, РМС и ВР имају само *изметати*, *ìзмећѣм*.

РСАНУ и РМС имају само *испреметати*, *-èмећѣм*.

Даничић (1925: 179), РСАНУ, ВР и РМС имају само *метати*, *мѣћѣм*.

ВР и РМС имају само *надметати*, *нàдмећѣм*.

ВР и РМС имају само *надометати*, *надòмећѣм*.

РСАНУ и ВР имају само *наметати*, *нàмећѣм*.

ВР има само *одметати*, *òдмећѣм*.

ВР има само *подметати*, *пòдмећѣм*.

ВР има само *пометати*, *пòмећѣм*, *преметати*, *прèмећѣм*, *прометати*, *прòмећѣм*.

РМС има само *пометати*, *пòмећѣм*.

РМС има само *прометати*, *прòмећѣм*.

ВР и РМС имају само *разметати*, *рàзмећѣм*.

ВР и РМС имају само *сметати*, *смѣћѣм*.

ВР има само *уметати*, *ùмећѣм*.

ВР има доследно само АМ типа *метати*, *мѣћѣм*. РСЈ доследно има АД за све глаголе које има. РСАНУ познаје АД (једном је само она неравноправна АД), а у њему подједнако и одсуствује АД и тада се среће само АМ типа *метати*, *мѣћѣм*, а РМС мање познаје АД, те у њему више одсуствује АД и тада се среће само АМ типа *метати*, *мѣћѣм*.

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *мѣтати*: Гружа (Стевовић 1969: 628), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 345), србијанско Полимље (Николић 1991: 161), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410);

АО типа *метати*: Каћ (Недељков 1984: 348), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АД типа *мѣтати* и *метати*: Ускоци (Станић 1982: 164).

Види се да је чешћи АО типа *мѣтати*.

Са лексикографског аспекта предност има АМ типа *метати*, *мѣћѣм*, док нам потврде из говора показују одређену предност АО типа *мѣтати*, али то је условно. Треба додати да је АМ типа *метати*, *мѣћѣм* дијахроно изворнији, кад већ Дибо (2000: 391–392) глагол *метати* сврстава у а. п. в. АО типа *мѣтати* је онда очито настао аналошки према презенту. После свега, за оба типа АО прихватили бисмо равноправни нормативни статус.

ГЛАГОЛИ СА -ПРЕТАТИ

запретати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испретати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *отпретати* (РСАНУ), *упретати* (РСЈ)

РМС има само *прѣтати, прѣћѣм* (РСЈ нема тај глагол), што није у складу са АД у појединим глаголима. ВР има само *запрѣтати, запрѣћѣм* и *упрѣтати, упрѣћѣм*. Даничић (1925: 178) има само *прѣтати, прѣћѣм*.

РМС има само *отпрѣтати, отпрѣћѣм* и *упрѣтати, упрѣћѣм*, за разлику од АД у *запрѣтати* и *испрѣтати*.

РСАНУ и РСЈ доследно имају АД за све глаголе које имају.

На основу руског *прятать* (акцент на првом слогу) рекло би се да је дијахроно изворнији АО са краткосилазним акцентом у инфинитиву глагола *прѣѣтати*.

ГЛАГОЛИ СА *-КЛЕСАТИ*

исклесати (РСЈ), *клесати* (РСЈ), *оклесати* (РСЈ), *склесати* (РСЈ), *уклесати* (РСЈ)

РСАНУ и РМС имају само *исклѣсати, њсклѣшѣм*.

РСАНУ и РМС имају само *клѣсати, клѣшѣм*.

РСАНУ и РМС имају само *оклѣсати, оклѣшѣм*.

РМС има само *склѣсати, склѣшѣм*.

РМС има само *уклѣсати, уклѣшѣм*.

Евидентно је да АД за ове глаголе има само РСЈ, и то доследно, а исто тако доследно је РСАНУ и РМС немају, већ имају само АМ типа *клѣсати, клѣшѣм*.

ГЛАГОЛИ СА *-ЛИПСАТИ*

липсати (РСАНУ, РСЈ), *полипсати* (РМС, РСЈ)

АО *лѣпсати* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 179), ВР и РМС имају само *лѣпсати, лѣпшѣм*. РМС недоследно има АД у *полипсати*.

ВР има само *пѣлипсати, -шѣм*, недоследно према *лѣпсати, лѣпшѣм*.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, срећемо:

АО типа *лѣпсати*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316), Гружа (Стевовић 1969: 628), србијанско Полимље (Николић 1991: 161), Тршић (Николић 1968: 394), Горобиље (Николић 1972: 644), Мачва (Николић 1966: 224), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Поцерина (Московљевић 1928: 17), Пљевља (Ружичић 1927: 170), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *лѣпсати*: Каћ (Недељков 1984: 348).

Будући да АО типа *лѣпсати* не срећемо код Вука и Даничића, а да је данас неупоредиво чешћи од Вуковог и Даничићевог АО типа *лѣпсати*, могуће да је то новији тип АО (мада у ВР већ има *пѣлипсати*, али само *лѣпсати*) и да је настао аналогјом према акценту презента, а јасно је да заслужује да буде равноправни део норме, можда чак и надређени члан.

МАЈАТИ

АО *мѣјати* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *мѣјати, -јѣм*.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 17: 132–133) за глагол *мајати* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом, на шта упућују руско: *маятъ*, украјинско: *мајати*, белоруско: *мајаць*.

СПЛИТАТИ

Руски има *сплѣтѣтъ*, па би се могло очекивати *сплѣтати* као дијахроно изворније, нарочито што би се тиме акцентом поклапало и са *сплѣсти*, свршеним парњаком. РМС има само *сплѣтати, сплѣћѣм*.

Акцентска дублетност типа *мирисати* : *мирисати, миришѣм* (*омирисати* : *омирисати, омиришѣм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *грѣтати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *омирисати* (РМС, РСЈ, ВР), *самохвалисати* (РСЈ¹⁷²).

¹⁷² РСЈ има само *хвалисати, -шѣм*. РМС има само *самохвалисати, -шѣм*.

КОМЕНТАРИ

ГРГОТАТИ

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 7: 208–209) за глагол *грготати* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на другом слогу (руски (дијалекат): *горготать*, украјински: *горготати*, белоруски: *гергетáць*). АО *грготати* је највероватније настао аналошки према презенту.

ОМИРИСАТИ

Оба речника (РМС, РСЈ) имају само *мири́сати*, *ми́ришиѐм*; РСАНУ само *омири́сати*, *оми́ришиѐм*, те све претходно може указивати да је то и примарни АМ, а да је АО *омири́сати* највероватније настао према презенту. Вук има у загради *омири́сати*, иако има само *мири́сати*. Даничић (1925: 180) има само *мири́сати*, *ми́ришиѐм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *мири́сати* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 348) и србијанском Полимљу (Николић 1991: 171), а још имамо потврде за АД типа *мири́сати* и *ми́рисати* у Поцерини (Московљевић 1928: 18).

Акценатска дублетност типа *ка́котати*, *-оћѐм* : *какòтати*, *ка̀коћѐм* (*иска́котати*, *-оћѐм* : *искакòтати*, *-ка̀коћѐм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *зака́котати* (РСАНУ, РМС), *иска́котати* (РСАНУ), *какòтати* (РСАНУ, РМС, РСЈ¹⁷³), *ока́котати* (РСАНУ), *отка́котати* (РСАНУ)¹⁷⁴, *раска́котати* (РМС, РСЈ¹⁷⁵).

Акценатска дублетност типа *ло́кати*, *ло̀чѐм* : *лòкати*, *лòчѐм* (*изло́кати*, *изло̀чѐм* : *излòкати*, *излòчѐм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *изло́кати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *локати* (РСАНУ), *налокати* (РСАНУ).

КОМЕНТАРИ

РСАНУ има и трећи (триплетни) АМ за глагол *излокати*, али подређен – *излокати*, *-очѐм*. ВР има само *излòкати*, *излòчѐм*.

АМ *ло́кати*, *ло̀чѐм* подређен је у РСАНУ, чиме се не слаже са глаголима *излокати* и *налокати*. Даничић (1925: 178), РСЈ, РМС и ВР имају само *лòкати*, *лòчѐм*, са чим су у складу РСЈ, РМС и ВР, који имају само *налòкати*, *налòчѐм*, али што је у супротности са АД у *излокати* у РМС и РСЈ.

РСАНУ има и трећи (триплетни) АМ за глагол *налокати*, али подређен – *налòкати*, *-очѐм*, што се слаже са глаголом *излокати* и може се рећи да је АО типа *налòкати* аналошки према презенту у АМ типа *налòкати*, *налòчѐм*. Дијахроно изворан био би АМ *ло́кати*, *ло̀чѐм*, пошто Дибо (2000: 391) сврстава тај глагол у а. п. в, и то међу глаголе са кратким кореном.

РСАНУ најдоследније познаје АД за глаголе са *-локати*.

Акценатска дублетност типа *ма́нисати* : *ма̀нисати*, *-ишиѐм*

У овај ТАД спада глагол *манисати* (РСАНУ, РСЈ)¹⁷⁶.

Акценатска дублетност типа *сме́јати* : *смѐјати*, *-јѐм* (*исме́јати* : *исмѐјати*, *-јѐм*)

У овај ТАД спада глагол *исмејати* (РМС).

КОМЕНТАРИ

¹⁷³ АМ *какòтати*, *ка̀коћѐм* подређен је у РСЈ. ВР и Даничић (1925: 177) имају само *ка́котати*, *-оћѐм*.

¹⁷⁴ ВР и РМС имају само *отка́котати*, *-оћѐм*. РМС се тиме не слаже са АД у осталим глаголима које има.

¹⁷⁵ АМ *раска́котати*, *раска̀коћѐм* подређен је у РСЈ. ВР има само *раска́котати*, *-оћѐм*.

¹⁷⁶ ВР и Даничић (1925: 177) имају само *ма́нисати*, *-ишиѐм*. РМС има само *ма̀нисати*, *-иѐм*.

РСАНУ и РСЈ имају *исмејати*, *-јѐм*, РМС и Даничић (1925: 187) *смејати* (тј. *смѝјати*).

Руско *смеяться* (акцент на Я) може указивати да је *исмејати* дијахроно изворно, што се потврђује и код Каповића (2018: 214).

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *смејати*: Груза (Стевовић 1969: 629), Каћ (Недељков 1984: 350), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), србијанско Полимље (Николић 1991: 161), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 64), стари Нови Сад (Стокин 2009: 211), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО типа *смѝјати*:/.

Среће се само АО типа *смејати*.

3.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ

ГЛАГОЛИ СА -ДАВАТИ

Презент глагола *давати* у РСАНУ и РМС гласи: *дајѐм* и *дајѝм*. РСЈ има само *дајѐм*. ВР има *дајѝм*, а *дајѐм* је дато у загради.

Презент глагола *задавати* у РСАНУ гласи: *задајѐм* и *задајѝм*. РСЈ, РМС и ВР имају само *задајѝм*.

Презент глагола *надавати* („дати доста“) у РСАНУ гласи: *надајѐм* и *надајѝм*. РСЈ, РМС и ВР имају само *надајѝм*.

Презент глагола *назадавати* у РСАНУ гласи: *назадајѐм* и *назадајѝм*.

Презент глагола *одавати* у РМС гласи *одајѐм*, али за прво и друго лице множине срећемо АД типа: *одајѐмо* и *одајѝмо*. Верујемо да је омашком изостављено *одајѐм*, пошто нема разлога да се оваква АД јавља у множинским, а не у јединским лицима. РСАНУ, РСЈ и ВР имају само *одајѝм*.

РСАНУ најчешће има АД за ове глаголе. РМС је подједнако има и подједнако нема, а РСЈ је уопште нема. Када немају АД, сви речници имају само АО типа *задајѝм*.

Даничић (1925: 175–176) глагол *давати* сврстава у акценатски тип *писати-пишѐм*, али истиче у фусноти да се у презенту среће и *дајѐм* и *дајѝм*, а АД је позната и код његових префигираних парњака.

Дијахроно изворан био би АО типа *дајѐм* (Каповић 2018: 213–214).

У народним говорима из основице срећемо:

АО *дајѐм*: Груза (Стевовић 1969: 628), Каћ (Недељков 1984: 347);

АО *дајѝм*: Обади (Симић 1978: 38);

АО *дајѐм* и *дајѝм*: Љештанско (Тешић 1977: 185), Колубара (Николић 1969: 31);

АО *дајѐм*, *дајѝм* и *дајѐм*: Мачва (Николић 1966: 230), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 417), србијанско Полимље (Николић 1991: 171);

АО *дајѝм*: Тршић (Николић 1968: 396);

АО типа *надајѐм*:/;

АО типа *надајѝм*: Мачва (Николић 1966: 230), Колубара (Николић 1969: 31), Обади (Симић 1978: 38);

АО типа *надајѐм* и *надајѝм*: Груза (Стевовић 1969: 628);

АО типа *надајѝм* и *надајѐм*: србијанско Полимље (Николић 1991: 171), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 417).

Код глагола *давати* најчешћи је АО *дајѐм*, а најређи *дајѝм*. Супротно томе, код префигираних је најчешћи АО типа *надајѝм*, а најређи *надајѐм*. Међутим, како је АО *дајѐм* присутан у говорима, и то не мало, могао би се и тај АО (и његов еквивалентни тип АО код префигираних глагола) прихватити као подређени део нормe и ставити у заграду. Остала два

АО (и њихови еквивалентни типови АО за префигиране глаголе) били би равноправни део норме.

ДОЖЕТИ

Глагол *дòжети=дòжњети* у РСАНУ има АД у презенту: *дòжњѐм (дòжњѐм)*. РМС и РСЈ имају само *дòжњѐм*, као и Даничић (1925: 115). АО *дòжњѐм* је могуће у вези са *дòжањѐм*, које је у РСАНУ једини АО у презенту са непостојаним А.

ДОЗНАВАТИ

Презент глагола *дознавати* у РСАНУ гласи: *дòзнāјѐм (дòзнајѐм)*. РСЈ, РМС и ВР имају само *дòзнāјѐм*. Глаголи са *-знавати* код Даничића (1925: 176) сврставају се у акценатски тип *пíсати-пíшиѐм*, што значи да би презент конкретно глагола *дознавати* гласио *дòзнāјѐм*.

Занемарљиво, пошто немамо довољно потврда, АО типа *пòзнајѐм* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 628) и Колубари (Николић 1969: 32), а АД типа *пòзнајѐм* и *пòзнāјѐм* срећемо у Мачви (Николић 1966: 230) и Срему (Николић 1964: 299).

ГЛАГОЛИ СА -ЗВАТИ

Презент глагола *назвати* у РСАНУ, РМС и РСЈ гласи: *назòвѐм* и *назовѐм*, с тим да је АО *назовѐм* подређен само у РСЈ. РСЈ, РСАНУ и РМС имају само *зòвѐм*. ВР има само *назòвѐм*.

Презент глагола *òзвати* у РСАНУ гласи: *озòвѐм* и *òзовѐм*. РМС има само *озòвѐм*.

Презент глагола *пòзвати* у РСАНУ гласи: *позòвѐм* и *пòзовѐм*. РСЈ, РМС и ВР имају само *позòвѐм*, те РМС и РСЈ нису доследни АД у *назвати*. РСАНУ доследно има АД у префигираним глаголима са *-звати*.

Даничић (1925: 184) има само *звāти, зòвѐм*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *назòвѐм*: Ортијеш (Пецо 2007: 411), Каћ (Недељков 1984: 349), стари Нови Сад (Стокин 2009: 211);

АО типа *назовѐм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 323), Груза (Стевовић 1969: 629), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), србијанско Полимље (Николић 1991: 168), Тршић (Николић 1968: 396), Горобиле (Николић 1972: 646), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 414), Љештанско (Тешић 1977: 185), Ускоци (Станић 1982: 166);

АД типа *назòвѐм* и *назовѐм*: Мачва (Николић 1966: 229), Поцерица (Московљевић 1928: 42), Змијање (Петровић 1973: 195).

Далеко је чешћи АО типа *назовѐм*, те свакако заслужује да буде равноправни део норме, иако се не уклапа у систем – очекивало би се према *зòвѐм* само *назòвѐм*, али у говорима префиксални акценат у презенту није стран разним глаголима, што смо већ видели нпр. код глагола са *-нети*.

СМЕЈАТИ

Презент глагола *смѐјати* у РСЈ гласи: *смѐјѐм (смѐјѐм)*. Даничић (1925: 187), ВР и РМС имају само *смѐјѐм* (тј. *смíјѐм*). Дијахроно изворно било би *смѐјати-смѐјѐм* (Каповић 2018: 214).

У народним говорима из основице срећемо:

АО *смѐјѐм*: Каћ (Недељков 1984: 350), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 64), стари Нови Сад (Стокин 2009: 211), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО *смѣјѣм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 324), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 417);

АД *смѣјѣм* и *смѣјѣм*: Поцерица (Московљевић 1928: 44);

АД *смѣјѣм* и *смѣјѣм*: србијанско Полимље (Николић 1991: 172);

триплете *смѣјѣм* и *смѣјѣм* и *смѣјѣм*: Мачва (Николић 1966: 230), Срем (Николић 1964: 297);

АО *смѣјѣм*: Гружа (Стевовић 1969: 629–630)¹⁷⁷, Обади (Симић 1978: 38).

Готово подједнако срећемо сва три АО. Оно што је сигурно, АО *смѣјѣм* заслужује да буде део норме, те нам је РСЈ ту једино близак, мада бисмо му дали равноправан статус. АО *смѣјѣм* на основу свега заслужује ништа мање равноправан статус у норми у односу на остале, али нам субјективни осећај указује да он ипак има дозу маркираности (можда грешимо), те бисмо тај АО ставили као подређени у заграду.

Акцентатска дублетност типа *бр̂ати, бѣрѣм : бѣрѣм (ѹбрати, ѹберѣм : ѹбѣрѣм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *брати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁷⁸, *добрати* (РСАНУ, РМС), *допрати* (РСАНУ, РМС), *запрати* (РСАНУ, РСЈ)¹⁷⁹, *збрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸⁰, *изабрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸¹, *изапрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸², *избрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸³, *испрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸⁴, *набрати*¹ (РСАНУ, РСЈ)¹⁸⁵, *набрати*² (РСАНУ, РСЈ)¹⁸⁶, *напрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸⁷, *обрати* (РСАНУ, РСЈ)¹⁸⁸, *одабрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁸⁹, *опрати* (РСАНУ, РСЈ)¹⁹⁰, *отпрати* (РСАНУ, РМС), *побрати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)¹⁹¹, *подабрати* (РСАНУ, РМС), *подбрати* (РСАНУ, РМС), *попрати* (РМС), *прати* (РМС, РСЈ)¹⁹², *пребрати* (РМС, РСЈ)¹⁹³, *препрати* (РМС, РСЈ)¹⁹⁴, *прибрати* (РМС, РСЈ)¹⁹⁵, *припрати* (РМС, РСЈ)¹⁹⁶, *присабрати* (РСЈ)¹⁹⁷, *пробрати* (РМС, РСЈ)¹⁹⁸, *пропрати* (РМС, РСЈ)¹⁹⁹, *разабрати* (РМС, РСЈ)²⁰⁰, *разбрати* (РМС, РСЈ)²⁰¹, *сабрати* (РМС, РСЈ)²⁰², *сапрати* (РМС, РСЈ)²⁰³, *спрати* (РМС, РСЈ)²⁰⁴, *убрати*¹ (РМС, РСЈ)²⁰⁵, *убрати*² (РМС, РСЈ)²⁰⁶.

¹⁷⁷ Префигирани глаголи имају само АО са краткоузлазним акцентом на префиксу, што није у вези са АО глагола *смејати* (Стевовић 1969: 630).

¹⁷⁸ У РСАНУ и РСЈ подређен је АО *бѣрѣм*.

¹⁷⁹ РСЈ има као подређен АО *запѣрѣм*. РМС има само АО *заперѣм*.

¹⁸⁰ РСЈ има као подређен АО *збѣрѣм*.

¹⁸¹ РСЈ има као подређен АО *изабѣрѣм*.

¹⁸² РСЈ има као подређен АО *изапѣрѣм*.

¹⁸³ РСЈ има као подређен АО *избѣрѣм*.

¹⁸⁴ РСЈ има као подређен АО *испѣрѣм*.

¹⁸⁵ РСЈ има као подређен АО *набѣрѣм*. РМС има само један глагол *набрати* и његов презент је само *наберѣм*.

¹⁸⁶ РСЈ има као подређен АО *набѣрѣм*.

¹⁸⁷ РСЈ има као подређен АО *напѣрѣм*.

¹⁸⁸ РСЈ и РСАНУ имају као подређен АО *обѣрѣм*. РМС има само АО *оберѣм*.

¹⁸⁹ РСЈ има као подређен АО *одабѣрѣм*.

¹⁹⁰ РСЈ има као подређен АО *опѣрѣм*. РМС има само АО *оперѣм*.

¹⁹¹ РСЈ и РСАНУ имају као подређен АО *побѣрѣм*.

¹⁹² РСЈ има као подређен АО *пѣрѣм*.

¹⁹³ РСЈ има као подређен АО *пребѣрѣм*.

¹⁹⁴ РСЈ има као подређен АО *препѣрѣм*.

¹⁹⁵ РСЈ има као подређен АО *прибѣрѣм*.

¹⁹⁶ РСЈ има као подређен АО *припѣрѣм*.

¹⁹⁷ РСЈ има као подређен АО *присабѣрѣм*. РМС има само АО *присаберѣм*.

¹⁹⁸ РСЈ има као подређен АО *пробѣрѣм*.

¹⁹⁹ РСЈ има као подређен АО *пропѣрѣм*.

²⁰⁰ РСЈ има као подређен АО *разабѣрѣм*.

²⁰¹ РСЈ има као подређен АО *разбѣрѣм*.

²⁰² РСЈ има као подређен АО *сабѣрѣм*.

²⁰³ РСЈ има као подређен АО *сапѣрѣм*.

²⁰⁴ РСЈ има као подређен АО *спѣрѣм*.

КОМЕНТАРИ

ВР има само *бр̂ати*, *бѣрѣм* и *пр̂ати*, *пѣрѣм*, а према томе се понашају и префигирани глаголи. Од гореанализираних глагола изузетак код Вука је глагол *с̂а̀прати*, чији презент гласи само *са̀пѣрѣм*. Даничић (1925: 184–185) има исто само *бр̂ати*, *бѣрѣм* и *пр̂ати*, *пѣрѣм*.

РСЈ има неравноправну АД за све глаголе које има, а увек је подређен презентски АО типа *бѣрѣм*. РСАНУ има равноправну АД за скоро све глаголе које има, а постоје занемарљиви изузеци када је АД неравноправна, а подређен АО типа *бѣрѣм*. РМС познаје равноправну АД за већину глагола које има, а у малом броју одсуствује АД и тада се среће само АО типа *бѣрѣм*. Из свега овога се види да одређену (негде већу, негде мању) предност има АО типа *бѣрѣм*.

Дијахроно изворан био би АО типа *бѣрѣм* и за глаголе са *-брати* и за глаголе са *-прати*, будући да оба глагола Дибо (1981: 204, у табели и 2000: 273–274) сврстава у псл. а. п. с.

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *на̀берѣм*: Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), србијанско Полимље (Николић 1991: 170), Горобиље (Николић 1972: 646), Колубара (Николић 1969: 31), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 416), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Љештанско (Тешић 1977: 185), Каћ (Недељков 1984: 349), Ускоци (Станић 1982: 166);

АО типа *на̀берѣм*: Змијање (Петровић 1973: 195);

АД типа *на̀берѣм* и *на̀берѣм*: Срем (Николић 1964: 296), Поцерина (Московљевић 1928: 42), Мачва (Николић 1966: 229);

АО *бѣрѣм*: србијанско Полимље (Николић 1991: 170), Горобиље (Николић 1972: 646), Колубара (Николић 1969: 31), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 416), Љештанско (Тешић 1977: 185), Каћ (Недељков 1984: 349), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО *бѣрѣм*: Тршић (Николић 1968: 396);

АД типа *бѣрѣм* и *бѣрѣм*: Срем (Николић 1964: 296), Поцерина (Московљевић 1928: 42), Мачва (Николић 1966: 229);

и

АО типа *оп̂ерѣм*: Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), србијанско Полимље (Николић 1991: 170), Горобиље (Николић 1972: 646), Колубара (Николић 1969: 31), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 416), Љештанско (Тешић 1977: 185), Каћ (Недељков 1984: 349), стари Нови Сад (Стокин 2009: 211);

АО типа *оп̂ерѣм*:/;

АД типа *оп̂ерѣм* и *оп̂ерѣм*: Срем (Николић 1964: 296), Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Поцерина (Московљевић 1928: 42), Мачва (Николић 1966: 229);

АО *пѣрѣм*: србијанско Полимље (Николић 1991: 170), Горобиље (Николић 1972: 646), Колубара (Николић 1969: 31), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 416), Љештанско (Тешић 1977: 185), Каћ (Недељков 1984: 349), стари Нови Сад (Стокин 2009: 211), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО *пѣрѣм*: Тршић (Николић 1968: 396), Змијање (Петровић 1973: 195);

АД типа *пѣрѣм* и *пѣрѣм*: Срем (Николић 1964: 296), Поцерина (Московљевић 1928: 42), Мачва (Николић 1966: 229).

Очигледна је огромна предност у распрострањености АО типа *бѣрѣм* (овде сад рачунамо у тип и АО *пѣрѣм* (готово пресликано понашање) и префигиране глаголе) у народним говорима из основице. АО типа *бѣрѣм* (сам или заједно са дублетним АО типа *бѣрѣм*) среће се само у Змијању, Срему и појединим говорима западне Србије, те би то био неки његов ареал.

²⁰⁵ РСЈ има као подређен АО *убѣрѣм*.

²⁰⁶ РСЈ има као подређен АО *убѣрѣм*.

После свега, рекли бисмо да АО типа *бѐрѐм* треба да има подређен статус у норми, баш онако како је и у РСЈ назначено.

3.3. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ

СУСТАЈАТИ

Овај глагол у РМС и РСЈ гласи: *сустајати* и *сустајати*, *-јѐм*.

4. ГЛАГОЛИ ТРЕЋЕ ВРСТЕ

4.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ)

Акцентатска дублетност типа *арлау̀кнути, -а̀у̀кнѐм* : *арлау̀кнути, -а̀у̀кнѐм*

У овај ТАД спадају глаголи: *арлау̀кнути* (РСАНУ)²⁰⁷, *мијау̀кнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *очију̀кнути* (РСАНУ).

Овај ТАД и ТАД *мијау̀кати, -а̀у̀чѐм* : *мијау̀кати, -а̀у̀чѐм* (*замијау̀кати, -а̀у̀чѐм* : *замијау̀кати, -а̀у̀чѐм*) глагола друге врсте сродни су типови који карактеришу мали број глагола, а један пример показује да су им заједнички сродни глаголи, који су заправо видски парњаци (*мијау̀кати* и *мијау̀кнути*).

Акцентатска дублетност типа *мјау̀кнути, мјау̀кнѐм* : *мјау̀кнути, мјау̀кнѐм* (*замјау̀кнути, замјау̀кнѐм* : *замјау̀кнути, замјау̀кнѐм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *бау̀кнути* (РСАНУ, РМС)²⁰⁸, *беласнути* (РСАНУ, РСЈ)²⁰⁹, *белу̀цнути* (РСАНУ), *варакнути* (РСАНУ)²¹⁰, *голицнути* (РСАНУ)²¹¹, *дрему̀цнути* (РМС)²¹², *дрму̀снути* (РСАНУ)²¹³, *зајау̀кнути* (РСАНУ, РМС)²¹⁴, РСЈ), *залелекнутути* (РСАНУ), *замау̀кнути* (РМС)²¹⁵, *замјау̀кнути* (РСАНУ), *засветлу̀цнути* (РСАНУ), *зафију̀кнути* (РСАНУ, РМС)²¹⁶, *зафију̀кнути* (РСАНУ), *заџију̀кнути* (РМС)²¹⁷, *звију̀кнути* (РМС)²¹⁸, *јау̀кнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ)²¹⁹, *капу̀цнути* (РСАНУ), *котрљнути* (РСАНУ)²²⁰, *лелекнутути* (РСАНУ)²²¹, РМС, РСЈ), *лелу̀јнути* (РСАНУ), *љуљушинути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *мау̀кнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *мјау̀кнути* (РСАНУ, РСЈ), *одлелекнутути* (РСАНУ), *палу̀цнути* (РСАНУ)²²², *певу̀цнути* (РСАНУ)²²³, *пију̀кнути* (РСАНУ, РМС)²²⁴, *пију̀цнути* (РСАНУ, РМС), *пламу̀цнути* (РСАНУ, РМС), *џврку̀тнутути* (РМС, РСЈ), *џију̀кнути* (РМС, РСЈ), *џаракнутути* (РМС, РСЈ), *шапу̀тнутути* (РМС), *шкрџутнутути* (РМС, РСЈ)²²⁵, *шкрипу̀тнутути* (РМС, РСЈ).

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Међу ексцерпираним глаголима РСАНУ, РМС и РСЈ доста чешће познају АД него одсуство АД, а када нема АД, нешто се чешће среће АМ типа *мјау̀кнути, мјау̀кнѐм*. Тај тип

²⁰⁷ РСЈ и РМС имају само *арлау̀кнути, -а̀у̀кнѐм*.

²⁰⁸ Даничић (1925: 121) и ВР имају само *бау̀кнути, бау̀кнѐм*.

²⁰⁹ РСЈ наводи *беласнутути* и *беласнутути, -нѐм*. Овакви презенту су вероватно грешка. РМС има само *беласнутути, -нѐм*, где бисмо опет рекли да је презент грешка, поготову што код Даничића (1925) не постоје такви типови АМ.

²¹⁰ АМ *варакнутути, варакнѐм* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 121), ВР и РМС имају само *варакнутути, варакнѐм*.

²¹¹ РСАНУ има и трећи (триплетни) АО у инфинитиву – *голицнутути*, могуће настао према презенту *голицнѐм*. РСЈ и РМС имају само *голицнутути, голицнѐм*.

²¹² РСАНУ и РСЈ имају само АМ *дрему̀цнутути, дрему̀цнѐм*.

²¹³ РМС има само *дрму̀снутути, дрму̀снѐм*.

²¹⁴ РМС вероватно случајном грешком има презент *-а̀у̀кнѐм* (уместо *-а̀у̀кнѐм*) за АО *зајау̀кнути*. Даничић (1925: 121) има само *јау̀кнути, јау̀кнѐм*.

²¹⁵ Даничић (1925: 121) има само *мау̀кнути, мау̀кнѐм*.

²¹⁶ Глагол *фију̀кнути* у РМС и РСЈ припада ТАД *горакнутути, -нѐм* : *горакнутути, горакнѐм*.

²¹⁷ РСАНУ има само АМ *заџију̀кнути, -џију̀кнѐм*.

²¹⁸ РСАНУ, ВР и Даничић (1925: 118) имају само АМ *звију̀кнути, звију̀кнѐм*.

²¹⁹ ВР има само *јау̀кнути, јау̀кнѐм*.

²²⁰ РСЈ и РМС имају само *котрљнутути, котрљнѐм*.

²²¹ РСАНУ има и трећи (триплетни) АО у инфинитиву – *лелекнутути*, који је подређен.

²²² Даничић (1925: 121), ВР и РМС имају само *палу̀цнутути, палу̀цнѐм*.

²²³ АМ *певу̀цнутути, -еву̀цнѐм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *певу̀цнутути, певу̀цнѐм*.

²²⁴ ВР има само *пију̀кнути, пију̀кнѐм*.

²²⁵ Даничић (1925: 118) и ВР имају само АМ *шкрџутнутути, шкрџутнѐм*.

АМ је чешћи и код Вука међу овим глаголима, а Вук нема АД ни за један од ових глагола. Исто важи и за Даничића што се тиче ових ексцерпираних глагола.

Потврде из народних говора из основице за глаголе *јаукнути* и *м(ј)аукнути* показују следеће: АО *јаукнути* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 620), Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 344) и Каћу (Недељков 1984: 335), за АО *јаукнути* немамо потврда, а АД *јаукнути* и *јаукнути* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 309) и Ускоцима (Станић 1982: 160) (тачније, глагол је *јаокнути* у Ускоцима); исто важи и за глагол *м(ј)аукнути*, осим што немамо никакве потврде за Ускоке. На основу ових занемарљивих потврда ипак не можемо донети некакав поузданији закључак.

Акцентатска дублетност типа *гѝракнути, -нѝм : гѝраќнути, гѝраќнѝм*

У овај ТАД спадају глаголи: *гѝракнути* (РСАНУ²²⁶), *забезекнути* (РСАНУ²²⁷, РМС, РСЈ), *јуришнути* (РМС)²²⁸, *кашљукнути* (РСАНУ, РМС), *кашљуцнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *лабрцнути* (РСАНУ, РМС, ВР)²²⁹, *лагуцнути* (РСАНУ), *мириснути* (РСАНУ)²³⁰, *убезекнути* (РМС, РСЈ), *узбезекнути* (РМС, РСЈ), *фијукнути* (РМС, РСЈ)²³¹.

Акцентатска дублетност типа *блѝснути, блѝснѝм : блѝснути, -нѝм (заблѝснути, заблѝснѝм : заблеснути, -нѝм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *ахнути* (РМС, РСЈ)²³², *блеснути* (РСАНУ²³³, РСЈ), *бљунути* (РСАНУ), *бљуцнути* (РСАНУ)²³⁴, *бризнути* (РСАНУ, РСЈ), *бркнути* (РСАНУ²³⁵), *вабнути* (РСАНУ²³⁶, РСЈ), *вагнути* (РСАНУ, РСЈ), *вирнути* (РСАНУ²³⁷, РМС, РСЈ), *гаћнути* (РСАНУ²³⁸), *гвирнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *глухнути* (РСЈ)²³⁹, *гњурнути* (РСАНУ)²⁴⁰, *гракнути* (РСАНУ, РСЈ)²⁴¹, *грмнути* (РСЈ)²⁴², *дирнути* (РСАНУ, РСЈ)²⁴³, *догурнути*²⁴⁴ (РСАНУ), *додирнути* (РСАНУ)²⁴⁵, *дотркнути* (РСАНУ, РСЈ)²⁴⁶, *дремнути* (РСАНУ²⁴⁷, РМС), *духнути* (РСАНУ²⁴⁸), *ћикнути* (РСАНУ)²⁴⁹, *жвакнути* (РСАНУ)²⁵⁰, *жигнути*

²²⁶ АМ *гѝраќнути, гѝраќнѝм* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 122), ВР, РМС и РСЈ имају само *гѝракнути, -нѝм*.

²²⁷ РСАНУ има само *бѝзекнути, -нѝм*. Даничић (1925: 122) и ВР имају само *забѝзекнути, -нѝм*, а исто важи и за *убезекнути*.

²²⁸ РСАНУ и РСЈ имају само АМ *јуришнути, јѝришнѝм*.

²²⁹ И код Даничића (1925: 118, 122) овај глагол има исту АД, ако нису у питању два различита глагола. Код Вука је у загради дат АМ *лабрцнути, лабрцнѝм*.

²³⁰ РМС има само *мириснути, мириснѝм*.

²³¹ Глагол *зафијукнути* у РСАНУ и РМС припада ТАД *мјаукнути, мјаукнѝм : мјаукнути, мјаукнѝм (замјаукнути, замјаукнѝм : замјаукнути, замјаукнѝм)*.

²³² РСАНУ има само АМ *ахнути, ахнѝм*.

²³³ РСАНУ има као подређен АМ *блѝснути, блѝснѝм*. РМС има само *блѝснути, -нѝм*.

²³⁴ РСЈ и РМС имају само *бљуцнути, -нѝм*.

²³⁵ АМ *бркнути, -нѝм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *бркнути, бркнѝм*.

²³⁶ АМ *вабнути, -нѝм* подређен је у РСАНУ. РМС има само *вабнути, вабнѝм*.

²³⁷ АМ *вирнути, -нѝм* подређен је у РСАНУ, што није у складу са глаголима *повирнути, гвирнути* и *звирнути*, где су оба АМ равноправна.

²³⁸ АМ *гаћнути, гаћнѝм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *гаћнути, -нѝм*.

²³⁹ РСАНУ, РМС, ВР и Даничић (1925: 123) имају само *глухнути, -нѝм*.

²⁴⁰ РСЈ и РМС имају само *гњурнути, -нѝм*.

²⁴¹ Даничић (1925: 117), ВР и РМС имају само АМ *гракнути, граќнѝм*.

²⁴² РСАНУ и РМС имају само *грмнути, -нѝм*.

²⁴³ Даничић (1925: 117) и РМС имају само АМ *дирнути, дирнѝм*.

²⁴⁴ РСАНУ и Даничић (1925: 123) имају само *гурнути, -нѝм*, те је јасно да је *догурнути, -нѝм* примарно. РСЈ има само *догурнути, -нѝм*.

²⁴⁵ РСЈ, ВР и РМС имају само *додирнути, додирнѝм*. РСЈ је тиме недоследан АД у *дирнути*.

²⁴⁶ РМС има само *дотркнути, дотркнѝм*, недоследно АД у *тркнути*.

²⁴⁷ АМ *дремнути, дрѝмнѝм* подређен је у РСАНУ. РСЈ има само *дрѝмнути, -нѝм*.

²⁴⁸ АМ *духнути, -нѝм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *духнути, дућнѝм*.

(РСАНУ²⁵¹, РМС), *заблеснути* (РСАНУ²⁵²), *заглухнути* (РСЈ)²⁵³, *задухнути* (РСАНУ, РМС²⁵⁴), *закуснути* (РСАНУ), *замукнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заошинути* (РСАНУ)²⁵⁵, *запевнути*²⁵⁶ (РМС), *зафркнути* (РМС)²⁵⁷, *зашкрипнути* (РСАНУ)²⁵⁸, *звижднути* (РСАНУ), *звижнути* (РСАНУ, РМС), *звирнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *звркнути* (РСАНУ)²⁵⁹, *зивнути* (РСАНУ, РМС)²⁶⁰, *зовнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зујнути* (РСАНУ)²⁶¹, *извагнути* (РСАНУ), *исклизнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *исплакнути* (РСАНУ)²⁶², *иштрицнути* (РСАНУ, РМС), *јавнути* (РСАНУ)²⁶³, *квркнути* (РСАНУ, РМС)²⁶⁴, *клизнути* (РСАНУ, РСЈ), *кликнути* (РСАНУ, РСЈ), *кмекнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *куснути* (РСАНУ), *лизнути* (РСАНУ)²⁶⁵, *линути* (РСАНУ)²⁶⁶, РМС), *мукнути* (РСЈ), *мунути* (РСАНУ, РМС, РСЈ)²⁶⁷, *надвагнути* (РСАНУ), *наслухнути* (РСАНУ)²⁶⁸, *насмехнути* (РСАНУ, РМС)²⁶⁹, *њихнути* (РСАНУ)²⁷⁰, *огледнути* (РСАНУ, РМС)²⁷¹, *одзовнути* (РСАНУ), *одсклизнути* (РСАНУ), *одшкрипнути* (РСАНУ), *оклизнути* (РСАНУ), *олизнути* (РСАНУ)²⁷², *оплакнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ)²⁷³, *опсенути* (РСАНУ, РМС), *орнути* (РСАНУ), *осмехнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *отклизнути* (РСАНУ), *откликнути* (РСАНУ, РМС), *пахнути* (РМС)²⁷⁴, *плазнути* (РСАНУ)²⁷⁵, *плакнути* (РСАНУ)²⁷⁶, *пљуснути* (РСАНУ)²⁷⁷ („почети јако падати (о киши)...“), *повирнути* (РСАНУ), *погледнути* (РСАНУ)²⁷⁸, *подлизнути* (РСАНУ)²⁷⁹, *подригнути* (РСЈ)²⁸⁰, *подсмехнути*

²⁴⁹ И Даничић (1925: 117, 123) можда познаје исту АД за овај глагол, ако се оба АО односе на исти глагол. РСЈ и РМС имају само *ђикнути*, -нѐм. ВР има оба АМ, али дата као засебни глаголи. Семантички, они чине један глагол у РСАНУ.

²⁵⁰ РСЈ и РМС имају само *жваќнути*, *жваќнѐм*.

²⁵¹ АМ *жйгнути*, -нѐм подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 117), ВР и РСЈ имају само АМ *жйгнути*, *жйгнѐм*.

²⁵² РСАНУ има као подређен АМ *заблѐснути*, *заблѐснѐм*, као што је имао и *блѐснути*, *блѐснѐм*. РСЈ и РМС имају само *заблеснути*, -нѐм, где РСЈ није доследан АД у *блеснути*.

²⁵³ РСАНУ, ВР и РМС имају само *заглухнути*, -нѐм, што се слаже са *глухнути*.

²⁵⁴ РМС има само *духнути*, *духнѐм*.

²⁵⁵ Даничић (1925: 117), ВР, РМС и РСЈ имају само *заошинути*, *заошйнѐм*.

²⁵⁶ РМС има само *запевнути*, -нѐм, те би онда примарно било *запевнути*, -нѐм. РСАНУ има само *запевнути*, -нѐм. Даничић (1925: 117) има само АМ *запевнути*, *запевнѐм*.

²⁵⁷ РСАНУ и РСЈ имају само *зафркнути*, -нѐм. РСЈ је недоследан АД у *фркнути*.

²⁵⁸ Даничић (1925: 124) има само АМ *шкрипнути*, -нѐм. РМС има само *зашкрипнути*, *зашкрипнѐм*, недоследно АД у *шкрипнути*.

²⁵⁹ Даничић (1925: 117), ВР, РМС и РСЈ имају само АМ *звркнути*, *зврќнѐм*.

²⁶⁰ Даничић (1925: 123) и ВР имају само АМ *зивнути*, -нѐм.

²⁶¹ РМС има само *зујнути*, *зујнѐм*.

²⁶² Даничић (1925: 117) има само АМ *плаќнути*, *плаќнѐм*. РСЈ и РМС имају само *исплаќнути*, *исплаќнѐм*, недоследно АД у *оплакнути*.

²⁶³ Даничић (1925: 123), ВР, РМС и РСЈ имају само АМ *јавнути*, -нѐм.

²⁶⁴ Даничић (1925: 123) и ВР имају само АМ *квркнути*, -нѐм.

²⁶⁵ РСАНУ има као подређени АМ *лизнути*, *лизнѐм*. РСЈ и РМС имају само *лизнути*, -нѐм.

²⁶⁶ РСАНУ има као подређени АМ *линути*, -нѐм. Даничић (1925: 117), ВР и РСЈ имају само АМ *линути*, *линѐм*.

²⁶⁷ Даничић (1925: 117) и ВР имају само АМ *мунути*, *мунѐм*.

²⁶⁸ РМС има само *наслухнути*, -нѐм.

²⁶⁹ Даничић (1925: 124) и ВР имају само АМ *насм(ј)ехнути*, -нѐм. Исто важи и за *осм(ј)ехнути*, *подсм(ј)ехнути*. РСЈ има само *насмѐхнути*, *насмѐхнѐм*, за разлику од АД у *осмехнути* и *подсмехнути*.

²⁷⁰ РСЈ и РМС имају само *њихнути*, *њихнѐм*.

²⁷¹ Даничић (1925: 123) има само АМ *огледнути*, -нѐм.

²⁷² АМ *олизнути*, *олизнѐм* подређен је у РСАНУ, што се слаже са глаголима *лизнути* и *подлизнути*. РСЈ и РМС имају само *олизнути*, -нѐм, доследно глаголу *лизнути*.

²⁷³ РМС има недоследно само *плаќнути*, *плаќнѐм*, док РСАНУ познаје исти ТАД као у *оплакнути*. РСЈ нема глагол *плакнути*.

²⁷⁴ РСАНУ и РСЈ имају само *пахнути*, *пахнѐм*, што нема везе ни са једним АМ овог ТАД.

²⁷⁵ АО *плазнути* је подређен у РСАНУ. Исто се очекује од његовог презента (*плазнѐм*), али он омашком није дат, већ стоји само -нѐм, изгледа за оба инфинитивна АО. РМС има само *плазнути*, -нѐм.

²⁷⁶ РМС и ВР имају само *плаќнути*, *плаќнѐм*. РМС се тиме слаже са *исплаќнути*, али не и са АД у *оплакнути*.

²⁷⁷ ВР, РМС и РСЈ имају само АМ *пљуснути*, -нѐм.

²⁷⁸ РМС има само *погледнути*, -нѐм, за разлику од АД у *огледнути*.

(РСАНУ, РСЈ)²⁸¹, *подухнути* (РСАНУ²⁸²), *поклизнати* (РСАНУ), *покликнути* (РСАНУ, РСЈ), *пошикнути* (РМС²⁸³), *промукнути* (РМС, РСЈ), *режнути* (РМС, РСЈ), *свирнути* (РМС, РСЈ)²⁸⁴, *сегнути* (РМС, РСЈ)²⁸⁵, *склизнути* (РМС, РСЈ), *скрајнути* (РСЈ)²⁸⁶, *срљнути* (РМС, РСЈ), *стиннути* (РМС, РСЈ)²⁸⁷, *стругнути* (РМС, РСЈ)²⁸⁸, *стукнути* (РМС, РСЈ, ВР)²⁸⁹, *тркнути* (РМС, РСЈ), *угаснути* (РМС, РСЈ)²⁹⁰, *угибнути* (РМС, РСЈ)²⁹¹, *умукнути* (РМС, РСЈ), *ушиннути* (РМС, РСЈ)²⁹², *фркнути* (РМС, РСЈ), *фрљнути* (РМС, РСЈ), *цурнути* (РМС, РСЈ), *шкриннути* (РМС)²⁹³, *шкрипнути* (РМС, РСЈ)²⁹⁴, *итиннути* (РМС, РСЈ)²⁹⁵.

КОМЕНТАРИ

БЉУНУТИ

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 2: 136) за глагол *бљунути* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (украјински: *блунути* (акцент на првом слогу)). Даничић (1925: 123), ВР, РМС и РСЈ имају само *бљунути*, *-нѐм*.

БРИЗНУТИ

АМ *брїзнути*, *-нѐм* подређен је у РСАНУ. На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 3: 66–67) за глагол *бризнути* могли бисмо рећи да је изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (руски: *брызнуть* (акцент на првом слогу), украјински: *брїзнути*). Даничић (1925: 117), ВР и РМС имају само АМ *брїзнути*, *брїзнѐм*.

ГЛАГОЛИ СА -ВАГНУТИ

вагнути (РСАНУ, РСЈ), *извагнути* (РСАНУ), *надвагнути* (РСАНУ)

Ако је мотивна именица германизам *ва́га*, онда би са тим у вези било *ва́гнути*.

Даничић (1925: 117), ВР и РМС имају само АМ *ва́гнути*, *ва́гнѐм*.

РСЈ (недоследно АД у *вагнути*) и РМС имају само *изва́гнути*, *їзва́гнѐм*, а РМС доследно има само и *надва́гнути*, *на́два́гнѐм*.

ГЛАГОЛИ СА -КУСНУТИ

закуснути (РСАНУ), *куснути* (РСАНУ)

Даничић (1925: 117) има само АМ *ку́снути*, *ку́снѐм*.

АМ *ку́снути*, *-нѐм* подређен је у РСАНУ, док је код *закуснути* равноправна АД.

²⁷⁹ АМ *подлізнути*, *пòдлізнѐм* подређен је у РСАНУ, што се слаже са глаголима *лизнути* и *олизнути*.

²⁸⁰ РСЈ има само *рїгнути*, *-нѐм*. Даничић (1925: 124), ВР, РСАНУ и РМС имају само АМ *пòдригнути*, *-нѐм*.

²⁸¹ РМС има само *пòдсмехнути*, *-нѐм*, за разлику од АД у *осмехнути* и *насмехнути*.

²⁸² АМ *пòдухнути*, *-нѐм* подређен је у РСАНУ, што се слаже са глаголом *духнути*, али не са *задухнути*, где су оба АМ равноправна. РСЈ и РМС имају само *пòду́хнути*, *пòду́хнѐм*, доследно као и *ду́хнути*, *ду́хнѐм*, а недоследно, што се тиче РМС, према АД у *задухнути*.

²⁸³ РМС има само *шї́кнути*, *шї́кнѐм*. Даничић (1925: 117) исто.

²⁸⁴ Даничић (1925: 124) и ВР имају само АМ *свї́рнути*, *-нѐм*.

²⁸⁵ Даничић (1925: 117) има само АО са дугоузлазним акцентом на *-сег-* код префигираних глагола са *-сегнути*. ВР има само *сѐгнути*, *-нѐм*. Изворније би било *сѐгнути*, *сѐгнѐм*, пошто је глагол псл. а. п. в (Дибо 2000: 407–408).

²⁸⁶ РМС има само *скра́јнути*, *скра́јнѐм*.

²⁸⁷ Даничић (1925: 124) и ВР имају само АМ *стї́нути*, *-нѐм*.

²⁸⁸ Даничић (1925: 117) и ВР имају само АМ *стру́гнути*, *стру́гнѐм*.

²⁸⁹ И Даничић (1925: 117, 124) познаје исту АД, ако су то АО истог глагола, а не два различита глагола.

²⁹⁰ Оба речника имају само *гї́снути*, *-нѐм*, што би био дијахроно изворан АМ, пошто је глагол а. п. а, по Дибоу (2000: 401).

²⁹¹ РМС има исти ТАД за глагол *гї́бнути* (који нисмо досад ексцерпирали, пошто је периферан). РСЈ има само *гї́бнути*, *гї́бнѐм*.

²⁹² Оба речника имају само *шї́нути*, *-нѐм*. Даничић (1925: 124) исто.

²⁹³ РСЈ има само *шкрї́нути*, *шкрї́нѐм*.

²⁹⁴ ВР има само *шкрї́пнути*, *-нѐм*.

²⁹⁵ Даничић (1925: 117) има само АО инфинитива са дугоузлазним акцентом (*ушті́нути*, *прешті́нути*).

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 12: 66–67) за глагол *куснути* могло би се рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са дугоузлазним акцентом на првом слогу (руски: *кусну́ть*, украјински: *кусну́ти*, белоруски: *кусну́ць*).

РСЈ и ВР имају само *кúснути*, *кúснѐм*. РМС има *кúснути*, *-нѐм* и *кúснути*, *кúснѐм* као два засебна глагола, али они су семантички блиски и свакако су за спајање у један глагол.

ГЛАГОЛИ СА -МУКНУТИ

замукнути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *мукнути* (РСЈ), *промукнути* (РМС, РСЈ), *умукнути* (РМС, РСЈ)

РСАНУ, РМС и Даничић (1925: 117) имају само *мúкнути*, *мúкнѐм*, док РСЈ има и тај АМ, али и АМ *мúкнути*, *-нѐм*, који је подређен (РСЈ у осталим глаголима има равноправну АД). РСАНУ и РМС нису доследни АД у осталим глаголима које имају.

ВР има само *прому́кнути*, *прòму́кнѐм*, али недоследно према томе и *у́мукнути*, *-нѐм* и *зàмукнути*, *-нѐм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЗОВНУТИ

зовнути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одзовнути* (РСАНУ)

Даничић (1925: 123) и ВР имају само АМ *зòвнути*, *-нѐм*.

РМС има само *одзòвнути*, *òдзòвнѐм*, недоследно АД у *зовнути*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *зòвнути*: Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), стари Нови Сад (Стокин 2009: 207);

АО типа *зòвнути*: Ускоци (Станић 1982: 160), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 410), Каћ (Недељков 1984: 335);

АО типа *зòвнути*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 310), Поцерица (Московљевић 1928: 16);

АД типа *зòвнути* и *зòвнути*: србијанско Полимље (Николић 1991: 161).

Примећујемо тип АО који не припада овом ТАД, а то је АО типа *зòвнути*. Пошто то сад знамо, онда не чуди што постоје и неки глаголи са *-зовнути* (ексцерпирани смо их) који припадају ТАД *грòкнути*, *грòкнѐм* : *грòкнути*, *грòкнѐм*. За оба ТАД заједнички је АМ типа *зòвнути*, *зòвнѐм*, те би то могло (али и не мора) да указује на његову примарност. То је тип АМ који показује дуљење пред сонантом као синхроно правило (в. Каповић 2015: 557, 560).²⁹⁶

ГЛАГОЛИ СА -КЛИЗНУТИ

исклизнути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *клизнути* (РСАНУ, РСЈ), *одсклизнути* (РСАНУ), *оклизнути* (РСАНУ), *отклизнути* (РСАНУ), *поклизнути* (РСАНУ), *склизнути* (РМС, РСЈ)

РМС има само *кљíзннути*, *-нѐм*.

РСЈ, ВР и РМС имају само *òклизнути*, *-нѐм*.

РМС има само *òтклизнути*, *-нѐм*.

РСЈ, ВР и РМС имају само *пòклизнути*, *-нѐм*.

Даничић (1925: 124) има само АО са краткоузлазним акцентом на префиксу (*òклизнути*, *пòклизнути*), са чим се слаже и ВР, судећи на основу потврда за ове глаголе који су ексцерпирани овде.

Приметна је недоследност у РМС, који познаје АД за мањи број глагола, док већи број глагола нема АД, већ само АМ типа *кљíзннути*, *-нѐм*. РСАНУ доследно познаје АД за све

²⁹⁶ О дуљењу пред групом сонант/сугласник пишу нпр. Белић (2006:147–148) и Каповић (2015: 554–583) и јасно се указује да је до њега у историји језика долазило када се губио полугласник који се налазио између сонанта и сугласника у поменутој групи, а интересантно је и што Каповић наглашава да је слично дуљење присутно и данас (када нема губљења полугласника и када је очито битан само спој сонант/сугласник или једноставно само сонант) у неким говорима и важи као синхроно правило које захвата и позајмљенице, како ћемо и ми објашњавати неке глаголе.

глаголе које има. РСЈ нешто више има глагола са АД од оних где има само АМ типа *кли́знути, -нѐм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *окли́знути* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 344) и Колубари (Николић 1969: 28), а АО типа *о̀клизнути* у старом Новом Саду (Стокин 2009: 207) и Каћу (Недељков 1984: 336).

ГЛАГОЛИ СА -КЛИКНУТИ

кликнути (РСАНУ, РСЈ), *откликнути* (РСАНУ, РМС), *покликнути* (РСАНУ, РСЈ)

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 10: 42) за глагол *кликнути* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (руски (дијалекат): *кли́кнутъ*, украјински: *кли́кнути*, белоруски: *кли́кнуць*).

Даничић (1925: 123), ВР и РМС имају само АМ *кли́кнути, -нѐм*, а РМС и ВР имају доследно само и *по̀кликнути, -нѐм*. РМС има и недоследну АД у *откликнути*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *кли́кнути* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 336) и Поцерини (Московљевић 1928: 16).

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Код Даничића (1925: 116–125) видимо да су међу тросложним глаголима (што ови ексцерпирани глаголи јесу) треће врсте најбројнији глаголи акценатског типа *гѝнути-гѝнѐм*, после тога глаголи типа *тр̀нути-тр̀нѐм*, а најмање има глагола типа *тòнути-тòнѐм*. То су једини акценатски типови код тросложних глагола. Можда се већ ту наслућује да је баш из те бројности прва два акценатска типа и дошло до њиховог међусобног укрштања као најтипичнијих и формирања овде анализираних ТАД, у ком се одсликавају оба акценатска типа.

Код овде анализираних глагола за које смо могли утврдити дијахроно изворнији АО у инфинитиву видели смо да је више глагола који би као изворнији требало да имају краткосилазни акценат на првом слогу, али има глагола који би требало да имају као изворнији дугоузлазни на првом, што значи да има смисла да је обострани утицај акценатских типова могућ. Милош Московљевић (1928: 16) истиче да је код неких оваквих глагола стари акценат краткосилазни, а овај нови узлазни је могао доћи према акценту несвршених парњака (*свѝрнути* према *свѝрати*, *гѝрнути* према *гѝрати*). Можемо рећи да то и ако је тачно, не важи увек, пошто видимо и по нашим ексцерпираним примерима да неки глаголи немају несвршене парњаке са дугоузлазним акцентом, већ са краткосилазним, који је дијахроно изворнији код свршеног парњака (нпр. *брѝзнути* (*брѝзнути*) према *брѝзгати*, према РСАНУ), што значи да несвршени парњаци нису увек (ако уопште и јесу) извор аналогја.

Овакву АД инфинитива срећемо код неких глагола нпр. у Мачви (Николић 1966: 224), Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 308), Ускоцима (Станић 1982: 160), Грузи (Стевовић 1969: 622), Поцерини (Московљевић 1928: 16) и Обадима (Симић 1978: 35), а у појединима од њих постоји семантичка разлика између два АО, а како Јован Вуковић (1940: 308–309) истиче, кратки акценат је могао доћи под утицајем глагола тренутне радње (нпр. *кѝцнути, пѝцнути*) и унео је јаче наглашавање кратковремености радње. Видели смо, ипак, да није могао свугде доћи накнадно баш краткосилазни акценат, пошто је за неке глаголе дијахроно изворнији (можда чак и већину).

Очито су оба типа АО у инфинитиву заслужено део норме и нема разлога давати подређени статус неком типу АО (што се среће), већ их треба доследно системски изједначити статусом за све овакве глаголе, а не давати различита решења, иако је сваки глагол засебан случај и за сваки би предност имао један АО, али то би било беспотребно оптерећење норме у ком се не би могло снаћи.

Овај ТАД у вези је са ТАД *гѝздати, -а̄м : гѝздати, гѝздāм (на̄гиздати, -а̄м : на̄гиздати, на̄гѝздāм)* глагола пете врсте, а повезују их чак и сродни глаголи, и то видски

парњаци, где су они свршеног вида трећа глаголска врста, а они несвршеног вида пета врста (гњурнути : гњурати, жигнути : жигати и др.).

Акцентска дублетност типа *вѣнути* : *вѣнути*, *вѣнѣм* (*увѣнути* : *уѣнути*, *уѣнѣм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *венути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дарнути* (РСАНУ, РСЈ)²⁹⁷, *денути* (РСАНУ, РСЈ), *доденути* (РСАНУ), *дометнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *домогнути* (РСАНУ), *дошанути* (РСАНУ), *дошапнути* (РСАНУ²⁹⁸, РСЈ), *завенути* (РСАНУ), *заканути* (РСАНУ), *закапнути* (РСАНУ), *залегнути* (РМС), *заметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изланути* (РСЈ)²⁹⁹, *изметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изнемогнути* (РСАНУ), *испретнути* (РСАНУ, РМС), *канути* (РСЈ), *капнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *коснути* (РСАНУ) („дирнути ...“), *коснути* (РСАНУ³⁰⁰) („мало покосити“), *лакнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ланути* (РСАНУ, РСЈ)³⁰¹ („огласити се лавежом“), *метнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *млакнути* (РСАНУ, РСЈ)³⁰², *навенути* (РСАНУ), *наденути* (РСАНУ, РМС), *надметнути* (РСАНУ, РМС)³⁰³, *надометнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *накапнути* (РСАНУ), *налегнути* (РМС), *наметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одланути* (РСАНУ)³⁰⁴ („узвратити лавежом...“), *одметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *олакнути* (РСАНУ, РМС), *онемогнути* (РСАНУ), *осмагнути* (РСАНУ, РМС³⁰⁵), *планути* (РСЈ), *повенути* (РСАНУ), *поглухнути* (РСАНУ)³⁰⁶, *подлегнути* (РСАНУ), *подметнути* (РСАНУ, РСЈ), *пометнути* (РМС, РСЈ), *претнути* (РМС, РСЈ), *препланути* (РСЈ), *припланути* (РСЈ), *пришанути* (РСЈ), *пришапнути* (РСЈ)³⁰⁷, *проканути* (РСЈ), *прокапнути* (РСЈ), *прометнути* (РМС, РСЈ), *прошапнути* (РСЈ)³⁰⁸, *разлегнути* (РСЈ), *разметнути* (РМС, РСЈ), *свенути* (РМС, РСЈ), *сметнути* (РСЈ), *узметнути* (РМС), *улегнути* (РСЈ), *уметнути* (РМС, РСЈ), *урекнути* (РМС³⁰⁹), *усплахнути* (РМС³¹⁰), *шапнути* (РСЈ)³¹¹.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ВЕНУТИ

венути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *завенути* (РСАНУ), *навенути* (РСАНУ), *повенути* (РСАНУ), *свенути* (РМС, РСЈ)

ВР има само *вѣнути*, *-нѣм*. Даничић (1925: 123) такође има само АМ *вѣнути*, *-нѣм*.

РСЈ и РМС имају само *пѣвенути*, *-нѣм*, за разлику од АД у осталим глаголима које имају.

На основу руског *вянуть* (акцент на првом слогу) могло би се рећи да је дијахроно изворнији АО са краткосилазним акцентом у инфинитиву глагола *венутии*.

²⁹⁷ Даничић (1925: 119), РМС и ВР имају само *дарнути*, *дарнѣм*.

²⁹⁸ АО *дошапнути* подређен је у РСАНУ. РМС има само *дошапнути*, *дошапнѣм*, а АМ истог типа има и у осталим глаголима овде ексцерпираним.

²⁹⁹ РСАНУ, ВР и РМС имају само *изланути*, *изланѣм*, где РСАНУ није доследан АД у *ланути* и *одланути*. Даничић (1925: 119) има само *ланути*, *ланѣм*.

³⁰⁰ АО *коснути* подређен је у РСАНУ. РСЈ има само *коснути*, *-нѣм*.

³⁰¹ РМС и ВР имају само *ланути*, *ланѣм*.

³⁰² РМС има само *млакнути*, *-нѣм*.

³⁰³ РМС је вероватно грешком код глагола *надметнути* ставио као презент за оба инфинитивна АО само *-нѣм*.

³⁰⁴ РМС има само *одланути*, *одланѣм*.

³⁰⁵ РМС има само *осмагнути*, *осмагнѣм*. ВР има само *осмагнути*, *осмагнѣм*.

³⁰⁶ РМС и ВР имају само *поглухнути*, *поглухнѣм*. Даничић (1925: 119, 123) има и *глухнути*, *-нѣм* и *глухнути*, *глухнѣм*, ако је у питању исти глагол. Глаголи *глухнути* и *заглухнути* припадају ТАД *блѣснути*, *блѣснѣм* : *блѣснути*, *-нѣм* (*заблѣснути*, *заблѣснѣм* : *заблеснути*, *-нѣм*), истина, они имају АД само у РСЈ, а *поглухнути* у РСАНУ, па та разлика није толико чудна.

³⁰⁷ РМС има само *пришапнути*, *пришапнѣм*.

³⁰⁸ РМС има само *прошапнути*, *прошапнѣм*.

³⁰⁹ РМС има само *рѣкнути*, *рѣкнѣм*. Даничић (1925: 120) има само *порѣкнути*, *порѣкнѣм*.

³¹⁰ РМС има само *плѣхнути*, *-нѣм*.

³¹¹ РМС има само *шапнути*, *шапнѣм*.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, треба рећи да се АО типа *вѣнути* среће у Ускоцима (Станић 1982: 160), источној Херцеговини (Вушовић 1927: 62), старом Новом Саду (Стокин 2009: 206) и Каћу (Недељков 1984: 335), док АО типа *вѣнути* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 344). То значи већу фреквентност АО типа *вѣнути*, бар на основу ових потврда које имамо, а АО тог типа одређену предност има и на основу дијахронијског, па и лексикографског аспекта, као што смо видели.

ГЛАГОЛИ СА -ДЕНУТИ

денути (РСАНУ, РСЈ), *доденути* (РСАНУ), *наденути* (РСАНУ, РМС)

У РСЈ је подређен АО *дѣнути*, а у РСАНУ АО *дѣнути*. РМС и ВР имају *дѣнути*, *-нѣм* и *дѣнути*, *дѣнѣм* као посебне глаголе, који су у РСАНУ један глагол, а у РСЈ такође два, где је дублетан онај глагол који се односи на слагање сена, жита, а тај глагол у РМС и ВР гласи *дѣнути*, *дѣнѣм*. Даничић (1925: 119, 123) има и *дјѣнути*, *-нѣм* и *дјѣнути*, *дјѣнѣм*, али очито као различите глаголе.

АО *додѣнути* подређен је у РСАНУ, што је исти случај као и са АО *дѣнути*.

РСЈ и ВР имају само *наденути*, *-нѣм*, где РСЈ није доследан АД у *денути*, а још чудније, овај АМ је у вези са АМ *дѣнути*, *-нѣм*, који је подређен у истом речнику. Ипак, значењски је *наденути* у вези и са оним *денути* (само са тим *денути* је у семантичкој вези Вуково *наденути*) које није дублетно и има само АМ *дѣнути*, *-нѣм*.

ГЛАГОЛИ СА -МЕТНУТИ

дометнути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испретнути* (РСАНУ, РМС), *метнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надметнути* (РСАНУ, РМС), *надометнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одметнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *подметнути* (РСАНУ, РСЈ), *пометнути* (РМС, РСЈ), *претнути* (РМС, РСЈ), *прометнути* (РМС, РСЈ), *разметнути* (РМС, РСЈ), *сметнути* (РСЈ), *узметнути* (РМС), *уметнути* (РМС, РСЈ)

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 18: 120–121) за глагол *метнути* вероватно бисмо могли рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (руски: *метнѹть*, украјински: *метнѹти*). АО са краткосилазним акцентом је највероватније могао доћи аналогijом према презенту.

Даничић (1925: 123) има само *мѣтнути*, *мѣтнѣм*. ВР има само *дѣметнути*, *-нѣм*, *зѣметнути*, *-нѣм*, *изметнути*, *-нѣм*, *надметнути*, *-нѣм*, *надѣметнути*, *-нѣм*, *наметнути*, *-нѣм*, *одметнути*, *-нѣм*, *подметнути*, *-нѣм*, *пѣметнути*, *-нѣм*, *прѣметнути*, *-нѣм*, *прѣметнути*, *-нѣм*, *рѣметнути*, *-нѣм*, *уѣметнути*, *-нѣм*, *уметнути*, *-нѣм*, а према свему овоме има само и недоследно *мѣтнути*, *мѣтнѣм* и *смѣтнути*, *смѣтнѣм*.

РМС има само *пѣметнути*, *-нѣм*, али и само *смѣтнути*, *смѣтнѣм*, што је недоследно АД у осталим глаголима које има.

РСАНУ и РСЈ доследно имају АД за све глаголе које имају.

Што се тиче народних говора из основице, АО типа *мѣтнути* срећемо у Горобилју (Николић 1972: 644) и Љештанском (Тешић 1977: 183), АО типа *мѣтнути* у Колубари (Николић 1969: 28), Мачви (Николић 1966: 224), Поцерини (Московљевић 1928: 16), старом Новом Саду (Стокин 2009: 206) и Каћу (Недељков 1984: 335), док се АД ових типова АО среће у Тршићу (Николић 1968: 394). Нешто је чешћи АО типа *мѣтнути*.

ГЛАГОЛИ СА -МОГНУТИ

домогнути (РСАНУ), *изнемогнути* (РСАНУ), *онемогнути* (РСАНУ)

РМС има само *онемѣгнути*, *онѣмогнѣм*.

АД код ових глагола личи на ону код глагола прве врсте са *-моћи* (нпр. *занемѣћи* и *занѣмоћи*, *занѣмогнѣм*), али не мора имати везе са њом.

ГЛАГОЛИ СА -ШАНУТИ

дошанути (РСАНУ), *пришанути* (РСЈ)

АО *дошанути* подређен је у РСАНУ. РМС има само *дошанути*, *дошанѐм*. Даничић (1925: 119) има само *шанути*, *шанѐм*.

РМС има само *пришанути*, *пришанѐм*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *шанути*: Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *шанути*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 310), Ускоци (Станић 1982: 160), Груза (Стевовић 1969: 619), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 344), Горобилје (Николић 1972: 644).

Доста је чешћи АО типа *шанути*, те заслужује да буде део норме, а он је могао настати аналошки према акценту презента ако је Даничићев АМ *шанути*, *шанѐм* изворнији.

ГЛАГОЛИ СА -КАНУТИ

заканути (РСАНУ), *канути* (РСЈ), *проканути* (РСЈ)

РМС има само *заканути*, -нѐм, а недоследно према томе само *проканути*, *проканѐм*.

ВР има само *заканути*, *заканѐм*.

Даничић (1925: 119), РСАНУ, ВР и РМС имају само *канути*, *канѐм*. РСАНУ није доследан АД у *заканути*. РСЈ доследно има АД у свим глаголима које има.

Што се тиче народних говора из основице, АО типа *канути* срећемо у Обадима (Симић 1978: 35), старом Новом Саду (Стокин 2009: 206) и Каћу (Недељков 1984: 335), а АО типа *канути* у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 310), Ускоцима (Станић 1982: 160), Грузи (Стевовић 1969: 619) и источној Херцеговини (Вушовић 1927: 62); дакле, приближно су исто фреквентна оба типа АО.

ГЛАГОЛИ СА -КАПНУТИ

закапнути (РСАНУ), *капнути* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *накапнути* (РСАНУ), *прокапнути* (РСЈ)

РМС има само *прокапнути*, *прокапнѐм*, за разлику од АД у *капнути*.

РСАНУ и РСЈ доследно имају АД у свим глаголима које имају. РСАНУ није имао тако доследну АД у глаголима са -*канути*, а РМС уопште није имао АД за те глаголе. Сам глагол *канути* је имао АД само у РСЈ, а *капнути* је има у РСЈ, РСАНУ и РМС, што је недоследност у РСАНУ и РМС између ова два глагола; рекло би се беспотребна недоследност.

И за глагол *канути* и за глагол *капнути* рекло би се да је вероватно дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (руски има *ка́пнуть* и *ка́нутъ*).

ГЛАГОЛИ СА -ЛЕГНУТИ

залегнути (РМС), *налегнути* (РМС), *подлегнути* (РСАНУ), *разлегнути* (РСЈ), *улегнути* (РСЈ)

РСАНУ има само *залегнути* и *налегнути*, за разлику од АД у *подлегнути*. Даничић (1925: 120) има само *слегнути*, *слегнѐм*.

РМС има само *разлегнути*, -нѐм, *подлегнути*, -нѐм и *улегнути*, *улегнѐм*, два различита типа АМ, што је недоследност, а и они заједно су недоследни према АД у глаголима који је имају.

РСЈ је код глагола *улегнути* грешком као презент навео само -нѐм, али требало је навести и презент за АО *улегнути*, а то је исто *улегнѐм* (овако делује да гласи *улегнѐм*, што не може). РСЈ доследно има АД за све глаголе које има (осим *подлегнути*, -нѐм).

АД код ових глагола личи на ону код глагола прве врсте са -*лећи* (нпр. *прилећи* и *прилећи*, *прилегнѐм*), али не мора имати везе са њом.

КОСНУТИ („дирнути“)

АО *коснути* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *коснути*, -нѐм.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 11: 147–148) за глагол *коснути* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом

слогу (руски: *косну́ться*, украјински (дијалекат): *касну́тися*, белоруски (дијалекат): *касну́цца*).

ГЛАГОЛИ СА -ЛАКНУТИ

лакнути (РСАНУ, РМС, РСЈ), *олакнути* (РСАНУ, РМС)

РСАНУ има и трећи (триплетни) АМ – *ла́кнути*, *ла́кнѐ*. Занимљиво, у РСАНУ глагол *ланути* (који нисмо ексцерпирали досад) (који значи *лакнути*) има иста сва три АМ као *лакнути*, али је подређено *ла̀нути*, *-нѐ*. У РМС глагол *ланути* има само АМ *ла̀нути*, *ла̀нѐ*.

РСАНУ такође и за глагол *олакнути* има и трећи (триплетни) АМ – *ола́кнути*, *ола́кнѐм*, чиме се слаже са глаголом *лакнути*.

Глагол *одлакнути* у сва три речника припада ТАД *грóкнути*, *грóкнѐм* : *грòкнути*, *грòкнѐм*, мада РСАНУ има и трећи (триплетни) АМ – *òдлакнути*, *òдлакнѐм*, чиме се у потпуности слаже са акценатским стањем код *лакнути*, за разлику од РМС и РСЈ, код којих тај глагол има само АД по типу *вѐнути* и *вѐнути*, *вѐнѐм* (*увѐнути* и *у̀внути*, *у̀внѐм*).

Занемарљиво (пошто нема довољно потврда), у народним говорима из основице срећемо:

АО типа *ла́кнути*:/;

АО типа *ла̀кнути*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 308), Ускоци (Станић 1982: 160), Гружа (Стевовић 1969: 619), србијанско Полимље (Николић 1991: 161);

АО типа *ла́кнути*: стари Нови Сад (Стокин 2009: 206).

ГЛАГОЛИ СА -ПЛАНУТИ

планути (РСЈ), *препланути* (РСЈ), *припланути* (РСЈ)

Даничић (1925: 119), РСАНУ, ВР и РМС имају само *пл̀анути*, *пл̀анѐм*.

ВР и РМС имају само *препл̀анути*, *препл̀анѐм*.

РМС има само *припл̀анути*, *припл̀анѐм*.

Видимо да се АД среће само у РСЈ.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, срећемо:

АО типа *пл̀анути*: Каћ (Недељков 1984: 335), Обади (Симић 1978: 35), стари Нови Сад (Стокин 2009: 206), Мачва (Николић 1966: 224), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО типа *пл̀анути*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 310), Ускоци (Станић 1982: 160), Гружа (Стевовић 1969: 619), србијанско Полимље (Николић 1991: 161), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62).

Подједнако срећемо оба типа АО. Какво год стање било у говорима за које немамо потврде, јасно је да АО типа *пл̀анути* није редак (рекло би се да је типичнији за источнохерцеговачке говоре), те заслужује да буде део норме, како је само у РСЈ. Делује да је то аналошки тип АО и да је настао према акценту презента, без обзира што је према Дибоу (2000: 314–315) глагол *планути* а. п. а, те би *пл̀анути* било изворније, што је вероватно случајно поклапање аналошког АО са изворним.

Акценатска дублетност типа *грóкнути*, *грóкнѐм* : *грòкнути*, *грòкнѐм*

У овај ТАД спадају глаголи: *грóкнути* (РМС)³¹², *дозовнути* (РСАНУ)³¹³, *зенути* (РСАНУ, РМС)³¹⁴, *летнути* (РСАНУ³¹⁵, РСЈ), *надахнути*³¹⁶ (РМС), *одлакнути* (РСАНУ³¹⁷, РМС, РСЈ), *одланути* (РСАНУ, РМС)³¹⁸ („одлакнути...“), *прозовнути* (РМС).

³¹² РСАНУ има само *грòкнути*, *-нѐм*. РСЈ има само *грóкнути*, *грòкнѐм*.

³¹³ РМС има само *дозòвнути*, *дòзòвнѐм*, за разлику од АД у *прозовнути*. Иначе, глаголи *зовнути* и *одзовнути* припадају ТАД *блѐснути*, *блѐснѐм* : *блѐснути*, *-нѐм* (*заблѐснути*, *заблѐснѐм* : *заблеснути*, *-нѐм*).

³¹⁴ Даничић (1925: 117) има само *зѐнути*, *зѐнѐм*.

³¹⁵ РСАНУ има као подређен АМ *лѐтнути*, *лѐтнѐм*. Даничић (1925: 123), ВР и РМС имају само *лѐтнути*, *-нѐм*.

³¹⁶ Даничић (1925: 119) и РМС имају само *дàхнути*, *дàхнѐм*; РСАНУ, ВР и РСЈ само *надàхнути*, *надàхнѐм*, те би на основу свега тога требало да је такав АМ и примаран у односу на АМ *надàхнути*, *надàхнѐм*.

Акцентатска дублетност типа *рѝзикнути* : *ризи́кнути*, *рѝзикнѐм*

У овај ТАД спадају глаголи: *рѝзикнути* (РМС) и *џурикнути* (РМС, РСЈ).

За глагол *рѝзикнути* мотивна именица *рѝзик* (италијанизам) у РМС гласи *рѝзик*, те би у вези са тим требало да је *рѝзикнути*.

4.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ

1. Глагол *оглухнути* у РСАНУ гласи: *òглухнути* и *оглу̀хнути*, *-нѐм*, у РМС: *оглу̀хнути*, *òглухнѐм* и *оглу̀хнути*, *òглу̀хнѐм*, а у РСЈ: *òглухнути*, *-нѐм* и *оглу̀хнути*, *òглу̀хнѐм*. Ниједан АМ није потврђен у сва три речника, а сваки јесте у два. РСЈ има *глу̀хнути*, *глу̀хнѐм* и *глу̀хнути*, *-нѐм* (исти тип и *заглухнути*), те се слаже у потпуности. РСАНУ и РМС имају само *глу̀хнути*, те је приметна већа недоследност код РМС, пошто код *оглухнути* ниједан АО не одговара АО *глу̀хнути*. ВР има само *оглу̀хнути*, *òглухнѐм*.

2. Глагол *посустати*, *посустанем* у РМС гласи: *посу̀стати* и *посу̀стати*. РСЈ има само *посу̀стати*.

3. АД типа *замàкнѹвши* и *зàмакнѹвши* у глаголском прилогу прошлом срећемо у РСАНУ за следеће глаголе: *замакнути*, *намакнути*, *одмакнути*³¹⁹, *омакнути*³²⁰ и очито је та АД у вези са истом АД код глагола прве врсте са *-маћи*.

³¹⁷ РСАНУ има и трећи (триплетни) АО – *òдлакнути*, чиме се у потпуности слаже са акценатским стањем код *лакнути*, за разлику од РМС и РСЈ, код којих тај глагол има АД по типу *вѐнути* и *вѐнути*, *вѐнѐм*. ВР има само *одлакнути*, *òдлакнѐм*.

³¹⁸ ВР има само *одла̀нути*, *òдла̀нѐм*. Даничић (1925: 117) има само *ла̀нути*, *ла̀нѐм*. У РСАНУ глагол *ланути* (који значи *лакнути*) има иста сва три АМ као *лакнути*, али је подређено *ла̀нути*, *-нѐ* (према надређеном *ла̀нути*, *ла̀нѐ* и *ла̀нути*, *ла̀нѐ*). У РМС глагол *ланути* има само АМ *ла̀нути*, *ла̀нѐ*, за разлику од АД у *одланути*.

³¹⁹ РМС има само *одма̀кнѹвши*.

³²⁰ РСЈ има само *ома̀кнѹвши*.

5. ГЛАГОЛИ ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ

5.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У РАДНОМ ПРИДЕВУ ГЛАГОЛА ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ

У РСАНУ срећемо АД најчешће у облицима који нису мушки род једнине:

вѝти, вѝјѣм, вѝо, вѝла (вѝла), вѝло (вѝло)
гњѝти, гњѝјѣм, гњѝо, гњѝла и гњѝла, гњѝло и гњѝло
дòпѝти, дòпѝјѣм, дòпѝла и дòпѝла
збѝти се, збѝдѣм се, збѝо, збѝла и збѝла
згњѝти, згњѝјѣм, згњѝо, згњѝла и згњѝла
изàгњѝти, ѝзагњѝо, -ѝла и изàгњѝо, -ѝла
ѝзгњѝти, ѝзгњѝјѣм, ѝзгњѝо, ѝзгњѝла и ѝзгњѝо, ѝзгњѝла
лѝти, лѝјѣм, лѝо, лѝла (лѝла), лѝло (лѝло)

Још је код Даничића (1925: 101–103) и Стевановића (1981: 365–366) истицано да неки глаголи као прости у радном придеву имају краткосилазни акценат у свим облицима (*чути*, *бити* („тући“), *шѝти*), који се у префигираним глаголима преноси на претходни слог као краткоузлазни, а неки имају дугоузлазни акценат у свим облицима осим мушког рода једнине (*вити*, *пити*, *бити* (*бѝдѣм*)), а у префигираним на његовом месту имамо дужину, а на првом слогу краткосилазни акценат.

Очито су се данас ти обрасци измешали код глагола, те се среће АД. Међутим, ако видимо који глаголи имају АД и ако видимо код Каповића (2018: 206–207) да би у другу групу глагола спадали и *гњѝти* и *лѝти*, онда се може рећи да је аналогија ипак била једносмерна, где су глаголи из друге групе добијали краткосилазни акценат као прости у радном придеву према глаголима из прве групе (не рачунајући мушки род једнине, који и код њих има краткосилазни акценат, који се за разлику од глагола прве групе код њих, када су префигирани, преноси као краткосилазни на први слог). Како каже Каповић (*idem*), ту имамо аналогију према глаголима прве групе, али и аналогију према облицима мушког рода једнине самих глагола друге групе (нпр. *пѝо*), па и према сопственом инфинитиву.

5.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ПРЕЗЕНТА ГЛАГОЛА ЧЕТВРТЕ А ВРСТЕ

Што се тиче акцента презента глагола четврте А врсте, овде нас највише занимају двоструко префигирани глаголи (и то они који када имају један једносложни префикс, имају краткосилазни акценат на првом слогу) и глаголи који имају један префикс, и то двосложен (са непостојаним А). И једни и други имају исто акценатско понашање.

Стање у речницима за такве глаголе је следеће (што се тиче АД):

задòбити, задòбијѣм (задòбијѣм) (РСАНУ);

изàгњѝти, -ѝјѣм и ѝзагњѝјѣм (РСАНУ, РМС);

насàбити, -бијѣм и насàбијѣм (РСАНУ) (недоследна АД према оној код глагола *задòбити*, а РМС има само неочекивано и погрешно (као и делом РСАНУ) *насàбијѣм*, а РСЈ има једино *насàбијѣм*);

одагњѝти, -ѝјѣм и òдагњѝјѣм (РСАНУ);

разàвити, разàвијѣм и рàзавијѣм (РМС, РСЈ).

Приметна је АД код малог броја глагола, где један АО има краткоузлазни акценат на првом слогу (или на другом у случају глагола са *-гњѝти*), а други АО има краткосилазни. Што се тиче акцента презента ових глагола четврте А врсте, разлике између ВР и Даничића су приметне. Наиме, код Даничића (1925: 102) овакви глаголи имају краткоузлазни акценат на првом слогу презентског облика (*прѝдòбијѣм, òбавијѣм, пòднатијѣм*), док и у ВР имамо више таквих АО, али постоје и глаголи само са краткосилазним акцентом у презенту. Краткоузлазни акценат у ВР имају следећи глаголи: *заузбити, изнебити, обавити, обалити,*

обузбити, поднапити, преобути, придобити, а краткосилазни (што наводи и Даничић (1925: 102² и ³) и сматра грешком): *задобити, подавити, разавити*. За *обàгњити* ВР има *обàгњијѐм*, али је поред стављен знак питања. Очито се глаголи са *-гњити* понашају као глаголи са *-чути* (имају краткоузлазни акценат на првом слогу у презенту глагола са једним једносложним префиксом), што није страно нпр. говору Груже (*у̀гњијѐ, зàчују̀*) (Стевовић 1969: 617), те се не уклапају међу остале глаголе које анализирамо овде и који кад имају један једносложни префикс, имају краткосилазни акценат на првом слогу.

РСАНУ, РСЈ и РМС за поједине глаголе, видели смо, имају АД, али велика већина глагола нема АД, а већина од њих има само АО са краткоузлазним акценатом: *задобити* (РСЈ), *изубити* (РСАНУ, РМС), *надолити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обàвити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одавити* (РСАНУ, РМС), *подàвити* (РСАНУ, РСЈ), *поднадути* (РСАНУ, РСЈ), *поднапити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *разоткрити* (РМС, РСЈ), а постоје и глаголи који имају само АО са краткосилазним акценатом: *задобити* (РМС), *изувити* (РМС), *надавити* (РМС), *подàвити* (РМС).

Ако узмемо у обзир и дијахронијски статус ова два типа АО, тип АО који подразумева краткоузлазни акценат на првом слогу је старији, док је тип АО са краткосилазним акценатом млађи и аналошки (не рачунајући стари морфолошки облик првог лица једине презенте неких глагола, где је изворан, што је исто могло утицати на његово ширење), настао највероватније према моделу акценатског померања у глаголима са једним (једносложним) префиксом (за детаљан увид у дијахронијско стање в. Каповић 2018: 203–205).

Како каже Едвард Станкјевич (1993: 150¹⁶), на акценат презенте ових глагола, тј. на тип АО са краткосилазним акценатом, утицао је, без сумње, акценат прошлог времена. Под тим је очито подразумеван радни придев, који заиста код неких ових двоструко (или једноструко, али са двосложним префиксом) префигираних глагола познаје краткосилазни акценат на првом слогу, али можемо додати да исто акценатско понашање важи и за трпни придев оних глагола који га граде наставком *-т, -та, -то* (за акценатско понашање глагола четврте А врсте в. Стевановић 1981: 365–366).

Јован Вуковић (1940: 318–319) пише да је чудо то што је Даничићу краткосилазни акценат из ВР изгледао као погрешка, кад је већ такав акценат присутан, поред говора Пиве и Дробњака, и у другим говорима Босне и Херцеговине, нпр. Билећи, Гацку, Невесињу, Босанском Грахову (код представника са села), а ван тога, између осталог, и у посавским говорима, Дубровнику.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, срећемо следеће:

АО типа *зàдобијѐм*: Ускоци (Станић 1982: 167), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 318–319, 323–324)³²¹, Пљевља (Ружичић 1927: 155);

АО типа *зàдобијѐм*: Гружа (Стевовић 1969: 617)³²², србијанско Полимље (Николић 1991: 171)³²³, Срем (Николић 1964: 298), Обади (Симић 1978: 38);

АД типа *зàдобијѐм* и *зàдобијѐм*: Поцерина (Московљевић 1928: 41).

На основу свега анализираног, рекли бисмо да и један и други тип АО заслужују равноправан статус у књижевнојезичкој норми. Прво, један тип АО среће се у ВР (истина, мање него овај други), други има Даничић. Друго, не постоји значајна разлика у заступљености међу говорима из основице књижевног језика, судећи на основу потврда.

³²¹ Јован Вуковић (1940: 318–319, 323–324) нам прецизира да у Пиви и Дробњаку сви глаголи четврте А врсте имају краткосилазни акценат на првом слогу облика презенте овог типа глагола, а само глагол *понапити* има краткоузлазни акценат на првом слогу (*пòнапијѐм*), чиме се једино он слаже са Даничићевим стањем.

³²² У Гружи само један глагол одступа од овог типа АО презенте и има краткосилазни акценат на првом слогу, а то је глагол *обавити* (*òбавијѐм*) (Стевовић 1969: 617).

³²³ Истина је да за овај тип глагола немамо велики узорак у грађи Мирослава Николића; како истиче аутор, то је само један глагол: глагол *понапити* у облику трећег лица множине (*пòнапију̀*).

Приметно је да источнохерцеговачки говори више имају АО са краткосилазним акцентом и то је очигледно. За шумадијско-војвођанске говоре немамо довољно потврда, а оно што имамо су већином АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу.

5.3. ОСТАЛЕ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ У ЧЕТВРТОЈ А ВРСТИ

1. Глагол *ва̀нити* у РСАНУ гласи: *ва̀нити*, *ва̀нијѐм* и *ва̀нијѐм* и *ва̀нити*, *-ијѐм* и *-ѝм*, а у РСЈ: *ва̀нити*, *-ијѐм* и *-ѝм* и *ва̀нити*, *ва̀нијѐм*, док глагол *зава̀нити* у РСЈ и РСАНУ гласи: *зава̀нити*, *-ијѐм* и *зава̀нити*, *-ијѐм* и *-ѝм*. РМС има *ва̀нити*, *ва̀нијѐм* и *ва̀нити*, *-ѝм*, као и *зава̀нити*, *зава̀нијѐм* и *зава̀нити*, *зава̀ниѝм*, али су АМ део различитих глаголских врста, те то не разматрамо. АД у РСАНУ и РСЈ видимо у инфинитиву оба глагола и још у презенту (само у РСАНУ) инфинитивног АО *ва̀нити*. Даничић (1925: 102) није сигуран како глагол *ва̀нити* гласи у презенту и наводи да ВР има *ва̀нијѐм*, а Будман *ва̀нијѐм*. Како видимо код Каповића (2018: 204), изворно би било *ва̀нити*, *ва̀нијѐм*.

2. У РСАНУ срећемо АД у вези са глаголом *бѝти*, *бу̀дѐм*, и то код презентских суплетивних облика у негацији: *нѝје* (*нѝје* и *нѝје*). РМС има само *нѝје*, а РСЈ има *нѝје* и *нѝје*. По Каповићу (2018: 271⁵⁹³ и ⁵⁹⁴) је изворно *нѝје*.

3. Глагол *о̀ткрити*, *о̀ткријѐм* у РСАНУ има АД у глаголском прилогу прошлом: *о̀ткрѝвши* и *о̀ткрѝвши*.

6. ГЛАГОЛИ ЧЕТВРТЕ Б ВРСТЕ

6.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ

Акцентатска дублетност типа дѣкламовати : дѣкламовати, -ујѣм (издѣкламовати : издѣкламовати, -ујѣм)

У овај ТАД спадају глаголи: *аблендовати* (РСЈ), *апостоловати*³²⁴ (РСАНУ, РСЈ), *декламовати* (РСАНУ)³²⁵, *издекламовати* (РСАНУ, РСЈ)³²⁶, *коротовати* (РСАНУ, РСЈ), *саучествовати* (РМС³²⁷).

КОМЕНТАРИ

АПОСТОЛОВАТИ

АД код глагола је у вези са АД мотивне именице (*апостол* и *апостол*, према РСАНУ и РСЈ), синхроно гледано.

КОРОТОВАТИ

АД је у вези са АД именице (италијанизма) *корота* (*кѡрота* и *кѡрота*, према РСАНУ и РСЈ). Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *кѡротовати*, -ујѣм. РМС и ВР имају само *кѡрота*.

Акцентатска дублетност типа кљѡвати : кљѡвати, кљѡјѣм (искљѡвати : ѡскљѡвати, ѡскљѡјѣм)

У овај ТАД спадају глаголи: *искљѡвати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испљѡвати* (РМС, РСЈ), *напљѡвати* (РМС), *окљѡвати* (РСАНУ, РМС).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -КЉУВАТИ

искљѡвати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *окљѡвати* (РСАНУ, РМС)

Сва три речника (РСАНУ, РМС, РСЈ) имају само *кљѡвати*, *кљѡјѣм*, а вреди напоменути да у руском тај глагол гласи *клевать*, а има и *исклевать*. Јасно је из свега овога да би предност имао АО типа *искљѡвати*, што би одговарало и инфинитиву по а. п. с, у коју спада *кљѡвати* (Дибо 2000: 248). Даничић (1925: 186) има само *кљѡвати*, *кљѡјѣм*. ВР има само *искљѡвати*, *ѡскљѡјѣм*. Очито је АО типа *ѡскљѡвати* аналошки према презенту.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *кљѡвати* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 350) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 211), а још имамо само потврде за АД типа *кљѡвати* и *кљѡвати* у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64).

ГЛАГОЛИ СА -ПЉУВАТИ

испљѡвати (РМС, РСЈ), *напљѡвати* (РМС)

Оба речника (РМС, РСЈ) имају само *пљѡвати*, *пљѡјѣм* (РМС вероватно грешком има *пљѡјѣм*), а вреди напоменути да у руском тај глагол гласи *плевать*, а има и глаголе *исплевать* и *заплевать*. Јасно је из свега овога да би предност имао АО типа *испљѡвати*, што је примаран тип, а АО типа *ѡспљѡвати* је секундаран и аналошки према презенту. РСАНУ и ВР имају само *испљѡвати*. Даничић (1925: 186–187) има само *пљѡвати*, *пљѡјѣм*.

РСАНУ, ВР и РСЈ имају само *напљѡвати*, где РСЈ није доследан АД у *испљѡвати*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *пљѡвати* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 350) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 211), АО

³²⁴ Сврставамо и овај глагол у овај ТАД, иако је шестосложан (остали петосложни), пошто има исто акцентатско понашање као остали.

³²⁵ РСЈ и РМС имају само *дѣкламовати*, -ујѣм. РСЈ тиме није у сагласју са АД у *издекламовати*.

³²⁶ РМС има само *издѣкламовати*, -ујѣм.

³²⁷ РМС има само *учествовати*, те је примарно *саучествовати*. РСЈ има само *саучествовати*, -ујѣм.

типа *пљувати* у Ускоцима (Станић 1982: 164), а АД типа *пљувати* и *пљувати* у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64).

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Приметно је готово идентично стање у народним говорима за глаголе са *-пљувати* и са *-кљувати*. За крај, можемо додати да имају исти секундарни аналошки тип АО у инфинитиву, а он је највероватније настао аналогичном према акценту презента.

Акцентска дублетност типа *празновати* : *празновати*, *-ујем* (*отпразновати* : *отпразновати*, *-ујем*)³²⁸

У овај ТАД спадају глаголи: *вандровати* (РСАНУ, РМС), *дуждевати* (РСАНУ, РСЈ), *жртвовати* (РСАНУ, РСЈ), *жупниковати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *конзуловати* (РСАНУ, РМС), *отпразновати* (РСАНУ), *пландовати* (РСЈ), *празновати* (РМС, РСЈ, ВР), *угланцовати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ВАНДРОВАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје.

ДУЖДЕВАТИ

Рекли бисмо да је АД глагола у вези са АД мотивне именице (италијанизма) (*дужд* и *дужд*, према РСАНУ, мада РСЈ има само *дужд*). РМС има само *дуждевати*, *дуждујем*.

ЖРТВОВАТИ

Рекло би се, синхронно гледано, да је АД глагола у вези са АД код мотивне именице (*жртва* и *жртва*, према РСЈ, док РСАНУ има само *жртва*, но оваква АД у РСАНУ није ограничена само на глагол – има је и у још неким речима истог творбеног гнезда). РМС има само *жртвовати*, *-ујем*, али *жртва* и *жртва*.

ЖУПНИКОВАТИ

Синхронно гледано, АД код глагола у вези је са АД код мотивне именице (*жупник* и *жупник*, према РСАНУ, РМС и РСЈ).

КОНЗУЛОВАТИ

АД код глагола у вези је с АД мотивне именице (латинизма) (*конзул* и *конзул*, према РМС и РСАНУ).

ГЛАГОЛИ СА -ПРАЗНОВАТИ

отпразновати (РСАНУ), *празновати* (РМС, РСЈ, ВР)

РМС има само *отпразновати*, *-ујем*, за разлику од АД у *празновати*.

Даничић (1925: 191, 195) има овај ТАД за глагол *празновати*. ВР има у загради АО *празновати*, а у АО *празновати* има грешком дужину на другом слогу. Један од ретких глагола где Вук и Даничић имају АД.

Занемарљиве потврде имамо из народних говора из основице и срећемо само АО типа *празновати*, и то у Ускоцима (Станић 1982: 164), Грузи (Стевовић 1969: 631) и Пљевљима (Ружичић 1927: 170).

ПЛАНДОВАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје. РСАНУ, РМС, ВР и Даничић (1925: 191) имају само *пландовати*, *-ујем*.

УГЛАНЦОВАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје.

Акцентска дублетност типа *девојковати*, *девојкујем* : *девојковати*, *-ујем*

³²⁸ У овај ТАД сврставамо глаголе који имају овакво акцентско понашање, без обзира на број слогова.

У овај ТАД спадају глаголи: *девојковати* (РСАНУ³²⁹) и *пијанчевати* (РМС)³³⁰.

Акценатска дублетност типа *саветовати* : *саветовати*, -ујѐм (*посаветовати* : *посаветовати*, -ујѐм)³³¹

У овај ТАД спадају глаголи: *азбуковати* (РСАНУ, РМС), *наследовати* (РСАНУ, РМС)³³², *посаветовати* (РМС, РСЈ), *поседовати* (РМС, РСЈ)³³³, *председниковати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

АЗБУКОВАТИ

АД код глагола је у вези са АД мотивне именице (*азбука* и *азбука*, према РСАНУ и РМС, с тим да РСАНУ има као подређено и *азбука*), синхронно гледано.

ПОСАВЕТОВАТИ

Оба речника (РМС, РСЈ) имају само *савет* и *саветовати*, па би са тим у вези више било *посаветовати*, синхронно гледано. Рекло би се да Даничић (1925: 191, 193) има овај ТАД за глагол *саветовати*, осим ако их рачуна као два различита глагола *саветовати*, пошто на то може указивати давање различитих префикса уз сваки од АО. ВР има само *посаветовати*, -ујѐм.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *саветовати* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 631), Каћу (Недељков 1984: 351) и Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 345).

ПРЕДСЕДНИКОВАТИ

АД код глагола у вези је са АД мотивне именице (*председник* и *председник*, према РМС и РСЈ).

Акценатска дублетност типа *дејствовати* : *дејствовати*, -ујѐм (*издејствовати* : *издејствовати*, -ујѐм)³³⁴

У овај ТАД спадају глаголи: *дејствовати* (РСАНУ³³⁵), *издејствовати* (РСАНУ)³³⁶, *суседовати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАР

СУСЕДОВАТИ

АД глагола је у вези са АД мотивне именице (*сусед* и *сусед*, према РМС; у РСЈ је подређен АО *суседовати* као и *сусед*), синхронно гледано.

Акценатска дублетност типа *бећаровати*, -ујѐм : *бећаровати*, *бећарујѐм*

У овај ТАД спадају глаголи: *бећаровати* (РСАНУ³³⁷), *господовати* (РСАНУ, РСЈ)³³⁸, *кирицовати* (РСАНУ)³³⁹, *хајдуковати* (РСЈ)³⁴⁰.

³²⁹ АМ *девојковати*, -ујѐм, који је синхронно акценатски у вези са мотивном именицом *девојка*, подређен је у РСАНУ. РМС има само *девојковати*, -кујѐм.

³³⁰ РСАНУ има само *пијанчевати*, -ујѐм. Даничић (1925: 195) има само *пијанчовати*, -ујѐм.

³³¹ У овај ТАД сврставамо глаголе који имају овакво акценатско понашање, без обзира на број слогова.

³³² Даничић (1925: 193) има само *нашљедовати*, -ујѐм. ВР има само *наследовати*, -ујѐм, што је исто.

³³³ Даничић (1925: 193) има само *посједовати*, -ујѐм.

³³⁴ У овај ТАД сврставамо глаголе који имају овакво акценатско понашање, без обзира на број слогова.

³³⁵ АО *дејствовати* подређен је у РСАНУ, што се не слаже са глаголом *издејствовати*, где су оба АМ равноправна. РСЈ и РМС имају само *дејствовати*, -ујѐм.

³³⁶ РМС има само *издејствовати*, -ујѐм, што се не слаже са решењем код глагола *дејствовати*.

³³⁷ У РСАНУ је подређен АМ *бећаровати*, -ујѐм. Даничић (1925: 194), ВР и РМС имају само *бећаровати*, *бећарујѐм*.

³³⁸ Даничић (1925: 194), ВР и РМС имају само *господовати*, *господоујѐм*.

³³⁹ Даничић (1925: 194), ВР и РМС имају само *кирицовати*, *кирицујѐм*.

КОМЕНТАР

Оно што је заједничко за глаголе овог ТАД је да АД познају само у РСАНУ и РСЈ (ако их они имају), док Даничић (1925: 194), ВР и РМС имају доследно само АМ типа *бећарòвати, бећàрујем* за сваки од ових глагола.

Акценатска дублетност типа *актуàлизовати* : *актуàлизовати, -ујѐм*

У овај ТАД спадају глаголи: *аклиматизовати* (РСАНУ³⁴¹), *актуализовати*³⁴² (РСАНУ), *атрибутизовати* (РСАНУ).

Акценатска дублетност типа *вока̀лизовати* : *вока̀лизовати, -ујѐм*³⁴³

У овај ТАД спадају глаголи: *вокализовати* (РСАНУ³⁴⁴), *диверсификовати* (РСЈ), *електрификовати* (РСЈ)³⁴⁵, *идентификовати* (РМС, РСЈ)³⁴⁶.

Акценатска дублетност типа *кв̀алификовати* : *квал̀ификовати, -ујѐм* (*докв̀алификовати* : *доквал̀ификовати, -ујѐм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *албанизовати*³⁴⁷ (РСАНУ), *арбанизовати* (РСАНУ), *асимиловати* (РМС)³⁴⁸, *бонификовати* (РСЈ), *верификовати* (РСАНУ, РСЈ)³⁴⁹, *галванизовати* (РСАНУ)³⁵⁰, *глорификовати* (РСЈ)³⁵¹, *дезинсекovati* (РСАНУ, РСЈ), *дезинфиковати* (РСАНУ, РСЈ)³⁵², *демистификовати* (РСЈ), *денацификовати* (РСЈ), *дисквалификовати* (РСЈ), *доквалификовати* (РСЈ), *канализовати* (РСАНУ)³⁵³, *квалификовати* (РСАНУ, РСЈ), *класификовати* (РСЈ)³⁵⁴, *кодификовати* (РСЈ)³⁵⁵, *манифестовати* (РСЈ)³⁵⁶, *мистификовати* (РСЈ)³⁵⁷, *модификовати* (РСЈ)³⁵⁸, *мумификовати* (РСЈ)³⁵⁹, *нострификовати* (РСАНУ³⁶⁰, РСЈ), *озонизовати* (РСАНУ³⁶¹), *оқвалификовати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *организовати* (РСАНУ, РСЈ)³⁶², *преквалификовати* (РСЈ), *ратификовати* (РСЈ)³⁶³, *ректификовати* (РСЈ)³⁶⁴, *сатанизовати* (РСЈ), *симплификовати* (РСЈ)³⁶⁵, *спецификовати* (РСЈ)³⁶⁶, *стабилизовати* (РМС, РСЈ), *унификовати* (РСЈ)³⁶⁷, *фалсификовати* (РСЈ)³⁶⁸, *цивилизовати* (РМС, РСЈ).

³⁴⁰ Даничић (1925: 194), ВР и РМС имају само *хајдукòвати, хајд̀укујем*.

³⁴¹ РСАНУ има као подређено *аклиматизовати*. РСЈ и РМС имају само *аклимàтизовати, -ујѐм*.

³⁴² РМС има само *актуàлизовати, -ујѐм*.

³⁴³ У овај ТАД сврставамо глаголе који имају овакво акценатско понашање, без обзира на број слогова.

³⁴⁴ АО *вока̀лизовати* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *вока̀лизовати, -ујѐм*.

³⁴⁵ РСАНУ и РМС имају само *електрификовати, -ујѐм*.

³⁴⁶ РСАНУ има само *идентификовати, -ујѐм*.

³⁴⁷ РСЈ и РМС имају само *алб̀анизовати, -ујѐм*.

³⁴⁸ РСАНУ и РСЈ имају само *асимиловати, -ујѐм*.

³⁴⁹ РМС има само *верификовати, -ујѐм*.

³⁵⁰ РМС има само *галв̀анизовати, -ујѐм*.

³⁵¹ РСАНУ и РМС имају само *глорификовати, -ујѐм*.

³⁵² РМС има само *дезинфиковати, -ујѐм*.

³⁵³ РМС има само *канализовати, -ујѐм*.

³⁵⁴ РСАНУ и РМС имају само АМ *класификовати, -ујѐм*.

³⁵⁵ РСАНУ и РМС имају само АМ *кодификовати, -ујѐм*.

³⁵⁶ РСАНУ и РМС имају само АМ *манифестовати, -ујѐм*.

³⁵⁷ РСАНУ и РМС имају само АМ *мистификовати, -ујѐм*.

³⁵⁸ РСАНУ и РМС имају само АМ *модификовати, -ујѐм*.

³⁵⁹ РСАНУ и РМС имају само АМ *мумификовати, -ујѐм*.

³⁶⁰ РСАНУ има као подређен АО *но̀стрификовати*.

³⁶¹ РСАНУ има као подређен АО *òзонизовати*.

³⁶² РСЈ има као подређен АО *òрганизовати*. РМС има само *òрг̀анизовати, -ујѐм*.

³⁶³ РМС има само *ратификовати, -ујѐм*.

³⁶⁴ РМС има само *ректификовати, -ујѐм*.

³⁶⁵ РМС има само *симплификовати, -ујѐм*.

³⁶⁶ РМС има само *спецификовати, -ујѐм*.

³⁶⁷ РМС има само *унификовати, -ујѐм*.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -КВАЛИФИКОВАТИ

дисквалификовати (РСЈ), *доквалификовати* (РСЈ), *квалификовати* (РСАНУ, РСЈ), *оквалификовати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *преквалификовати* (РСЈ)

РСАНУ има само *дисквалификовати*, -ујѐм. РМС има само *дисквалификовати*, -ујѐм.

РМС има другачију АД за глагол *доквалификовати*: *доквалификовати* и *доквалификовати*, -ујѐм. Додајмо да РМС има само *квалификовати*, а АО *доквалификовати* је тип АО који је неубичајен за четврту Б врсту.

РСАНУ има као подређен АО *квалификовати*. РМС има само *квалификовати*, -ујѐм.

РСАНУ има као подређен АО *оквалификовати*, што је подударно акценатском стању код глагола *квалификовати*.

РМС има само *преквалификовати*, -ујѐм.

РСЈ доследно познаје овај ТАД за све ове глаголе, што и не чуди, пошто је већина осталих глагола из овог ТАД најчешће потврђена са АД само у РСЈ. РМС има овај ТАД само за глагол *оквалификовати*, за разлику од одсуства АД у већини осталих глагола, где се срећу оба типа АМ, различито од глагола до глагола. РСАНУ познаје неравноправну АД за глаголе које има (два), али АД одсуствује код глагола *дисквалификовати*.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Приметно је да овај ТАД имају готово само глаголи страног порекла (најчешће на завршетак *-ификовати* и *-изовати*), те се оваква АД очигледно понаша као некаква законитост и синхронно правило за овакве глаголе.

Највише глагола по овом ТАД има РСЈ, који готово и да не познаје одсуство АД за ове глаголе. После њега то је РСАНУ (који за нијансу више познаје АД од одсуства АД), а најмање их има РМС, који доста више познаје одсуство АД. Оно што је константа, то је да када речници немају АД, имају само инфинитивни АО типа *квалификовати*, а једини изузетак је глагол *асимиловати* у РСАНУ и РСЈ и глаголи *дисквалификовати* и *преквалификовати* у РМС.

Акценатска дублетност типа *руковати*, *рукујѐм* : *рукòвати*, *рукујѐм* (*ìзруковати*, *ìзрукујѐм* : *изрукòвати*, *изрукујѐм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *аговати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *беговати* (РСАНУ, РСЈ)³⁶⁹, *беспословати* (РСАНУ)³⁷⁰, *бичевати* (РСЈ)³⁷¹, *боловати* (РСАНУ, РСЈ)³⁷², *братовати* (РСАНУ)³⁷³, *војевати* (РСАНУ, РСЈ)³⁷⁴, *врбовати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)³⁷⁵, *гласовати* (РСАНУ)³⁷⁶, *гозбовати* (РСАНУ)³⁷⁷, *гостовати* (РСАНУ, РСЈ)³⁷⁸, *даровати* (РСАНУ)³⁷⁹,

³⁶⁸ РМС има само *фалсификовати*, -ујѐм.

³⁶⁹ РМС има само *бегòвати*, *бегујѐм*.

³⁷⁰ Даничић (1925: 193) има само *послòвати*, *пòслујѐм*.

³⁷¹ РСЈ има као подређен АМ *бìчевати*, -ујѐм. РСАНУ и РМС имају само *бичевати*, *бìчујѐм*.

³⁷² Оба речника имају као подређени АМ *бòловати*, -ујѐм, с тим да су могуће грешком ставили само презент *бòлујѐм*, па је испало да су њега подразумевали и за инфинитивни АО *бòловати*. То би требало да је тако пошто АМ типа *бòловати*, *бòлујѐм* не постоји код Даничића (1925) ни за један глагол. Занимљиво, баш тип *бòловати*, *бòлујѐм* помиње Пешикан (1963–1964: 253¹⁰) као потврђен у неким говорима. Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *болòвати*, *бòлујѐм*.

³⁷³ АМ *брatòвати*, *брatујѐм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *брatовати*, -ујѐм.

³⁷⁴ Оба речника имају само презент *вòјујѐм*, што ће тешко бити презент инфинитивног АО *вòјевати*, већ би то требало да је *вòјујѐм*. То би требало да је тако пошто АМ типа *вòјевати*, *вòјујѐм* не постоји код Даничића (1925) ни за један глагол. Додајмо да АО *вòјевати* у РСАНУ има подређени статус. Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *војевати*, *вòјујѐм*.

³⁷⁵ Даничић (1925: 193) и ВР имају само *врбòвати*, *врбујѐм*.

³⁷⁶ РМС има само *гласòвати*, *гласујѐм*.

³⁷⁷ АМ *гòзбовати*, -ујѐм подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *гозбòвати*, *гòзбујѐм*.

³⁷⁸ Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *гостòвати*, *гòстујѐм*.

³⁷⁹ Даничић (1925: 193), ВР, РМС и РСЈ имају само *дарòвати*, *дàрујѐм*.

дневовати (РСАНУ)³⁸⁰, добовати (РСАНУ, РСЈ), дуговати (РСАНУ)³⁸¹, ђаковати (РМС)³⁸², жиговати (РСАНУ)³⁸³, забеговати (РСАНУ), задобовати (РСАНУ), запоштовати (РСАНУ)³⁸⁴, извојевати (РСЈ)³⁸⁵, издобовати (РСАНУ), изруковати (РСАНУ, РМС, РСЈ)³⁸⁶, јадовати (РСАНУ, РСЈ)³⁸⁷, језгровати (РСАНУ)³⁸⁸, јемствовати (РМС)³⁸⁹, кликовати (РСАНУ, РСЈ)³⁹⁰, кметовати (РСАНУ)³⁹¹, кнезовати (РСАНУ, РСЈ)³⁹², ленствовати (РСАНУ, РМС, РСЈ)³⁹³, лењовати (РСАНУ, РМС), лењствовати (РСАНУ, РМС)³⁹⁴, мачевати (РСАНУ, РМС, РСЈ), мачовати (РСАНУ, РСЈ), наврбовати (РСАНУ, РСЈ)³⁹⁵, надгласовати (РСАНУ)³⁹⁶, најадовати (РСАНУ)³⁹⁷, наленствовати (РСАНУ), намомковати (РСАНУ)³⁹⁸, одјадовати (РСАНУ), окметовати (РСАНУ), пировати (РСЈ)³⁹⁹, поштовати (РМС, РСЈ), руковати (РМС, РСЈ), шефовати (РМС⁴⁰⁰, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ДОБОВАТИ

добовати (РСАНУ, РСЈ), задобовати (РСАНУ), издобовати (РСАНУ)

РСАНУ има и трећи (триплетни) АО у инфинитиву, *дђбовати*, а он је подређен. Његов презент је *дђбујѐм*. Очито је у акценатској вези са мотивном именицом (хунгаризмом) *дђбош*, те је продро (као подређен) у ову типичну АД. Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *дђдовати*, *дђбујѐм*.

РМС има само *задђдовати*, *задђбујѐм*.

РСАНУ има и трећи (триплетни) инфинитивни АО, *издђбовати*, али као подређен, што се слаже са акценатским стањем код глагола *добовати*. РМС има само *издобовати*, *-ујѐм*, што се разликује у односу на *дђдовати*, *дђбујѐм* и *задђдовати*, *задђбујѐм* у истом речнику.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Ову АД међу ексцерпираним глаголима највише познаје РСАНУ (веома су ретки глаголи који немају АД). РСЈ је сличан као и РСАНУ, док РМС доста више не познаје АД него што је познаје.

³⁸⁰ РМС има само *днѐвовати*, *днѐвујѐм*.

³⁸¹ Даничић (1925: 193), ВР, РМС и РСЈ имају само *дугђовати*, *дугђујѐм*. РСАНУ заправо има презент *дугђујѐм* за инфинитивни АО *дугђовати*. То би могла бити грешка пошто АМ типа *дугђовати*, *дугђујѐм* не постоји код Даничића (1925) ни за један глагол.

³⁸² РСАНУ и РСЈ имају само *ђаковати*, *ђакујѐм*.

³⁸³ Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *жигђовати*, *жигђујѐм*.

³⁸⁴ Даничић (1925: 195) и ВР имају само *пђштовати*, *-ујѐм*. РМС има само *запоштђовати*, *-ђштујѐм*, за разлику од АД у *поштовати*.

³⁸⁵ РСАНУ и РМС имају само *извојѐвати*, *извојђујѐм*. РСАНУ тиме није доследан АД у *војевати*.

³⁸⁶ Даничић (1925: 193) и ВР имају само *руковати*, *рукујѐм*.

³⁸⁷ Даничић (1925: 195), ВР и РМС имају само *јађдовати*, *-ујѐм*.

³⁸⁸ РСАНУ има као подређен АМ *јѐзгровати*, *-ујѐм*.

³⁸⁹ РСАНУ и РСЈ имају само *јѐмствовати*, *-ујѐм*.

³⁹⁰ Даничић (1925: 195), ВР и РМС имају само *кликовати*, *-ујѐм*.

³⁹¹ Даничић (1925: 195), ВР, РМС и РСЈ имају само *кметовати*, *-ујѐм*.

³⁹² Даничић (1925: 193), ВР и РМС имају само *кнезђовати*, *кнезујѐм*.

³⁹³ АМ *ленствовати*, *ленствујѐм* подређен је у РСЈ.

³⁹⁴ РСЈ има само *лењствовати*, *-ујѐм*.

³⁹⁵ РМС има само *наврбовати*, *-ујѐм*, за разлику од АД у *врбовати*.

³⁹⁶ РМС има само *надгласовати*, *-ујѐм*, што је у супротности са *гласђовати*, *гласујѐм* у истом речнику.

³⁹⁷ РМС има само *најадовати*, *-ујѐм*.

³⁹⁸ РСАНУ има као подређени АМ *намомковати*, *-ујѐм*, што и има смисла ако се има на уму да у РСАНУ срећемо само *момковати*, *момкујѐм*. Даничић (1925: 193) има само *момковати*, *момкујѐм*. РМС има само *намомковати*, *-ђмкујѐм*.

³⁹⁹ РСАНУ, РМС, ВР и Даничић (1925: 193) имају само АМ *пирђовати*, *пирђујѐм*.

⁴⁰⁰ У РМС грешком за презент наводе само *-фђујѐм*, што не сугерише тачно како гласи презент АО *шефђовати*.

Ако погледамо Даничића (1925: 187–195), видимо да међу четворосложним глаголима четврте Б врсте на *-ова-* (варијантно *-ева-* се подразумева) у инфинитиву имамо два доминантна (по броју глагола) акценатска типа: *вѣровати, -ујѣм* и *купѣвати, кѹпујѣм*, и један акценатски тип ком припада мали број глагола (*празновати, -ујѣм*). Очито су оба ова већа типа постала толико карактеристична да су се почели укрштати, при чему су глаголи једног типа добијали и АО глагола другог типа кроз парадигму. Дијахроно гледано, изворно акценатском типу *вѣровати, -ујѣм* припадају глаголи изворне а. п. А, настали од речи исте акценатске парадигме (то би од ексцерпираних глагола нпр. био глагол *брѣтовати* (према *брѣт, брѣта, брѣту*, в. и РСАНУ)), а изворно акценатском типу *купѣвати, кѹпујѣм* припадају глаголи изворне а. п. Б и а. п. Ц настали од речи које припадају тим парадигмама (то би од ексцерпираних глагола нпр. био глагол *рукѣвати* (према *рука, ак. рѹку*)) (Каповић 2018: 254–255; в. и Делаш 2013: 131–132).

Акценатска дублетност типа *живовати* : *живѣвати, живѹјѣм*

У овај ТАД спада глагол *живовати* (РСАНУ⁴⁰¹).

Акценатска дублетност типа *деверовати, -ујѣм* : *деверѣвати, -ѣрујѣм*

У овај ТАД спадају глаголи: *деверовати* (РСАНУ⁴⁰²), *испаметовати*⁴⁰³ (РСАНУ), *соколовати* (РМС).

6.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ

1. Глагол *књижевниковати* у РСАНУ гласи: *књижѣвнѣиковати* и *књижѣвнѣиковати, -кујѣм*, што је у вези са АД мотивне именице (*књижѣвнѣик* и *књижѣвнѣик*).

2. Глагол *персонификовати* у РСЈ гласи: *персонѣфиковати* и *персѣнификовати, -кујѣм*, док у РСАНУ гласи: *персонѣфиковати* и *персѣнификовати, -кујѣм*. РМС има само *персонѣфиковати, -кујѣм*, што је очито убедљиво најчешћи АО, тј. једини је присутан у сва три речника (остали нису ни у два).

3. Презент глагола *удѣвати* у РМС и РСЈ гласи: *удѣвујѣм* и *удѣвујѣм*. Можда би се могло рећи да се очекује пре *удѣвујѣм*, пошто је такав однос инфинитива и презента доминантан у овој глаголској врсти. АМ који подразумева исто место (неки од унутрашњих слогова (не мислимо на први слог)) краткоузлазног акцента у инфинитиву и презенту ређи је и карактеристичан је готово само за стране речи, а *удѣвати* то није.

4. У РСЈ и РМС глагол *четниковати* гласи: *чѣтниковати* и *чѣтнѣиковати, -кујѣм*.

5. У РСЈ и РМС глагол *чувствовати* гласи: *чувствѣвати* и *чувствѣвати, чувствѹјѣм*, што би био усамљени пример оваквог ТАД.

⁴⁰¹ АМ *живовати, живѹјѣм* подређен је у РСАНУ, не без разлога, пошто је то практично непостојећи тип АМ међу глаголима ове врсте – нема ниједног глагола који би имао овакав тип АМ код Даничића (1925). Могуће да је грешка, што смо видели и сматрали и код глагола *дуговати, војевати* и *боловати*, које смо уврстили у претходни ТАД. Даничић (*idem*: 193), ВР и РМС имају само *живѣвати, живѹјѣм*.

⁴⁰² АМ *деверовати, -ујѣм* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *деверѣвати, деверѹјѣм*.

⁴⁰³ РСАНУ и Даничић (1925: 195) имају само *паметовати, -ујѣм*.

7. ГЛАГОЛИ ПЕТЕ ВРСТЕ

7.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ)

Акцентатска дублетност типа *аминати* : *аминати*, -*ам*

У овај ТАД спада глагол *аминати* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

Мотивни узвик у РСАНУ гласи *амин* и *амин*, те би се могло рећи да је АО *аминати* у вези са АО мотивне речи, синхроно гледано. Даничић (1925: 162) и ВР имају само *аминати*. РСЈ и РМС имају само *аминати*, -*ам*.

Акцентатска дублетност типа *махнитати*, *махнитам* : *махнитати*, -*ам* (*замахнитати*, -*махнитам* : *замахнитати*, -*ам*)⁴⁰⁴

У овај ТАД спадају глаголи: *аратосиљати* (РСАНУ)⁴⁰⁵, *балезгати* (РСАНУ), *балезгати* (РСАНУ)⁴⁰⁶, РМС, РСЈ), *бандрљати* (РСАНУ), *бирукати* (РСАНУ, РМС), *брљекати* (РСАНУ)⁴⁰⁷, *врлудати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴⁰⁸, *гегуцати* (РСАНУ, РСЈ)⁴⁰⁹, *гегуцати* (РСАНУ, РСЈ), *главињати* (РСАНУ)⁴¹⁰, *господати* (РСАНУ)⁴¹¹, *гризувати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дилекати* (РСАНУ)⁴¹², *дремуцкати* (РМС)⁴¹³, *егуцати* (РСАНУ)⁴¹⁴, *живуцати* (РСАНУ, РМС)⁴¹⁵, *замахнитати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зафићукати* (РСАНУ, РСЈ)⁴¹⁶, *збрлекати* (РСАНУ), *збрљекати* (РСАНУ), *зевуцати* (РСАНУ), *изглавињати* (РСАНУ)⁴¹⁷, *измахнитати* (РСАНУ), *измољакати* (РМС)⁴¹⁸, *искотурати* (РСАНУ, РМС)⁴¹⁹, *ишчегртати* (РСАНУ)⁴²⁰, *јујухати* (РСАНУ), *јујушкати* (РСАНУ)⁴²¹, *кашљукати* (РСАНУ), *кашљуцати* (РСАНУ, РМС)⁴²², *кашљуцкати* (РСАНУ)⁴²³, *лагуцати* (РСАНУ), *лагуцкати*

⁴⁰⁴ У овај ТАД убрајамо глаголе који на трећем слогу од краја имају наведене акценте у инфинитиву са наведеним понашањем у презенту, што значи да нам није битан укупан број слогова који глагол има.

⁴⁰⁵ Даничић (1925: 164) има само *аратосиљати*, *аратосиљам*. ВР, РСЈ и РМС исто.

⁴⁰⁶ РСАНУ има као подређено АМ *балезгати*, *балезгам*. Даничић (1925: 169) и ВР имају само *балезгати*, -*ам*.

⁴⁰⁷ РСАНУ има као подређено АМ *брљекати*, *брљекам*. РМС има само *брљекати*, -*ам*.

⁴⁰⁸ Даничић (1925: 162) и ВР имају само *врлудати*, *врлудам*.

⁴⁰⁹ РМС има само *гегуцати*, -*ам*. Исто важи и за *гегуцати*.

⁴¹⁰ АМ *главињати*, *главињам* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *главињати*, -*ам*.

⁴¹¹ РСАНУ има као подређено АМ *господати*, -*ам*. РМС има само *господати*, -*ам*.

⁴¹² РСАНУ има за овај глагол и презенте по другој глаголској врсти: *дйличѐм* и *дйличѐм*. РСЈ има само *дилекати*, -*ам* и *дйличѐм*.

⁴¹³ РСАНУ и РСЈ имају само *дремуцкати*, -*ам*.

⁴¹⁴ Даничић (1925: 162), ВР и РМС имају само *егуцати*, *егуцам*.

⁴¹⁵ Даничић (1925: 162) и ВР имају само *живуцати*, *живуцам*. РСЈ има само *живуцати*, -*ам*.

⁴¹⁶ РМС има само *зафићукати*, -*ам*, недоследно АД у *фићукати*.

⁴¹⁷ АМ *изглавињати*, -*авињам* подређен је у РСАНУ, што се слаже са акцентатском ситуацијом код глагола *главињати*.

⁴¹⁸ РСАНУ и РСЈ имају само *измољакати*, -*ам*, недоследно АД у *мољакати*. Даничић (1925: 163) има само *мољакати*, *мољакам*.

⁴¹⁹ РСАНУ, РМС и Даничић (1925: 170) имају само *котурати*, -*ам*. РСАНУ и РМС тиме нису доследни АД у овом префигираном глаголу.

⁴²⁰ У РСАНУ постоји АД и по другој глаголској врсти (*ишчегрћѐм* и *ишчегрћѐм*). РМС има само *ишчегртати*, -*ам*.

⁴²¹ РМС има само *јујушкати*, -*ам*.

⁴²² Даничић (1925: 162) и ВР имају само *кашљуцати*, *кашљуцам*. РСЈ има само *кашљуцати*, -*ам*, а исти АМ има и глагол *кашљуцкати*.

⁴²³ РМС има само *кашљуцкати*, -*ам*.

(РСАНУ, РСЈ)⁴²⁴, *лајуцати* (РСАНУ), *лајуцати* (РСАНУ)⁴²⁵, *лизуцати* (РСАНУ), *лизуцати* (РСАНУ), *махнитати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *мољакати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴²⁶, *мрмљекати* (РСАНУ)⁴²⁷, *мрмљецати* (РСАНУ)⁴²⁸, *набаљезгати* (РСАНУ)⁴²⁹, *намахнитати* (РСАНУ, РМС), *нарезуцати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴³⁰, *натоциљати* (РМС)⁴³¹, *наћеретати* (РСАНУ)⁴³², *отчегртати* (РСАНУ)⁴³³, *очијукати* (РМС)⁴³⁴, *пијуцати* (РСАНУ, РМС)⁴³⁵, *пијуцати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴³⁶, *помахнитати* (РМС, РСЈ), *проћеретати* (РМС)⁴³⁷, *размахнитати* (РМС), *росукати* (РМС)⁴³⁸, *својакати* (РМС, РСЈ)⁴³⁹, *стоциљати* (РМС)⁴⁴⁰, *тваризати* (РМС)⁴⁴¹, *творизати* (РМС), *ћарлијати* (РМС, РСЈ)⁴⁴², *ћеретати* (РМС, РСЈ)⁴⁴³, *укотрљати* (РМС, РСЈ)⁴⁴⁴, *фићукати* (РМС, РСЈ), *шушкетати* (РМС⁴⁴⁵, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -МАХНИТАТИ

замахнитати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *измахнитати* (РСАНУ), *махнитати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *намахнитати* (РСАНУ, РМС), *помахнитати* (РМС, РСЈ), *размахнитати* (РМС)

Даничић (1925: 162) и ВР имају само *махнитати*, *махнитам*. ВР има само и *замахнитати*, *захнитам*, *измахнитати*, *ахнитам*, *помахнитати*, *ахнитам* и недоследно претходним АМ *размахнитати*, *ам*.

РМС има само *измахнитати*, *ахнитам*, недоследно АД у осталим глаголима.

Очито је да на основу Даничића и осталих речника малу предност има АМ типа *махнитати*, *махнитам*.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Међу ексцерпираним глаголима РСАНУ, РМС и РСЈ доста чешће познају АД него одсуство АД, што посебно важи за РСАНУ, а када нема АД, чешће се среће АМ типа *махнитати*, *ам*, а АМ типа *махнитати*, *махнитам* готово се ни не среће у РСАНУ и РСЈ, а

⁴²⁴ РМС има само *лагуцати*, *лагуцкам*.

⁴²⁵ РМС има само *лајуцати*, *лајуцкам*.

⁴²⁶ РСЈ има као подређени АМ *мољакати*, *мољакам*. ВР има само *мољакати*, *мољакам*.

⁴²⁷ АМ *мрмљекати*, *ам* подређен је у РСАНУ.

⁴²⁸ АМ *мрмљецати*, *ам* подређен је у РСАНУ. РМС има само *мрмљецати*, *мрмљечем*, по другој глаголској врсти.

⁴²⁹ АМ *набаљезгати*, *набаљезгам* подређен је у РСАНУ, што је подударно акценатском стању глагола *баљезгати* у истом речнику. РСЈ има само *набаљезгати*, *ам*, неподударно АД у *баљезгати*.

⁴³⁰ АМ *нарезуцати*, *езуцкам* подређен је у РСЈ.

⁴³¹ РМС и Даничић (1925: 170) имају само *тоциљати*, *ам*. РСАНУ и РСЈ имају само *натоциљати*, *ам*.

⁴³² Даничић (1925: 163) има само *ћеретати*, *ћеретам*. РМС има само *наћеретати*, *ам*, недоследно АД у *проћеретати* и *ћеретати*.

⁴³³ РСАНУ има АД и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *отчегрћем* и *отчегрћем*).

⁴³⁴ РСАНУ има само *очијукати*, *ам*.

⁴³⁵ Даничић (1925: 163) и ВР имају само *пијуцати*, *пијуцам*.

⁴³⁶ Даничић (1925: 163) и ВР имају само *пијуцати*, *пијуцкам*.

⁴³⁷ ВР има само *проћеретати*, *ћеретам*, доследно истом типу АМ у *ћеретати*.

⁴³⁸ Даничић (1925: 163) и ВР имају само *росукати*, *росукам*.

⁴³⁹ Даничић (1925: 163) и ВР имају само *својакати*, *својакам*.

⁴⁴⁰ РСЈ има само (доследно исти тип АМ као у *натоциљати*) АМ *стоциљати*, *ам*. ВР има само *стоциљати*, *стодциљам*.

⁴⁴¹ Даничић (1925: 163) и ВР имају само *тваризати*, *тваризам*, а ВР додатно има и презент по другој глаголској врсти.

⁴⁴² Даничић (1925: 163) и ВР имају само *ћарлијати*, *ћарлијам*.

⁴⁴³ РСЈ има као подређен АМ *ћеретати*, *ћеретам*. ВР има само *ћеретати*, *ћеретам*.

⁴⁴⁴ Оба речника и Даничић (1925: 170) имају само *котрљати*, *ам*, где РМС и РСЈ нису доследни овој АД у префигираном глаголу.

⁴⁴⁵ РМС има АД и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *шушкећем* и *шушкећем*; инфинитиви су свакако исти као по петој врсти). Даничић (1925: 163) и ВР имају само *шушкетати*, *шушкетам*.

баш тај тип АМ је много чешћи у ВР међу овим ексцерпираним глаголима, а да су потврђени у ВР. Исто важи и за Даничића (1925).

Што се тиче стања у народним говорима из основице, већина глагола има АО типа *махнітати*: Поцерина (Московљевић 1928: 17), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 63), Обади (Симић 1978: 35), Каћ (Недељков 1984: 344–345)⁴⁴⁶, Ускоци (Станић 1982: 162)⁴⁴⁷, Лапачко поље (Драгичевић 2009: 345), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 311–312)⁴⁴⁸, Гружа (Стевовић 1969: 626), стари Нови Сад (Стокин 2009: 210), Колубара (Николић 1969: 28), Мачва (Николић 1966: 224), Тршић (Николић 1968: 394), Горобиле (Николић 1972: 644);

АО типа *махнітати*:/;

неки глаголи имају АО типа *махнітати*, а неки АО типа *махнітати*: Љештанско (Тешић 1977: 183).

Види се да је далеко фреквентнији АО типа *махнітати*, а постоји и мањи број глагола који у истим тим говорима имају и АО типа *махнітати*, што као једини, што као дублетни. Пошто су примери из дијалектолошких монографија глаголи који код Даничића имају АО типа *махнітати*, очито је да се тај тип АО повлачи, а да се АО типа *махнітати* шири. Исто показује и чињеница да велика већина ексцерпираних глагола из овог ТАД има само АО типа *махнітати* у ВР и код Даничића (наравно, велика већина глагола које ВР и Даничић имају). У складу са свим тим, могли бисмо рећи да би у норми АО типа *махнітати* могао имати подређени статус.

Акцентска дублетност типа *лињати*, -*ām* : *лињати*, *лињām* (*олињати*, -*ām* : *олињати*, *олињām*)

У овај ТАД спадају глаголи: *бањати* (РСЈ), *ближати* (РСАНУ, РМС), *браздати* (РСАНУ, РМС), *гацати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴⁴⁹, *добангати* (РСАНУ)⁴⁵⁰, *догацати* (РСАНУ), *домуљати* (РСАНУ), *дориљати* (РСАНУ)⁴⁵¹, *драгати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ждрібати* (РСАНУ)⁴⁵², *жеђати* (РСАНУ, РМС), *забогмати* (РМС), *забусати* (РСАНУ)⁴⁵³ („ударањем утерати, забости...“), *загацати* (РСАНУ), *зариљати* (РСАНУ)⁴⁵⁴, *засијати* (РСАНУ)⁴⁵⁵, *згацати* (РСАНУ), *иждрібати* (РСАНУ)⁴⁵⁶, *избраздати* (РСАНУ, РСЈ), *изглибати* (РСАНУ), *излињати* (РСАНУ, РМС)⁴⁵⁷, *измуљати* (РСАНУ, РСЈ), *изништати* (РСАНУ, РМС)⁴⁵⁸, *изресати* (РСАНУ)⁴⁵⁹, *исплутати* (РСАНУ)⁴⁶⁰, *истрљати*⁴⁶¹ (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јењати*

⁴⁴⁶ Изузетак су нпр. глаголи *пијуцкати* и *барлијати*, који имају даничићевски АО, онај са дугоузлазним акцентом на другом слогу (Недељков 1984: 344).

⁴⁴⁷ Поједини глаголи (*рођакати*, *својакати*, *ћанпрдати*, *тандркати*, *ћурликати* и *урликати*) познају, као дублетне, и даничићевске АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу (Станић 1982: 162).

⁴⁴⁸ Ретки глаголи (*рођакати* и *чангризати*) познају, као дублетне, и даничићевске АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу (Вуковић 1940: 312).

⁴⁴⁹ Даничић (1925: 167) и ВР имају само *гацати*, -*ām*.

⁴⁵⁰ РСАНУ има само *бангати*, -*ām*.

⁴⁵¹ Даничић (1925: 167) има само *риљати*, -*ām*.

⁴⁵² РМС и ВР имају само *ждрібати*, -*ām*.

⁴⁵³ Неочекивани ТАД ако се зна да у истом речнику имамо *бўсати*, -*ām* и *бўсати*, *бўсām*. Даничић (1925: 159, 167) има *бўсати*, -*ām* и *бўсати се*, *бўсām се*, вероватно као два посебна глагола. РМС има само *забўсати*, *забўсām*. ВР има само *забўсати*, -*ām*.

⁴⁵⁴ РСЈ и РМС имају само *зариљати*, *зариљām*, недоследно АД у *прериљати* и *риљати*. ВР има само *зариљати*, -*ām*.

⁴⁵⁵ Даничић (1925: 167) има само *сијати*, -*ām*. РСЈ, ВР и РМС имају само *засијати*, -*ām*.

⁴⁵⁶ РМС има само *иждрібати*, -*ām*.

⁴⁵⁷ Даничић (1925: 167) има само *лињати*, -*ām*. РСЈ и ВР имају само *излињати*, -*ām*.

⁴⁵⁸ ВР има само *изништати*, -*ām*.

⁴⁵⁹ АМ *изресати*, *изресām* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 167) има само *ресати*, -*ām*. РСЈ има само *изресати*, -*ām*.

⁴⁶⁰ АМ *исплутати*, *исплутām* подређен је у РСАНУ, а знамо да у том речнику има само *плутати*, -*ām*. Даничић (1925: 167) има само *плутати*, -*ām*. РСЈ и РМС имају само *исплутати*, -*ām*.

(РСАНУ⁴⁶², РМС), *клепати* (РСАНУ)⁴⁶³, *клизати* (РМС)⁴⁶⁴, *коштати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *куглати* (РСАНУ), *лазати* (РСАНУ)⁴⁶⁵, *лињати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁴⁶⁶ („мењати или губити длаку (о неким животињама...)...“), *набраздати* (РСАНУ), *нагацати* (РСАНУ), *наклепати* (РСАНУ, РСЈ)⁴⁶⁷, *намуљати* (РСАНУ), *натрљати* (РСАНУ)⁴⁶⁸ („трљајући намазати“), *обасијати* (РСАНУ), *одгацати* (РСАНУ, РМС), *одсрљати* (РСАНУ, РМС)⁴⁶⁹, *ожуљати* (РСАНУ)⁴⁷⁰ („добити жуљеве“), *олињати* (РСАНУ)⁴⁷¹, *отрљати* (РСАНУ), *побраздати* (РСАНУ), *пождребати* (РСАНУ), *потрљати* (РМС)⁴⁷², *поштркати*⁴⁷³ (РМС), *прериљати* (РМС, РСЈ), *раздрагати* (РМС, РСЈ)⁴⁷⁴, *размуљати* (РСЈ), *риљати* (РМС, РСЈ)⁴⁷⁵, *рулати* (РМС, РСЈ), *сврстати*⁴⁷⁶ (РМС), *склепати* (РМС, РСЈ), *склизати* (РМС), *срљати* (РМС, РСЈ), *турати* (РСЈ)⁴⁷⁷).

КОМЕНТАРИ

БАЊАТИ

РСАНУ, ВР и РМС имају само *бањати*, -*ам*, што се акценатски слаже са мотивном именицом *бања* у сва три речника, синхронно гледано.

БЛИЖАТИ

Краћење акцента није присутно код глагола шесте врсте *ближити* (РСАНУ, РМС), иако им је иста мотивна реч (*близу* (РСАНУ, РМС)). Још је Пешикан (1963–1964: 262) приметио како деноминативи пете врсте скраћују дужину основног имена, за разлику од глагола шесте врсте (*зуб* – *зубати* – *зубити*).

ГЛАГОЛИ СА -БРАЗДАТИ

браздати (РСАНУ, РМС), *избраздати* (РСАНУ, РСЈ), *набраздати* (РСАНУ), *побраздати* (РСАНУ)

⁴⁶¹ РМС и РСЈ имају само *трљати*, *трљам*. Даничић (1925: 160, 168) има и *трљати*, -*ам* и *трљати*, *трљам* (не знамо да ли су то два различита глагола или један исти, мада даје различите префигиране парњаке).

⁴⁶² РСАНУ има као подређено *јењати*, *јењам*. Даничић (1925: 159) и ВР имају само *јењати*, *јењам*, а РСЈ има само *јењати*, -*ам*.

⁴⁶³ РСЈ има само *клепати*, -*ам*, недоследно АД у *наклепати* и *склепати*. РМС има као посебне глаголе *клепати*, *клепам* и *клепљем* и *клепати*, *клепам*. ВР има само *клепати*, *клепљем*.

⁴⁶⁴ РСАНУ и РСЈ имају само *клизати*, -*ам* по петој врсти, а *клизати*, *клижџем* по другој. То није АД у оквиру исте глаголске врсте, те се не рачуна овде. Даничић (1925: 167) и ВР имају само *клизати*, -*ам*.

⁴⁶⁵ РМС има само *лазати*, -*ам*.

⁴⁶⁶ ВР има само *лињати*, -*ам*.

⁴⁶⁷ АМ *наклепати*, *наклепам* подређен је у РСЈ, што се не слаже са глаголом *склепати*. РМС има само *наклепати*, *наклепам* и *наклепљем*.

⁴⁶⁸ РСЈ, ВР и РМС имају само *натрљати*, *натрљам*, а РСЈ и РМС тиме нису доследни АД у *истрљати* (оба речника) и *потрљати* (само РМС).

⁴⁶⁹ Даничић (1925: 168) и ВР имају само *срљати*, -*ам*.

⁴⁷⁰ РСАНУ има само *жуљати*, *жуљам*. Даничић (1925: 159, 167) има и *жуљати*, -*ам* и *жуљати*, *жуљам* (не знамо да ли су то два различита глагола или један исти, мада даје различите префигиране парњаке). РМС има само *ожуљати*, -*ам*.

⁴⁷¹ РСЈ и РМС имају само *олињати*, -*ам*, недоследно АД у *лињати*. РСЈ, видели смо, има само и *излињати*, -*ам*, док РМС има АД код тог глагола.

⁴⁷² РСЈ има другачији ТАД: *потрљати*, -*ам* : *потрљати*, *потрљам*, недоследно ТАД у *истрљати*. ВР има само *потрљати*, *потрљам*.

⁴⁷³ РМС има АД и по другој врсти (презенти су *поштрчџем* и *поштрчџем*). Такође, РМС има само *штркати*. ВР има само *поштркати*, -*ам*.

⁴⁷⁴ РСЈ има као подређен АМ *раздрагати*, *раздрагам*, док у *драгати* има равноправну АД. Даничић (1925: 168) и ВР имају само *раздрагати*, -*ам*.

⁴⁷⁵ ВР има само *риљати*, -*ам*.

⁴⁷⁶ РМС има само *сврстати*, -*ам*, што указује на секундарност АО *сврстати*, који је свршен глагол. Даничић (1925: 167) има само *сврстати*, -*ам*. РСЈ има само *сврстати*, -*ам*.

⁴⁷⁷ АМ *турати*, -*ам* подређен је у РСЈ. Даничић (1925: 160), ВР и РМС имају само *турати*, *турам*.

Краћење акцента није присутно код глагола шесте врсте *брáздити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), иако им је иста мотивна реч (*брáзда* (РСАНУ, РМС, РСЈ)), као што смо видели код претходног глагола.

РСЈ има само *брáздати*, *-ā̄м*, недоследно АД у *избраздати*.

РМС има само *избрáздати*, *-ā̄м* и *набрáздати*, *-ā̄м*, што је недоследно АД у *браздати*.

РСАНУ има као подређени АМ *набрáздати*, *на̀брáздā̄м*, што није случај код осталих глагола, где су равноправна оба дублетна АМ, те је то ситна недоследност.

ГЛАГОЛИ СА *-МУЉАТИ*

домуљати (РСАНУ), *измуљати* (РСАНУ, РСЈ), *намуљати* (РСАНУ), *размуљати* (РСЈ)

Даничић (1925: 173) има само *муљати*, *-ā̄м*. РМС има само *домуљати*, *-ā̄м*, *измуљати*, *-ā̄м*, *размуљати*, *-ā̄м* и недоследно *намуљати*, *-ā̄м*. Нема АД, за разлику од РСАНУ и РСЈ.

РСАНУ има и додатни (триплетни) АМ: *̀змуљати*, *-ā̄м*.

РСАНУ има и трећи, додатни (триплетни) АМ: *на̀муљати*, *-ā̄м*, а он је заједно са АМ *на̀муљати*, *-ā̄м* подређен, што и није потпуно у сагласју са сродним глаголима са *-муљати* из овог ТАД, где никакве подређености није било. АМ типа *на̀муљати*, *-ā̄м* не срећемо код глагола *домуљати*.

РСЈ доследно познаје АД за глаголе које има.

Срећу се међу ексцерпираном грађом и три глагола са *-муљати* који припадају ТАД *ба̀сати* : *ба̀сати*, *-ā̄м* (*на̀басати* : *на̀басати*, *-ā̄м*). За оба ова ТАД је заједнички АМ типа *муљати*, *-ā̄м*, те је чита његова примарност у речницима.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *муљати* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 628), док АО типа *муљати* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 347).

РСАНУ има само *муљати* и *муљати*, те је АО типа *домуљати* према томе неочекиван, али вероватно не према именици *муљ*, која је могла утицати на појаву дугог акцента. На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 20: 183–184) за глагол *муљати* очекивао би се као дијахроно изворнији силазни акценат на првом слогу инфинитива (украјински: *му́ляти*, белоруски: *му́ляць*, као и њихови дијалекти који су дати). То значи да је *муљати* изворније од *муљати*, па самим тим и АО типа *д̀муљати* (у односу на АО типа *домуљати* и типа *домуљати*), те је јасно да РСАНУ има одређеног оправдања што је прихватио АО типа *д̀муљати*, а видели смо међу скромним потврдама из народних говора да се среће и АО тог типа.

ЗАБОГМАТИ

На основу анализе коју смо урадили за глагол *богмати*, који припада ТАД *ба̀сати* : *ба̀сати*, *-ā̄м* (*на̀басати* : *на̀басати*, *-ā̄м*), види се да би АО *бо̀гмати* (самим тим и *забо̀гмати*) могао бити дијахроно најизворнији, а и у вези је са могућом мотивном речи.

У РМС имамо само *бо̀гмати*, а у РСАНУ *забо̀гмати*. Даничић (1925: 167) има само *бо̀гмати*, *-ā̄м*.

КУГЛАТИ

АД глагола у вези је са АД мотивне именице (германизма) (*ку̀гла* (*ку̀гла*)), с тим да су код глагола оба дублетна АМ равноправна. Даничић (1925: 159), ВР и РМС имају само *ку̀глати*, *ку̀глā̄м*, док РСЈ има само *ку̀глати*, *-ā̄м*.

Акценатска дублетност типа *гѝздати*, *-ā̄м* : *гѝздати*, *гѝздā̄м* (*на̀гиздати*, *-ā̄м* : *на̀гиздати*, *на̀гиздā̄м*)

У овај ТАД спадају глаголи: *ба̀цати* (РСАНУ) („боцкати“), *блескати*⁴⁷⁸ (РСАНУ, РМС, РСЈ), *бљу̀згати* (РСАНУ), *брѐцати*⁴⁷⁹ (РМС), *бусати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

⁴⁷⁸ Глагол *блескати* у РСАНУ има АО презенту по другој глаголској врсти, али нема у РМС и РСЈ, те га обрађујемо само овде.

(„ударати...“), *врискати* (РМС)⁴⁸⁰, *гарати* (РСАНУ), *гигати* (РСАНУ⁴⁸¹), *гиздати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *глабати* (РСАНУ), *глоцати*⁴⁸² (РСАНУ), *гњурати*⁴⁸³ (РСАНУ), *дакати* (РСАНУ)⁴⁸⁴, *домашати*⁴⁸⁵ (РСАНУ, РМС, РСЈ), *дохитати* (РСАНУ, РСЈ)⁴⁸⁶ („дохватати“), *доцуњати* (РСАНУ)⁴⁸⁷, *дошепати* (РМС, РСЈ)⁴⁸⁸, *ћикати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ћисати* (РСАНУ)⁴⁸⁹, *ћискати* (РСАНУ), *ћускати* (РСАНУ, РСЈ)⁴⁹⁰, *жагати* (РСАНУ, РМС), *жигати* (РСАНУ), *забибати* (РСАНУ⁴⁹¹), *заблескати* (РСАНУ⁴⁹², РМС, РСЈ), *заглабати* (РСАНУ, РСЈ) („почети глабати, почети прождрљиво јести“), *замештати* (РСАНУ), *замусати* (РМС)⁴⁹³, *занинати* (РСАНУ⁴⁹⁴), *заојкати* (РСАНУ)⁴⁹⁵, *запаћати* (РСАНУ), *запљескати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *запоседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *затрупати* (РСАНУ)⁴⁹⁶, *зафућкати* (РМС)⁴⁹⁷, *зачамати* (РСАНУ⁴⁹⁸), *зашипати* (РСАНУ)⁴⁹⁹, *зашипрати* (РСАНУ), *зверати* (РСЈ)⁵⁰⁰, *згрцати*⁵⁰¹ (РСАНУ), *здрозгати* (РСАНУ)⁵⁰², *зибати* (РСАНУ, РМС)⁵⁰³, *ижћикати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ижигати* (РСАНУ), *ижижати* (РСАНУ), *ижимати* (РСАНУ), *избацати* (РСАНУ), *изглоцати* (РСАНУ), *изнамештати* (РСАНУ), *испајати* (РСАНУ), *испецати* (РСАНУ⁵⁰⁴) („избоцкати (о инсектима)“), *испљаскати* (РСАНУ), *испљескати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испраскати* (РСАНУ)⁵⁰⁵, *испремештати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испрутати* (РСАНУ, РМС), *истрескати* (РСАНУ), *иструпати* (РСАНУ), *исхарати* (РСАНУ, РМС)⁵⁰⁶, *исцугати* (РСАНУ), *иштрицати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ишћаскати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁵⁰⁷, *ишћукати* (РСАНУ)⁵⁰⁸, *ишуњати* (РСАНУ,

⁴⁷⁹ РСАНУ, ВР и РСЈ имају само *брџцати*, -*ам*.

⁴⁸⁰ РСАНУ и РСЈ имају само *врискати*, *врискам*.

⁴⁸¹ АМ *гигати*, -*ам* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *гигати*, *гигам*.

⁴⁸² Сродно *глоцати* има само краткосилазни акценат, те би се према томе можда могло рећи да је овде примарно *гдоцати*.

⁴⁸³ Исти ТАД одликује и глагол шесте врсте *гњурити*. РСЈ и РМС имају само *гњурати*, *гњурам*.

⁴⁸⁴ РСЈ има само *дакати*, *дачѐм* (*дакам*). РМС има само *дакати*, *дачѐм*.

⁴⁸⁵ Исти ТАД је присутан и у свршеном парњаку и глаголу шесте врсте *домашити*, али и још неким глаголима префигираним од *машити*. Даничић (1925: 173) има само *машати*, -*ам*. ВР има само *домашати*, -*ам*.

⁴⁸⁶ Даничић (1925: 174) има само *хитати*, -*ам*. РМС и ВР имају само *дохитати*, -*ам*.

⁴⁸⁷ Даничић (1925: 174) има само *цуњати*, -*ам*. РСЈ има само *доцуњати*, *доцуњам*, недоследно АД у *цуњати*.

⁴⁸⁸ РСАНУ има само *дошепати*, -*ам*, недоследно АД у осталим глаголима са *-шепати* које има.

⁴⁸⁹ РМС има само *ћисати*, -*ам*.

⁴⁹⁰ Даничић (1925: 159), ВР и РМС имају само *ћускати*, *ћускам*.

⁴⁹¹ РСАНУ има само *бибати*, што би могло значити да је *забибати* секундарно и аналошко.

⁴⁹² РСАНУ даје и дублетне АО презента по другој глаголској врсти: *заблешћем* и *заблџићем*.

⁴⁹³ РСАНУ има само *замусати*, *замусам*. РСЈ има само *замусати*, а презент грешком гласи *замусам* (или је погрешан инфинитив), што је недоследно АД у *умусати*.

⁴⁹⁴ РСАНУ има подређен АМ *занинати*, -*ам*, што не чуди ако се зна да исти речник има само *нинати*, *нинам*. Даничић (1925: 160) има само *нинати*, *нинам*. РСЈ и РМС имају само *занинати*, *занинам*.

⁴⁹⁵ РСЈ и РМС имају само *заојкати*, -*ам*.

⁴⁹⁶ РМС има само *затрупати*, *затрупам*.

⁴⁹⁷ РСАНУ и РСЈ имају само *зафућкати*, -*ам*.

⁴⁹⁸ АМ *зачамати*, *зачамам* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 174) има само *чамати*, -*ам*. РСЈ, ВР и РМС имају само *зачамати*, -*ам*.

⁴⁹⁹ РМС има само *зашипати*, -*ам*, недоследно АД у осталим глаголима са *-шепати* (и глаголу *шепати*) које има.

⁵⁰⁰ РСАНУ има само *звџрати*, -*ам*. Даничић (1925: 172), ВР и РМС исто.

⁵⁰¹ РСАНУ има само *зрцати* („згртати“), те би према томе примарније било *зрцати*. Даничић (1925: 172) има само *зрцати*, -*ам*. РСЈ и РМС имају само *зрцати*, *зрцам*.

⁵⁰² РСЈ, ВР и РМС имају само *здрозгати*, *здрозгам*. РМС није доследан АД у *раздрозгати*.

⁵⁰³ Исти ТАД је присутан и по другој глаголској врсти, чије презенте дају оба речника (*зибљем* и *зибљѐм*). Даничић (1925: 172) и ВР имају само *зибати*, -*ам*. РСЈ има само *зибати*, *зибам*.

⁵⁰⁴ АМ *испецати*, *испецам* подређен је у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *испецати*, -*ам*.

⁵⁰⁵ Даничић (1925: 173) има само *праскати*, -*ам*. РСЈ има само *испраскати*, *испраскам*, а РМС има само *испраскати*, -*ам*.

⁵⁰⁶ Даничић (1925: 174) има само *харати*, -*ам*.

⁵⁰⁷ Даничић (1925: 160) има само *ћаскати*, *ћаскам*.

⁵⁰⁸ Даничић (1925: 173) има само *ћукати*, -*ам*. РМС има само *ишћукати*, *ишћукам*.

PCJ⁵⁰⁹), *кимати* (PCAHY⁵¹⁰), *кривати* (PCAHY) („ићи укриво“), *лецати* (PCAHY)⁵¹¹, *лудати* (PCAHY), *љескати* (PCAHY)⁵¹², *мацкати* (PCAHY), *нагиздати* (PCAHY, PMS, PCJ), *нагњурати* (PCAHY), *нагрувати* (PMS⁵¹³), *нагрухати* (PMS)⁵¹⁴, *надомештати* (PCAHY, PMS), *нађикати* (PCAHY, PMS, BP), *наљоскати* (PCAHY⁵¹⁵), *намацкати* (PCAHY)⁵¹⁶, *намецати* (PCAHY⁵¹⁷), *намецкати* (PCAHY⁵¹⁸), *намештати* (PCAHY, PMS), *напраскати* (PCAHY)⁵¹⁹, *напрутати* (PCAHY), *наседати* (PCAHY, PMS, PCJ), *натрацкати* (PCAHY)⁵²⁰, *натрескати* (PCAHY), *наитрцати* (PCAHY), *њискати* (PCAHY, PMS, PCJ), *огиздати* (PCAHY), *одседати* (PCAHY, PMS, PCJ), *одишпати* (PCAHY, PMS), *ожимати* (PCAHY, PMS), *опајати* (PCAHY, PCJ)⁵²¹ („очистити четком“), *опахати* (PCAHY, PMS)⁵²², *опседати* (PCAHY, PMS, PCJ), *отпљескати* (PCAHY), *отпремати* (PMS), *отрескати* (PCAHY), *пајати* (PCAHY, PMS, PCJ), *пецати* (PCAHY⁵²³) („пекати (о инсектима)...“), *пљаскати* (PCAHY)⁵²⁴, *пљескати* (PCJ), *пљускати* (PCAHY)⁵²⁵ (односи се на воду и сл.), *подседати* (PCAHY, PMS), *поишћикати* (PCAHY), *поизгибати* (PCAHY), *поиспремештати* (PCAHY), *понамештати* (PMS), *поседати* (PMS, PCJ), *поспремати* (PMS), *потепати* (PMS⁵²⁶), *похарати* (PMS, PCJ)⁵²⁷, *пошикати*⁵²⁸ (PMS), *пошприцати* (PMS), *поштрцати* (PMS), *председати* (PMS), *премашати* (PMS)⁵²⁹, *премештати* (PMS), *препљескати* (PMS, PCJ), *преседати* (PMS, PCJ), *припљескати* (PCJ), *приседати* (PMS), *прожимати* (PCJ)⁵³⁰, *проћаскати* (PMS, PCJ), *ражџарати*⁵³¹ (PMS), *раздрозгати* (PMS)⁵³², *размештати* (PMS), *разритати* (PMS, PCJ)⁵³³, *раседати* (PMS), *распљескати* (PCJ), *расхарати* (PMS), *ритати*

⁵⁰⁹ PCJ има као посебне глаголе *шўњати*, *-ām* и *шўњати*, *шўњām*, а *ишўњати* је семантички сродно са *шўњати*, *шўњām*. Даничић (1925: 160, 174) има *шўњати се*, *шўњām се* и *шўњати*, *-ām*, очито као различите глаголе. PMS има само *ишўњати*, *ишўњām*.

⁵¹⁰ PCAHY има као подређен АМ *кíмати*, *кíмām*. PMS има само *кíмати*, *-ām*.

⁵¹¹ Даничић (1925: 159) и BP имају само *лѣцати*, *лѣцām*. PMS има *лѣцати*, *-ām* и *лѣцати*, *лѣцām* као посебне глаголе, чија је семантика спојена у један глагол у PCAHY, где тај глагол има АД, видели смо.

⁵¹² PMS има само *љѣскати*, *-ām*.

⁵¹³ PMS има само *грўвати*, а исти се акценат среће и у глаголима *згрувати*, *изгрувати*, *огрувати*, *погрувати*, *прегрувати*, *угрувати* и др.; дакле, АД се не среће. Исто важи и за глаголе са варијантом са X (*грухати* у основи). PCAHY и PCJ имају само *нагрувати*, *нагрўвām* и *нагрухати*, *нагрўхām*.

⁵¹⁴ Даничић (1925: 159) има само *грухати*, *грухām*.

⁵¹⁵ АМ *наљоскати*, *-ām* подређен је у PCAHY. PCJ, BP и PMS имају само *наљоскати*, *наљоскām*.

⁵¹⁶ PMS има само *намацкати*, *-ām*, недоследно АД у *умацкати*.

⁵¹⁷ PCAHY има само *мецати*, *мецām*, мада има и АМ *мецати*, *-ām*, али тек за секундарна значења и подзначења. Даничић (1925: 159–160) има само *мецати*, *мецām*. PCJ и BP имају само *намецати*, *намецām*, а PMS има само *намецати*, *-ām*.

⁵¹⁸ PCAHY има само *мецкати*, *мецкām*. PMS има само *намецкати*, *-ām*, недоследно АД у *смецкати*.

⁵¹⁹ PMS има само *напраскати*, *-ām*.

⁵²⁰ PMS има само *натрацкати*, *-ām*.

⁵²¹ PMS има само *опајати*, *-ām* и *-јѣм*, недоследно АД у *пајати*. BP има само *опајати*, *-јѣм*, по другој врсти.

⁵²² И у PCAHY и у PMS исти дублетни АМ присутни су и по другој глагољској врсти (презенти гласе: *опашиѣм* и *опашиѣм*). Даничић (1925: 161, 173) има *опахати*, *-ām* и *опахати*, *опахām*. BP има само *опахати*, *опашиѣм* (*опахām*).

⁵²³ PCAHY има као подређен АМ *пецати*, *пецām*, што се слаже са *испецати*. PMS и BP имају само *пецати*, *-ām*.

⁵²⁴ PMS има само *пљаскати*, *-ām*.

⁵²⁵ Даничић (1925: 160, 173) има *пљускати*, *пљускām* и *пљускати*, *-ām*, али не зна се да ли су то исти глаголи, могуће да нису, пошто овај глагол у PCJ и PMS има само *пљускати*, *пљускām*, а постоји и глагол *пљускати*, *-ām*, али то нису исти глаголи у PCJ и PMS.

⁵²⁶ PMS има само *потепати* и сродно *тепести*, *тепѣм*. Глагол *потепати* је несвршени парњак глагола *потепести*.

⁵²⁷ BP има само *похарати*, *-ām*.

⁵²⁸ PMS има само *шикати*, *шикām*. Даничић (1925: 160) исто.

⁵²⁹ BP има само *премашати*, *-ām*.

⁵³⁰ PMS има само *прожимати*, *-ām* и *-љѣм*.

⁵³¹ PCJ има само *ражџарати*, *ражџарām*, недоследно АД у *џарати*.

⁵³² BP има само *раздрозгати*, *раздрозгām*.

⁵³³ Даничић (1925: 160) има само *ритати*, *ритām*.

(РМС, РСЈ)⁵³⁴, *смерати* (РМС, РСЈ)⁵³⁵, *смецкати* (РМС), *спискати* (РМС)⁵³⁶, *спљескати* (РСЈ), *стукати* (РМС, РСЈ)⁵³⁷, *схарати* (РСЈ)⁵³⁸, *тикати* (РМС), *трескати* (РМС, РСЈ), *ћаскати* (РМС, РСЈ)⁵³⁹, *узритати* (РМС, РСЈ), *умацкати* (РМС, РСЈ)⁵⁴⁰, *умусати* (РМС, РСЈ)⁵⁴¹, *упљескати* (РСЈ), *уседати* (РМС), *ухарати* (РМС)⁵⁴², *фрљати* (РМС, РСЈ), *фућкати* (РМС)⁵⁴³, *харати* (РМС, РСЈ), *цуњати* (РСЈ)⁵⁴⁴, *царати* (РМС, РСЈ), *шепати* (РМС, РСЈ), *шмрцати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -БАЦАТИ

бацати (РСАНУ) („боцкати“), *избацати* (РСАНУ)

У РСАНУ је подређен АМ *ба́цати*, *ба́ца̋м*, а могуће да је то у вези, између осталог, и са тим што је свршени парњак према овом несвршеном глагол *ба́цнути* („боцнути“), а и са тим да сродни глагол *боцати* има само АО са краткосилазним акцентом. Даничић (1925: 172) и ВР имају само *ба́цати*.

АМ *изба́цати*, *изба́ца̋м* подређен је у РСАНУ као што је подређен и АМ *ба́цати*, *ба́ца̋м*.

БЉУЗГАТИ

АД овог глагола је у вези са АД мотивне именице (*бљу́зга* и *бљу́зга*). РСЈ и РМС имају само *бљу́згати*, *-а̋м*.

БУСАТИ

На основу грађе из ЭССЯ (белоруски: *бусáць*, код Глише Елезовића: *бусáт се*) (ЭССЯ, књ. 3: 101) за глагол *бусати* могло би се рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са дугоузлазним акцентом на првом слогу. ВР за овај глагол има само *бу́сати се*, *бу́са̋м се*. Даничић (1925: 159, 167) има и *бу́сати се*, *бу́са̋м се* и *бу́сати*, *-а̋м*, очито као два различита глагола.

ГАРАТИ

АМ *га́рати*, *-а̋м* подређен је у РСАНУ, док РМС има само *га́рати*, *га́ра̋м*.

ГЛАГОЛИ СА -ГИЗДАТИ

гиздати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нагиздати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *огиздати* (РСАНУ)

Код глагола шесте врсте *нагиздити* истакли смо да Дибо сврстава глагол *гиздити* у а. п. в (Дибо 2000: 434), па би могло исто да важи и за глагол *гиздати*, те би онда дијахроно изворно било *гíздати*, *гíздā̋м* (а. п. Б). Даничић (1925: 159) и ВР имају само *гíздати*, *гíздā̋м*, а ВР има доследно само и *нагíздати*, *нагíздā̋м*.

РМС има само *о́гиздати*, *-а̋м*, недоследно АД у осталим глаголима овде наведеним.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *гíздати* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64).

ГЛАГОЛИ СА -ГЛАБАТИ

глабати (РСАНУ), *заглабати* (РСАНУ, РСЈ) („почети глабати, почети прождрљиво јести“)

⁵³⁴ ВР има само *ри́тати*, *ри́та̋м*, што се слаже са Даничићем.

⁵³⁵ ВР има само *сме́рати*, *-а̋м*.

⁵³⁶ РСЈ и ВР имају само *спíскати*, *-а̋м*.

⁵³⁷ Даничић (1925: 173) има само *стў́кати*, *-а̋м*. ВР има само *стў́кати*, *-а̋м* по петој врсти, а има и *стў́кати*, *стў́ча̋м* по другој.

⁵³⁸ РМС има само *сха́рати*, *-а̋м*, недоследно АД у осталим глаголима са *-харати*.

⁵³⁹ ВР има само *ћа́скати*, *ћа́ска̋м*, што смо видели да има и Даничић.

⁵⁴⁰ ВР има само *ума́цкати*, *ума́ца̋м*.

⁵⁴¹ РМС има само *му́сати*, *му́са̋м*, док РСЈ нема тај глагол, а тај АМ може указивати на предност АМ *уму́сати*, *уму́са̋м*, нарочито што РСАНУ има само сродно *заму́сати*, *заму́са̋м*.

⁵⁴² ВР има само *уха́рати*, *-а̋м*.

⁵⁴³ РСЈ има само *фу́ћкати*, *-а̋м*.

⁵⁴⁴ Даничић (1925: 174), ВР и РМС имају само *цу́њати*, *-а̋м*.

На основу грађе из ЭССЯ (белоруски: *глябаць*) (ЭССЯ, књ. 6: 114) за глагол *глатати* могло би се рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу. Даничић (1925: 172), ВР и РМС имају само *глябати*, *-ām*, а РМС доследно има само и *зàглатати*, *-ām*.

ГЛАГОЛИ СА -ЋИКАТИ

ћикати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ижћикати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наћикати* (РСАНУ, РМС, ВР), *поижћикати* (РСАНУ)

Даничић (1925: 159) и ВР имају само *ћикати*, *ћикām*.

РСАНУ познаје и трећи (триплетни) АМ за глагол *ижћикати*, али као подређен: *ижћикати*, *-ām*.

ВР има као подређени АМ *наћикати*, *наћикām*; дакле, познаје АД, што је недоследно, кад већ има само *ћикати*, *ћикām*.

РСАНУ познаје и трећи (триплетни) АМ за глагол *поижћикати*, али као подређен: *поижћикати*, *-ām*, чиме се слаже са глаголом *ижћикати*. То значи да РСАНУ каткад познаје равноправну АД, а каткад неравноправну АД код глагола са *-ћикати*.

ЖАГАТИ

АМ *жāгати*, *-ām* подређен је у РСАНУ, као што је и АО *жāга* подређен код мотивне именице (АО *жāга* је ван заграде). У РМС су дублети и код именице и код глагола равноправни, а све ово показује да је АД код глагола у вези са АД код мотивне именице.

ГЛАГОЛИ СА -ЖИГАТИ

жигати (РСАНУ), *ижигати* (РСАНУ)

Даничић (1925: 159), ВР, РМС и РСЈ имају само *жигати*, *жигām*.

ГЛАГОЛИ СА -МЕШТАТИ

замештати (РСАНУ), *изнамештати* (РСАНУ), *испремештати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надомештати* (РСАНУ, РМС), *намештати* (РСАНУ, РМС), *поиспремештати* (РСАНУ), *понамештати* (РМС), *премештати* (РМС), *размештати* (РМС)

Ако већ свршени парњак (нпр. за глагол *замештати*) гласи само *зàместити*, очекивало би се исто место акцента и исти акценат у несвршеном *замештати*. *Замéштати* је, како се чини, типични аналошки АО за несвршене парњаке грађене суфиксацијом од свршених глагола, а нешто слично смо посебно истицали код глагола типа *заборављати*.

Даничић (1925: 174) и ВР имају само *зàм(ј)ештати*, *-ām*, а ВР доследно и *на̀мештати*, *-ām*, *пона̀мештати*, *-ām*, *прèмештати*, *-ām*.

РСЈ има доследно само *надомéштати*, *-òмèштāм*, *намéштати*, *на̀мèштāм*, *понамéштати*, *-àмèштāм*, *премéштати*, *прèмèштāм*, *размéштати*, *р̀змèштāм*, а АД има једино за глагол *испремештати*.

РМС има само *поиспремéштати*, *-èмèштāм*, недоследно АД код осталих глагола.

РСАНУ доследно има АД за сваки глагол који има.

У односу на Вука и Даничића, у речницима је нов АМ типа *намéштати*, *на̀мèштāм*, а, видели смо, он је једини тип АМ код глагола који немају АД.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *намéштати* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 314), АО типа *на̀мештати* у Каћу (Недељков 1984: 347), а АД овог типа у србијанском Полимљу (Николић 1991: 162).

ЗАПАЋАТИ

Ако већ свршени парњак гласи само *зàпати*, очекивало би се исто место акцента и исти акценат у несвршеном *запаћати*. *Запа̀ћати* би било типични аналошки АО за несвршене парњаке грађене суфиксацијом од свршених глагола, а нешто слично смо посебно истицали код глагола типа *заборављати*. Даничић (1925: 174), ВР и РМС имају само *зàпаћати*, *-ām*.

ГЛАГОЛИ СА -ПЉЕСКАТИ

запљескати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испљескати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *отпљескати* (РСАНУ), *пљескати* (РСЈ), *препљескати* (РМС, РСЈ), *припљескати* (РСЈ), *распљескати* (РСЈ), *спљескати* (РСЈ), *упљескати* (РСЈ)

На основу руског *плеска́ть* могло би се рећи да је дијахроно изворнији АО са дугоузлазним акцентом на првом слогу у инфинитиву глагола *пљеска́йи*.

ВР има само *запљескати*, -*ām*, а има и презент по другој глаголској врсти. РСЈ има додатно и АД код презента по другој глаголској врсти, али ти АО су подређени. РСАНУ има исто, али неподређено (*запљешићем* и *запљешићем*). Даничић (1925: 173) има само *пљескати*, -*ām*.

РСЈ познаје АД за глагол *испљескати* и по другој врсти (*испљешићем* и *испљешићем*).

РСАНУ за глагол *отпљескати* има исте дублетне АМ и по другој врсти (презенти гласе: *отпљешићем* и *отпљешићем*). РМС има само *отпљескати*, -*ām*.

РСЈ за глагол *пљескати* има исте дублетне АМ и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *пљешићем* и *пљешићем*). РСАНУ и РМС имају само *пљескати*, -*ām* и *пљешићем*. ВР има само *пљескати*, -*ām* (*пљешићем*).

РСЈ за глагол *припљескати* има исту АД и по другој глаголској врсти (презенти су *припљешићем* и *припљешићем*). РМС има само *припљескати*, *припљескām*.

РСЈ за глагол *распљескати* има исту АД и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *распљешићем* и *распљешићем*). РМС има само *распљескати*, -*ām* и *-ешићем*. ВР има само *распљескати*, -*ām* (*распљешићем*).

РСЈ за глагол *спљескати* има исту АД и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *спљешићем* и *спљешићем*). РМС има само *спљескати*, *спљескām*.

РСЈ за глагол *упљескати* има исту АД и по другој глаголској врсти (презенти гласе: *упљешићем* и *упљешићем*). РМС има само *упљескати*, *упљескām*.

Оно што је битно за АД по петој врсти (а видели смо да понекад ови глаголи имају исту АД и по другој глаголској врсти), треба рећи да РМС некад познаје АД, а некад има или само АМ типа *отпљескати*, -*ām* или АМ типа *отпљескати*, *отпљескām*. РСЈ доследно има АД за све глаголе које има, док РСАНУ има АД за све глаголе које има, осим за *пљескати*, где има само АМ *пљескати*, -*ām*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо), АД типа *пљескати* и *пљескати* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 314).

ГЛАГОЛИ СА -СЕДАТИ

запоседати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *опседати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *подседати* (РСАНУ, РМС), *поседати* (РМС, РСЈ), *председати* (РМС), *преседати* (РМС, РСЈ), *приседати* (РМС), *раседати* (РМС), *уседати* (РМС)

ВР има доследно само *наседати*, -*ām*, *одседати*, -*ām*, *подседати*, -*ām*, *поседати*, -*ām*, *преседати*, -*ām*, *приседати*, -*ām*, *уседати*, -*ām*.

Ако већ свршени парњак нпр. за глагол *запоседати* гласи само *запосести* (у сва три речника (РСАНУ, РМС, РСЈ)), очекивало би се исто место акцента и исти акценат у несвршеном *запоседати*. *Запоседати* би био типични аналошки АО за несвршене парњаке грађене суфиксацијом од свршених глагола, а нешто слично смо посебно истицали код глагола типа *заборављати*.

Глагол *засести* свакако јесте свршени парњак овде ексцерпираном глаголу *заседати* (тек неким својим секундарним значењем), али је типичнији парњак глаголу *заседати* („сести, поседати“) (који је посебан глагол у РСАНУ), који и чува акценатску везу (има само АО *заседати*, према РСАНУ). Наше *заседати* („држати састанак, седницу“) познаје АД и рекло би се да би и ту изворно морало бити *заседати*, а *заседати* секундарно и могуће настало из семантичких разлога, тј. да се разликује од сродног *заседати* („сести, поседати“). Међутим, у руском је *заседáть*, мада би се пре могло рећи да то није изворно место акцента,

поготову што у руском оба глагола *заседа́ть* (одговарају двама *заседати* у српском) имају такав акценат. Руски ту вероватно има аналошки акценат за овакве несвршене глаголе настале суфиксацијом од свршених парњака, пошто видимо да се акценатски не поклапају (нпр. *постави́ть* ≠ *поставля́ть* (акценат на Я) (исп. и Делаш 2013: 134)).

ГЛАГОЛИ СА -ШПРИЦАТИ

зашиприцати (РСАНУ), *пошиприцати* (РМС)

АМ *зашипри́цати*, *за̀шипри́ца̋м* подређен је у РСАНУ.

РМС има само *шипри́ц* и *шипри́цати*, те би се очекивало као примарно *по̀шиприцати*. РСЈ има само *по̀шиприцати*, -а̋м.

ИЖИЖАТИ

Именица *жижак* („инсект“), са којом је овај глагол у вези, има дугоузлазни акценат, те би се могло рећи да је са тиме у вези АО *ижѝжати*, синхронно гледајући.

ГЛАГОЛИ СА -ЖИМАТИ (који се односе на цеђење и сл.)

ижимати (РСАНУ), *ожимати* (РСАНУ, РМС)

На основу свршених парњака *ѝжѝти* и *о̀жѝти* овде би се могло очекивати као изворно *ѝжимати* и *о̀жимати*. АО типа *ижѝмати* био би секундаран, типичан аналошки тип АО за несвршене парњаке грађене суфиксацијом од свршених глагола, а нешто слично смо посебно истицали код глагола типа *заборавља́ти*.

Даничић (1925: 161) и ВР имају само *ижѝмати*, *ѝжѝма̋м*. РМС има само *ѝжимати*, -а̋м и -љѝм, недоследно АД у *ожимати*.

РМС има и АД по другој глаголској врсти (*о̀жимљѝм* и *о̀жѝмљѝм*). ВР има само *о̀жимати*, -мљѝм, по другој врсти, акценатски недоследно глаголу *ижимати*.

ГЛАГОЛИ СА -ТРЕСКАТИ

истрескати (РСАНУ), *натрескати* (РСАНУ), *отрескати* (РСАНУ), *трескати* (РМС, РСЈ)

На основу руског *трѝска́ть* могуће да видимо стање које указује на дијахроно изворнији АО типа *трѝска́ти*.

РМС има само *истрѝска́ти*, *ѝстрѝска̋м*.

РСЈ и РМС имају само *на̀трескати*, -а̋м.

РМС и ВР имају само *отрѝска́ти*, *о̀трѝска̋м*.

РМС АД познаје само за *трескати*, док у осталим (префигираним) глаголима има један АМ, али не увек исти. РСЈ такође познаје АД само за *трескати*, али не и за *натрескати*.

ГЛАГОЛИ СА -ШТРИЦАТИ

иштрицати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наштрицати* (РСАНУ), *поштрицати* (РМС)

РМС има само *наштри́цати*, *на̀штри́ца̋м*, недоследно АД у друга два глагола.

РСЈ има само *по̀штрицати*, -а̋м, недоследно АД у *иштрицати*.

РСАНУ доследно има АД за све глаголе које има.

Иначе, глаголи *штрицати* и *доштрицати* припадају ТАД *ба̀сати* : *ба̀сати*, -а̋м (*на̀басати* : *на̀басати*, -а̋м), чиме се разликују од ових глагола овде. Међутим, оно што је приметно, за оба ТАД заједнички је АМ типа *штри́цати*, -а̋м, те би то могло указивати на примарност тог типа АМ за глаголе са -штрицати.

КРИВАТИ

У РСАНУ је подређен АМ *крѝвати*, -а̋м. Рекло би се да је очекиваније *крѝвати*, *крѝва̋м* према *крѝвити*, *крѝви̋м*. Даничић (1925: 159), ВР, РМС и РСЈ имају само *крѝвати*, *крѝва̋м*.

ЛУДАТИ

РСАНУ, РМС и РСЈ имају само *лу́дати*, *лу́ди̋м*, као глагол шесте врсте, те се са тим слаже АМ *лу́дати*, *лу́да̋м*. РМС има само *лу́дати*, *лу́да̋м*.

ГЛАГОЛИ СА -ПРЕМАТИ

отпремати (PMS), *поспремати* (PMS)

Овакав ТАД је присутан и код глагола шесте врсте са *-премити*, свршеним парњацама овима из пете врсте на *-премати*.

РСАНУ и РСЈ имају само *отпремати*, *отпремџм*. Даничић (1925: 161) има само инфинитивне АО са дугоузлазним акцентом на *-пре-* код глагола са *-премати*.

РСЈ има само *поспремати*, *поспремџм*.

Дакле, АД је присутна само у PMS, док на другим местима срећемо само AM типа *отпремати*, *отпремџм*.

Што се тиче ситуације у народним говорима из основице, АО типа *припремати* срећемо у Љештанском (Тешић 1977: 183), АО типа *припремати* нигде самог, а АД типа *припремати* и *припремати* у Обадима (Симић 1978: 35), Мачви (Николић 1966: 224), Колубари (Николић 1969: 28) и Срему (Николић 1964: 301–302), те је очита приближна фреквентност оба типа АО, бар на основу ових бројчано скромних потврда.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Видимо да се у неким глаголима очекује као изворан један, а у другима други тип AM, те међусобни утицај није неочекиван, а посебно је битно истаћи тврдњу Ђорђа Јанковића (2021: 238–240) да додавање суфикса *-(j)ати* на глаголску основу ради имперфективизације доводи до настанка лексема са два доминантна АО: један са краткосилазним акцентом на првом слогу инфинитива простог глагола (чему одговара краткоузлазни на префиксу код глагола који префикс и имају), а други са дугоузлазним на истом слогу простог глагола, који одговарају дублетним инфинитивним типовима АО код глагола овог ТАД, као што су и ови прости глаголи из овог ТАД несвршени на *-а-*, те међусобни утицај два тако доминантна типа АО не чуди.

Акценатска дублетност типа *ба̀сати* : *ба̀сати*, *-а̀м* (*на̀басати* : *на̀басати*, *-а̀м*)

У овај ТАД спадају глаголи: *басати* (РСАНУ), *богмати* (РСАНУ), *врзмати* (РСАНУ, РСЈ)⁵⁴⁵, *гилтати* (PMS)⁵⁴⁶, *гипсати* (РСАНУ, PMS), *гнушати* (РСАНУ), *грабљати* (РСАНУ, РСЈ)⁵⁴⁷, *грцати* (РСАНУ, РСЈ)⁵⁴⁸ („гушити се, давити се...“), *гуцати* (РСАНУ)⁵⁴⁹, *гушати* (РСАНУ), *добасати* (РСАНУ), *дотрапати* (PMS, РСЈ)⁵⁵⁰, *дохакати* (РСАНУ)⁵⁵¹, *доштрцати* (РСАНУ)⁵⁵², *дриблати* (РСАНУ)⁵⁵³, *дурати* (РСАНУ, РСЈ)⁵⁵⁴, *жицати* (РСАНУ), *забасати* (РСАНУ), *заврндати* (РСАНУ)⁵⁵⁵, *закрастати* (РСАНУ), *закржљати* (РСАНУ)⁵⁵⁶, *закрхати* (PMS), *закрцати* (РСАНУ), *заљушкати* (РСАНУ)⁵⁵⁷, *запентати*

⁵⁴⁵ PMS има само *врзмати*, *-а̀м*.

⁵⁴⁶ РСАНУ има само *гилтати*, *-а̀м*.

⁵⁴⁷ PMS има само *грабљати*, *-а̀м*.

⁵⁴⁸ ВР и PMS имају само *грцати*, *-а̀м*.

⁵⁴⁹ Даничић (1925: 172), ВР, PMS и РСЈ имају само *гуцати*, *-а̀м*.

⁵⁵⁰ Оба речника имају само АО *трапати*, а ако томе додамо чињеницу да РСАНУ има само *дотрапати*, можда би се могло рећи да *дотрапати* има предност у односу на *дотрапати* с те стране што би било изворније, а не аналошко. Даничић (1925: 168) има само *трапати*, *-а̀м*.

⁵⁵¹ РСЈ и PMS имају само *дохакати*, *-а̀м*.

⁵⁵² Нешто већи број глагола са *-штрцати* припада ТАД *гиздати*, *-а̀м* : *гиздати*, *гизда̀м* (*нагиздати*, *-а̀м* : *нагиздати*, *нагизда̀м*).

⁵⁵³ АО *дриблати* подређен је у РСАНУ. РСЈ и PMS имају само *дриблати*, *-а̀м*.

⁵⁵⁴ ВР и PMS имају само *дурати*, *-а̀м*.

⁵⁵⁵ РСЈ и PMS имају само *заврндати*, *-а̀м*. Глагол *одзврндати* припада ТАД *брундати* : *брундати*, *-а̀м* (*забрундати* : *забрундати*, *-а̀м*).

⁵⁵⁶ РСАНУ има као подређен AM *закржљати*, *-а̀м*. РСЈ има само *закржљати*, *-а̀м*. PMS и ВР имају само *закржљати*, *-а̀м*.

⁵⁵⁷ РСАНУ има само *љушкати*.

(PMS⁵⁵⁸), *затитрати* (PSAHY, PCJ), *зачичкати* (PSAHY)⁵⁵⁹, *згнушати* (PSAHY), *згрудвати* (PSAHY), *зумбати* (PCJ), *ижицати* (PSAHY), *избасати* (PSAHY), *избрљати* (PSAHY, PMS), *изгрцати* (PSAHY, PCJ)⁵⁶⁰, *измозгати* (PSAHY, PMS), *измувати* (PCJ)⁵⁶¹, *изргати* (PSAHY)⁵⁶², *изрезбати* (PSAHY), *изригати* (PSAHY)⁵⁶³, *изубати* (PSAHY), *искефати* (PSAHY, PMS), *испрцати* (PSAHY)⁵⁶⁴, *ишприцати*⁵⁶⁵ (PSAHY), *јакати* (PSAHY), *кржљати* (PSAHY)⁵⁶⁶, *крошњати* (PSAHY), *крпати* (PSAHY), *крхати* (PSAHY, PCJ), *леткати* (PSAHY)⁵⁶⁷, *макљати* (PSAHY)⁵⁶⁸, *мањкати* (PSAHY, PMS, PCJ)⁵⁶⁹, *маштати* (PSAHY, PMS, PCJ), *млазати* (PSAHY, PMS), *мозгати* (PSAHY, PMS, PCJ), *мувати* (PCJ)⁵⁷⁰, *муљати* (PSAHY, PMS), *набасати* (PSAHY, PMS), *набифлати* (PSAHY, PMS)⁵⁷¹, *нагужвати* (PMS), *назубати* (PSAHY), *накрхати* (PSAHY), *наригати* (PSAHY), *натитрати* (PMS), *натрапати* (PSAHY, PMS, PCJ)⁵⁷², *обрадвати* (PSAHY), *одбасати* (PSAHY), *одверглати* (PSAHY), *окефати* (PSAHY, PMS), *окрастати* (PSAHY), *окрхати* (PSAHY), *открхати* (PSAHY), *очупати* (PMS)⁵⁷³, *пламати* (PSAHY)⁵⁷⁴, *покрхати* (PSAHY), *поплочати* (PMS, PCJ), *поуздати* (PMS, PCJ)⁵⁷⁵, *почеткати* (PMS), *поштрапати*⁵⁷⁶ (PMS), *притишати* (PCJ), *промаштати* (PCJ), *промувати* (PCJ)⁵⁷⁷, *проћердати*⁵⁷⁸ (PCJ), *раићердати* (PMS, PCJ)⁵⁷⁹, *скапати* (PCJ)⁵⁸⁰, *скијати* (PMS), *смозгати* (PCJ), *смуљати* (PMS), *стасати*⁵⁸¹ (PMS, PCJ), *трачати* (PMS, PCJ), *угужвати* (PMS, PCJ), *узлати* (PMS), *умуљати* (PMS), *уститрати* (PMS, PCJ), *ухрпати* (PMS, PCJ), *фришкати* (PMS), *цакати* (PMS, PCJ), *шакати* (PMS), *шмирглати* (PCJ), *штрцати* (PMS, PCJ).

КОМЕНТАРИ

⁵⁵⁸ PMS има само *пѣнтати*, па је у поприличном несагласју са акценатском ситуацијом код глагола *запентати*, где нема назнака дугог акцента (који је могуће резултат дуљења вокала пред групом сонант/сугласник). PSAHY има само *запѣнтати*, -*ѣм*.

⁵⁵⁹ Даничић (1925: 174) има само *чићкати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁰ PMS има само *изгрцати*, -*ѣм*.

⁵⁶¹ АО *измувати* подређен је у PCJ. PSAHY и PMS имају само *измувати*, -*ѣм*.

⁵⁶² Даничић (1925: 173) има само *рѓгати*, -*ѣм*. ВР има само *изргати*, -*ѣм*.

⁵⁶³ Даничић (1925: 167) има само *ригати*, -*ѣм*. PCJ и ВР имају само *изригати*, -*ѣм*, а PMS има само *изригати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁴ Даничић (1925: 173) има само *прцати*, -*ѣм*. PMS и ВР имају само *испрцати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁵ Глаголи *заишприцати* и *поишприцати* не припадају овом ТАД, већ ТАД *гиздати*, -*ѣм* : *гиздати*, *гиздѣм* (*нагиздати*, -*ѣм* : *нагиздати*, *нагиздѣм*).

⁵⁶⁶ АО *кржљати* подређен је у PSAHY, што се слаже са акцентом код *закржљати*. PCJ има само *кржљати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁷ PMS има само *леткати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁸ Даничић (1925: 167), ВР, PMS и PCJ имају само *макљати*, -*ѣм*.

⁵⁶⁹ Даничић (1925: 167) и ВР имају само *мањкати*, -*ѣм*.

⁵⁷⁰ АО *мувати* подређен је у PCJ, што се слаже са акценатском ситуацијом код глагола *измувати* и *промувати*. PSAHY има само *мувати*, -*ѣм*, што се слаже са *измувати*. PMS има исто само *мувати*, -*ѣм*, што се слаже са *измувати* и *промувати*.

⁵⁷¹ PSAHY има само *бифлати*, а PMS само *бифлати*, те ниједан не познаје АД префигираног глагола.

⁵⁷² PSAHY и PCJ имају као подређен АО *натрапати* и нису доследни са решењима која дају код *дотрапати*, где PCJ познаје равноправну АД, а PSAHY само АО *дотрапати*. ВР има само *натрапати*, -*ѣм*.

⁵⁷³ PMS има само *чупати*, -*ѣм*; PSAHY, ВР и PCJ само *очупати*, -*ѣм*, те би на основу тога *очупати* било примарно. Даничић (1925: 168) има само *чупати*, -*ѣм*.

⁵⁷⁴ Даничић (1925: 173), ВР и PMS имају само *пламати*, -*ѣм*.

⁵⁷⁵ PMS и PCJ имају само *уздати*.

⁵⁷⁶ PMS има само *штрапати*, -*ѣм*. Иначе, глагол *поштрапати* има и презент по другој врсти (*поштрапљѣм*).

⁵⁷⁷ PCJ, сада већ доследно, има као подређено *промувати*. PMS има само *прѣмувати*, -*ѣм*.

⁵⁷⁸ PCJ има само *ћердати*, -*ѣм*. Даничић (1925: 168) има само АО са краткоузлазним акцентом на *-ћер-* у глаголима са *-ћердати*. PMS има само *проћердати*, -*ѣм*, недоследно АД у *раићердати*.

⁵⁷⁹ ВР има само *раићердати*, -*ѣм*.

⁵⁸⁰ PMS има само *скѣпати*, -*ѣм* и *-пљѣм*. ВР има само *скѣпати*, *-пљѣм*, по другој врсти.

⁵⁸¹ Даничић (1925: 173) и ВР имају само *стѣсати*, -*ѣм*.

ГЛАГОЛИ СА -БАСАТИ

басати (РСАНУ), *добасати* (РСАНУ), *забасати* (РСАНУ), *избасати* (РСАНУ), *набасати* (РСАНУ, РМС), *одбасати* (РСАНУ)

АО *б̀асати* подређен је у РСАНУ. Исто и доследно важи и за АО *д̀обасати*, АМ *з̀абасати*, -*ā*м, АМ *из̀басати*, -*ā*м, АМ *на̀басати*, -*ā*м и АО *од̀басати*. РСАНУ, јасно је, доследно познаје неравноправну АД за све ове глаголе. Остали речници немају АД и имају само АМ типа *б̀асати*, -*ā*м, а једини изузетак је АД за глагол *набасати* у РМС.

Даничић (1925: 167), ВР, РМС и РСЈ имају само *б̀асати*, -*ā*м.

РСЈ и РМС имају само *доб̀асати*, -*ā*м.

РСЈ, ВР и РМС имају само *заб̀асати*, -*ā*м.

РСЈ и РМС имају само *изб̀асати*, -*ā*м.

РСЈ и ВР имају само *наб̀асати*, -*ā*м.

На основу малобројне грађе из ЭССЯ (код Глише Елезовића: *б̀асат*) (ЭССЯ, књ. 1: 161) за глагол *басати* можда би се могло рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акцентом на првом слогу, али не бисмо се усуђивали то да тврдимо на основу само једне дијалекатске потврде.

Што се тиче ситуације у народним говорима из основице, АО типа *б̀асати* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 64), Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 315) и Грузи (Стевовић 1969: 626), АО типа *б̀асати* у Обадима (Симић 1978: 35), а АО типа *б́асати* у Ускоцима (Станић 1982: 162).

БОГМАТИ

Можемо довести овај глагол у везу са прилогом (како га одређују РСАНУ, РМС и РСЈ, мада бисмо пре рекли да је речца) *богме*, који би могао бити мотивна реч и који у РСАНУ има надређен АО *б̀огме*, а подређено *б̀огме* и *б́огме*, те је приметна одређена веза са АД код глагола, синхроно гледано. Даничић (1925: 167), ВР и РМС имају само *б̀огмати*, -*ā*м.

ГИПСАТИ

Мотивна именица *гипс* има само краткосилазни акценат, очекивано пошто је једносложна реч (РСАНУ, РМС), па би се могло рећи да је у вези са њом АО *г̀ипсати*.

ГЛАГОЛИ СА -ГНУШАТИ

гнушати (РСАНУ), *згнушати* (РСАНУ)

За глагол *гнушати* очекивали бисмо као дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу ако узмемо у обзир сродне речи *г̀нүсити* и *гнүс* (*гнүс*, лок. *гнүсу* (а. п. Ц), према РСАНУ), али и на основу стања у словенским језицима (бугарски: *гнуся* (презент, а акценат је на -*я*), руски дијалекат: *гну́ить*, белоруско: *гну́сіць* (има и АО са акцентом на првом слогу и АО са акцентом на другом слогу)) (в. ЭССЯ, књ. 6: 182).

РСЈ и РМС имају само *гнүшати*, -*ā*м, а РМС доследно има само и *згнүшати*, -*ā*м.

ГУШАТИ

У РСАНУ је подређено *г̀ушати*. Ако је мотивна реч именица *г̀уша* (а. п. А), према њој би било очекивано *г̀ушати*, -*ā*м (а. п. А). РСЈ има само *г̀ушати*, -*ā*м, а РМС има само *г̀ушати*, -*ā*м.

ГЛАГОЛИ СА -ЖИЦАТИ

жицати (РСАНУ), *ижицати* (РСАНУ)

Мотивна именица *жйца* је а. п. А (према РСАНУ), те је АМ *жйцати*, -*ā*м (а. п. А) акценатски у складу са њом, а АМ *жйцати*, -*ā*м (а. п. Ц) био би секундаран. РСЈ и РМС имају само *жйцати*, -*ā*м и доследно томе *йжицати*, -*ā*м.

ГЛАГОЛИ СА -КРАСТАТИ

закрастати (РСАНУ), *окрастати* (РСАНУ)

За глагол *закрастати* очекивали бисмо као најизворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу, ако узмемо у обзир и да постоји само *кр̀астати*

(РСАНУ), али и то да је мотивна реч по пореклу а. п. а, на шта упућује стање у српском (данас а. п. А, према РСАНУ), али и стање у словенским језицима (бугарски: *крáста*, чешки: *chrásta*, словачки: *chrasta*, руски: *корóста*, украјински: *корóста*, белоруски: *карóста*) (в. ЭССЯ, књ. 11: 93–94). Даничић (1925: 172) има само *крáстати*, -*ā*м.

АО *закрáстати* и АО *окрáстати* подређени су у РСАНУ. РСЈ, ВР и РМС имају само *окрaстати*, -*ā*м.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *крáстати* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 347).

ГЛАГОЛИ СА -КРХАТИ

закрхати (РМС), *крхати* (РСАНУ, РСЈ), *накрхати* (РСАНУ), *окрхати* (РСАНУ), *открхати* (РСАНУ), *покрхати* (РСАНУ)

РСАНУ има само *закрхати*, -*ā*м.

Даничић (1925: 167), РМС и ВР имају само *крхати*, -*ā*м.

РМС и ВР имају само *окрхати*, -*ā*м.

РМС има само *открхати*, -*ā*м.

РСЈ и РМС имају само *покрхати*, -*ā*м.

РМС најчешће има само АМ типа *крхати*, -*ā*м, а АД има само у глаголу *закрхати*. РСЈ има и АД (један глагол) и одсуство АД (један глагол), када има само АМ типа *крхати*, -*ā*м. РСАНУ има само АД, а изузетак је једино глагол *закрхати*, где има само АМ *закрхати*, -*ā*м. Из свега наведеног је јасно да АМ типа *крхати*, -*ā*м има већу заступљеност у речницима.

ГЛАГОЛИ СА -ТИТРАТИ

затитрати (РСАНУ, РСЈ), *натитрати* (РМС), *уститрати* (РМС, РСЈ)

Даничић (1925: 173) има само *тйтрати*, -*ā*м. РМС и РСЈ исто, што није у вези са АД у овим глаголима у којима је имају.

РМС има само *затитрати*, -*ā*м, недоследно АД у остала два глагола.

РСАНУ има само *натитрати*, -*ā*м, недоследно АД у *затитрати*.

ЗГРУДВАТИ

РСАНУ има само *грүдвати* и *грүдва* (обе речи а. п. А), те је изворно онда *згрүдвати*, -*ā*м (а. п. А). РСЈ и РМС имају само *згрүдвати*, -*ā*м.

ЗУМБАТИ

АД глагола је у вези са АД мотивне именице (турцизма) (*зүмба* и *зүмба*). Исту АД именице имају и РСАНУ и РМС, али глагол у оба речника гласи само *зүмбати*, -*ā*м.

ИЗБРЉАТИ

И РСАНУ и РМС имају само *брбљати*, те се као примарно очекује *избрбљати*. *Избрбљати* би могло бити секундарни АО. Даничић (1925: 167) има само *брбљати*, -*ā*м. РСЈ има само *избрбљати*, -*ā*м.

ГЛАГОЛИ СА -МОЗГАТИ

измозгати (РСАНУ, РМС), *мозгати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *смозгати* (РСЈ)

РСЈ има само *измозгати*, -*ā*м, недоследно АД у остала два глагола.

РМС и за инфинитивни АО *измозгати* има презент *измозгā*м.

РМС има само *смозгати*, -*ā*м, недоследно АД у остала два глагола.

За глагол *мозгати* могло би се рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу. Ако погледамо грађу за глагол *мозговати* (руски: *мозговáть*, украјински: *мізкува́ти*, белоруски: *мазгавáць*, па и српско *мозгòвати*) (в. ЭССЯ, књ. 20: 92–93), јасно је да је основа глагола рецесивна, пошто не носи акценат, а носи га други слог суфикса -ова-. Очекује се да у инфинитиву глагола на -а- (пета врста) акценат пада баш на -а-, пошто је оно валенцијски доминантно (в. Каповић 2015: 472), а основа је рецесивна, као што смо видели. И треће, сама именица *мозак* је а. п. Ц (*мòзак* и *мòзак*, лок. *мòзгу*, према РСАНУ). Према свему овде реченом, разумно је што је дијахроно изворнији

инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу глагола *мозгати*, па самим тим изворно је и *измòзгати* и *смòзгати*.

ГЛАГОЛИ СА -ЗУБАТИ

изубати (РСАНУ), *назубати* (РСАНУ)

АО *изубати* подређен је у РСАНУ. Исто важи и за АО *назубати*. Даничић (1925: 167) има само *зубати*, -*ам*.

Довели бисмо ове глаголе у везу са именицом *зуб*, а она је у штокавском а. п. Ц, како видимо и код Мата Каповића (2015: 173), а и глаголом *изубити*, *изубим*, те би код ових глагола пете врсте изворан требало да буде инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на другом слогу.

ГЛАГОЛИ СА -КЕФАТИ

искефати (РСАНУ, РМС), *окефати* (РСАНУ, РМС)

Именица *кефа* (хунгаризам према РСАНУ, турцизам према РМС) има само краткоузлазни акценат, те је са тим у вези АО типа *искефати*.

ЈАКАТИ

Мотивни придев *јак* у РСАНУ гласи *јâк*, *јâка*, *јâко* (а. п. Б), али прилог *јâко* (ако би био окамењени АО дијахроно изворног АО средњег рода једнине придева) може својим акцентом указивати (а и не мора (ако не би био окамењени АО, већ аналошки)) да је придев по пореклу ипак а. п. с, у шта Белић (1914: 14–18) не сумња да је тако, тј. да је изворно *јâк*, *јâка*, *јâко*. Према томе, изворнији би био свакако АМ глагола *јакати*, -*ам* (а. п. Ц) (мада ни он није најизворнији АМ, пошто посл. а. п. с није постојала за глаголе пете врсте (в. Каповић 2018: 246)), а не *јакати*, -*ам* (а. п. А) (он би био аналошки). Занимљиво, и код глагола шесте врсте *јачити* видимо у оквиру дублетних АМ један по а. п. А (други АМ је а. п. Б). И на крају, а. п. Ц је и глагол *јачати*, -*ам*, што је додатна потврда да би и глагол *јакати* као изворнији могао бити а. п. Ц. РСЈ има само *јакати*, -*ам*, а РМС има само *јакати*, -*ам*.

КРОШЊАТИ

Мотивна именица гласи *крѡшња* (а. п. А), те се очекује *крѡшњати*, -*ам* (а. п. А), а оваква АД није ограничена само на овај глагол, већ се среће у још неким речима истог творбеног гнезда (в. РСАНУ). РМС има само *крѡшњати*, -*ам*.

КРПАТИ

АО *крпати* подређен је у РСАНУ.

Ако већ мотивна именица гласи *крѡпа* (а. п. А), а имамо и глагол *крѡпити*, -*им* (а. п. А), очекује се према томе изворно *крѡпати*, -*ам* (а. п. А). РСЈ и РМС имају само *крѡпати*, -*ам*.

ГЛАГОЛИ СА -МАШТАТИ

маштати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *промаштати* (РСЈ)

АД код глагола у вези је са АД мотивне именице (*машта* и *машта*), што показују сва три речника.

РМС има само *промаштати*, -*ам*, недоследно АД у *маштати*.

МЛАЗАТИ

АО *млазати* подређен је у РСАНУ.

Рекло би се да изгледа да би глагол шесте врсте *млазити*, *млазим* и *млазим* (а. п. Б и а. п. Ц, према РСАНУ) пре упућивао на *млазати*, -*ам* (а. п. Ц) него на *млазати*, -*ам* (а. п. А).

ГЛАГОЛИ СА -МУЉАТИ

муљати (РСАНУ, РМС), *смуљати* (РМС), *умуљати* (РМС)

У РСЈ глагол *муљати* има другачију АД: *муљати*, -*ам* : *муљати*, *муљам*, а исти ТАД РСЈ има и за остала два глагола. То не чуди, пошто четири ексцерпирана глагола са -*муљати* (која нисмо сврстали овде) припадају истом том ТАД *лињати*, -*ам* : *лињати*, *лињам* (*олињати*, -*ам* : *олињати*, *олињам*). За оба ТАД је заједнички АМ типа *муљати*, -*ам*, те је чита његова примарност у речницима. Даничић (1925: 173) и ВР имају само *муљати*, -*ам*, а ВР има само и *смуљати*, -*ам*.

ГЛАГОЛИ СА -ГУЖВАТИ

нагужвати (РМС), *угужвати* (РМС, РСЈ)

РМС има само *гужвати*, РСАНУ само *нагужвати*. Даничић (1925: 167, 174) има само *гужвати*, *-ām*, *изгужвати*, *-ām*, али *угужвати*, *-ām*.

РСЈ има само *гужвати*, *-ām*, што исто важи, како смо већ видели, и за РМС, те АД у префигираним глаголима нису доследне акценту простог глагола. ВР има само *гужвати*, *-ām*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *нагужвати*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 311), Ускоци (Станић 1982: 162), Гужа (Стевовић 1969: 628), Каћ (Недељков 1984: 345), Обади (Симић 1978: 35), Мачва (Николић 1966: 224), Госпођинци (Поповић 1968: 120);

АО типа *нагужвати*:/.

Среће се само АО типа *нагужвати*. Фали још потврда из народних говора за оправданији закључак, али делује да АО типа *нагужвати* треба да буде подређени део норме.

ОБРАДВАТИ

РСАНУ има само *брѡдва*, *брѡдвати*, *-ām* и *брѡдвити*, *-īm* (све по а. п. А), те очекујемо према томе као примарно *обрѡдати*, *-ām* (а. п. А), а *обрѡдвати*, *-ām* (а. п. Ц) био би секундарни и аналошки АМ. РМС има само *обрѡдати*, *-ām*.

ОДВЕРГЛАТИ

РСАНУ има само *вѣргл* и *вѣрглати*, па би са тим у вези било *одвѣрглати*. РМС има само *одвѣрглати*, *-ām*.

ПОПЛОЧАТИ

РМС има само *плѡчати*, *-ām* (а. п. А), а РСЈ и РМС само *плѡча* (а. п. А), те се очекује *пѡплочати*, *-ām* (а. п. А), а *поплѡчати*, *-ām* (а. п. Ц) било би секундарно.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АД АО *пѡплочати* и АО *поплѡчати* срећемо у Колубари (Николић 1969: 28).

ПОЧЕТКАТИ

РМС има *чѣтка* и *чѣткати*, *-ām* (обе а. п. А), те се према томе очекује *пѡчеткати*, *-ām* (а. п. А), а *почѣткати*, *-ām* (а. п. Ц) би било аналошко.

ПРИТИШАТИ

РСЈ има нпр. само *ти̑шати*, *ут̑шати*, те се према томе очекује *пр̑тишати*, *-ām*. Но, АМ *пр̑тишати*, *-ām* можда и није случајан према акценту придева, јер РСЈ има и дублетни придевски АМ *ти̑х*, *-а*, *-о*, поред АМ *ти̑х*, *ти̑ха*, *ти̑хо*. Даничић (1925: 168) има само АО са краткоузлазним акцентом на *-ти-* у глаголима са *-тишати*. РМС има само *пр̑тишати*, *-ām*.

СКИЈАТИ

У РМС мотивна именица гласи *ски̑ја*, те би се могло очекивати да је *ски̑јати* у вези са тим. РСЈ има само *ски̑јати*, *-ām*.

УХРПАТИ

Оба речника (РСЈ и РМС) познају АД код именице *хрпа* (*хр̑па* и *хр̀па*), те би се могло рећи да је са том АД у вези и АД у глаголу, гледано синхроно.

ШАКАТИ

Мотивна именица *ш̑ка* је у РМС а. п. А, па би на основу тога изворно било *ш̑кати*, *-ām* (а. п. А). Даничић (1925: 168) и ВР имају само *ш̑кати*, *-ām*.

ШМИРГЛАТИ

У РСЈ мотивна именица (германизам) гласи само *шми̑ргла*, те би са тим у вези требало бити *шми̑рглати*. РМС има само *шми̑ргл*, *шми̑ргла* и *шми̑рглати*, *-ām*.

Акценатска дублетност типа *йграти* : *йграти*, *йгр̑м* (*з̑йграти* : *з̑йграти*, *з̑йгр̑м*)

У овај ТАД спадају глаголи: *заиграти* (РСЈ⁵⁸²), *играти*⁵⁸³ (РСЈ), *изиграти* (РСЈ⁵⁸⁴), *надиграти* (РСЈ⁵⁸⁵), *наиграти* (РСЈ⁵⁸⁶), *обиграти* (РСЈ⁵⁸⁷), *одиграти* (РСЈ⁵⁸⁸), *поиграти* (РСЈ⁵⁸⁹), *проиграти* (РСЈ⁵⁹⁰), *развирати* (РСЈ⁵⁹¹), *узвирати* (РСЈ⁵⁹²), *уиграти* (РСЈ⁵⁹³).

КОМЕНТАРИ

Руски показује (*играти*, *заиграти*) да је могуће дијахроно изворнији АО типа *играти*, а слично се закључује и код Мата Каповића (2015: 343¹²⁶⁷, 344¹²⁷⁰) да је старија а. п. Б. Даничић (1925: 165–166) има само *играти*, *играти*, а префигирани (од њега) глаголи се *mutatis mutandis* исто понашају. РСЈ једини познаје АД за ове глаголе, и то неравноправну АД, где је подређен АО типа *играти*. Остали речници немају АД, већ само АО типа *играти*.

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *играти*: Каћ (Недељков 1984: 345), Тршић (Николић 1968: 394);

АО типа *играти*: Пљевља (Ружичић 1927: 170), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 63)⁵⁹⁴, Обади (Симић 1978: 35), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 315), Ускоци (Станић 1982: 161), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 345), србијанско Полимље (Николић 1991: 162), Горобиле (Николић 1972: 644);

АД типа *играти* и *играти*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Љештанско (Тешић 1977: 183).

Приметно је да је на основу потврда доста распрострањенији АО типа *играти* (баш онај који и не постоји у већини речника), али исто тако је приметно да су потврде све источнохерцеговачки говори и да фале подаци из одређених шумадијско-војвођанских говора, те чињеницу да је АО тог типа распрострањенији треба узети са резервом. Нама се чак чини да не би било изненађење кад би подаци из шумадијско-војвођанских говора показали баш супротно стање, али то је упитно и више је лични утисак.

Без обзира на све, нема разлога да ни овај аналошки (очито према презенту) АО типа *играти* не буде равноправни део норме, ако ништа, а оно на основу велике распрострањености у народним говорима из основице.

Акцентатска дублетност типа *дрндати* : *дрндати*, *-ам* (*оддрндати* : *оддрндати*, *-ам*)

У овај ТАД спадају глаголи: *брџати* (РСЈ), *буркати* (РСАНУ, РСЈ), *вајкати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *вандрати* (РСАНУ), *гомбати*⁵⁹⁵ (РСАНУ), *дрндати* (РСАНУ, РМС), *дрнкати* (РСАНУ⁵⁹⁶), *задрндати* (РСАНУ), *застајкати* (РСАНУ), *извајкати* (РСАНУ), *изројкати*⁵⁹⁷ (РСАНУ), *искамкати* (РСАНУ, ВР), *крампати* (РСАНУ, РМС), *напујдати*⁵⁹⁸

⁵⁸² АО *заиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *заиграти*.

⁵⁸³ АО *играти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *играти*.

⁵⁸⁴ АО *изиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *изиграти*.

⁵⁸⁵ АО *надиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *надиграти*.

⁵⁸⁶ АО *наиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *наиграти*.

⁵⁸⁷ АО *обиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *обиграти*.

⁵⁸⁸ АО *одиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, ВР и РМС имају само *одиграти*.

⁵⁸⁹ АО *поиграти* је подређен у РСЈ. РСАНУ, РМС и ВР имају само *поиграти*.

⁵⁹⁰ АО *проиграти* је подређен у РСЈ. РМС и ВР имају само *проиграти*.

⁵⁹¹ АО *развирати* је подређен у РСЈ. РМС и ВР имају само *развирати*.

⁵⁹² АО *узвирати* је подређен у РСЈ. РМС и ВР имају само *узвирати*.

⁵⁹³ АО *уиграти* је подређен у РСЈ. РМС има само *уиграти*.

⁵⁹⁴ Није јасно да ли се и у којој мери среће и АО са краткоузлазним акцентом. Требало би да је редак, пошто се каже да глагол *играти* „врло често“ има краткосилазни акцент у инфинитиву (Вушовић 1927: 63).

⁵⁹⁵ РМС има само *гомбати*, *-ам*.

⁵⁹⁶ АО *дрнкати* подређен је у РСАНУ. РМС има само *дрнкати*, *-ам*.

⁵⁹⁷ РМС има само *изројкати*, *-ам*.

⁵⁹⁸ РСЈ нема АО са дуљењем (има АО без дуљења (*напујдати*)), али има АО *напујдати*, чиме овај глагол у РСЈ има другачији ТАД у односу на РСАНУ. РМС има само *напујдати*, *-ам*. ВР има само *напујдати*, *-ам*.

(РСАНУ), *наројтати* (РСАНУ)⁵⁹⁹, *одрндати* (РСАНУ, РМС), *отпујдати* (РСАНУ), *повајкати* (РСАНУ), *пумпати* (РМС), *фајтати* (РМС, РСЈ), *фирцати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

БРЕНЦАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје. РСАНУ има само *брѣнциати*, -*ам*, а РМС има само *брѣнциати*, -*ам*.

Глагол *забрѣнциати* у РСАНУ припада ТАД *пѣглати*, *пѣглѣм* : *пѣглати*, -*ам* (*опѣглати*, *опѣглѣм* : *опѣглати*, -*ам*), што би могло да указује на примарност АМ типа *брѣнциати*, -*ам*, пошто је он заједнички за оба ТАД.

БУРКАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје. РМС има само *буркати*, -*ам*.

ГЛАГОЛИ СА -ВАЈКАТИ

вајкати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *извајкати* (РСАНУ), *повајкати* (РСАНУ)

Један тип АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом типу АО то дуљење изостаје. Даничић (1925: 165) и ВР имају само *вајкати*, -*ам*.

АО *повѣјкати* подређен је у РСАНУ, што се не слаже са глаголима *вајкати* и *извајкати*, где су оба дублетна АМ равноправна. РМС има само *повѣјкати*, -*ам*, за разлику од АД у *вајкати*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *вајкати* срећемо у Пљевљима (Ружичић 1927: 169), Каћу (Недељков 1984: 345) и Гружи (Стевовић 1969: 626).

ГЛАГОЛИ СА -ДРНДАТИ

дрндати (РСАНУ, РМС), *задрндати* (РСАНУ), *одрндати* (РСАНУ, РМС)

АО *дрндати* подређен је у РСАНУ. Даничић (1925: 165, 172) има само *дрндати*, -*ам*, али *издрндати*, -*ам*. РСЈ и ВР имају само *дрндати*, -*ам*.

АО *задрндати* подређен је у РСАНУ, што се слаже са акценатском ситуацијом код глагола *дрндати* у истом речнику. РСЈ и РМС имају само *задрндати*, -*ам*, где РМС није доследан АД у *дрндати* и *одрндати*.

У РСАНУ за глагол *одрндати* оба дублетна АМ су равноправна, што није био случај, видели смо, код глагола *дрндати* и *задрндати*.

Скромне потврде из народних говора из основице су:

АО типа *дрндати*: Пљевља (Ружичић 1927: 169);

АО типа *дрндати*: Каћ (Недељков 1984: 345);

АО типа *дрндати*: источна Херцеговина (Вушовић 1927: 63), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 310);

АО типа *дрндати*: Ускоци (Станић 1982: 162), Гружа (Стевовић 1969: 626).

Приметно је да постоје АО са свим акцентима, а не само са онима који карактеришу АО овог ТАД, и мање-више су подједнако распрострањени.

ИСКАМКАТИ

АО *искамкати* подређен је у РСАНУ, што и не чуди ако имамо у виду да има само *ка̀мкати*, *ка̀мчити* и *иска̀мчити*, што су све сродни глаголи (у свима могуће видимо дуљење вокала пред групом сонант/сугласник). Исти АО је дат у загради у ВР. Даничић (1925: 165, 174) има *иска̀мкати*, -*ам* и *искамкати*, -*ам*. РМС има само *иска̀мкати*, -*ам*.

КРАМПАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје, иако мотивна именица *кра̀мп* (германизам) не познаје дуљење. РСЈ има само *кра̀мпати*, -*ам* и *кра̀мп*.

⁵⁹⁹ РМС има само *на̀ројтати*, -*ам*.

ПУМПАТИ

Један АО могуће има дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, док у другом АО то дуљење изостаје. Мотивна именица гласи само *пѹмпа*, што значи да нема АО за кратким акцентом. РСЈ има само *пѹмпати*, *-āм* и *пѹмпа*.

Акценатска дублетност типа *пѣглати*, *пѣглām* : *пѣглати*, *-āм* (*опѣглати*, *опѣглām* : *опѣглати*, *-āм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *забрѣнцати* (РСАНУ), *испеглати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јојкати* (РСАНУ)⁶⁰⁰, *напеглати* (РСАНУ, РСЈ), *натронтати* (РСАНУ, РСЈ⁶⁰¹), *ојкати* (РМС⁶⁰²), *пеглати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *попеглати* (РМС), *ролати* (РМС), *упеглати* (РМС, РСЈ), *шантати* (РМС, РСЈ)⁶⁰³, *штампати* (РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ЗАБРЕНЦАТИ

РСАНУ има само *брѣнцати*. Могуће да је *забрѣнцати* настало према *забрѣнцати* ширењем ТАД *извѹћи* : *извѹћи* (у основи ког леже тенденције шире од категорије глагола) на друге глаголе других глаголских врста. РМС има само *забрѣнцати*, *-āм*.

Глагол *брѣнцати* у РСЈ припада ТАД *др̄ндати* : *др̄ндати*, *-āм* (*од̄рдати* : *од̄рдати*, *-āм*).

ГЛАГОЛИ СА -ПЕГЛАТИ

испеглати (РСАНУ, РМС, РСЈ), *напеглати* (РСАНУ, РСЈ), *пеглати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *попеглати* (РМС), *упеглати* (РМС, РСЈ)

Мотивна именица гласи само *пѣгла*. Делује да је *пѣглати* у вези са тим, а *пѣглати* је могло настати као спој утицаја презента (*пѣглām*) и ширења ТАД *вѹћи* : *вѹћи* (*извѹћи* : *извѹћи*).

РОЛАТИ

Акценатски, глагол није у вези са мотивном именицом (германизмом) у потпуности (*рōла* и *рđла*). РСЈ има само *рōлати*, *рōлām*.

ШТАМПАТИ

Штāмпати има исти акценат као *штāмпа*. Даничић (1925: 165), ВР и РМС имају само *штāмпати*, *-āм*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *штāмпати*: Каћ (Недељков 1984: 345);

АО типа *штāмпати*: Гружа (Стевовић 1969: 626);

АО типа *штāмпати*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 310), Ускоци (Станић 1982: 162);

АО типа *штāмпати*: Пљевља (Ружичић 1927: 169).

Скромне потврде показују да срећемо АО са сва 4 акцента.

Акценатска дублетност типа *брѹндати* : *брѹндати*, *-āм* (*забрѹндати* : *забрѹндати*, *-āм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *брѹндати* (РСАНУ⁶⁰⁴, РСЈ), *досунчати* (РСАНУ), *дошантати* (РСАНУ, РМС⁶⁰⁵), *забрѹндати* (РСЈ)⁶⁰⁶, *изгунђати*⁶⁰⁷ (РМС), *исунчати*

⁶⁰⁰ РМС има само *јојкати*, *-āм*.

⁶⁰¹ РСЈ има само *тр̄онтати*, *-āм*. РМС има само *натр̄онтати*, *-āм*.

⁶⁰² РМС има овај глагол и по другој глаголској врсти, а и ту су дублетни исти АМ (презент је *ојчѣм*). РСАНУ има само *ојкати*, *-āм* по петој врсти, а само *ојкати*, *ојчѣм* (подређено) по другој, па се не слаже са глаголом *заојкати*, који је имао другачију АД по петој врсти и у односу на *ојкати* у РМС, а то је ТАД *гѹздати*, *-āм* : *гѹздати*, *гѹздām* (*нагѹздати*, *-āм* : *нагѹздати*, *нагѹздām*).

⁶⁰³ Даничић (1925: 165) има само *шāнтати*, *-āм*.

⁶⁰⁴ АО *брѹндати* подређен је у РСАНУ, али у *набрѹндати* је равноправна АД. РМС има само *брѹндати*, *-āм*.

⁶⁰⁵ РМС и РСЈ имају *шāнтати* и *шāнтати*, што није скроз у складу са АД код *дошантати* у РМС и што припада ТАД *пѣглати*, *пѣглām* : *пѣглати*, *-āм* (*опѣглати*, *опѣглām* : *опѣглати*, *-āм*).

(РСАНУ), *ишпартати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁰⁸, *набрундати* (РСАНУ), *накланцати* (РСАНУ⁶⁰⁹), *насунчати* (РСАНУ, РСЈ), *натентати* (РМС⁶¹⁰), *нашпартати* (РСАНУ), *одзврндати* (РСАНУ⁶¹¹), *одшантати* (РСАНУ⁶¹²), *осунчати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *прогунђати* (РМС)⁶¹³, *сунчати* (РМС, РСЈ), *танцати* (РМС, РСЈ)⁶¹⁴, *шпартати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -СУНЧАТИ

досунчати (РСАНУ), *исунчати* (РСАНУ), *насунчати* (РСАНУ, РСЈ), *осунчати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *сунчати* (РМС, РСЈ)

Даничић (1925: 165) има само *сунчати*, -*ам*. ВР исто.

РМС има само *досунчати*, -*ам*, а има и само *насунчати*, -*ам*, међусобно недоследно, а заједно у супротности према АД у осталим глаголима које има. РСАНУ и РСЈ доследно имају АД у глаголима које имају.

Пошто је именица *сунце* по пореклу а. п. а са краткосилазним акцентом касније продуженим у дугосилазни услед дуљења пред сонантом (в. Каповић 2015: 554), нема сумње да је дијахроно изворно *сунчати* и *досунчати* и др., а не *сунчати* и *досунчати* и др., које је секундарно.

У народним говорима из основице АО типа *сунчати* срећемо у Пљевљима (Ружичић 1927: 169), источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63), Обадима (Симић 1978: 35), Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 310) и Ускоцима (Станић 1982: 162), АО типа *сунчати* нигде, али срећемо АМ типа *сунчати*, *сунчам* у Грузи (Стевовић 1969: 626), а нама је најпознатији баш АО типа *сунчати*. На основу ових потврда видимо да је најраспрострањенији АО типа *сунчати* и да су све потврде из источнохерцеговачких говора. Остаје питање какво је стање у шумадијско-војвођанским говорима.

Акценатска дублетност типа *ваљушкати* : *ваљушкати*, -*ам*

У овај ТАД спадају глаголи: *ваљушкати*⁶¹⁵ (РСАНУ, РМС), *вочикати* (РСАНУ⁶¹⁶), *говоркати* (РСАНУ)⁶¹⁷, *жуборкати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶¹⁸, *котрикатати* (РМС)⁶¹⁹, *куцукати* (РСАНУ, РМС, ВР)⁶²⁰, *љуљушкати* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶²¹, *нинушкати* (РСАНУ), *пахуљати* (РСАНУ, РМС), *работати*⁶²² (РМС, РСЈ), *цурикатати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАР

⁶⁰⁶ РСАНУ и РМС имају само *збрундати*, -*ам*. РСАНУ није доследан АД у *брундати* и *набрундати*.

⁶⁰⁷ РМС има само *гунђати*, РСАНУ само *изгунђати*, те би се могло рећи да је *изгунђати* примарно. Даничић (1925: 167) има само *гунђати*, -*ам*.

⁶⁰⁸ Даничић (1925: 168) има само *ишпартати*, -*ам*. ВР има само *ишпартати*, -*ам*.

⁶⁰⁹ АО *накланцати* подређен је у РСАНУ, што има логике, кад већ има само *кланцати*. Даничић (1925: 167) има само *кланцати*, -*ам*.

⁶¹⁰ РМС има само *тентати*, -*ам*. РСАНУ и РСЈ имају само *натентати*, -*ам*. Даничић (1925: 168) има само *тентати*, -*ам*. ВР има само *натентати*, -*ам*.

⁶¹¹ РСАНУ има само *зврндати*, -*ам*. Глагол *заврндати* у РСАНУ припада ТАД *ба̀сати* : *ба̀сати*, -*ам* (*на̀басати* : *на̀басати*, -*ам*).

⁶¹² АО *одишантати* подређен је у РСАНУ, за разлику од равноправне АД у *дошантати*. РМС има само *ддишантати*, -*ам*, за разлику од равноправне АД у *дошантати*.

⁶¹³ РСЈ има само *прогунђати*, -*ам*.

⁶¹⁴ Даничић (1925: 168) и ВР имају само *танцати*, -*ам*.

⁶¹⁵ Даничић (1925: 169) и ВР имају само *ваљушкати*, -*ам*. РСЈ има само *ваљушкати*, -*ам*.

⁶¹⁶ АО *вочикати* подређен је у РСАНУ.

⁶¹⁷ Даничић (1925: 169) и ВР имају само *говоркати*, -*ам*. РСЈ и РМС имају само *говоркати*, -*ам*.

⁶¹⁸ Даничић (1925: 169) и ВР имају само *жуборкати*, -*ам*.

⁶¹⁹ РСАНУ и РСЈ имају само *котрикатати*, -*ам*. Даничић (1925: 169) и ВР имају само *котрикатати*, -*ам*.

⁶²⁰ Даничић (1925: 169–170) има исти ТАД за овај глагол. У ВР је у загради АО *куцукати*.

⁶²¹ Даничић (1925: 169) и ВР имају само *љуљушкати*, -*ам*.

⁶²² Анализа је иста као и за глагол *работати*. Даничић (1925: 170) и ВР имају само *работати*, -*ам*.

ПАХУЉАТИ

АО *pàxуљати* подређен је у РСАНУ, а, синхроно гледано, баш је он акценатски у вези са мотивном именицом *pàxуља*, но приметно је да и већина других речи из истог творбеног гнезда има баш краткоузлазни акценат на другом слогу (*пахуљав*, *пахуљица* и сл., према РМС и РСАНУ).

Акценатска дублетност типа *даирати*, -ām : *даирати*, *даиṛām*

У овај ТАД спада глагол *даирати* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

АМ *даирати*, *даиṛām* подређен је у РСАНУ. Са мотивном именицом (турцизмом), која гласи *даира*, у вези би било *даирати*.

Акценатска дублетност типа *заборављати*, -ām : *заборављати*, *заборављām*

У овај ТАД⁶²³ спадају глаголи: *заборављати* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *испозаборављати* (РСАНУ), *поборављати* (РСАНУ) („сметати с ума ...“), *позаборављати* (РСАНУ).

КОМЕНТАРИ

Даничић (1925: 163) има само АО са дугоузлазним акценатом на *-рав-* у инфинитиву глагола са *-борављати*. ВР има само *заборављати*, *-орављām*.

РСЈ и РМС имају само *поборављати*, *-ām*. ВР има само *поборављати*, *поборављām*.

АМ *позаборављати*, *-орављām* подређен је у РСАНУ, што није био случај код сродних претходних глагола. РСЈ, ВР и РМС имају само *позаборављати*, *-орављām*, што је у РСЈ и РМС у супротности према *поборављати*, *-ām* и АД у *заборављати*.

Свршени парњак глагола *заборављати* гласи *заборавити*, па би се очекивао акценат на истом слогу као изворнији (*заборављати*). Хелена Делаш (2013: 132–134) детаљно објашњава акценатско понашање глагола на *-ављати*. Наиме, истиче да код њих постоје 2 обрасца: један где несвршени парњак при настанку суфиксацијом свршеног парњака задржава исти акценат (*додавити*→*додављати*) и други где се при суфиксацији с аломорфизацијом дуљи акценат свршеног глагола (*обновити*→*обновљати*). Када се овај други образац среће тамо где се не очекује, очито је ту јака аналогија према том обрасцу, али ту постоји и аналогија према појави да акценатска разлика постоји између видских парњака у најтипичнијим имперфективизацијским типовима, а то су они где срећемо суфиксе *-ава-* и *-ива-*, који редовно привлаче дугоузлазни акценат на свој први слог.

Очито се у ову причу уклапају ови глаголи на *-борављати*.

Погледали смо и несвршене глаголе на *-љати* у *Обратном речнику српскога језика* и већина их задржава акценат свршеног глагола шесте врсте. Изузеци су нпр. *зготављати*, *поткрпљати*, *накупљати*, *окупљати* и сл. и они гласе само тако, са акценатском разликом у односу на свршени глагол (*зготовити*, *поткрпити*, *накупити*, *окупити*).

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *заборављати*: Каћ (Недељков 1984: 345), Гружа (Стевовић 1969: 626), стари Нови Сад (Стокин 2009: 210);

АО типа *заборављати*: Госпођинци (Поповић 1968: 120);

АД типа *заборављати* и *заборављати*: Ускоци (Станић 1982: 162).

Потврда нема пуно да бисмо нешто поуздано могли закључити.

Акценатска дублетност типа *десетинати* : *десетинати*, -ām

У овај ТАД спада глагол *десетинати* (РМС).

⁶²³ Овај ТАД је исти као и ТАД *даирати*, *-ām* : *даирати*, *даиṛām*, али пошто ови глаголи са *-борављати* немају потврђен глагол без префикса (али се наслућује основа ових глагола), онда смо их издвојили у засебан тип.

КОМЕНТАР

АД је у вези са АД мотивне именице (*десѐтина* и *десетѝна*). РСАНУ има исту АД мотивне именице, али за глагол само *десетѝнати*, -*ā*м.

Акценатска дублетност типа *дирѝнџати* : *дѝрѝнџати*, -*ā*м

У овај ТАД спада глагол *дирѝнџати* (РСАНУ).

Акценатска дублетност типа *за̀ра̀бошати* : *зара̀бошати*, -*ā*м

У овај ТАД спада глагол *зара̀бошати* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

Именица *рабош* у РМС има само дугосилазни акценат, те би са тим у вези било *за̀ра̀бошати*, синхроно гледано.

Акценатска дублетност типа *зна̀менати* : *знамѐнати*, -*ā*м

У овај ТАД спадају глаголи: *знаменати* (РСАНУ), *илицати* (РСАНУ), *ужуборкати* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ЗНАМЕНАТИ

Делује да је мотивна реч именица *зна̀мен*. Ако се зна да је она а. п. а по пореклу (Каповић 2015: 639–640), онда би дијахроно изворно било *зна̀менати*, -*ā*м (а. п. А). *Знамѐнати*, -*ā*м (а. п. Ц) би било секундарно, а исти ТАД из инфинитива није ограничен само на овај глагол, има га нпр. и у придеву *знаменит* и још неким сродним речима (в. РСАНУ). РМС има само *зна̀менати*, -*ā*м.

ИЛИЦАТИ

АД је у вези са АД мотивне именице (турцизма) (*илица* и *ѝлица*).

УЖУБОРКАТИ

У оба речника (РМС, РСЈ) имамо *жу̀боркати* и *жубо̀ркати*, што је неслагање са ТАД код *ужуборкати*. Заједнички за оба ТАД био би АО типа *жубо̀ркати*, па би то можда могло да упућује на његову примарност, али и не мора. Даничић (1925: 169) има само *жу̀боркати*, -*ā*м, као што смо већ истакли.

7.2. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ

ГЛАГОЛИ СА -*ВАСПИТАТИ*

У РСАНУ глагол *васпитати* гласи: *ва̀спитати*, -*ā*м, *васпѝтати*, -*ā*м и *васпи́тати*, *ва̀спи́тā*м, док у РМС: *васпѝтати*, -*ā*м и *васпи́тати*, *ва̀спи́тā*м. Приметно је слагање ова два речника у два АМ са узлазним акцентима на другом слогу инфинитива, с тим да РСАНУ има додатни, трећи АМ, који РМС нема (*ва̀спитати*, -*ā*м). На основу руског *воспита́ть* видимо стање које може указивати на изворнији узлазни акценат на другом слогу инфинитива глагола *васпитати*. РСЈ има само *васпи́тати*, *ва̀спи́тā*м.

РМС има за глагол *преваспитати*: *прева̀спитати*, -*ā*м и *преваспи́тати*, -*ā*спи́тāм, чиме се не слаже са глаголом *васпитати*. РСЈ има само *преваспи́тати*, *прева̀спи́тā*м, чиме се слаже са глаголом *васпитати*.

ГЛАГОЛИ СА -*ГЛАНЦАТИ*

У РСАНУ глагол *гланцати* гласи: *гла̀нцати* и *гла̀нџати*, -*ā*м, а у РМС: *гла̀нџати* и *гла̀нџати*, -*ā*м. Глагол је германизам, те се може рећи да је у *гла̀нџати* могуће присутно дуљење вокала испред групе сонант/сугласник као синхроно правило, а да у *гла̀нџати* оно изостаје.

Глагол *изгланцати* у РСАНУ и РСЈ гласи: *изгланцати* и *изгланцати*, -*ām*, док у РМС гласи: *изгланцати* и *изгланцати*, -*ām*. РСАНУ и РМС се слажу са својим решењима код глагола *гланцати*.

Глагол *нагланцати* у РСАНУ и РСЈ гласи: *нагланцати* и *нагланцати*, -*ām*, с тим да је АО *нагланцати* подређен у РСЈ, чиме се не слаже скроз са глаголом *изгланцати*, где су оба АМ равноправна.

Глагол *угланцати* у РМС и РСЈ гласи: *угланцати* и *угланцати*, -*ām*. РМС се слаже са својим решењима код глагола *изгланцати* и *гланцати*, док се РСЈ не слаже скроз са својим решењима код *нагланцати* и *изгланцати*, где уместо АО типа *угланцати* има АО са истим акцентом, али без дужине.

ДОДИЈАТИ

У РСАНУ овај глагол гласи: *доддијати* и *доддијати*, -*ām*, док у РМС и РСЈ гласи: *доддијати* и *доддијати*, *доддијām*. Приметно је да једино неслагање између ових речника постоји у презенту инфинитивног АО *доддијати*. Даничић (1925: 174) и ВР имају само *доддијати*, -*ām*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО *доддијати*: Поцерица (Московљевић 1928: 17)⁶²⁴, Каћ (Недељков 1984: 347), Љештанско (Тешић 1977: 183), Срем (Николић 1964: 302), Колубара (Николић 1969: 28);

АО *доддијати*: Обади (Симић 1978: 35);

АД *доддијати* и *доддијати*: Мачва (Николић 1966: 224);

АМ *доддијати*, *доддијām*: Груза (Стевовић 1969: 628).

Најчешћи је АО *доддијати*, а Вуков и Даничићев АО је редак.

КИЈАТИ

У РСАНУ и РМС овај глагол („вејати (о снегу)“) гласи: *кијати* и *кијати*, -*ā*, с тим да је у РСАНУ подређен АО *кијати*. АМ типа *кијати*, -*ā* на основу Даничићеве (1925) грађе делује непостојеће за тросложне глаголе пете врсте.

МИРБОЖАТИ

У РСАНУ и РСЈ овај глагол гласи: *мирбожати* и *мирбожати*, -*ām*, док у РМС гласи: *мирбожати* и *мирбожати*, -*ām*. У сва три речника среће се АМ *мирбожати*, -*ām*. Даничић (1925: 169) и ВР имају само *мирбожати*, -*ām*.

НАВРЕТИ

Глагол *наврети*, *наврēm* у РСАНУ има инфинитивну АД: *наврети* (*наврети*). РМС и РСЈ имају само *наврети*. Могуће да је подређени АО аналошки према акценту презента.

ОБОЈАТИ

У РСАНУ овај глагол гласи *ободјати* и *обојати*, *обојām*. РСАНУ има само *бодјати*, -*ām* и *ободјати*, *обојām*. Очигледно је да према томе изворно мора бити *ободјати*. Чак је и презент *обојām* могуће дошао по угледу на глагол *обојати*, пошто би на основу *бодјати*, -*ām* презент био *ободјām*, јер за глаголе пете врсте није карактеристичан префиксални акценат у књижевном језику.

СКЛАДАТИ

⁶²⁴ Потврђен је као ређи (ако стављање у заграду означава подређеност) и АО *доддијати* (Московљевић 1928: 17).

У РМС овај глагол гласи: *склáдати, склáдāм и склàдати, склãдāм*. РСЈ има *склáдати* (грешком пише *склáдити*), *склáдāм и склàдати, -āм*.

ГЛАГОЛИ ТИПА ЗАТВАРАТИ

У РСАНУ и РСЈ глагол *затварати* гласи: *затвáрати, зàтвāрāм и зàтварати, -āм*. РМС има само *затвáрати, зàтвāрāм*. ВР има само *зàтворати, -āм*.

У РСАНУ и РСЈ глагол *изотварати* гласи: *изòтварати, -āм и изотвáрати, изòтвāрāм*. РМС има само *изòтварати, -āм*.

У РСАНУ глагол *испозатварати* гласи: *испозатвáрати, -àтвāрāм и испозàтварати, -āм*.

У РСАНУ глагол *испретварати* гласи: *испретвáрати се, -èтвāрāм се и испрèтварати се, -āм се*. Нема глагола *испретворити*, али јасно је да би гласио *испретвòрити*, а онда је очигледно да је изворно *испретвáрати*. Овај глагол се разликује од осталих овде, пошто се односи на претварање, творење, али смо га ипак ставили овде због исте АД.

У РСАНУ глагол *назатварати* гласи: *назатвáрати, -àтвāрāм и назàтварати, -āм*.

У РСАНУ, РМС и РСЈ глагол *отварати* гласи: *отвáрати, òтвāрāм и òтварати, -āм*. ВР има само *òтворати, -āм*.

У РСАНУ, РМС и РСЈ глагол *позатварати* гласи: *позàтварати, -āм и позатвáрати, -àтвāрāм*.

У РСАНУ глагол *поизотварати* гласи: *поизòтварати, -āм и поизотвáрати, -òтвāрāм*.

РСАНУ и РСЈ доследно познају АД, а РМС је некад има, а некад нема.

Даничић (1925: 162, 174) очито разликује *-тварати* из нпр. *претварати* и из нпр. *затварати*, где глаголи са *-тварати* типа *претварати* имају дугоузлазни акценат на *-тва-*, док ови други (истина, код Даничића они имају *-творати*, а не *-тварати*) имају краткоузлазни на префиксу.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *òтварати*: Тршић (Николић 1968: 394);

АО типа *отвáрати*: Каћ (Недељков 1984: 347);

АД типа *òтварати* и *отвáрати*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Љештанско (Тешић 1977: 183), Обади (Симић 1978: 35), Ускоци (Станић 1982: 162), србијанско Полимље (Николић 1991: 162), Колубара (Николић 1969: 28), Горобиље (Николић 1972: 644).

Очита је подједнака фреквентност оба типа АО, те бисмо рекли да заслужују равноправан статус у норми.

Михаило Стевановић (1981: 586–587) глагол *затварати* наводи у оквиру групе глагола који су настали суфиксацијом од свршених глагола, при чему је дошло до промене вида глагола, а, такође, при том процесу је често дошло и до продуљивања крајњег самогласника основног дела (тзв. квантитативне вокалске апофоније) (некад и до промене самогласника у други самогласник, тј. до вокалске апофоније), где је акценат баш на том вокалу, као дугоузлазни, видимо из примера (нпр. *залòмити*→*залáмати*). Поменути глагол код Стевановића има краткоузлазни акценат на првом слогу и представља један од ретких глагола који нема то продуљивање. Заправо, аутор истиче да су и ти глаголи давно морали имати дуљење поменутог вокала, али се касније аналогично према глаголима од којих су настали дужина изгубила, а акцентом се често подударују са мотивним глаголима, што баш, примећујемо, и не важи за глаголе типа *затварати* (према *затвòрити*). Претпостављамо да су у случају глагола типа *затварати* на појаву акцента на првом слогу ипак утицали баш ови глаголи који су изгубили дужину, пошто се из примера види да они махом имају краткоузлазни или краткосилазни акценат на првом слогу (нпр. *зàхватати, испадати* и сл.).

7.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ

ДОСПЕТИ

Глагол *дòспети* у РМС има АД у презенту: *дòспѐм* и *дòспѐм*. РСАНУ, ВР и РСЈ имају само *дòспѐм*. Даничић (1925: 102) има *дòспијѐм*, што је изворнији АО, по Каповићу (2018: 204).

ГЛАГОЛИ СА -КОПАТИ

У РСАНУ, РМС и РСЈ презент глагола *кòпати* гласи *кòпāм* и *кòпāм*, с тим што је у РСЈ АО *кòпāм* подређен. ВР има само *кòпāм*.

У РМС презент глагола *накòпати* гласи *накòпāм* и *на̀копāм*. РСАНУ иако има *кòпāм*, нема *на̀копāм*, већ само *накòпāм*. РСЈ исто има *кòпāм*, нема *на̀копāм*, већ има само *накòпāм*, али у њему је *кòпāм* подређено, па онда то и није неко изненађење и недоследност. ВР има само *накòпāм*.

У РМС и РСЈ презент глагола *окòпати* гласи *окòпāм* и *òкопāм*. РСАНУ иако има *кòпāм*, нема *òкопāм*, већ само *окòпāм*, исто као што је било код глагола *накопати*. ВР има само *окòпāм*.

У РМС презент глагола *откòпати* гласи *откòпāм* и *òткопāм*. РСАНУ иако има *кòпāм*, нема *òткопāм*, већ само *откòпāм*, као у претходним префигираним глаголима. РСЈ има само *откòпāм*. ВР има само *откòпāм*.

У РМС презент глагола *прекòпати* гласи *прекòпāм* и *прѐкопāм*. РСЈ и ВР имају само *прекòпāм*.

У РМС и РСЈ презент глагола *раскòпати* гласи *раскòпāм* и *ра̀скопāм*. ВР има само *раскòпāм*.

РСАНУ има АД само за глагол *копати*, док у префигираним глаголима има само АО типа *окòпāм*. РСЈ некад има АД, а некад има само АО типа *окòпāм*. РМС доследно познаје АД у свим глаголима које има.

Даничић (1925: 165–166) има само *кòпати*, *кòпāм* и према томе се понашају исто префигирани глаголи. Даничић (*idem*: 166³) и истиче да у ВР срећемо краткоузлазни акценат на првом слогу у презенту глагола *ископати*, што би био АО који је еквивалентан АО глагола *копати* са краткосилазним акцентом, ако имамо на уму метатонијски очекивани пренос акцента на префикс, мада свакако може бити у вези и са АО *кòпāм* као резултат појаве префиксалног акцента. Међутим, пошто ВР нема краткоузлазни акценат у презенту глагола *копати* (и има само АО типа *окòпāм* за префигиране глаголе које смо ексцерпирани (Даничић (*idem*) каже да је тако у ВР код свих осталих префигираних)), онда је овакав акценат у *ископати* занемарљив.

Стање у народним говорима из основице је следеће:

АО *кòпāш*: Пљевља (Ружичић 1927: 152), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 324–325), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 348), Ускоци (Станић 1982: 161);

АО *кòпāш*: Горобиле (Николић 1972: 646), Тршић (Николић 1968: 396), Каћ (Недељков 1984: 345), Љештанско (Тешић 1977: 185), Обади (Симић 1978: 38), Госпођинци (Поповић 1968: 121);

АД *кòпāш* и *кòпāш*: Срем (Николић 1964: 300), Колубара (Николић 1969: 32), Мачва (Николић 1966: 230), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 417), србијанско Полимље (Николић 1991: 172–173).

Приближно се исто срећу и АО *кòпāш* и АО *кòпāш*. Приметно је да се само АО *кòпāш* среће у црногорским источнохерцеговачким говорима и Лапачком пољу.

Будући да оба АО имају покриће у дијахронији (в. детаљно о томе у Каповић 2015: 343–347, 351–354 и Каповић 2018: 246–248), после свега можемо рећи да је несумњиво да оба АО треба да буду равноправни део норме.

ГЛАГОЛИ СА -ЧЕШЉАТИ

У РСАНУ, РМС и РСЈ презент глагола *зачешљати* гласи *зачешљам* и *зачешљам*.

У РСАНУ презент глагола *ишчешљати* гласи *ишчешљам* и *ишчешљам*. РСЈ и РМС имају само *ишчешљам*. ВР има само *ишчешљам*.

У РСАНУ и РМС презент глагола *начешљати* гласи *начешљам* и *начешљам*. ВР има само *начешљам*.

У РСАНУ, РМС и РСЈ презент глагола *очешљати* гласи *очешљам* и *очешљам*. ВР има само *очешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *почешљати* гласи *почешљам* и *почешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *пречешљати* гласи *пречешљам* и *пречешљам*.

У РСЈ презент глагола *причешљати* гласи *причешљам* и *причешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *прочешљати* гласи *прочешљам* и *прочешљам*. ВР има само *прочешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *рашчешљати* гласи *рашчешљам* и *рашчешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *чешљати* гласи *чешљам* и *чешљам*. ВР има само *чешљам*.

У РМС и РСЈ презент глагола *шчешљати* гласи *шчешљам* и *шчешљам*.

РСАНУ, РМС и РСЈ увек имају АД за глаголе са *-чешљати*, а једини изузетак је глагол *ишчешљати*, који у РМС и РСЈ гласи само *ишчешљам*.

Даничић (1925: 165–166) има само *чешљати*, *чешљам* и према томе се понашају исто префигирани глаголи. ВР доследно има само АО типа *чешљам*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО *чешљам*: Пљевља (Ружичић 1927: 152), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 324–325), србијанско Полимље (Николић 1991: 172–173), Груза (Стевовић 1969: 626), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 348), Ускоци (Станић 1982: 161);

АО *чешљам*: Тршић (Николић 1968: 396), Каћ (Недељков 1984: 345), Љештанско (Тешић 1977: 185), Обади (Симић 1978: 38), Госпођинци (Поповић 1968: 121);

АД *чешљам* и *чешљам*: Колубара (Николић 1969: 32).

Приближно се исто срећу оба АО. Приметно је да се само АО *чешљам* среће у црногорским источнохерцеговачким говорима и Лапачком пољу, као што смо имали и за АО *кòпаш*, а овде се то среће и у још неким говорима.

Будући да оба АО имају покриће у дијахронији (као код глагола *копати*) (в. детаљно о томе у Каповић 2015: 343–347, 351–354 и Каповић 2018: 246–248), после свега можемо рећи да је несумњиво да оба АО треба да буду равноправни део норме.

ИЗЛИЈАТИ

Презент глагола *излијати* у РМС гласи *излијам* и *излијам*, али глагол *лијати* има само презент *лијам*, те је овде очекивано само *излијам*. РСАНУ има само *излијати*, *излијам*. Даничић (1925: 158–162) има само *лијати*, *лијам*, а из његове грађе се види да АМ типа *лијати*, *лијам* не постоји међу тросложним глаголима пете врсте.

ОБМОТАТИ

У РСАНУ презент глагола *обмотати* гласи *обмотам* и подређено *обмотам*. РСАНУ има само *мотати*, *-ам*, а књижевнојезичка пракса (и она у оквиру РСАНУ) није таква да се прихватају АО са префиксалним акцентом у оквиру глагола пете врсте, те је ово изузетак од

те праксе. Даничић (1925: 167) има *мòтати*, -āм, а префигирани глаголи задржавају акценат на истом слогу. РМС и ВР имају само *обмòтāм*.

7.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ

ДАТИ

Трпни придев глагола *дати* у РСАНУ и РМС познаје АД: *дāна*, -о и *дāна*, -о; *дāта*, -о и *дāта*, -о. Ако видимо да је изворан АМ *дāн*, *дāна*, *дāно* и да се слична колебљивост среће у говорима и у презенту (*дāмо* и *дāмо*), како тврди Каповић (2018: 273–274), онда овакви дублетни АМ у трпном придеву нису чудни (где *дāна*, -о показује да се некад акценатски једначи женски род према средњем, а *дāна*, -о показује обрнуто, а дублетни АМ могу бити у вези и са акценатском колебљивости презента).

НАВРСТАТИ

Глагол *наврстати*, -āм у РСАНУ има АД у трпном придеву: *нāврстāн* и *нāврстāн*. Будући да глагол *врстати* припада Даничићевом акценатском типу *читати-читāм*, за који је карактеристично да трпни придев има краткосилазни акценат на првом слогу што простих, што префигираних глагола, онда се то очекује и за глагол *врстати* и за овде анализирани *наврстати*. Потврду свему даје Стевановић (1991: 72–73), који истиче да краткосилазан акценат на првом слогу и у простим и у префигираним глаголима имају вишесложни глаголи чија се инфинитивна основа завршава на -а- и који имају краткоузлазни акценат на претпоследњем слогу инфинитивне основе. Према томе, а и имајући у виду да је ова АД усамљени случај, рекли бисмо да АО *нāврстāн* не може бити део норме и да овде стоји грешком.

8. ГЛАГОЛИ ШЕСТЕ ВРСТЕ ИНФИНИТИВНО-ПРЕЗЕНТСКОГ ОДНОСА Е:И

8.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ

Акцентатска дублетност типа *грмети* : *грмети* (*загрмети* : *загрмети*), -*їм*

У овај ТАД спадају глаголи: *врвети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶²⁵, *доврвети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заврвети* (РСАНУ, РСЈ)⁶²⁶, *изврвети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наврвети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶²⁷, *одврвети* (РСАНУ, РМС), *поврвети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *проврвети* (РМС, РСЈ), *сврвети* (РМС, РСЈ), *уврвети* (РМС, РСЈ), *узврвети* (РМС, РСЈ), *вртетити*⁶²⁸ (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶²⁹, *довртети* (РСАНУ), *завртети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *извртети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *исповртети* (РСАНУ)⁶³⁰, *навртети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶³¹, *одвртети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *повртети* (РСАНУ, РСЈ)⁶³², *провртети* (РМС, РСЈ), *развртети* (РМС), *свртети* (РМС, РСЈ), *увртети* (РМС, РСЈ), *узвртети* (РМС, РСЈ), *грмети*⁶³³ (РСАНУ, РМС, РСЈ), *догрмети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *загрмети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изгрмети* (РСАНУ, РСЈ)⁶³⁴, *надгрмети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одгрмети* (РСАНУ, РМС), *погрмети* (РСАНУ, РМС), *прегрмети* (РМС, РСЈ), *прогрмети* (РМС, РСЈ), *разгрмети* (РМС, РСЈ), *прдети* (РМС, РСЈ)⁶³⁵, *упрдети* (РМС), *оружнети* (РСАНУ, РМС)⁶³⁶, *засврбети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶³⁷, *сврбети* (РМС, РСЈ), *досмрдети* (РСАНУ)⁶³⁸, *РМС*⁶³⁹, *засмрдети* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *присмрдети* (РМС, РСЈ), *смрдети* (РМС, РСЈ), *усмрдети* (РМС, РСЈ), *затамнети* (РСАНУ), *истамнети* (РСАНУ), *тамнети* (РМС)⁶⁴⁰, *отрпети* (РСЈ)⁶⁴¹, *затруднети* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁴².

Код Даничића (1925: 128–130) дугоузлазни акценат имају глаголи (и од њих префигирани): *вртетити*, *прдети*, *сврбети*, *смрдети*, *трпети* и префигирани *оружнети*, док краткоузлазни акценат имају глаголи (и од њих префигирани): *врвети*, *грмети*, *тамнети* и

⁶²⁵ ВР за ексцерпирание глаголе познаје само АМ *врвети*, -*вїм*, *изврвети*, -*вїм*, *наврвети*, -*вїм*, *одврвети*, -*вїм*, *поврвети*, -*вїм*, *проврвети*, -*вїм*.

⁶²⁶ РМС за глагол *заврвети* даје само АО са краткоузлазним акцентом на другом слогу, супротно АД у осталим глаголима са -*врвети* које има.

⁶²⁷ РСЈ АО *наврвети* ставља у заграду, те АД није равноправна, за разлику од равноправне АД у осталим глаголима са -*врвети* које има.

⁶²⁸ ВР ексцерпирание глаголе са -*вртетити* има по АМ *вртетити*, -*тїм*.

⁶²⁹ Мора се напоменути да у РСЈ овај глагол нема равноправну АД међу дублетним АО. Наиме, АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу је подређен, што нам сугерише његово стављање у заграду.

⁶³⁰ РМС за глагол *исповртети* даје само АО са краткоузлазним акцентом на трећем слогу, док РСЈ даје само АО са дугоузлазним акцентом на истом слогу.

⁶³¹ РСЈ АО *навртети* ставља у заграду, те АД није равноправна.

⁶³² РМС за глагол *повртети* даје само АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу.

⁶³³ ВР ексцерпирание глаголе са -*грмети* има по АМ *грмети*, -*мїм*.

⁶³⁴ РМС за глагол *изгрмети* наводи само АО са краткоузлазним акцентом на другом слогу, док, вероватно грешком, за ијекавски облик наводи само АО са дугоузлазним акцентом на истом слогу.

⁶³⁵ ВР има само *прдети*, -*дїм*, *упрдети*, -*дїм*.

⁶³⁶ ВР има само *оружњети*, -*нїм*.

⁶³⁷ ВР ексцерпирание глаголе са -*сврбети* има по АМ *сврбети*, -*бїм*.

⁶³⁸ РСАНУ АО *досмрдети* ставља у заграду, те АД није равноправна, за разлику од АД у *засмрдети*. ВР ексцерпирание глаголе са -*смрдети* има по АМ *смрдети*, -*дїм*.

⁶³⁹ РСЈ за глагол *досмрдети* даје само АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу, за разлику од АД у осталим глаголима са -*смрдети* које има.

⁶⁴⁰ РСЈ за глаголе *затамнети* и *тамнети* (*истамнети* ту није обрађен) наводи само АО са дугоузлазним акцентом на -*там-*. РМС такође за глагол *затамнети* (*истамнети* ни у њему није обрађен) наводи само АО са дугоузлазним акцентом на -*там-*, за разлику од АД у *тамнети*. ВР има само *тамнети*, -*нїм*.

⁶⁴¹ Могуће да је у РСЈ ова АД грешка, пошто је дат само презент са дугоузлазним акцентом, а такође су у истом речнику глаголи *истрпети* и *трпети* дати само у АО са дугоузлазним акцентом. РМС за глаголе *отрпети*, *истрпети* и *трпети* даје само АО са дугоузлазним акцентом на -*тр-*. ВР и РСАНУ имају само *отрпети*, -*нїм*.

⁶⁴² ВР има само *затруднети*, -*нїм*.

префигирани *поружнети* и *затруднети*. Приметно је да су некаквом дублетном понашању донекле блиски само глаголи префигирани од *ружнети*.

За глаголе *врвети*, *вртети* и *грмети*, наравно, и глаголе настале префиксацијом од њих сви речници (РСАНУ, РМС, РСЈ) у сагласју су, те познају АД код њих, не рачунајући неке ретке недоследности када се АД не среће, ограничене на поједине примере, што смо назначавали у фуснотама.

Сви глаголи из овог ТАД припадају а. п. Ц. За такву акценатску парадигму, тј. псл. а. п. с, код глагола на *-е-* у инфинитиву и *-и-* у презенту карактеристична су краћења предакценатске дужине (ако је постојала, а јесте на изворно дугим вокалима) у већини облика разних глаголских облика (па и инфинитиву и свим лицима презента, сем старог првог лица једнине, које се изгубило данас) фонетски условљена самим положајем те дужине у речи, тј. најчешће акцентом који јој следи (у инфинитиву је то нпр. стари акут). Касније, аналогично највероватније према малобројнијим облицима који су очекивано задржали дужину, могуће и према сродним (мотивним и сл.) речима, имамо поновно дужење слога који је некада имао дужину, а тај слог је данас под акцентом (в. Каповић 2015: 488–495 и Каповић 2018: 227–228). Постоје, међутим, и глаголи који имају у основи вокале који су кратки по пореклу, где поменуте дужине нису постојале у самом почетку (па ни касније). То је нпр. глагол *грмети* (idem 2015: 490¹⁷⁶⁵). Па ипак, те нијансе данас су од секундарног значаја, пошто се укрштање АО са краткоузлазним и АО са дугоузлазним акцентом доста доследно обавило (бар што се тиче ових ексцерпираних глагола) у савременом књижевном језику и проширило на разне глаголе, било да су они некада имали дужину која је скраћена (нпр. *оружнети*, *затруднети*), било да су одувек имали краткоћу (нпр. *грмети*), те је данас та АД више некакво синхроно правило, синхрона законитост.

У народним говорима из основице срећемо следеће (на основу глагола са *-грмети*, који неки говори имају као *грмити*):

АО типа *грмети*: Каћ (Недељков 1984: 337), Гружа (Стевовић 1969: 622);

АО типа *грмети*: Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *грмети* и *грмети*: Обади (Симић 1978: 35), србијанско Полимље (Николић 1991: 163), Ускоци (Станић 1982: 163), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Колубара (Николић 1969: 29).

Види се да су у народним говорима из основице подједнако заступљени и АО са краткоузлазним акцентом и АО са дугоузлазним акцентом, те је равноправна АД потпуно оправдана.

8.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ

1. Глагол *закорети се* у РМС има АД у презенту: *закорѝ се* и *закорѝ се*. РСАНУ и РСЈ имају само *закорѝм се*. Даничић (1925: 129–130) има *окорѝм*. ВР исто.

2. Глагол *наблудети се* у РМС има АД у презенту: *наблудѝм се* и *наблудѝм се*. РСАНУ има само *наблудѝм се*.

3. Глагол *охромети* у РСАНУ и РМС има АД у презенту: *охромѝм* и *охромѝм*.

У претходна три глагола очито је мешање типа АО који је карактеристичан за прелазне и типа АО који је карактеристичан за непрелазне глаголе, што имамо и у глаголима шесте врсте односа И:И.

4. Глагол *салетети* има у РМС АД у презенту: *салетѝм* и *салетѝм*. Даничић (1925: 129–130) и РСЈ имају *салетѝм*. ВР исто. Овде је аналошки АО *салетѝм* настао према глаголима шесте врсте презентског акценатског обрасца *лдовѝм* : *уловѝм*.

5. Глагол *изаврети*, *изаврѝм* у РСАНУ има АД само у 3. лицу множине презента: *изаврѝ* и *изаврѝ*, што је неуобичајена појава. Даничић (1925: 127) мисли да би тај облик презента имао АО типа *изаврѝ*.

8.3. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ

1. АД типа *заврћен* и *заврћен*, *-а*, *-о* имају глаголи: АО *заврћети* (РСАНУ), *засветлети* (РСАНУ), *затупети* (РСАНУ), *заштедети* (РСАНУ), АО *изврћети* (РСАНУ, РСМ), АО *наврћети* (РСАНУ), *наштедети* (РСАНУ), АО *одврћети* (РСАНУ), АО *поврћети* (РСАНУ). Даничић (1925: 127) има само *врћен*, *-а*.

2. АД типа *заврћен*, *-ена*, *-ено* и *заврћен*, *-а*, *-о* имају глаголи: АО *заврћети* (РСАНУ), АО *изврћети* (РСАНУ), АО *наврћети* (РСАНУ), АО *одврћети* (РСАНУ), АО *поврћети* (РСАНУ). Овде би спадао и глагол *жёлети*, *жёлѝм*, који у РСАНУ има АД у трпном придеву: *жёлѝен* и *жёлѝен*. РСЈ има само *жёлѝен*. Даничић (1925: 129) мисли да је трпни придев за овај глагол *жёлѝен*, *-ена*, *-ено*. Стевановић (1991: 75) истиче да у четвороакцентским говорима за овакве глаголе (односа Е:И у инфинитиву и презенту и са краткоузлазним акцентом на претпоследњем слогу инфинитивне основе) срећемо АО типа *жёлѝен*, мада се у примерима из појединих говора, који се наводе у фусноти, види да имају и АМ типа *жёлѝен*, *-ена*, *-ено* (нпр. пљеваљски говор, док поцерски и пивско-дробњачки имају само АО типа *жёлѝен*). Дијахроно изворан био би АМ типа *жёлѝен*, *-ена*, *-ено* (Каповић 2018: 226–227).

9. ГЛАГОЛИ ШЕСТЕ ВРСТЕ ИНФИНИТИВНО-ПРЕЗЕНТСКОГ ОДНОСА И:И

9.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ЧЕСТО И У ПРЕЗЕНТУ)

Акценатска дублетност типа *гарáвити, гáрāвѝм* : *гáравити, -ѝм* (*нагарáвити, нагáрāвѝм* : *на̀гаравити, -ѝм*)

У овај ТАД⁶⁴³ спадају глаголи: *балавити* (РСАНУ⁶⁴⁴, РСЈ)⁶⁴⁵, *бангавити* (РСАНУ⁶⁴⁶), *блатавити* (РМС, РСЈ)⁶⁴⁷, *блатњавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *блесавити* (РМС, РСЈ)⁶⁴⁸, *бљутавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁴⁹, *брашњавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *буђавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *бухавити* (РСАНУ⁶⁵⁰), *гаравити* (РСАНУ⁶⁵¹, РМС, РСЈ), *глулавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *грбавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *гушавити* (РСАНУ), *длакавити* (РСАНУ⁶⁵², РСЈ)⁶⁵³, *жвјалавити* (РСАНУ⁶⁵⁴), *жгољавити* (РСАНУ)⁶⁵⁵, *жилавити* (РСАНУ, РМС), *забалавити* (РМС, РСЈ)⁶⁵⁶, *заблатавити* (РСАНУ)⁶⁵⁷, *заблесавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *забрашњавити* (РСАНУ, РСЈ), *забуђавити* (РСАНУ), *загаравити* (РСАНУ)⁶⁵⁸, *загубавити* (РСАНУ), *загушавити* (РСАНУ), *задлакавити* (РСАНУ), *закржљавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁵⁹, *закрњавити* (РСАНУ), *закудравити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *закушљавити* (РСАНУ, РМС)⁶⁶⁰, *запунавити* (РСЈ)⁶⁶¹, *зарањавити* (РСАНУ), *заруњавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁶², *зарутавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁶³, *заслинавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁶⁴, *зачађавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зачупавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заитрокавити* (РСАНУ), *заишугавити* (РСАНУ), *збљутавити* (РСАНУ, РМС)⁶⁶⁵, *згрбавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *згуравити* (РСАНУ), *избалавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *избљутавити* (РСАНУ), *избрашњавити* (РСАНУ), *избрљавити* (РСАНУ), *изгаравити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изгрбавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *издлакавити* (РСАНУ), *изерлавити* (РСАНУ), *измрљавити* (РСАНУ), *измришавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁶⁶, *изништавити* (РСАНУ, РМС)⁶⁶⁷, *изранавити* (РСАНУ), *израњавити* (РСАНУ, РМС)⁶⁶⁸, *изрохавити* (РСАНУ), *искрставити* (РСАНУ), *искудравити* (РСАНУ),

⁶⁴³ Овде нисмо узели у обзир исте глаголе инфинитивно-презентског односа Е:И (нпр. *буђавети*), будући да се исто акценатско понашање среће у њима, а често су и подређени истим глаголима на И:И.

⁶⁴⁴ АМ *бáлавити, -ѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁴⁵ РМС познаје само АМ *балáвити, бáлāвѝм*.

⁶⁴⁶ АМ *бангáвити, бáнгāвѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁴⁷ РСАНУ познаје само АМ *блатáвити, блатāвѝм*.

⁶⁴⁸ РСАНУ познаје само АМ *блѣсавити, -ѝм*.

⁶⁴⁹ РМС познаје само АМ *бљúтавити, -ѝм*.

⁶⁵⁰ АМ *бухáвити, бúхāвѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁵¹ АМ *гáравити, -ѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁵² АМ *длакáвити, длāкāвѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁵³ РМС познаје само АМ *длāкавити, -ѝм*, могуће према ВР.

⁶⁵⁴ АМ *жвáлавити, -ѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен.

⁶⁵⁵ РМС познаје само АМ *жгољáвити, жгдљāвѝм*.

⁶⁵⁶ РСАНУ познаје само АМ *забалáвити, забáлāвѝм*, за разлику од неравноправне АД у *балавити*.

⁶⁵⁷ РСЈ има само АМ *заблатáвити, -áтāвѝм*.

⁶⁵⁸ РСЈ и РМС имају само АМ *загарáвити, -áрāвѝм*.

⁶⁵⁹ ВР има само АМ *закржљавити, -ѝм*.

⁶⁶⁰ ВР има само АМ *закушљавити, -ѝм*.

⁶⁶¹ РМС и РСАНУ имају само АМ *запуна́вити, -úпāвѝм*.

⁶⁶² РМС има само АМ *заруњáвити, -úњāвѝм*.

⁶⁶³ РМС има само АМ *зарутáвити, -úтāвѝм*.

⁶⁶⁴ РМС има само АМ *заслинáвити, -инāвѝм*.

⁶⁶⁵ РСЈ има само АМ *збљутáвити, збљúтāвѝм*.

⁶⁶⁶ РМС има само АМ *измришавити, -ѝм*.

⁶⁶⁷ ВР има само АМ *изништавити, -ѝм*.

⁶⁶⁸ РСЈ има само АМ *израњáвити, -рањāвѝм*.

искуљавити (РСАНУ), ислинавити (РСАНУ, РМС), испегавити (РСАНУ), килавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁶⁹, краставити (РСАНУ, РСЈ)⁶⁷⁰, крецавити (РСАНУ), кржавити (РСАНУ, РМС), кржљавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), кудравити (РСАНУ, РМС, РСЈ), куштравити (РМС)⁶⁷¹, лабавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), љигавити (РСАНУ), маљавити (РСАНУ), млитавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), млохавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), мрљавити (РСАНУ, РСЈ, РМС), мршавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁷², набраишнавити (РСАНУ), набраишњавити (РСАНУ, РСЈ), нагаравити (РСАНУ, РМС, РСЈ), накудравити (РСАНУ, РМС, РСЈ), накуштравити (РСАНУ), наранавити (РСАНУ)⁶⁷³, нарањавити (РСАНУ)⁶⁷⁴, обалавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), обангавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁷⁵, обенавити (РСАНУ, РМС), облатавити (РСАНУ), облатњавити (РСАНУ), облесавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), обљутавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁷⁶, обништавити (РСАНУ), обраишнавити (РСАНУ), обраишњавити (РСАНУ), обуђавити (РСАНУ), огаравити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁷⁷, оглунавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), огрбавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁷⁸, огубавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), огуравити (РСАНУ, РМС, РСЈ), огушавити (РСАНУ, РМС)⁶⁷⁹, одлакавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), одрљавити (РСАНУ, РМС), одроњавити (РМС)⁶⁸⁰, одртавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), ожвалавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), ожилавити (РСАНУ, РМС), ојевтинити (РСАНУ, РМС), ојефтинити (РСАНУ, РМС), окашљавити (РСАНУ, РМС)⁶⁸¹, оквргавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), окилавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁸², оклемпавити (РСЈ)⁶⁸³, оклепавити (РМС)⁶⁸⁴, окљакавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), окраставити (РСАНУ, РСЈ)⁶⁸⁵, окржљавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), окуљавити (РСАНУ, РМС)⁶⁸⁶, окусавити (РСАНУ, РМС), олабавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), олишавити (РСАНУ, РМС), олишјајити (РСАНУ, РМС), омаљавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), омлитавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁸⁷, омлохавити (РСАНУ, РМС), омљитавити (РСАНУ), омршавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), омутавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), опунавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁸⁸, орањавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), орожавити (РСАНУ, РМС), оруњавити (РСАНУ, РМС), орутавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), ослинавити (РСАНУ), отправити (РСАНУ, РМС, РСЈ), отромавити (РСАНУ), отупавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), оћелавити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁸⁹, оћонавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), оћоравити (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁹⁰, оћосавити (РСАНУ, РМС), охраправити (РСАНУ, РМС, РСЈ), очађавити (РСАНУ, РМС, РСЈ), очиравити (РСАНУ, РМС), очупавити (РСАНУ), ошантавити (РСАНУ, РМС), ошашавити (РСАНУ, РМС), ошепавити (РСАНУ, РМС, РСЈ),

⁶⁶⁹ ВР има само АМ *кила́вити*, *кѝла̄вѝм*.

⁶⁷⁰ РМС познаје само АМ *кѝра́ставити*, *-ѝм*.

⁶⁷¹ РСАНУ познаје само АМ *куштра́вити*, *куштра̄вѝм*.

⁶⁷² ВР познаје само АМ *мр̄шавити*, *-ѝм*.

⁶⁷³ РМС има само АМ *нарана́вити*, *-а̄на̄вѝм*.

⁶⁷⁴ РМС има само АМ *нарања́вити*, *-а̄ња̄вѝм*.

⁶⁷⁵ ВР има само АМ *обанга́вити*, *-ѝм*.

⁶⁷⁶ ВР има само АМ *обљута́вити*, *-ѝм*.

⁶⁷⁷ ВР има само АМ *ога́равити*, *-ѝм*.

⁶⁷⁸ ВР има само АМ *огра́равити*, *-ѝм*.

⁶⁷⁹ ВР има само АМ *огуша́вити*, *-ѝм*.

⁶⁸⁰ РСЈ и РСАНУ имају само АМ *одроња́вити*, *-о̄ња̄вѝм*.

⁶⁸¹ ВР има само АМ *окашља́вити*, *-ѝм*.

⁶⁸² ВР има само АМ *окила́вити*, *-ѝм*. Заправо, не види се инфинитивни акценат, али се наслућује на основу презента.

⁶⁸³ РСАНУ има само АМ *оклемпа́вити*, *-ѝмп̄а̄вѝм*.

⁶⁸⁴ РСАНУ има само АМ *оклепа́вити*, *-ѝп̄а̄вѝм*.

⁶⁸⁵ РМС има само АМ *о́краставити*, *-ѝм*.

⁶⁸⁶ ВР има само АМ *о́куљавити*, *-ѝм*.

⁶⁸⁷ ВР има само АМ *о́млитавити*, *-ѝм*.

⁶⁸⁸ ВР има само АМ *о́пунавити*, *-ѝм*.

⁶⁸⁹ ВР има само АМ *о́ћелавити*, *-ѝм*.

⁶⁹⁰ ВР има само АМ *о́ћоравити*, *-ѝм*.

ошкиљавити (РМС)⁶⁹¹, *ошугавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *пегавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁹², *поблесавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *побраињавити* (РСАНУ), *побуђавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)⁶⁹³, *погаравити* (РСАНУ), *погрбавити* (РСАНУ, РСЈ)⁶⁹⁴, *погуравити* (РСАНУ)⁶⁹⁵, *појевтинити* (РСАНУ, РМС)⁶⁹⁶, *појефтинити* (РСАНУ, РМС)⁶⁹⁷, *поплеснавити* (РМС)⁶⁹⁸, *потупавити* (РМС), *почађавити* (РМС, РСЈ)⁶⁹⁹, *пошаишавити* (РМС, РСЈ), *пргавити* (РМС), *проаљкавити* (РСЈ)⁷⁰⁰, *пролукавити* (РМС, РСЈ), *разлабавити* (РМС, РСЈ), *размлитавити* (РМС, РСЈ), *размлохавити* (РМС, РСЈ), *рутавити* (РМС, РСЈ), *сињавити* (РМС)⁷⁰¹, *смршавити* (РМС, РСЈ), *тупавити* (РМС, РСЈ), *ћелавити* (РМС, РСЈ)⁷⁰², *ћоравити* (РМС, РСЈ)⁷⁰³, *ублатавити* (РСЈ)⁷⁰⁴, *убраињавити* (РМС, РСЈ), *убуђавити* (РМС, РСЈ), *угаравити* (РМС, РСЈ), *умлитавити* (РМС, РСЈ), *уплеснивити* (РМС)⁷⁰⁵, *храпавити* (РМС, РСЈ), *чађавити* (РМС, РСЈ), *чупавити* (РМС).

У овај ТАД спадају глаголи који најчешће имају као мотивне речи придеве на *-ав* или глаголи који су настали префиксацијом таквих глагола (изузетак су глаголи са *-јефтинити* (и *-јевтинити*) (у вези са придевом *јџтин* (*јџтин*)), глагол *уплеснивити* (у вези са придевом *плеснив* (*плѣснив* и *плѣснив*, према РСАНУ, РМС и РСЈ)), глагол *олишајити* (могуће у вези са именицом *лїшиј*), глаголи *орожавити* и *отромавити* (нисмо нашли придеве на *-ав*)), а ти придеви имају краткосилазни акценат на првом слогу (изузетак је придев *каиљав*, који има и АО *каиљав*, али као подређен).⁷⁰⁶

ВР познаје готово само АМ који са синхроног аспекта одговарају акценту (мотивних) придева; дакле, имају краткосилазни акценат као непрефигирани и краткоузлазни на префиксу када су префигирани, што се види из примера које смо наводили у фуснотама.

Даничић (1925: 139–140, 155–156) најчешће има поменути тип АМ као ВР, али има и неке глаголе (и њихове префигиране еквиваленте) који имају само АМ типа *гарáвити*, *гàрāвїм*: *бенавити*, *килавити* (али само *òкилавити*), *крвавити*, *мељавити*.

РСАНУ, РМС и РСЈ су у већој мери доследни у давању АД код ових глагола; изузеци су присутни, али они су ствар недоследности, те су безразложни ако их посматрамо само са синхроног становишта. Када немају АД, РМС има подједнако оба типа АМ, РСАНУ готово само АМ типа *гарáвити*, *гàрāвїм*, а РСЈ само тај тип АМ.

Синхроно гледано, могло би се претпоставити да су примарнији инфинитивни АО (наравно и њихови одговарајући презентски АО) који се акценатски слажу са (мотивним) придевима, а да су АО са дугоузлазним акцентом на трећем слогу од краја неповезани са мотивним речима, те да су тако секундарни и аналошки и очито дело тенденције при уобличавању АО коју спомиње Јелица Јокановић Михајлов (2012: 88–89) – тенденције која настоји да превлада деривациони моменат услед ког се речи уобличавају на начин који ће

⁶⁹¹ РСАНУ има само АМ *ошкиљáвити*, *-їљāвїм*.

⁶⁹² РМС познаје само АМ *пѣгавити*, *-їм*.

⁶⁹³ ВР има само АМ *пòбуђавити*, *-їм*.

⁶⁹⁴ РМС има само АМ *пòгрбавити*, *-їм*.

⁶⁹⁵ РМС има само АМ *пòгуравити*, *-їм*.

⁶⁹⁶ РСЈ има само АМ *појевтїнити*, *-ѣвтїнїм*, док ВР има само АМ *пòјевтинити*, *-їм*.

⁶⁹⁷ РСЈ има само АМ *појефтїнити*, *-ѣфтїнїм*, док ВР има само АМ *пòјефтинити*, *-їм*.

⁶⁹⁸ ВР има само АМ *пòплеснивити*, *-їм*.

⁶⁹⁹ ВР има само АМ *пòчађавити*, *-їм*.

⁷⁰⁰ РМС има само АМ *прòаљкавити*, *-їм*.

⁷⁰¹ ВР познаје само АМ *сїњавити*, *-їм*.

⁷⁰² ВР познаје само АМ *ћѣлавити*, *-їм*.

⁷⁰³ ВР познаје само АМ *ћòравити*, *-їм*.

⁷⁰⁴ РМС има само АМ *ублатáвити*, *-àтāвїм*.

⁷⁰⁵ Остали глаголи са *-плеснивити* у РМС припадају ТАД *м̀ргодити* : *м̀ргодити*, *-їм* (*нам̀ргодити* : *нам̀ргодити*, *-їм*), што важи и за глагол *уплеснивити* у РСЈ.

⁷⁰⁶ Акценат придева је провераван у РСАНУ, а придеве који нису обрађивани у РСАНУ проверавали смо у РМС.

истицати њихове лексичке специфичности. Слична акценатска уопштавања нпр. имају и презимена на *-ић* (Јокановић Михајлов: усмено саопштење на предавању), која често добијају дугоузлазни акценат на унутрашњим слоговима.

У народним говорима из основице срећемо следеће (узорак су различити глаголи, а ми ћемо типове АО насловити према глаголу из наслова ТАД):

АО типа *нагаравити*: Љештанско (Тешић 1977: 183), Каћ (Недељков 1984: 343);

АО типа *нагарáвити*:/;

АД типа *нагаравити* и *нагарáвити*: Ускоци (Станић 1982: 163)⁷⁰⁷, Колубара (Николић 1969: 29), србијанско Полимље (Николић 1991: 164), Груза (Стевовић 1969: 626).

Приметно је да се АД среће и у народним говорима из основице (истина, није велики узорак). Пешикан (1963–1964: 289) истиче како је у целини за акценат оваквих глагола типичан регионални дублетизам, где је АО типа *чаћавити* карактеристичан за западне и југозападне говоре, а АО типа *чађавити* за источне и оне у Црној Гори.

Акценатска дублетност подтипа *цига́нити*, *цигáнїм* : *циганити*, *-їм* (*исцига́нити*, *исцигáнїм* : *исциганити*, *-їм*)

У овај подтип⁷⁰⁸ АД спадају глаголи: *годинити* (РСАНУ), *запаучити* (РМС), *исциганити* (РСАНУ), *надодолити* (РСАНУ, РСЈ), *огодинити* (РСАНУ), *расцинцарити* (РМС), *ићућорити* (РСЈ)⁷⁰⁹, *ићућурити* (РСЈ)⁷¹⁰.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА *-ГОДИНИТИ*

годинити (РСАНУ), *огодинити* (РСАНУ)

АМ *гòдинити*, *-їм* (а. п. А) подређен је у РСАНУ. Тај АМ је синхроно очекиванији (према *гòдина*, а. п. А у РСАНУ) од *годи́нити*, *гòдїнїм* (а. п. Б), које делује аналошки.

АМ *òгодинити*, *-їм* подређен је у РСАНУ, што се слаже са акценатским стањем код *годинити*.

ЗАПАУЧИТИ

РМС има само *пáучити*, те би се рекло да је *зàпаучити* примарније. Ако узмемо у обзир да именица *паук* припада псл. а. п. а, што се види на основу старог акута на првом слогу (Каповић 2015: 504), јасно је да дијахроно изворно јесте *зàпаучити*. РСЈ и РСАНУ имају само *зàпаучити*, *-їм*.⁷¹¹

ИСЦИГАНИТИ

Синхроно гледајући, *исциганити* би требало да је у вези са краткосилазним акцентом из именице *Циганин* (РМС, дато под *Цигани*).

Даничић има *цига́нити*, *цигáнїм*, али и *пòциганити* (Даничић 1925: 140, 156). РМС има *исцига́нити*, *-їгáнїм*.

НАДОДОЛИТИ

Пошто именица *дòдола* припада а. п. А (РСАНУ, РСЈ), онда би се очекивало *на̀додолити*, *-їм* (а. п. А), а *надодóлити*, *надòдòлїм* (а. п. Б) делује секундарно, синхроно гледајући. РМС има *на̀додолити*, *-їм*.

РАСЦИНЦАРИТИ

⁷⁰⁷ У Ускоцима су чешћи АО типа *оћелáвити* (*ћелáвити*) од АО типа *дћелавити* (*ћѣлавити*) (Станић 1982: 163).

⁷⁰⁸ Ово је заправо исти ТАД као претходни, али смо га назвали подтипом, пошто смо ове глаголе раздвојили од претходних, јер нам претходни чине хомогену целину – сви су скоро творбено у вези са придевима на *-ав* (а сви творбено у вези са придевима уопште, осим можда *олишајити*, које је у вези са *олишавити*), а и ради прегледности и засебне анализе.

⁷⁰⁹ РМС има *ићућóрити*, *ићућòрїм*.

⁷¹⁰ Даничић има *ићућúрити*, *ићућúрїм* (Даничић 1925: 140). РМС и ВР исто.

⁷¹¹ Даничић има *упаочити*, *-їм* (и *пáочити*) (Даничић 1925: 156), али нисмо сигурни да ли су то сродни глаголи са овде датим *запаучити*.

РМС има само *цинца́рити*. *Ра̀сцинца́рити* би требало да је, синхронно гледано, у вези са акцентом код именица *Ци́нца̀р*, *Ци́нца̀рин* (РМС).

Акценатска дублетност типа *мр̀годити* : *мр̀годити*, *-ѝм* (*на̀мр̀годити* : *на̀мр̀годити*, *-ѝм*)⁷¹²

У овај ТАД спадају глаголи: *абатити* (РСАНУ⁷¹³), *бубрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *девичити* (РСАНУ), *доједрити* (РСАНУ, РСЈ), *завладичити* (РСАНУ), *замаглити* (РСАНУ)⁷¹⁴, *замумољити* (РСАНУ), *заплеснивити* (РСАНУ, РМС), *зулумити* (РСАНУ), *избаитинити* (РСАНУ, РМС), *изједрити* (РСАНУ), *исплеснивити* (РМС), *коричити* (РСАНУ, РСЈ), *мешкољити* (РСАНУ), *мргодити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *набубрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наживичити* (РМС), *наједрити* (РСАНУ), *намаглити* (РСАНУ), *намргодити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наполичити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обистинити* (РСАНУ, РСЈ), *обрнатити* (РСАНУ), *одједрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *омаглити* (РСАНУ), *оплеснивити* (РСАНУ, РМС), *очимити* (РМС)⁷¹⁵, *плеснивити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *плешивити* (РМС), *поједрити* (РСАНУ, РМС), *поплеснивити* (РМС), *посребрнити* (РМС), *поткаитити* (РМС), *поткајтити* (РМС), *проптити* (РСЈ)⁷¹⁶, *разједрити* (РМС, РСЈ), *раскоричити* (РСЈ), *стотинити* (РМС, РСЈ), *туткалити* (РМС, РСЈ), *укаматити* (РМС), *укоричити* (РМС, РСЈ), *уплеснивити* (РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -БУБРИТИ

Даничић (1925: 155) и ВР имају само *набубрити*, *-ѝм*, што упућује на *бубрити*, *-ѝм*.

РМС има мало одступање од овог ТАД, али и од остала два речника. Наиме, за инфинитивни АО *набубрити* презент гласи *набубрѝм*, а не *набубрѝм* као у РСЈ и РСАНУ.

ДЕВИЧИТИ

Оваква глаголска АД у вези је са АД мотивне именице (*дѐвица* и *дѐвица*). РМС има само *дѐвичити*, *-ѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЈЕДРИТИ

доједрити (РСАНУ, РСЈ), *изједрити* (РСАНУ), *наједрити* (РСАНУ), *одједрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *поједрити* (РСАНУ, РМС), *разједрити* (РМС, РСЈ)

РМС и ВР имају само *доједрити*, *-ѝм*, за разлику од АД у РСАНУ и РСЈ. РМС одступа и од својих решења код других глагола овог ТАД са *-једрити*, где је присутна АД, не рачунајући још то што РМС има само *изједрити*, *изједрѝм*.

Код Вука је у загради АМ *одједрити*, *-ѝм*, а ван заграде *одједрити*, *-ѝм*, а занимљиво је што је овај глагол један од ретких глагола који познају АД код Вука.

Вреди напоменути да се солидан број глагола са *-једрити* понаша и по ТАД *јѐдрити* : *јѐдрити*, *-ѝм* (*заједрити* : *заједрити*, *заједрѝм*), а њих обрађујемо тамо, где ћемо обрадити и сам глагол *једрити*.

ЗАВЛАДИЧИТИ

АО *завладичити* је стављен у заграду у РСАНУ, што и не чуди, будући да на његову подређеност указује и чињеница да код глагола *владичити* не постоји АО са краткосилазним акцентом на првом слогу. Истина, именица *владика* има и АО са краткоузлазним акцентом,

⁷¹² У овај ТАД смо убројали и тросложне глаголе који имају идентично акценатско понашање.

⁷¹³ Инфинитивни АО са краткосилазним акцентом је у РСАНУ подређени АО (а самим тим и његов презентски еквивалент) тиме што је стављен у заграду.

⁷¹⁴ Префигирани глаголи са *-маглити* због дублетних АО презента који се односе на АО инфинитива са краткоузлазним акцентом на другом слогу (што ћемо обрадити у одељку посвећеном презенту) могу бити сврстани и у ТАД *јѐдрити* : *јѐдрити*, *-ѝм* (*заједрити* : *заједрити*, *заједрѝм*).

⁷¹⁵ Даничић има *пѝочимити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 156). РСАНУ има само *ѝчимити*, *-ѝм*.

⁷¹⁶ РМС има само *проптити*, *-ѝм*.

али и АО са краткосилазним акцентом, али је он стављен у заграду, те онда овај АО из заграде код глагола *завладичити* није без икаквог разлога стављен, синхроно гледано.

Даничић има (*за*)*владичити*, *-їм* (Даничић 1925: 147). РСЈ, ВР и РМС исто, што све (заједно са решењем у РСАНУ) може указивати на примарност АО *завладичити*.

ГЛАГОЛИ СА *-МАГЛИТИ*

замаглити (РСАНУ), *намаглити* (РСАНУ), *омаглити* (РСАНУ)

Даничић има *замàглити*, *зàмаглїм* (Даничић 1925: 145). РСЈ и РМС имају *замàглити*, *-їм* и *зàмаглїм*. ВР има само *замàглити*, *-їм*. РМС има *омàглити*, *òмаглїм*. АО *зàмаглити* подређен је у РСАНУ, а исто важи и за АМ *намаглити*, *-їм*.

Ако имамо у виду да би се на основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 21: 96) за глагол *маглити* могло рећи да је дијахроно изворнији АО инфинитива са краткоузлазним акцентом на првом слогу (руско (дијалекат): *мглі́ться*, белоруско: *мглі́ца*), што се потврђује и код Каповића (2018: 240) сврставањем овог глагола у а. п. b_2 , и ако имамо у виду претходна решења у речницима, рекло би се да примаран и јесте АО типа *ма̀глити*.

ЗАМУМОЉИТИ

АО *зàмумољити* је стављен у заграду у РСАНУ, што није у складу са глаголом *мумољити*, где се даје само АО са краткосилазним акцентом, који је еквивалент овом АО у загради. РМС има само *замумољити*, *-ўмољїм*.

ГЛАГОЛИ СА *-ПЛЕСНИВИТИ*

заплеснивити (РСАНУ, РМС), *исплеснивити* (РМС), *оплеснивити* (РСАНУ, РМС), *плеснивити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *поплеснивити* (РМС), *уплеснивити* (РСЈ)⁷¹⁷

Оваква АД префигираних глагола (проистекла из глагола *плеснивити*) у вези је са АД придева *плеснив* (*плèsнив* и *плёснив*, према РСАНУ, РМС и РСЈ).

Код Даничића (1925: 156) и Вука глагол *плеснивити* има краткосилазни акценат на првом слогу инфинитива и презента, те не чуди што ВР има само *пòплеснивити*, *-їм*.

Што се тиче распрострањености АО у народним говорима, имамо потврде за АО типа *плèsнивити* у Поцерини (Московљевић 1928: 19), а за АО типа *плёснивити* у Каћу (Недељков 1984: 343).

ЗУЛУМИТИ

АД код глагола је у вези са АД код мотивне именице (турцизма) *зулум* (*зўлум* и *зўлум*, према РСАНУ).

ИЗБАШТИНИТИ

И РСАНУ и РМС имају само *баштинити* и *баштина* са краткосилазним акцентом, те је у вези са тим АО *їзбаштинити*. РСЈ има само *їзбàштинити*, *-їм*.

ГЛАГОЛИ СА *-КОРИЧИТИ*

коричити (РСАНУ, РСЈ), *раскоричити* (РСЈ), *укоричити* (РМС, РСЈ)

Мотивна именица глагола *коричити* је *кòрица* (РСАНУ, РМС, РСЈ). Синхроно су у вези акценат те именице и АО *кòричити*.

Даничић има само *кòричити*, *-їм* (Даничић 1925: 156), а РМС има *кòричити*, *-їм*, а у складу са тим и *раскòричити*, *-їм*, што није доследно АД код глагола *укоричити*.

ВР има само *ўкоричити*, *-їм*.

АО типа *кòричити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 343).

МЕШКОЉИТИ

Даничић има *мèшкољити*, *-їм* (Даничић 1925: 156). РСЈ, ВР и РМС исто тако, а у РСАНУ је подређен АО *мèшкољити*, што би све могло сугерисати примарност АО *мèшкољити*.

ГЛАГОЛИ СА *-МРГОДИТИ*

мргодити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *намргодити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

⁷¹⁷ У РМС глагол *уплеснивити* припада ТАД *гарáвити*, *гáрãвїм* : *гáравити*, *-їм* (*нагарáвити*, *нагáрãвїм* : *нагаравити*, *-їм*).

Даничић има *мргодити*, -*їм* (Даничић 1925: 156). ВР исто.

У РСЈ је АМ *нѝмргодити*, -*їм* стављен у заграду, што се не слаже са АД код *мргодити*, где су оба АМ равноправна у истом том речнику. ВР има само *нѝмргодити*, -*їм*.

АО типа *мргодити* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63) и Каћу (Недељков 1984: 343), док АО типа *мргодити* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 18) и Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 346).

НАЖИВИЧИТИ

Пошто *живичити* у РМС има само инфинитивни АО са краткосилазним акцентом, онда *нажївичити* можемо сматрати секундарним. Даничић такође има *жївичити*, -*їм* (Даничић 1925: 156). РСАНУ и ВР имају само *нѝживичити*, -*їм*, а АО типа *жївичити* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 346), што је занемарљиво, кад већ више нема у говорима ниједне потврде било ког типа АО.

НАПОЛИЧИТИ

АД глагола у вези је са АД мотивне именице (*нѝполица* и *нѝполица*), што показују РСАНУ, РМС и РСЈ.

Даничић има *нѝполичити*, -*їм* (Даничић 1925: 157). ВР исто.

Дијалектолошки материјал је оскудан, а једини податак је да се АО *нѝполичити* среће у Ускоцима (Станић 1982: 164).

ОБИСТИНИТИ

АО *обистинити* је у РСАНУ подређен (не и у РСЈ). Синхроно, он је свакако акценатски блискији именици *їстина* него овај други АО. РМС има само *обистинити*, -*їм*.

ОБРСНАТИТИ

АД глагола је у вези са АД придева *брснат*, с тим да је код придева АО *бр̆снат* надређен у односу на АО *бр̆снат*, док су код глагола оба АО равноправна.

ПЛЕШИВИТИ

Мотивни придев у РМС гласи само *плѝшив*, те је АО *плѝшивити* синхроно у вези са њим. РСАНУ има само *плѝшивити*, -*їм*.

ПОСРЕБРНИТИ

Синхроно, на основу придева *срѝбрн* и глагола *срѝбрнити* (РМС) рекло би се да је са тим у вези *пѝсребрнити*. Даничић има *пѝсребрнити*, -*їм* (Даничић 1925: 156). ВР исто, што се слаже са том претпоставком. Иначе, овај глагол се разликује од других са *-сребрнити* које смо ексцерпирали, пошто они припадају ТАД *бокѝрити* : *бѝкорити*, -*їм* (*убокѝрити*, -*ѝкорїм* : *убокорити*, -*їм*), што опет сугерише и потврђује да су примарнији АО са краткоузлазним акцентом на префиксу.

СТОТИНИТИ

У РМС и РСЈ мотивна именица *стотина* има само краткосилазни акценат, али неке сродне речи (нпр. *стотинити* (придев), *стотиница* и сл.) имају исту АД као глагол.

ТУТКАЛИТИ

АД је у вези са АД мотивне именице (*тѝткало* и *тѝткало*, према РМС и РСЈ). ВР има само *тѝткалити*, -*їм*.

УКАМАТИТИ

РМС има *кѝмата* и *кѝматити*, те *укѝматити* делује секундарно, синхроно гледано.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР

Видели смо да неки глаголи имају као изворан АМ типа *мргодити*, -*їм*, а други АМ типа *мргодити*, -*їм*. Очито је дошло до укрштања та два типа АМ и да утицај није једностран, већ обостран.

Акценатска дублетност типа *дѝсити* : *дѝсити*, *дѝсїм* (*їдѝсити* : *удѝсити*, *їдѝсїм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *дѝсити* (РСАНУ, РМС), *докречити* (РСАНУ), *допустити* (РСЈ), *задѝсити* (РМС), *закречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *запустити* (РСЈ), *искречити*

(РСАНУ, РМС), *испустити* (РСЈ), *кречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надесити* (РСАНУ, РМС), *накречити* (РСАНУ, РМС), *напустити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *окозити* (РСАНУ), *окречити* (РСАНУ⁷¹⁸, РМС, РСЈ), *опустити* (РСЈ), *отпустити* (РСЈ), *покречити* (РСАНУ, РМС), *попустити* (РСЈ), *препустити* (РСЈ), *припустити* (РСЈ), *пропустити* (РСЈ), *пустити* (РСЈ), *раздесити* (РМС), *распустити* (РСЈ), *скречити* (РМС), *спустити* (РСЈ), *судесити* (РМС), *удесити* (РМС), *упустити* (РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ДЕСИТИ

десити (РСАНУ, РМС), *задесити* (РМС), *надесити* (РСАНУ, РМС), *раздесити* (РМС), *судесити* (РМС), *удесити* (РМС)

Инфинитивни АО *десити* је стављен у заграду, те је подређен у РСАНУ. Даничић има *десити*, *десѝм* (Даничић 1925: 143). ВР исто, а РСЈ има *десити*, *-ѝм*.

РСЈ и РСАНУ имају *задесити*, *-ѝм*. ВР има само *задесити*, *задесѝм*, *надесити*, *надесѝм* и *удесити*, *удесѝм*.

РСЈ има само *раздесити*, *-ѝм* и *удесити*, *-ѝм*.

РМС доследно код свих глагола има АД, а ВР доследно има само АМ типа *десити*, *десѝм*. РСЈ доследно не познаје АД, а познаје само АМ типа *десити*, *-ѝм*. РСАНУ већином познаје АД.

Глагол *десити* Каповић сврстава у а. п. б/с (Каповић 2018: 230), што свакако указује на дијахроно изворно *десити*. *Десити* је могло настати према презенту по а. п. б, а то је данашње *десѝм*. Само изворан инфинитив срећемо доследно код Вука и Даничића, док су у народним говорима присутна оба дублетна типа АО, али је АО типа *десити* (*задесити*) раширенији:

АО типа *задесити*⁷¹⁹: Колубара (Николић 1969: 29);

АО типа *задесити*: Гружа (Стевовић 1969: 624), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 412), Поцерина (Московљевић 1928: 19), Каћ (Недељков 1984: 340);

АД типа *задесити* и *задесити*: србијанско Полимље (Николић 1991: 164).

Када се погледају све чињенице, јасно је да оба типа дублетних АО треба да буду равноправни део норме.

ГЛАГОЛИ СА -КРЕЧИТИ

докречити (РСАНУ), *закречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искречити* (РСАНУ, РМС), *кречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *накречити* (РСАНУ, РМС), *окречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *покречити* (РСАНУ, РМС), *скречити* (РМС)

РМС има само *докречити*, *-ѝм*, што је мала недоследност јер у осталим глаголима познаје АД.

Даничић има *кречити*, *кречѝм* (Даничић 1925: 143). ВР исто и према томе очекивано *окречити*, *окречѝм*.

У народним говорима из основице срећемо следеће стање:

АМ *кречити-кречѝм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316)⁷²⁰, Гружа (Стевовић 1969: 624), србијанско Полимље (Николић 1991: 164)⁷²¹, Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Пљевља (Ружичић 1927: 154)⁷²², Љештанско (Тешић 1977: 183)⁷²³, Обади (Симић 1978: 35)⁷²⁴;

⁷¹⁸ У РСАНУ фали презент за подређено *окречити*, мада би и ту био као и у осталим речницима *окречѝм*.

⁷¹⁹ То што смо овако насловили тип АО не значи да у свакој монографији само глагол *задесити* (или *десити*) постоји као потврда; то може бити и други префигирани глагол, наравно.

⁷²⁰ Акцент презента смо овде реконструисали.

⁷²¹ Наша реконструкција АМ на основу податка за акценат радног придева и на основу чињенице да не постоји акценатски тип *кречити-кречѝм*.

⁷²² Акцент презента смо овде реконструисали.

⁷²³ Акцент презента смо овде реконструисали.

⁷²⁴ Акцент презента смо овде реконструисали.

АМ *крѣчити-крѣчїм*: стари Нови Сад (Стокин 2009: 209), Каћ (Недељков 1984: 340);
АМ *крѣчити-крѣчїм*: Колубара (Николић 1969: 28, 32), Поцерица (Московљевић 1928: 43);

АО *крѣчити*: Мачва (Николић 1966: 224).

Приметно је да се са Даничићем слажу војвођански говори. Поцерски и колубарски говор показују прилазак Даничићевог акценатског типа *нѡсити-нѡсїм* типу *лѡмити-лѡмїм*, док тип *нѡсити-нѡсїм* прилази типу *гѡзити-гѡзїм* махом у источнохерцеговачким говорима. АО типа *крѣчити* је карактеристичан махом за источнохерцеговачке говоре, док АО типа *крѣчити* срећемо у шумадијско-војвођанским говорима. Онда и не чуди заслужена АД оба типа АО у инфинитиву.

Шта би изворан тип АО могао бити? Ту нам свакако одговор не може дати залазак у дијахронију (прасловенски ниво), пошто је глагол *крѣчити* настао од именице *крѣч*, која је, како видимо у РСАНУ, турцизам. У РСАНУ видимо и то да број деривата ове именице који познају исту АД као и инфинитив није мали, те та АД у инфинитиву може бити и резултат тенденција које нису ограничене на оквире тог глагола.

Милош Московљевић (1928: 43) нпр. истиче да је у Поцерини презент *крѣчїм* секундаран, а изворни би био *крѣчїм*, што потврђује префигирано *ѡкрѣчїм*. То, наравно, може бити тачно, али оно чиме то доказује никако не може послужити у сврху поткрепљења те тезе, будући да АО *ѡкрѣчїм* може бити и у вези са *крѣчїм*, како је то карактеристично у књижевном језику за акценатски тип *лѡмити-лѡмїм* у односу непрефигиран : префигиран глагол (*лѡвїм* : *ѡловїм*), а такво понашање је толико специфично да се шири у многим говорима и на неке друге акценатске типове из других глаголских врста, што је општепознато.

ГЛАГОЛИ СА -ПУСТИТИ

допустити (РСЈ), *запустити* (РСЈ), *испустити* (РСЈ), *напустити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *опустити* (РСЈ), *отпустити* (РСЈ), *попустити* (РСЈ), *препустити* (РСЈ), *припустити* (РСЈ), *пропустити* (РСЈ), *пустити* (РСЈ), *распустити* (РСЈ), *спустити* (РСЈ), *унпустити* (РСЈ)

АО типа *ѡдпустити* је стављен у заграду, те је подређен у РСЈ код свих ексцерпираних глагола, а исто важи и за АО *пѡстити* и *спѡстити*, очекивано и доследно.

Глагол *пустити* изворно припада а. п. с (в. нпр. Каповић 2015: 485–487 и Дибо 2000: 457). Дакле, тенденција која је почела прво у презенту (данас уобичајен краткосилазни акценат у презенту, а а. п. с, тј. данашња а. п. Ц, подразумевала би да је и у њему краткоузлазни акценат) шири се и на инфинитив из презента.

РМС, ВР и РСАНУ имају само *допѡстити*, *ѡдпустїм*.

РМС, ВР и РСАНУ имају само *запѡстити*, *зѡпустїм*.

РМС, ВР и РСАНУ имају *испѡстити*, *їспустїм*.

РСАНУ (као и РСЈ) АО *напустити* ставља у заграду. ВР има само *напѡстити*, *напѡстїм*.

РМС и РСАНУ имају само *опѡстити*, *ѡпустїм*.

РМС, ВР и РСАНУ имају само *отпѡстити*, *ѡтпустїм*.

РМС и ВР имају само *попѡстити*, *пѡпустїм*.

РМС и ВР имају само *препѡстити*, *прѡпустїм*.

РМС и ВР имају само *припѡстити*, *прїпѡстїм*.

РМС има само *пропѡстити* (презент је вероватно (не види се акценат) *прѡпустїм*).

ВР такође има само *пропѡстити*, *прѡпустїм*.

Даничић има *пѡстити*, *пѡстїм* (Даничић 1925: 143). РМС и ВР исто.

РМС и ВР имају само *распѡстити*, *рѡспустїм*.

РМС и ВР имају само *спѡстити*, *спѡстїм*.

РМС и ВР имају само *унпѡстити*, *їпѡстїм*.

Приметно је да ВР, РСАНУ, РМС и Даничић имају само АМ типа *п̀устити*, *п̀устїм* (*доп̀устити*, *доп̀устїм*); дакле, изворнији тип АМ, а једини изузетак је што РСАНУ познаје АД само код глагола *нап̀устити*, али је АО *на̀п̀устити* подређен.

Приметно је и да се данашње стање у народним говорима разликује тиме што у великој мери познају и АО типа *п̀устити*, што је прилазак акценатском типу *г̀азити-г̀азїм*, очито потпомогнут акценатом презента. Гледајући у целини, АО типа *п̀устити* карактеристичнији је за источнохерцеговачке говоре, док је АО типа *п̀устити* карактеристичнији за шумадијско-војвођанске говоре и мање-више прилично су заступљени у једнакој мери:

АО типа *п̀устити*: Каћ (Недељков 1984: 340), Љештанско (Тешић 1977: 183), стари Нови Сад (Стокин 2009: 209), Мачва (Николић 1966: 224), Тршић (Николић 1968: 394), Госпођинци (Поповић 1968: 122);

АО типа *п̀устити*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411)⁷²⁵, Пљевља (Ружичић 1927: 170), Обади (Симић 1978: 35), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316), србијанско Полимље (Николић 1991: 164), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 644);

АД типа *п̀устити* и *п̀устити*: Груза (Стевовић 1969: 624).

На основу свега, мишљења смо да оба типа АО заслужују да буду део књижевнојезичке норме, те нам је најблискије решење у РСЈ, али би се ипак могао дати равноправан статус за оба типа АО.

ОКОЗИТИ

АО *о̀козити* је подређен у РСАНУ (среће се само *ко̀зити*). Очигледно је настао према презенту *о̀козїм*. РСЈ, ВР и РМС имају само *о̀козити*, *о̀козїм*, а Даничић има *ко̀зити*, *ко̀зїм* (Даничић 1925: 143), што све потврђује примарност АО *о̀козити*. Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један тип АО), АО типа *ко̀зити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 624).

Акценатска дублетност типа *ј̀едрити* : *ј̀едрити*, *-їм* (*за̀ј̀едрити* : *за̀ј̀едрити*, *за̀ј̀едрїм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *ба̀крити* (РСАНУ)⁷²⁶, *гра̀мзити* (РСАНУ), *за̀ј̀едрити* (РСАНУ, РСЈ), *за̀ка̀снити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *за̀мѐдити* (РМС), *за̀мѐдљити* (РМС)⁷²⁷, *за̀па̀шити* (РСАНУ, РМС), *за̀срѐбрити* (РСАНУ, РМС), *за̀чѐпити* (РСАНУ), *збо̀рити* (РСАНУ)⁷²⁸, *зго̀мити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *избѝстрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изна̀зборити* (РСАНУ), *исит̀нити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искр̀чмити* (РСАНУ, РМС), *испо̀кришити* (РСАНУ), *ја̀гмити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ј̀едрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ка̀снити* (РСЈ), *кр̀чмити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *кр̀шити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *лѐмити* (РСАНУ, РМС), *на̀зборити* (РСАНУ)⁷²⁹, *на̀перити* (РСАНУ)⁷³⁰, *РМС, РСЈ*⁷³¹, *на̀ситнити* (РСАНУ), *обѐшчастити* (РМС), *обѐнчастити* (РСАНУ), *о̀длѐдити* (РСАНУ), *о̀ка̀снити* (РСАНУ, РСЈ), *о̀мѐђити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *о̀срѐбрити* (РСАНУ), *о̀тп̀ртити* (РМС, РСЈ), *о̀тро̀мити* (РМС), *о̀хро̀мити* (РСАНУ, РМС), *о̀ца̀клити* (РМС), *о̀чѐпити* (РСАНУ), *по̀за̀ка̀снити* (РСАНУ), *по̀за̀птити* (РМС), *по̀избѝстрити* (РСАНУ), *по̀срѐбрити* (РМС, РСЈ), *прѐјѐдрити* (РМС), *прѐкр̀шити* (РМС, РСЈ), *прѝлѐмити* (РМС, РСЈ), *про̀јѐдрити* (РМС, РСЈ), *пр̀тити* (РСЈ), *ра̀збѝстрити* (РМС), *ра̀зја̀гмити* (РСЈ), *ра̀скр̀чмити* (РМС, РСЈ), *ра̀сп̀ртити* (РМС, РСЈ), *ра̀срѐбрити* (РМС), *ск̀ришити* (РСЈ), *узбо̀чити* (РМС, РСЈ), *уја̀гмити* (РСЈ), *ујѐдрити*

⁷²⁵ Забележен је и један пример радног придева са краткоузлазним акценатом (Марковић 2011: 411), што сугерише на такав акценат и у инфинитиву, али такав тип АО је очито веома редак у овом говору.

⁷²⁶ Даничић има *оба̀крити*, *оба̀крїм* (Даничић 1925: 146).

⁷²⁷ РСАНУ има само *за̀мѐдљити*, *за̀мѐдљїм*.

⁷²⁸ Даничић има *збо̀рити*, *-їм* (Даничић 1925: 153). ВР исто. РСЈ и РМС имају само *збо̀рити*, *-їм*.

⁷²⁹ РМС има *на̀збо̀рити*, *на̀збо̀рїм*. ВР има само *на̀збо̀рити*, *-їм*.

⁷³⁰ РСАНУ додатно даје и трећи (триплетни) АМ, али подређено: *на̀пѐрити*, *на̀пѐрїм*.

⁷³¹ Даничић има *на̀пѐрити*, *на̀пѐрїм* (Даничић 1925: 146). ВР исто.

(PMS, PCJ), *укришити* (PMS, PCJ), *улаштити*⁷³² (PMS, PCJ), *умеђити* (PMS, PCJ), *уперити* (PMS, PCJ), *утромити* (PMS, PCJ), *ходочастити* (PCJ).

КОМЕНТАРИ

ГРАМЗИТИ

Инфинитивни АО са краткосилазним акцентом је у РСАНУ подређени АО (а самим тим и његов презентски еквивалент) тиме што је стављен у заграду. То и не чуди, пошто се његова секундарност може наслућивати и из акцента осталих речи из тог творбеног гнезда. Наиме, већина тих речи има краткоузлазни акценат на истом слогу као и глагол (нпр. *грамзив* и др.) (в. РСАНУ). Такође, Даничић има *грамзити*, -*ѓм* (Даничић 1925: 145). РСЈ, ВР и PMS исто, те је на основу свега тога недвосмислена подређеност АО *грамзити*, а упитно је и откуд тај АО. Међутим, ако кажемо да смо у дијалектолошкој грађи нашли само потврде за *грамзити*, и то не мале и занемарљиве, већ репрезентативне и из различитих удаљених крајева: Поцерица (Московљевић 1928: 19), Ускоци (Станић 1982: 164), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 346), Груза (Стевовић 1969: 625), онда је јасно да је РСАНУ исправно поступио прихватајући и АО *грамзити*.

ГЛАГОЛИ СА -ЈЕДРИТИ

заједрити (РСАНУ, РСЈ), *једрити* (РСАНУ, PMS, PCJ), *преједрити* (PMS), *проједрити* (PMS, PCJ), *уједрити* (PMS, PCJ)

Сама АД глагола *једрити* у вези је са АД мотивне именице (*једро* и *јџдро*) (РСАНУ, PMS, PCJ), синхроно гледајући.

Даничић има *јџдрити*, -*ѓм* (Даничић 1925: 153). ВР има само *јџдрити*, -*ѓм*, *прејџдрити*, -*ѓм*, *пројџдрити*, *прџједрѓм*, *ујџдрити*, -*ѓм*, а и PMS (за разлику од других глагола овде наведених, где познаје АД) и ВР имају само *зајџдрити*, *зајџдрѓм*, што нам показује шареноликост и недоследност код Вука. За АО *јџдрити* имамо потврде у Грузи (Стевовић 1969: 626) и Поцерици (Московљевић 1928: 18), али то је занемарљиво пошто из осталих крајева немамо никакве потврде.

ГЛАГОЛИ СА -КАСНИТИ

закаснити (РСАНУ, PMS, PCJ), *каснити* (PCJ), *окаснити* (РСАНУ, PCJ), *позакаснити* (РСАНУ)

Даничић има *каснити*, -*ѓм* (Даничић 1925: 153). PMS, ВР и РСАНУ исто. РСАНУ тиме није доследан по томе што у осталим глаголима има АД. ВР има, очекивано према *каснити*, само *закаснити*, -*ѓм*, што исто важи за PMS, који има само *окаснити*, -*ѓм* и који ову АД познаје само код глагола *закаснити*; дакле, мање него у РСАНУ и РСЈ.

Дибо сврстава глагол *каснити* у а. п. с (Дибо 2000: 454), што значи да је изворно *каснити*, -*ѓм*. *Каснити*, -*ѓм* је могло синхроно настати према придеву *каснѓи*, -*ѓ*, -*џ* и прилогу *каснѓо* (исп. Ившић 1952а: 74).

РСЈ има мало одступање од овог ТАД тиме што презент од *окаснити* гласи *окаснѓм*, што је одступање од уобичајеног понашања презента инфинитивног АО типа *каснити* префигираних глагола од *каснити*. Не може се рећи да *окаснѓм* нема смисла, кад већ, као што смо видели, глагол *каснити* припада псл. а. п. с, чак је дијахроно изворнији, али питање је колико је то битно ако данас глаголи а. п. Ц имају често померање краткоузлазног акцента на префикс (в. о проблему префиксалног акцента у Каповић 2018: 242).

Ситуација у народним говорима показује да глагол *каснити* у већини српских говора из основице припада акценатском типу *газити-газѓм*, што није у сагласју са дијахронијским стањем (а. п. с), према ком би се данас очекивало да припада акценатском типу *ловити-ловѓм*, што и јесте случај у неким говорима, али је таква ситуација доста ређа, судећи по расположивој дијалектолошкој грађи:

⁷³² PMS има *залаштити*, *излаштити*, *лаштити*, -*ѓм*, *налаштити*, *олаштити*, те је очито да *улаштити* представља усамљени случај, мада исто важи и за *излаштити*.

АМ типа *ка̀снити-ка̀снїм*: србијанско Полимље (Николић 1991: 164)⁷³³, стари Нови Сад (Стокин 2009: 209–210), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 412)⁷³⁴, Каћ (Недељков 1984: 343);

АМ типа *ка̀снити-ка̀снїм*: Груза (Стевовић 1969: 626).

Очито је његов даљи развој био усмерен ка преласку у тип *га̀зити-га̀зїм*, како нам показује већина народних говора, али и стање код Вука и Даничића.

Занимљиву претпоставку износи Михаило Стевановић (1991: 18–20). Наиме, истиче како је Стјепан Ившић указивао да Вуков језик поред старине има и неке иновације, а једна од њих је АО *за̀каснити* код Вука, и то је аналошки АО, који стоји према старијем *за̀ка̀снити*, које се не среће код Вука. Стевановић је мишљења да се оба АО могу тумачити истим пореклом, тј. ни један ни други се не разликују старином и пореклом. Оба су настала од АО глагола *каснити* са краткосилазним акцентом, где би *за̀каснити* био резултат метатоније, наравно, док би АО *за̀ка̀снити* настао као резултат мењања интонације у оквиру истог слога; дакле, без промене места акцента. Наравно, додајемо, теоријски је то могуће, то и јесу два главна механизма којима се и данас разрешавају ситуације у којима налазимо силазне акценте ван првог слога, али је то пренатегнута тврдња и много је изгледније оно што тврди Ившић, што смо већ истицали, када објашњава и настанак секундарног АО *ка̀снити*. Стевановић (*idem*: 19) не искључује ни могућност објашњавања два АО инфинитива *за̀каснити* двојаким пореклом инфинитива, где је један АО (*за̀каснити*) у вези са инфинитивом који је то по пореклу, док је други (*за̀ка̀снити*) у вези са инфинитивом супинског порекла.

Нема сумње да оба типа АМ ових глагола заслужују равноправни нормативни статус узевши све у обзир.

ЗАМЕДИТИ

РСЈ има само *за̀медити*, *-їм*. РСАНУ и ВР имају само *за̀медити*, *за̀медїм*. Примећујемо различита решења, која су обједињена у РМС, који једини познаје АД.

РСАНУ показује да је именица *мед* а. п. Ц (*мѐд*, лок. *мѐду*), а на рецесивност основе упућује и именица *медвед*. У складу са тим, рекло би се да је изворније *за̀медити*, *за̀медїм* (што је а. п. Б према *мѐдити*, *-їм*, које је а. п. Ц), а *за̀медити*, *-їм* (а. п. А) је могло настати према презенту *за̀медїм*. Да *за̀медити* има предност, показује и сам РМС тиме што има само *мѐдити*, *-їм*. Даничић има *мѐдити*, *-їм* (*за̀медити*, *за̀медїм*) (Даничић 1925: 145).

Занемарљиво, у народним говорима из основице имамо потврду само за *мѐдити*, и то једну, а то је говор Грузе (Стевовић 1969: 625).

ЗАПАШИТИ

АД код глагола је у вези са АД код именице (турцизма) *паша* (*па̀ша* и *па̋ша*, према РСАНУ).

Даничић има *за̀па̀шити*, *за̀па̀шиїм* (Даничић 1925: 145). ВР исто.

ГЛАГОЛИ СА -СРЕБРИТИ

засребрити (РСАНУ, РМС), *осребрити* (РСАНУ), *посребрити* (РМС, РСЈ), *расребрити* (РМС)

Даничић има *срѐбрити*, *-їм* (*посрѐбрити*, *посрѐбрїм*) (Даничић 1925: 146). РМС и РСЈ имају такође само *срѐбрити*, *-їм*, али недоследно томе РСЈ има *за̀сребрити*, *-їм* и АД код глагола *посребрити*, а РМС презентом одступа од овог ТАД (*за̀сребрїм* и *засрѐбрїм*).

⁷³³ Наша реконструкција на основу податка за акценат радног придева (*за̀ка̀снила*), што упућује на сигурно *за̀каснити*, *-їм*, али не мора да значи да се односи и на *ка̀снити*, *-їм*, пошто *за̀каснити* може доћи и од АМ *за̀ка̀снити*, *за̀каснїм* аналошки према презенту, а тај АМ одговара АМ *ка̀снити*, *-їм*, тако да је наша реконструкција упитна.

⁷³⁴ Наша реконструкција на основу податка за акценат радног придева (*за̀ка̀снила*) и на основу инфинитива *за̀каснити*, што упућује на сигурно *за̀каснити*, *-їм*, али не мора да значи да се односи и на *ка̀снити*, *-їм*, пошто *за̀каснити* може доћи и од АМ *за̀ка̀снити*, *за̀каснїм* аналошки према презенту, а тај АМ одговара АМ *ка̀снити*, *-їм*, тако да је наша реконструкција упитна.

РМС има само *осребрити*, *дсребрїм*, за разлику од АД у осталим глаголима, али у сагласју са *сребрити*, *-їм*, које је једини АМ у РМС.

ВР има само *посребрити*, *пдсребрїм*.

Занемарљиво, у народним говорима из основице имамо потврду само за *сребрити*, и то једну, а то је говор Груже (Стевовић 1969: 625).

На основу руског *засеребрїть* видимо стање које може да указује на дијахроно изворнији краткоузлазни акценат на другом слогу глагола *засребрити*, што има логике, пошто АО са акцентом на префиксу лако може бити аналошки према презенту, што показује и одсуство АД код непрефигираног *сребрити* у речницима, те би засад инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на основи имали предност за нас, али коначно решење не можемо дати, пошто немамо довољан број података из народних говора који су у основици књижевног језика.

ГЛАГОЛИ СА -ЧЕПИТИ

зачепити (РСАНУ), *очепити* (РСАНУ)

Даничић има *зачепити*, *зачепїм* (Даничић 1925: 146). РСЈ, ВР и РМС исто.

РМС и ВР имају само *очепити*, *дчепїм*.

АО *зачепити* је стављен у заграду у РСАНУ. То не изненађује, што зато што га остали речници немају, што зато што АМ *зачепити*, *зачепїм* може указивати на а. п. Б (али и а. п. Ц), те делује изворнији пошто имамо потврде да је именици *чеп* а. п. Б данас (*чеп*, *чепа*, према РМС), а и лакше је објаснити секундарност АО *зачепити* него *зачепити*. Наиме, по свему изгледа да је АО *зачепити* настао према презенту АО *зачепити*, а то је *зачепїм*.

ЗГРОМИТИ

И сама именица *гром* (у РСАНУ: *грѠм* и *грѠм*, *грѠма* (*грѠма*)) акценатски је нестабилна, те не чуди ни АД код глагола.

ГЛАГОЛИ СА -БИСТРИТИ

избистрити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *поизбистрити* (РСАНУ), *разбистрити* (РМС)

РСАНУ, РМС, РСЈ имају само *бистрити*, те је *избистрити* секундарно према томе, могуће у вези са презентом *избистрїм*, који је део АМ *избистрити*, *избистрїм*. То би онда важило и за остале префигиране глаголе овде. Даничић има такође само *бистрити*, *-їм* (*избистрити*, *избистрїм*) (Даничић 1925: 145). ВР има само *избистрити*, *избистрїм*.

РСЈ има само *разбистрити*, *разбистрїм*, што значи да није доследан АД у *избистрити*.

У сваком случају, евидентна је предност типа инфинитивног АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу основе.

ГЛАГОЛИ СА -СИТНИТИ

иситнити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наситнити* (РСАНУ)

РМС и РСЈ имају само *ситнити*, *-їм*, те би се рекло да *иситнити* представља примарни АО, а *иситнити* аналошки према презенту *иситнїм*. Наравно, исто важи и за глагол *наситнити*. Даничић има *ситнити*, *-їм* (*иситнити*, *иситнїм*) (Даничић 1925: 146). ВР има само *иситнити*, *иситнїм*. Све то указује на подређеност типа инфинитивног АО са краткоузлазним акцентом на префиксу.

ГЛАГОЛИ СА -КРЧМИТИ

искрчмити (РСАНУ, РМС), *крчмити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *раскрчмити* (РМС, РСЈ)

РСЈ има само *искрчмити*, *-їм*, за разлику од АД у РСАНУ и РМС, али и АД код других овде наведених глагола у РСЈ, а што се опет слаже са Вуковим и Даничићевим *крчмити*, *-їм* (Даничић 1925: 153). Занемарљиво (пошто више немамо никаквих потврда ни за један АО), АО типа *крчмити* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 18).

АД код глагола *крчмити* одговара АД код именице *крчма* (*крчма* и *крчма*) у РМС, РСАНУ и РСЈ, синхроно гледано, наравно.

ГЛАГОЛИ СА -КРШИТИ

испокршиити (РСАНУ), *кршиити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *прекршиити* (РМС, РСЈ), *скршиити* (РСЈ), *укршиити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *кршиити*, -*їм* (*прекршиити*, *прєкршиїм*) (Даничић 1925: 145). ВР исто *кршиити*, -*їм*, а у складу са тим *прекршиити*, *прєкршиїм*, *скршиити*, *скршиїм*, *укршиити*, *укршиїм*.

РМС има само *скршиити*, -*їм*, за разлику од АД у другим глаголима које има.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО) АО типа *кршиити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 625) и Каћу (Недељков 1984: 341), мада је могуће да је у говорима присутан тај тип АО (пошто нам је познат), те да је зато и нашао место у норми, пошто бисмо на основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 13: 53–54) за глагол *кршиити* могли рећи да је дијахроно изворнији АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу (руско: *крошиїиѣ*, украјинско: *кришиїїи*, белоруско: *крышыць* (акцент на другом слогу)).

ГЛАГОЛИ СА -ЈАГМИТИ

јагмити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *разјагмити* (РСЈ), *ујагмити* (РСЈ)

Даничић има *јагмити*, -*їм* (*појагмити*, *појагмиїм*) (Даничић 1925: 145). ВР има само *јагмити*, -*їм* и у складу са тим *ујагмити*, *ујагмиїм*.

РМС има само *разјагмити*, *разјагмиїм* и у складу са тим *ујагмити*, *ујагмиїм*, али у несагласју са АД код *јагмити*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *јагмити* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63) и Грузи (Стевовић 1969: 625).

АД глагола *јагмити* у вези је са АД мотивне именице (турцизма) *јагма* (*јагма* и *јагма*, према РСАНУ и РСЈ, док РМС има само *јагма*, па је упитно одакле *јагмити* у РМС).

ГЛАГОЛИ СА -ЛЕМИТИ

лемити (РСАНУ, РМС), *прилемити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *лемити*, -*їм* (Даничић 1925: 154). РСЈ и ВР исто, али РСЈ недоследно познаје АД за *прилемити*. Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *лемити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626).

ГЛАГОЛИ СА -ЧАСТИТИ

обещчастити (РМС), *обнечастити* (РСАНУ), *ходочастити* (РСЈ)

РСЈ и РСАНУ имају само *обещчастити*, -*їм*.

РМС има само *ходочастити*, -*дчастїм*.

Очито је међусобно неслагање речника, али и са самим собом.

Даничић има *частити*, -*їм* (*почастити*, *пдчастїм*) (Даничић 1925: 146).

АО типа *частити* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 346), Каћу (Недељков 1984: 341), Госпођинцима (Поповић 1968: 123), док за АО типа *чдчастити* нисмо нашли потврду.

У РМС видимо да и именица *чдст* (лок. *чдсти*) и глагол *чдстити*, -*їм* припадају а. п. Ц, те би очекивано било само *обещчдстити*, што доказује и Дибоово сврставање глагола *частити* у а. п. с (Дибо 2000: 450). *Обещчдстити* вероватно представља аналогiju према презенту АМ *обещчдстити*, *обещчдстїм*, а све ово важи и за остале глаголе овде наведене. Свакако је евидентна предност АМ типа *обещчдстити*, *обещчдстїм*, али за потпунију слику фали још података из народних говора.

ОДЛЕДИТИ

Ако знамо да у РСАНУ има само *ледити*, онда је јасно да је АО *одледити* аналошки, највероватније према презенту АО *одледити* (*одледїм*). Даничић има *ледити*, -*їм* (*одледити*, *одледїм*) (Даничић 1925: 145). РСЈ и РМС имају само *одледити*, *одледїм*, што је додатна потврда примарности АО *одледити*.

ГЛАГОЛИ СА -МЕЋИТИ

омећити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *умећити* (РМС, РСЈ)

Будући да *међити* има само краткоузлазни акценат (РСАНУ, РМС, РСЈ), јасно је да *омеђити* представља аналогију највероватније према презенту *омеђӣм*. Исто важи и за *умеђити*.

Даничић има *међити*, *-ӣм* (*омеђити*, *омеђӣм*) (Даничић 1925: 145), што потврђује примарност АО типа *омеђити*.

Што се тиче ситуације у народним говорима из основице, потврде су незнатне. АО типа *омеђити* срећемо у Колубари (Николић 1969: 29), а АО типа *омеђити* у Грузи (Стевовић 1969: 625).

ГЛАГОЛИ СА -ПРТИТИ

отпртити (РМС, РСЈ), *пртити* (РСЈ), *распртити* (РМС, РСЈ)

Сам РМС има само *пртити* (недоследно према АД код других глагола), што би указивало да је АО типа *отпртити* секундаран, на шта би могао утицати презент, али и други глагол *пртити* („дизати на леђа“...), који има само краткосилазни акценат у РМС. РСАНУ има само *отпртити*, *-ӣм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *пртити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 625).

ГЛАГОЛИ СА -ТРОМИТИ

отромити (РМС), *утромити* (РМС, РСЈ)

РМС и РСЈ имају само *трѝмити*, *-ӣм* (а. п. Ц), па би се рекло да је АО типа *отромити* секундаран, вероватно настао под утицајем презента, али баш АО типа *отромити* (а. п. А) делује да је у вези са акцентом придева *трѝм*, *-а*, *-о* (а. п. А) (РМС, РСЈ), мада не мора да значи да је овај АМ придева изворан, што већ видимо и код Белића (1914: 40), где би за овај придев заправо изворни био АМ *трѝм*, *трѝма*, *трѝмо*, који упућује на а. п. с, што нас враћа на почетну тврдњу да је АО типа *отромити* секундаран. РСЈ и РСАНУ имају само *отрѝмити*, *отрѝмӣм*, где РСЈ није доследан АД код глагола *утромити*.

ОХРОМИТИ

На основу руског *охромѣть* видимо стање које може указивати на дијахроно изворнији краткоузлазни акценат на другом слогу глагола *охромити*. Додатна потврда може бити и глагол *охромѣти*, који у РМС и РСАНУ има само краткоузлазни акценат на другом слогу, а у презенту *охрѝмӣм* и *охрѝмӣм*. Овде се заправо намеће да је секундарно *охромити* настало утицајем презента (постоји само *охрѝмӣм*), што није могло да настане код *охрѝмети*, јер је оно имало и презент *охрѝмӣм*.

ОЦАКЛИТИ

У РМС *цаклити* има само краткоузлазан акценат на првом слогу у инфинитиву и у презенту (као и *цаклен*, *цаклено*), те делује да је АО *оцаклити* секундаран и према презенту настао. РСАНУ има *оцаклити*, *оцаклѝм*, што иде у прилог уоченој примарности АО *оцаклити*.

ПОЗАПТИТИ

Чињеница да глагол припада шестој врсти (као *зѝптити*, *-ӣм*), а не четвртој А врсти (као *зѝптити*, *зѝптӣјѣм*), указује на везу са глаголом *зѝптити*, *-ӣм*, насталог од турцизма *зѝпт*, што делимично показује и дефиниција глагола *позаптити*. У складу са тим, изворније је *пѝзаптити*, а *позѝптити* је могуће (мада и не мора тако бити) утицај баш овог другог глагола (*зѝптити*, *зѝптӣјѣм*), што се види и код глагола *узѝптити*, *-ӣм*, где нема АО *узѝптити*, иако је значењски донекле у вези са глаголом *зѝптити*, *-ӣм*.

Даничић има *зѝптити*, *-ӣм* (Даничић 1925: 153). РСАНУ има само *пѝзаптити*, *-ӣм*, што се слаже са нашом претпоставком.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АМ) АМ типа *зѝптити*, *зѝптӣм* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626).

УЗБОЧИТИ

Очито је АО *у̀збочити* секундаран, настао према презенту *у̀збочӣм*, пошто су досад у нашој грађи сви глаголи са *-бочити* имали АД краткоузлазног и дугоузлазног акцента на *-бо-*. Такође, ни сама именица *бок* није а. п. А (већ а. п. Ц, према РСАНУ (*бо̀к* и *бо̀к*, лок. *бо̀ку*)) да би онда био очекиван *у̀збочити*, *-ӣм* као а. п. А. Даничић има *бо̀чити*, *-ӣм* (*по̀дбо̀чити*, *по̀дбо̀чӣм*) (Даничић 1925: 145), као додатну потврду примарности АО *у̀збо̀чити*.

Акценатска дублетност типа *јездити* : *јездити*, *-ӣм* (*дојездити* : *дојездити*, *-ӣм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *дојездити* (РСАНУ, РСЈ), *зајездити* (РСАНУ), *засврбити* (РМС)⁷³⁵, *изјездити* (РСАНУ), *јездити* (РМС, РСЈ), *најездити* (РСАНУ, РМС), *одјездити* (РСАНУ, РМС), *појездити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *пројездити* (РМС, РСЈ), *сјездити* (РМС, РСЈ), *ујездити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА *-ЈЕЗДИТИ*

дојездити (РСАНУ, РСЈ), *зајездити* (РСАНУ), *изјездити* (РСАНУ), *јездити* (РМС, РСЈ), *најездити* (РСАНУ, РМС), *одјездити* (РСАНУ, РМС), *појездити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *пројездити* (РМС, РСЈ), *сјездити* (РМС, РСЈ), *ујездити* (РМС, РСЈ)

Напоменућемо да РСАНУ за инфинитивни АО *дојездити* има 2 презентска АО: *дојездѝм* и *дојездѝм*, али занемарићемо АО *дојездѝм*, будући да га ниједан ексцерпирани глагол префигиран од *јездити* нема. РМС има само *дојездити*, *дојездѝм*.

РСЈ и РМС имају само *зајездити*, *-ӣм*.

РМС има *изјездити*, *-ӣм*.

РСАНУ има *јездити*, *-ӣм*, док ВР има само *јездити*, *-ӣм* и доследно томе *дојездити*, *-ӣм*, *одјездити*, *-ӣм*, *појездити*, *-ӣм*, *пројездити*, *-ӣм*.

АО *најездити* је подређен у РСАНУ. РСЈ има само *најездити*, *-ӣм*.

У РСАНУ је подређен АО *одјездити*.

РМС неочекивано уместо АО *пројездити* има *пројездити*, што није имао у претходним глаголима насталим од *јездити*. Међутим, врло је интересантно да би баш *пројездити*, *-ӣм* (а. п. А) био најизворнији АМ, пошто Дибо глагол *јездити* сврстава у а. п. а (Дибо 2000: 425).

Речници познају овај ТАД код већине ових глагола, али постоји и не мали број недоследности у виду прихватања једног типа АМ.

Опозиција дугоузлазни : краткоузлазни акценат на истом слогу инфинитива доста је заступљена у глаголском систему српског језика у оквиру глагола шесте врсте, што показују нпр. ТАД *гр̀мети* : *гр̀мети* (*загр̀мети* : *загр̀мети*), *-ӣм*, ТАД *а̀збучити* : *а̀збучити*, *-ӣм* (*уа̀збучити* : *уа̀збучити*, *-ӣм*), ТАД *а̀манетити* : *а̀манетити*, *-ӣм*, ТАД *ва̀пнити*, *-ӣм* : *ва̀пнити*, *ва̀пнӣм* (*ова̀пнити*, *-ӣм* : *ова̀пнити*, *ова̀пнӣм*), ТАД *бо̀чити*, *бо̀чӣм* : *бо̀чити*, *-ӣм* (*избо̀чити*, *избо̀чӣм* : *избо̀чити*, *избо̀чӣм*), ТАД *ра̀зумити*, *ра̀зумӣм* : *ра̀зумити*, *-ӣм* (*ура̀зумити*, *ура̀зумӣм* : *ура̀зумити*, *-ӣм*), ТАД *ко̀лити*, *ко̀лӣм* : *ко̀лити*, *ко̀лӣм* и др.

Акценатска дублетност типа *а̀збучити* : *а̀збучити*, *-ӣм* (*уа̀збучити* : *уа̀збучити*, *-ӣм*)⁷³⁶

У овај ТАД спадају глаголи: *а̀збучити* (РСАНУ), *балучити* (РСАНУ), *вртложити* (РСАНУ), *гајтанити* (РСАНУ, РМС), *дангубити* (РСАНУ), *двобојити* (РСАНУ), *завртложити* (РСАНУ), *загајтанити* (РСАНУ), *закоровити* (РСАНУ, РМС), *закртожити* (РСАНУ)⁷³⁷, *залудничити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ишчеречити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *мирбожити* (РСАНУ, РСЈ)⁷³⁸, *најамничити* (РСАНУ), *огајтанити* (РСАНУ, РМС),

⁷³⁵ ВР има само *засвр̀бити*, *-ӣм*.

⁷³⁶ У овај ТАД смо убројали и глаголе који као непрефигирани имају и већи број слогова од најдоминантнијих четворосложних, а који имају идентично акценатско понашање.

⁷³⁷ Даничић има (*за*)*кр̀тожити*, *-ӣм* (Даничић 1925: 138). РМС има *зак̀ртожити*, *-ӣм*.

⁷³⁸ Даничић има *мѝрбожити*, *-ӣм* (Даничић 1925: 147). РМС и ВР исто.

окоровити (РСАНУ, РМС), *оптеретити* (РСАНУ, РСЈ), *позејтинити* (РСАНУ), *претеретити* (РМС), *рашчеречити* (РМС, РСЈ), *теретити* (РМС, РСЈ), *увртложити* (РСЈ), *узвртложити* (РМС, РСЈ), *чережити* (РМС), *черечити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

АЗБУЧИТИ

АД глагола је у поприличној вези са АД мотивне именице (*азбука* и *азбука* (*азбука*), према РСАНУ).

БАЛУЧИТИ

Мотивна именица је *балук*, а она има само краткоузлазни акценат у РСАНУ, те АД глагола није у потпуности у вези са акцентом мотивне именице, синхронно гледано.

ГЛАГОЛИ СА -ВРТЛОЖИТИ

вртложити (РСАНУ), *завртложити* (РСАНУ), *увртложити* (РСЈ), *узвртложити* (РМС, РСЈ)

У РСАНУ је за глагол *вртложити* инфинитивни АО са дугоузлазним акцентом подређен АО са краткоузлазним. АД двају АО је свакако у вези са АД код мотивне именице *вртлог* (*вртлог* и *вртлог*), с тим да су код именице оба АО равноправна. РСЈ и РМС имају само *вртложити*, -*їм*, што се донекле слаже са РСАНУ.

У РСАНУ је као и код *вртложити* инфинитивни (а и његов презентски АО) АО глагола *завртложити* са дугоузлазним акцентом подређен АО са краткоузлазним.

АО *увртложити* и *узвртложити* подређени су у РСЈ. РМС има само *увртложити*, -*їм*.

РСЈ и РМС показују мале недоследности, пошто немају АД код свих глагола, а оно што се намеће из сва три речника као упросечено стање, то је да инфинитивни (наравно и презентски) тип АО који има краткоузлазни акценат има поприличну предност.

ГЛАГОЛИ СА -ГАЈТАНИТИ

гајтанити (РСАНУ, РМС), *загајтанити* (РСАНУ), *огајтанити* (РСАНУ, РМС)

Оваква глаголска АД у вези је са АД мотивне именице (турцизма) (*гајтан* и *гајтан*) (РСАНУ и РМС).

Даничић има *гајтанити*, -*їм* (Даничић 1925: 138). ВР исто, а има и *гајтан* и доследно *огајтанити*, -*їм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *гајтанити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164).

ДАНГУБИТИ

АО инфинитива са дугоузлазним акцентом је у РСАНУ стављен у заграду, што је пресликано са акценатском ситуацијом код већине од овог глагола мотивисаних речи (в. РСАНУ) и што се донекле слаже са Даничићем, који има само *дангубити*, -*їм* (Даничић 1925: 147) и са РСЈ, ВР и РМС, који се понашају као и Даничић.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *дангубити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342), а АО типа *дангубити* у Грузи (Стевовић 1969: 625).

ДВОБОЈИТИ

Оваква глаголска АД у вези је са АД именице *двобој* (*двобџ* и *двобџ*), али нема послеакценатске дужине.

ГЛАГОЛИ СА -КОРОВИТИ

закоровити (РСАНУ, РМС), *окоровити* (РСАНУ, РМС)

У РСАНУ инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом код оба глагола стављен је у заграду. На страну то, ова два типа АО су највероватније у вези са АД код именице *коров* (*коров* и *коров* (*коров*)), према РСАНУ, док РМС има само *коров* и *коров*, што се не слаже са

АД глагола). На трагу подређености типа АО са краткоузлазним акцентом је и чињеница да РСЈ има само *закóровити*, -*їм*.

ЗАЛУДНИЧИТИ

Ако погледамо РСАНУ, видећемо да оваква АД карактерише велики број речи истог творбеног гнезда као и овај глагол, те је јасно са чим је у вези АД код глагола.

НАЈАМНИЧИТИ

АО *најамничити* је подређен у РСАНУ, што се поклапа са акценатском ситуацијом код мотивне именице, где АО *најамнїк* исто има подређени статус. РСЈ има само *најамничити*, -*їм*.

ГЛАГОЛИ СА -ТЕРЕТИТИ

оптеретити (РСАНУ, РСЈ), *претеретити* (РМС), *теретити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *оптèретити*, -*їм* (Даничић 1925: 148). РМС (недоследно према остала два глагола) и ВР исто, а ВР и недоследно *прèтеретити*, -*їм*.

АД код глагола у вези је са АД код за глагол *теретити* мотивне именице *терет* (*тèрет* и *тèрет*, према РМС и РСЈ).

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *оптèретити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164) и Грузи (Стевовић 1969: 626).

ПОЗЕЈТИНИТИ

РСАНУ има *зèјтинити* и *зèјтин*, те би према томе *позèјтинити* било секундарно. Но, РСЈ и РМС имају само *позèјтинити*, -*їм*, што је различито.

Акценатска дублетност типа *амàнетити* : *амàнетити*, -*їм*

У овај ТАД спада глагол *аманетити* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

Инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом је у РСАНУ подређени АО (а самим тим и његов презентски еквивалент) тиме што је стављен у заграду. Таква акценатска ситуација у потпуности одговара акценатском стању код мотивне именице, где је АО *амàнет* стављен у заграду и подређен АО *амàнет*.

Акценатска дублетност типа *шобòњити* : *шобòњити*, -*їм* (*зашобòњити* : *зашобòњити*, -*їм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *зашобòњити* (РМС)⁷³⁹ и *шуморити* (РМС)⁷⁴⁰.

Акценатска дублетност типа *тèстерити* : *тестèрити*, -*їм* (*затèстерити* : *затестèрити*, -*тèстерїм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *затестерити* (РМС, РСЈ), *испокојити* (РСАНУ), *отестерити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *очемерити* (РМС), *племенити* (РМС)⁷⁴¹, *претестерити* (РСЈ), *пропакостити*⁷⁴² (РМС, РСЈ), *распакостити* (РМС, РСЈ), *тестерити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ТЕСТЕРИТИ

затестерити (РМС, РСЈ), *отестерити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *претестерити* (РСЈ), *тестерити* (РМС, РСЈ)

⁷³⁹ РМС има само *шобòњити*. Даничић има само *шобòњити*, -*їм* (Даничић 1925: 150). РСЈ и РСАНУ имају само *зашобòњити*, -*їм*.

⁷⁴⁰ РСЈ има само *шуморити*, -*їм*. РМС има недоследно непрефигираном глаголу само *зашуморити*, -*їм*. Глагол *зашуморити* у РСАНУ припада ТАД *будàлити* : *бўдалити*, -*їм* (*избудàлити* : *їзбудалити*, -*їм*).

⁷⁴¹ РСАНУ има само *племèнити*, -*їм* и *оплемèнити*, -*èменїм*.

⁷⁴² Експерпирани глаголи са *-пакостити* нису јединствени, пошто их има који припадају ТАД *бокòрити* : *бòкорити*, -*їм* (*убокòрити*, -*òкорїм* : *убокорити*, -*їм*), а има и оних који припадају ТАД *будàлити* : *бўдалити*, -*їм* (*избудàлити* : *їзбудалити*, -*їм*).

АД код ових глагола је у вези са АД код именице (турцизма) *тестера* (*тестера* и *тестѐра*, према РМС и РСЈ).

РСАНУ има само *затестѐрити*, *-ѐстерѝм*, недоследно АД у *отестерити*. РМС одступа акцентом презента од овог ТАД (*затестѐрѝм* и *затѐстерѝм*).

РМС и РСЈ за АО *отестѐрити* имају као презент *отѐстерѝм* (не *отестѐрѝм* као РСАНУ, што је други ТАД).

РМС има само *претѐстерити*, *-ѝм*, за разлику од АД у осталим глаголима.

РСЈ има презент *тѐстерѝм* за оба инфинитивна АО (нема *тестѐрѝм* према инфинитиву *тестѐрити*). Иначе је РСЈ најдоследнији од свих речника и познаје АД у свим глаголима, са малим разликама у презенту, те се глаголи разликују по ТАД.

ИСПОКОЛИТИ

На основу руског *поко́ить* видимо стање које може указивати на изворнији краткоузлазни акценат на првом слогу инфинитива глагола *покојити*. РСАНУ има само *поко̀јити*. Добо глагол *покојити* сврстава у а. п. а (Добо 2000: 425–426), и то се упућује на АМ *по̀којити*, *-ѝм* (не *по̀којити*, *-ѝм*) на основу неких његових потврда.

Даничић има *упоко̀јити*, *упо̀којѝм* (Даничић 1925: 150), према чему се може закључити да је АО типа *упо̀којити* настао према презенту, како тврди Московљевић (1928: 19), али не бисмо овде могли то са сигурношћу тврдити, кад нам већ АО типа *упо̀којити* представља и дијахроно изворнији тип АО; дакле, у књижевном језику он може бити или аналошки или изворни тип АО.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *поко̀јити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342), док АД *упоко̀јити* и *упо̀којити* (само за префигирани глагол) срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 19).

ОЧЕМЕРИТИ

РМС има *чѐмерити*, те се ниједан инфинитивни АО глагола *очемерити* не слаже са њим. Могло би се пренатегнуто рећи да се заправо *очѐмерити* слаже, као АО на ком је извршена квалитативна промена при разрешавању силазног акцента ван првог слога, али то не делује реално, није уобичајено, а пре ће бити резултат утицаја акцента презента (*очѐмерѝм*), поготову ако сматрамо АО *очемѐрити* примарним, а он би то требало бити ако се добро наслућује код Каповића (нпр. 2015: 264) да је именица *чемер* а. п. Ц (без обзира што АМ *очемѐрити*, *очѐмерѝм* одговара а. п. Б).

Даничић има *очемѐрити*, *очѐмерѝм* (Даничић 1925: 150). РСАНУ и ВР исто, што би исто ишло у прилог томе да је то примарни АМ.

Акценатска дублетност типа *п̀итомити* : *пит̀омити*, *п̀итомѝм* (*оп̀итомити* : *опит̀омити*, *-ѝтомѝм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *окрмељити* (РСАНУ), *опитомити* (РСАНУ), *охолити* (РМС), *сукобити* (РМС, РСЈ⁷⁴³), *упитомити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ОКРМЕЉИТИ

Разликује се делимично овај глагол од глагола *закрмељити*, који припада ТАД *крмељити*, *крмељѝм* : *кр̀мељити*, *-ѝм* (*закрмељити*, *закр̀мељѝм* : *за̀крмељити*, *-ѝм*). Заједнички им је инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на трећем слогу (што може указивати на примарност тог типа АО), али разликују се другим дублетним АО: *за̀крмељити* и *окр̀мељити*. Иначе, РСАНУ има само *крмељити*, *крмељѝм*, што опет може указивати на примарност горепоменутог инфинитивног типа АО са краткоузлазним акцентом на трећем слогу код префигираних глагола. Такође, ова два различита инфинитивна АО (*за̀крмељити* и *окр̀мељити*) имају и различите презенте (прате их акцентом), али и ова два иста АО

⁷⁴³ АО *сукобити* подређен је у РСЈ. ВР има само *сук̀обити*, *сук̀обѝм*.

инфинитива се разликују презентом: *окрмељити* има *окрмељѝм*, а *закрмељити* има *закрмељѝм*. РМС има само *окрмељити*, *окрмељѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ПИТОМИТИ

опитомити (РСАНУ), *упитомити* (РМС, РСЈ)

РСАНУ (и РМС и РСЈ исто) има само *питомити*, *питомѝм*, али и *питом*, те не бисмо могли са сигурношћу рећи да је *опитомити* изворнији и очекиванији, може чак бити аналошки АО, а изворнији да буде *опитомити* према *питом*, али синхроно гледајући (дијахроно тако не мора бити, наравно). Па ипак, РМС има само *опитомити*, *опитомѝм* (недоследно АД у *упитомити*), а Даничић има *питомити*, *питомѝм* (Даничић 1925: 149).

ОХОЛИТИ

Ако гледамо мотивни придев (*дохол* и *дохол*, према РМС), АО *дохолити* делује акценатски блискије, гледајући синхроно. РСЈ и РСАНУ имају *охолити*, *охолѝм*.

Акценатска дублетност типа *образложити*, -ѝм : *образлòжити*, -àзложѝм

У овај ТАД спада глагол *образложити* (РСАНУ, РМС, РСЈ).

КОМЕНТАР

Овај глагол је творбено-семантички у вези са именицом *разлог* (РМС, РСЈ), те је очекиван АО *образложити*, синхроно гледано. АО *образлòжити* делује да је секундаран и настао је највероватније према глаголима типа *сложити*, *разложити*, *насложити* и сл., што су потпуно други глаголи (друге основе), али се због већинског фонемског поклапања (*образложити* : *разложити*, *насложити* и сл.) успоставила аналогија. То да су глаголи типа *разложити* и сл. могући извор аналогије, потврђује и истоветно понашање у презенту: *образлòжити*, -àзложѝм и нпр. *разлòжити*, *разложѝм* (РМС, РСЈ).

Акценатска дублетност типа *харчити* : *харчити*, -ѝм (*пòхарчити* : *пòхарчити*, -ѝм)⁷⁴⁴

У овај ТАД спадају глаголи: *галичити* (РМС), *дневничити* (РСАНУ⁷⁴⁵), *жагорити* (РСАНУ⁷⁴⁶), *зајамчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зајемчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *засужњити* (РСАНУ), *засужњичити* (РСАНУ)⁷⁴⁷, *загагорити* (РСАНУ⁷⁴⁸), *изјамчити* (РСАНУ), *истурчити* (РСАНУ, РМС), *исхарчити* (РСАНУ), *јамчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јемчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *метрити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ојамчити* (РСАНУ), *ојемчити* (РСАНУ), *опсужњити* (РСАНУ), *осуужњити* (РСАНУ, РМС), *појемчити* (РСАНУ), *растурчити* (РМС), *сужњити* (РМС), *схарчити* (РСЈ), *трампити* (РМС, РСЈ), *ујамчити* (РМС, РСЈ), *ујемчити* (РМС), *усужњити* (РМС, РСЈ), *харчити* (РСАНУ⁷⁴⁹, РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГАЛИЧИТИ

Оваква глаголска АД у вези је са АД мотивне именице (*галица* и *галица*). Међутим, РСАНУ има само *галичити*, -ѝм, иако има АД код мотивне именице.

ГЛАГОЛИ СА -ЈАМЧИТИ И -ЈЕМЧИТИ

⁷⁴⁴ У овај ТАД смо убројали и четворосложне глаголе који имају идентично акценатско понашање.

⁷⁴⁵ АМ са краткосилазним акцентом у инфинитиву и презенту је у РСАНУ стављен у заграду, што је слично са неким речима из тог творбеног гнезда (в. РСАНУ).

⁷⁴⁶ Инфинитивни АО са краткосилазним акцентом је у РСАНУ подређени АО (а самим тим и његов презентски еквивалент) тиме што је стављен у заграду. Иста ситуација је приметна и у неким речима из истог творбеног гнезда (в. РСАНУ), а донекле слично томе је и што РСЈ и РМС имају само *жагорити*, -ѝм.

⁷⁴⁷ РМС има *засужњичити*, -ѝм.

⁷⁴⁸ Инфинитивни АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу без дужине на другом у РСАНУ подређени је АО (а самим тим и његов презентски еквивалент) тиме што је стављен у заграду, што одговара сродном *жагорити*, а у поприличној вези са тим је и чињеница да Даничић има само *гагорити*, -ѝм (Даничић 1925: 142).

⁷⁴⁹ Пошто РСАНУ није стигао до слова Х, нема овај глагол, али има *арчити*, и то са овом АД.

зајамчити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зајемчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изјамчити* (РСАНУ), *јамчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јемчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ојамчити* (РСАНУ), *ојемчити* (РСАНУ), *појемчити* (РСАНУ), *ујамчити* (РМС, РСЈ), *ујемчити* (РМС)

Даничић има *јамчити*, *-їм* (Даничић 1925: 153). ВР има само *јамчити*, *-їм* и *јемчити*, *-їм* и доследно томе *ујамчити*, *-їм* и *ујемчити*, *-їм*.

РСЈ има само *ујемчити*, *-їм*, што је једина мала недоследност; у осталим глаголима које има РСЈ, али и РСАНУ и РМС, присутна је АД.

Тип АО са дужином (или дугосилазним акцентом) може показивати дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, а у другом типу АО изостаје било какво дуљење.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *јамчити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626) и Поцерини (Московљевић 1928: 18).

ГЛАГОЛИ СА *-СУЖЊИТИ*

засужњити (РСАНУ), *опсужњити* (РСАНУ), *осуужњити* (РСАНУ), *сужњити* (РМС), *усужњити* (РМС, РСЈ)

Оваква АД код ових глагола је у вези са АД именице *сужањ* (*сужањ* и *сужањ*, према РМС и РСЈ), која је мотивна именица глаголу *сужњити*. Исто важи и за глагол *засужњичити*.

Даничић има *засужњити*, *-їм* (Даничић 1925: 155). РМС (недоследно према АД код *сужњити* и *усужњити*) и ВР исто.

РМС уместо АО *осужњити* има *осуужњити* (те не припада овом ТАД), што није толико чудно, будући да су та два типа АО блиска јер би чинила (да су оба присутна) дублетни пар инфинитивне АД типа *извући* : *їзвўћи*, који није редак тип ни ван прве глаголске врсте, што смо већ истицали и када смо обрађивали тај ТАД у првој врсти.

ГЛАГОЛИ СА *-ТУРЧИТИ*

истурчити (РСАНУ, РМС), *растурчити* (РМС)

Дублетни типови АО су јасни. Онај са дужином показује дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, а у другом типу АО изостаје то дуљење.

Даничић има *турчити*, *-їм* (Даничић 1925: 154). ВР има само *їстурчити*, *-їм*, а РСЈ има само *їстурчити*, *-їм*.

Донекле занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *турчити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626), Каћу (Недељков 1984: 343) и Поцерини (Московљевић 1928: 14).

ГЛАГОЛИ СА *-ХАРЧИТИ*

їсхарчити (РСАНУ), *схарчити* (РСЈ), *харчити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

Тип АО са дужином (или дугосилазним акцентом) може показивати дуљење вокала пред групом сонант/сугласник, а у другом типу АО изостаје било какво дуљење. РМС има *їсхарчити*, *-їм* и доследно *схарчити*, *-їм*, али недоследно према АД у *харчити*. Даничић има *харчити*, *-їм* (Даничић 1925: 154). ВР исто и доследно томе и *схарчити*, *-їм*.

МЕТРИТИ

АД код глагола у вези је са АД код мотивне именице (*метар* и *метар*), што показују сва три речника у којима се среће АД код глагола.

ГРАМПИТИ

Могуће да се у једном АО дуљи вокал пред групом сонант/сугласник као део синхроног правила, пошто реч није прасловенска, док се у другом тај вокал не дуљи. Даничић има *трампити*, *-їм* (Даничић 1925: 142). ВР исто. Међутим, оно што је занимљиво, то је да ВР у заглављу наводи податак да се такав акценат односи на Бачку, а да се „у Србији“ каже *трампити*. Стављањем у заграду, још и навођењем коментара, а не самог навођења АО, АО *трампити* је можда добио подређен статус, иако је раширенији, по ВР. Нисмо сигурни да ли је тај краткоузлазни акценат Вук ставио грешком мислећи на краткосилазни акценат, будући да ми у дијалектолошкој литератури нисмо нашли тај тип

АО, већ само тип АО са краткосилазним акцентом. Кад смо код тог типа АО, вреди истаћи да је он у новије доба у народним говорима из основице књижевног језика далеко раширенији у односу на Даничићево *трѣмпити*:

АО типа *трѣмпити*: источна Херцеговина (Вушовић 1927: 63);

АО типа *трѣмпити*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 317), Колубара (Николић 1969: 28), Гружа (Стевовић 1969: 624), Поцерица (Московљевић 1928: 18), Пљевља (Ружичић 1927: 170).

Акценатска дублетност типа *блудничити* : *блудничити*, -ѣм

У овај ТАД спадају глаголи *блудничити* (РСАНУ, РМС, РСЈ) и *милкити* (РСЈ)⁷⁵⁰, који нису истог броја слогова, али јесу истог акценатског понашања.

КОМЕНТАР

БЛУДНИЧИТИ

Мотивна именица је *блудник*, а она има само дугосилазни акцент (и дужину, наравно) у РСАНУ. АД код глагола је очито резултат тенденције која је шира од домена овог глагола, пошто исту АД као у нпр. инфинитиву глагола имамо и у именици *блудница* (*блудница* и *блудница*, в. РСАНУ).

Акценатска дублетност типа *горчитити* : *горчитити*, *горчѣм* (*огорчитити* : *огорчитити*, *огорчѣм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *колчитити* (РСАНУ), *налактитити* (РСАНУ, РСЈ), *огорчитити* (РСЈ), *подлактитити* (РСАНУ, РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

КОЛЧИТИ

Мотивна именица *колац* има краткоузлазни акцент, те се дуљењем пред сонантом у овом глаголу очекује дугоузлазни акцент, па бисмо рекли да је дублетни АО са дугосилазним у инфинитиву секундаран, синхронно гледано, могуће настао аналогijом према акценту презента. РМС има само *колчитити*, *колчѣм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЛАКТИТИ

налактитити (РСАНУ, РСЈ), *подлактитити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

Овде видимо другачије понашање ових глагола у односу на *излактитити*, *надлактитити* и *улактитити*. Сада уместо инфинитивног АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу имамо АО са истим акцентом, али и дужином на другом слогу. АО са дугоузлазним акцентом у инфинитиву на другом слогу срећемо и овде, а у одељку анализе глагола *излактитити*, *надлактитити* и *улактитити* истакли смо да би се могло рећи да је изворнији баш АМ типа *излѣктитити*, *излѣктѣм* (а. п. Б), а то важи и овде. Рекло би се да АО типа *налѣктитити* представља синхрону новост: или је у вези са синхроним *лѣкат*, или је просто део тенденције ширења ТАД *извѣћи* : *извѣћи*, која је шира од шесте врсте. Напоменимо још да у РСЈ АМ *налѣктитити*, *налѣктѣм* има подређен статус, за разлику од равноправне АД у *подлактитити*. РМС има само *налѣктитити*, -ѣм, за разлику од АД у *подлактитити*.

ОГОРЧИТИ

Будући да глагол *горчитити* у РСЈ има само дугоузлазни акцент у инфинитиву, могло би се рећи да је ова АД везана само за префигирани глагол, где АО *огорчитити* највероватније представља резултат заједничког утицаја акцента презента и тенденције ширења ТАД *извѣћи* : *извѣћи*, која није страна ни другим глаголима ван прве врсте (нпр. *испеглати*, в. ТАД *пеглати*, *пеглѣм* : *пеглати*, -ѣм). РМС и РСАНУ имају *огорчитити*, *огорчѣм*.

⁷⁵⁰ РМС и РСАНУ имају само *милкити*, -ѣм.

Акцентатска дублетност типа ху̀лити, -ѝм : ху̀лити, ху̀лѝм (ѝсху̀лити, -ѝм : ѝсху̀лити, ѝсху̀лѝм)

У овај ТАД спадају глаголи: *бацити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *богохулити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *вадити* (РСАНУ), *гатити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *гњурити* (РСАНУ)⁷⁵¹, *добацити* (РСАНУ, РСЈ), *дојадити* (РСЈ), *домашити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *доњушити* (РСАНУ), *дохрлити* (РСАНУ)⁷⁵², *жирити* (РСАНУ)⁷⁵³, *жмарити* (РМС), *забацити* (РСАНУ, РСЈ), *заблесити*⁷⁵⁴ (РСАНУ), *забогохулити* (РСАНУ), *забурити*⁷⁵⁵ (РМС), *забушити*¹ (РСАНУ⁷⁵⁶, РМС), *забушити*² (РМС)⁷⁵⁷, *завадити* (РСАНУ), *загатити* (РСАНУ), *закрдити* (РСАНУ, РМС), *закрмити* (РСАНУ)⁷⁵⁸, *закужити* (РСАНУ, РМС), *земашити* (РМС), *зањушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *засенити* (РСАНУ, РСЈ), *засмрадити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *захулити* (РСАНУ), *зачланити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *заититити* (РСАНУ), *збацити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *избацити* (РСЈ), *избезумити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *извирити* (РСАНУ), *изгњурити* (РСАНУ⁷⁵⁹), *изјадити* (РМС), *излактити* (РСАНУ), *измашити* (РСАНУ, РМС), *изнурити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изњушити* (РМС), *изудити* (РСАНУ), *изумити* (РСАНУ), *искезити* (РСАНУ)⁷⁶⁰, *искужити* (РСАНУ, РМС), *исхулити* (РСАНУ), *ишчланити* (РСАНУ), *јачити* (РСАНУ, РМС), *кезити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *клезити* (РСАНУ, РМС, РСЈ⁷⁶¹)⁷⁶², *књезити* (РСАНУ, РСЈ⁷⁶³)⁷⁶⁴, *крмити* (РСЈ) („кормиларити“), *крмити* (РСЈ) („давати стоци крму“), *кужити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *лужити* (РСАНУ, РМС), *набацити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нагиздити* (РСАНУ, РСЈ), *надбацити* (РСАНУ, РСЈ), *надлактити* (РСАНУ, РМС), *надмашити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надсенити* (РСАНУ), *наклезити* (РСАНУ), *нањушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *напрчити* (РСАНУ)⁷⁶⁵, *напучити* (РСАНУ, РМС)⁷⁶⁶, *насмрадити* (РСАНУ, РМС), *настрешити* (РСАНУ), *натмурити* (РСАНУ, РМС, ВР), *натмушити* (РСАНУ, РСЈ)⁷⁶⁷, *наћефити* (РСАНУ)⁷⁶⁸, *науљити* (РСАНУ), *нахулити* (РСАНУ), *нишитити*

⁷⁵¹ Даничић има *загњурити*, *загњу̀рѝм* (Даничић 1925: 136). РМС има *гњурити*, -ѝм.

⁷⁵² РСЈ и РМС имају само *дохрлити*, -ѝм.

⁷⁵³ Даничић има *жирити*, *жѝрѝм* (Даничић 1925: 133). РСЈ, ВР и РМС исто.

⁷⁵⁴ Глагол *блесити* у РСАНУ има само дугоузлазни акценат у инфинитиву, те би према томе било очекивано само *заблѝсити*. РСЈ има само *заблѝсити*, *заблѝсѝм*.

⁷⁵⁵ Глагол *бурити* (има их 2 у РМС (3 у РСАНУ), али оба (сва 3 у РСАНУ) имају исти акценат у инфинитиву, не и презенту, али семантички није лако знати који одговара префигираном *забурити*) у РМС и РСАНУ има само дугоузлазни акценат у инфинитиву, те би према томе било очекивано само *забу̀рити*. РСАНУ има само *забу̀рити*, *забу̀рѝм*. Даничић има *бу̀рити*, *бу̀рѝм* (Даничић 1925: 133).

⁷⁵⁶ АМ *забу̀шити*, *забу̀шиѝм* је у РСАНУ стављен у заграду. РСЈ и ВР имају само *забу̀шити*, -ѝм.

⁷⁵⁷ Даничић има *бу̀шити*, *бу̀шиѝм* (Даничић 1925: 133), али не знамо значење тог глагола, па се може односити и на претходни. РСАНУ има само *забу̀шити*, -ѝм.

⁷⁵⁸ РМС има *закр̀мити*, *закр̀мѝм*.

⁷⁵⁹ *Изгњурити*, -ѝм је у РСАНУ стављено у заграду, недоследно равноправној АД у *гњурити*. РСЈ има само *изгњу̀рити*, *изгњу̀рѝм*.

⁷⁶⁰ Даничић има *кѐсити*, *кѐсѝм* (Даничић 1925: 134). РСЈ и РМС имају само *искѐзити*, *искѐзѝм*, недоследно АД у *кезити*.

⁷⁶¹ У РСЈ је, верујемо случајно, изостављен презент АО *кмѐзити* (*кмѐзѝм*), а то није *кмѐзѝм*, како стоји у том речнику да је заједнички за оба инфинитивна дублетна АО.

⁷⁶² Даничић има *кмѐзити*, -ѝм (Даничић 1925: 153). ВР исто.

⁷⁶³ Сврстали смо овај глагол у овај ТАД на основу РСАНУ и његове сличности са глаголом *клезити*. Занемарили смо једино одступање у РСЈ, а то је да АО *књѝзити* има презент *књѝзѝм*, а не *књѝзѝм*.

⁷⁶⁴ Даничић има *књѝзити*, -ѝм (Даничић 1925: 153). РМС и ВР исто.

⁷⁶⁵ РМС и ВР имају *напр̀чити*, *напр̀чѝм*.

⁷⁶⁶ РСАНУ даје само АО *напу̀чити*, а у загради наводи да је у ВР *напучити*, што би био неки међустадијум између дублетног и недублетног карактера овог АО. РМС има АД, али је нема код готово истог глагола *напу̀ћити* (само *напу̀ћити*), што указује да су додали Вуков АО у *напучити*, а доследно би било да се АД сретне и у *напу̀ћити*, за које Вук ипак наводи само *напу̀ћити*.

⁷⁶⁷ Даничић има *натму̀шити*, -ѝм (Даничић 1925: 155). РМС и ВР исто.

⁷⁶⁸ РМС има *наћѝфити*, *наћѝфѝм*.

(РСАНУ⁷⁶⁹), *нурити* (РСАНУ), *њушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обезглавити* (РСАНУ, РМС), *обезличити* (РСАНУ, РСЈ), *обезубити* (РСАНУ, РМС), *обезудити* (РСАНУ)⁷⁷⁰, *обезумити* (РСАНУ, РМС), *обњушити* (РСАНУ, РМС), *одаламити* (РСАНУ, РСЈ)⁷⁷¹, *одбацити* (РСАНУ, РСЈ), *одмашити* (РСАНУ, РМС), *одрапити* (РСАНУ)⁷⁷², *ојучити* (РСАНУ), *окезити* (РСАНУ), *окужити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *оличити* (РСАНУ)⁷⁷³ („премазивати бојом...“), *омашити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *омртвити* (РМС), *оњушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *опсенити* (РМС, РСЈ), *оптрацити* (РСАНУ, РМС), *ослужити* (РСАНУ)⁷⁷⁴, *осмислити*⁷⁷⁵ (РМС), *осмрадити* (РСАНУ, РМС), *отпремити* (РМС), *ошурити* (РСАНУ, РМС)⁷⁷⁶, *побацити* (РСАНУ, РСЈ), *подбацити* (РСАНУ, РСЈ), *подруштити* (РСАНУ), *позабацити* (РСАНУ), *поњушити* (РМС, РСЈ), *поспремити* (РМС), *потлачити* (РМС, РСЈ)⁷⁷⁷, *пребацити* (РСЈ), *премашити* (РМС, РСЈ, ВР), *прињушити* (РМС, РСЈ, ВР), *припремити* (РМС, ВР), *пробацити* (РСЈ), *прожбирити* (РМС), *проњушити* (РМС, РСЈ), *разбацити* (РМС, РСЈ), *разгневити* (РМС, РСЈ), *разјадити* (РМС, РСЈ), *разнежити* (РМС, РСЈ), *разудити* (РМС), *раскужити* (РМС, РСЈ), *расцѐрити*⁷⁷⁸ (РМС), *рашчланити* (РМС, РСЈ), *скрдити* (РМС), *смрадити* (РСЈ), *сњушити* (РМС), *спремити* (РМС), *срдити* (РМС, РСЈ), *тажити* (РМС, РСЈ), *тмурити* (РМС), *тустити* (РМС), *убацити* (РСЈ), *удити* (РМС, РСЈ), *удрвити* (РМС, РСЈ), *ужустрити* (РМС, РСЈ), *узбацити* (РСЈ), *улактити* (РМС), *услишити* (РМС, РСЈ), *утажити* (РМС, РСЈ), *утубити* (РМС)⁷⁷⁹, *утувити* (РМС, РСЈ)⁷⁸⁰, *учланити* (РСЈ), *фрљити* (РМС, РСЈ), *хулити* (РМС, РСЈ), *штитити* (РМС), *шурити* (РМС)⁷⁸¹.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -БАЦИТИ

бацити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *добацити* (РСАНУ, РСЈ), *забацити* (РСАНУ, РСЈ), *збацити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *избацити* (РСЈ), *набацити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надбацити* (РСАНУ, РСЈ), *одбацити* (РСАНУ, РСЈ), *побацити* (РСАНУ, РСЈ), *подбацити* (РСАНУ, РСЈ), *позабацити* (РСАНУ), *пребацити* (РСЈ), *пробацити* (РСЈ), *разбацити* (РМС, РСЈ), *убацити* (РСЈ), *узбацити* (РСЈ)

Даничић има *ба́цити*, *ба́ци̑м* (Даничић 1925: 132). ВР исто и према томе доследно: *доба́цити*, *доба́ци̑м*, *заба́цити*, *заба́ци̑м*, *зба́цити*, *зба́ци̑м*, *изба́цити*, *изба́ци̑м*, *наба́цити*,

⁷⁶⁹ АМ *ни̑шитити*, *ни̑шити̑м* подређен је у РСАНУ. Даничић има *ни̑шитити*, *-и̑м* (Даничић 1925: 154). РСЈ, ВР и РМС исто, те није без разлога подређен поменути АМ у РСАНУ.

⁷⁷⁰ За АО *обезудити* стоји грешком презент *д̑безуд̑и̑м* уместо *об̑езуд̑и̑м*.

⁷⁷¹ РМС нема ову АД за овај глагол (има само АО *ода́ламити*), али има за покрајински глагол *ода́лачити*, који се упућује на *ода́ламити*, те се доследности ради очекивала АД и у *ода́ламити*.

⁷⁷² У РСАНУ је подређен АМ *о́драпити*, *-и̑м*. Овај глагол се може довести у везу са покрајинским глаголом *др̑а̀пити*² у РСАНУ, а он има само краткосилазни акценат, па би се очекивало да *о́драпити* има бар равноправан статус, а не подређен. Ипак, РСЈ и РМС имају само *о́дра̀пити*, *о́дра̀пи̑м*.

⁷⁷³ РСАНУ има подређен АМ *о́личити*, *-и̑м*; с правом, будући да има само *ли́чити*, *ли́чи̑м*. Даничић има *ли́чити*, *ли́чи̑м* (Даничић 1925: 134), а РМС има само *о́личити*, *о́лич̑и̑м*.

⁷⁷⁴ Даничић има *сл̑у̀зити*, *-и̑м* (Даничић 1925: 154), док РМС има само *осл̑у̀зити*, *осл̑у̀зи̑м*.

⁷⁷⁵ Према понашању глагола *см̑ислити* (само краткосилазни акценат (РМС)), јасно је да је АО *осм̑ислити* секундаран, а у прилог томе иде и то што РСЈ и РСАНУ имају само *осм̑ислити*, *-и̑м*.

⁷⁷⁶ Даничић има *ш̑у̀рити*, *ш̑у̀ри̑м* (Даничић 1925: 135). ВР има само *ош̑у̀рити*, *ош̑у̀ри̑м*, док РСЈ има само *ош̑у̀рити*, *-и̑м*.

⁷⁷⁷ Даничић има *тла́чити*, *тла́чи̑м* (Даничић 1925: 135), а ВР има само *потла́чити*, *потла́чи̑м*, што упућује на исто.

⁷⁷⁸ РМС има само АО *ц̑ѐ̀рити* и *и̑сц̑ѐ̀рити*, те чуди оваква недоследност додавања АО *расц̑ѐ̀рити* и тиме формирања АД. РСЈ има само *расц̑ѐ̀рити*, *расц̑ѐ̀ри̑м*, док Даничић има *ц̑ѐ̀рити*, *-и̑м* (Даничић 1925: 155).

⁷⁷⁹ Даничић има *ту̀бити*, *-и̑м* (Даничић 1925: 154), а ВР има само *у̀тубити*, *-и̑м*.

⁷⁸⁰ Даничић има *ту̀вити*, *-и̑м* (Даничић 1925: 154), а ВР има само *у̀тувити*, *-и̑м*. Иначе, глаголи *ту̀вити* и *ту̀бити* сврстани су у ТАД *ми̑го̀лити* : *ми̑го̀лити*, *-и̑м* (*изми̑го̀лити* : *и̑зми̑го̀лити*, *-и̑м*).

⁷⁸¹ РСЈ има само *ш̑у̀рити*.

наба̀ци̑м, надба̀ци̑ти, на̀дба̀ци̑м, одба̀ци̑ти, о̀дба̀ци̑м, поб̀а̀ци̑ти, п̀дба̀ци̑м, подба̀ци̑ти, п̀ддба̀ци̑м, преба̀ци̑ти, прѐба̀ци̑м, разба̀ци̑ти, р̀азба̀ци̑м, уба̀ци̑ти, у̀ба̀ци̑м, узба̀ци̑ти, у̀зба̀ци̑м.

АМ *ба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ.

АМ *д̀дба̀ци̑ти*, -*им* подређен је и у РСАНУ и у РСЈ. РМС има само *д̀дба̀ци̑ти*, *д̀дба̀ци̑м*.

АМ *за̀ба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *за̀ба̀ци̑ти*, *за̀ба̀ци̑м*.

АМ *зба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ.

АМ *у̀зба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС и РСАНУ имају само *у̀зба̀ци̑ти*, *у̀зба̀ци̑м*.

РСЈ и РСАНУ имају АМ *на̀ба̀ци̑ти*, -*им* као подређен.

АМ *на̀дба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *на̀дба̀ци̑ти*, *на̀дба̀ци̑м*.

У оба речника (РСАНУ и РСЈ) је подређен АМ *о̀дба̀ци̑ти*, -*им*. РМС има само *о̀дба̀ци̑ти*, *о̀дба̀ци̑м*.

У оба речника (РСАНУ и РСЈ) је подређен АМ *п̀дба̀ци̑ти*, -*им*. РМС има само *п̀дба̀ци̑ти*, *п̀дба̀ци̑м*.

У оба речника (РСАНУ и РСЈ) је подређен АМ *п̀ддба̀ци̑ти*, -*им*. РМС има само *п̀ддба̀ци̑ти*, *п̀ддба̀ци̑м*.

АМ *прѐба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *прѐба̀ци̑ти*, *прѐба̀ци̑м*.

АМ *пр̀дба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *пр̀дба̀ци̑ти*, *пр̀дба̀ци̑м*.

АМ *ра̀зба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ.

АМ *у̀ба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *у̀ба̀ци̑ти*, *у̀ба̀ци̑м*.

АМ *у̀зба̀ци̑ти*, -*им* подређен је у РСЈ. РМС има само *у̀зба̀ци̑ти*, *у̀зба̀ци̑м*.

Оно што је константа, то је да РСЈ за све глаголе које има познаје АД, али је АМ типа *ба̀ци̑ти*, -*им* (*д̀дба̀ци̑ти*, -*им*) подређен. РМС код малог броја глагола познаје равноправну АД, а код већег броја глагола има само АМ типа *ба̀ци̑ти*, *ба̀ци̑м* (*д̀дба̀ци̑ти*, *д̀дба̀ци̑м*). РСАНУ подједнако познаје равноправну АД и неравноправну АД, где има АМ типа *ба̀ци̑ти*, -*им* (*д̀дба̀ци̑ти*, -*им*) као подређен, а за глагол *у̀зба̀ци̑ти* познаје само АМ *у̀зба̀ци̑ти*, *у̀зба̀ци̑м*, што је усамљен случај да не познаје АД. Из свега наведеног у вези с речницима и Даничићем, намеће се констатација да је примарнији АМ типа *ба̀ци̑ти*, *ба̀ци̑м* (*д̀дба̀ци̑ти*, *д̀дба̀ци̑м*). Међутим, стање у народним говорима из основице је следеће:

АО типа *ба̀ци̑ти*:/;

АО типа *ба̀ци̑ти*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 317), Ускоци (Станић 1982: 164), Колубара (Николић 1969: 28);

АД типа *ба̀ци̑ти* и *ба̀ци̑ти*: србијанско Полимље (Николић 1991: 163), Мачва (Николић 1966: 224), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Поцерина (Московљевић 1928: 18), Обади (Симић 1978: 35), Горобиле (Николић 1972: 644), Љештанско (Тешић 1977: 183), Срем (Николић 1964: 302), Драгачево (Ђукановић 1995: 122).

Приметно је да као и у књижевном језику и у већини говора понаособ имамо АД типа *ба̀ци̑ти* : *ба̀ци̑ти*. Само АО типа *ба̀ци̑ти* не познаје ни један говор, док АО типа *ба̀ци̑ти* као једини одликује већину црногорских источнохерцеговачких говора (говор Пиве и Дробњака и говор Ускока) и колубарски говор. Свакако је приметно да свеукупно нешто већу фреквентност има АО типа *ба̀ци̑ти*, што је различито у односу на речнике, где је предност била на страни АО типа *ба̀ци̑ти*, па бисмо могли рећи да нема разлога да ова два типа АО не буду равноправно дублетна.

ГЛАГОЛИ СА -ХУЛИТИ

богохулити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *забогохулити* (РСАНУ), *захулити* (РСАНУ), *исхулити* (РСАНУ), *нахулити* (РСАНУ), *хулити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *ху̀лити*, -*им* (Даничић 1925: 154). ВР исто.

РСАНУ доследно познаје АД код ових глагола, док РМС и РСЈ нису скроз доследни, јер не познају увек АД:

РМС има *забогоху̀лити*, -*о̀ху̀лим*, а и РСЈ и РМС имају само *заху̀лити*, *за̀ху̀лим*.

Дибо глагол *хулити* сврстава у а. п. в (Дибо 2000: 447), што би значило да је АМ *хулити*, *хулім* дијахроно изворнији, са чим су у супротности Вукова и Даничићева решења, те је очигледно још у њихово време овај глагол увелико био колебљив.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *хулити* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 346).

ГЛАГОЛИ СА -ВАДИТИ

вадити (РСАНУ), *завадити* (РСАНУ)

АМ *ва̋дити*, *-ѝм* у РСАНУ је подређен, што показује његово стављање у заграду. Исто и доследно важи и за АМ *за̋вадити*, *-ѝм*. Таква АД код глагола до танчина је у вези са АД код мотивне именице *вада*¹ (*ва̋да* (*ва̋да*)).

Донекле супротно овоме, Даничић има само *ва̋дити*, *ва̋ди̋м* (Даничић 1925: 133).

ГЛАГОЛИ СА -ГАТИТИ

гатити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *загатити* (РСАНУ)

Даничић има *зага̋тити*, *за̋га̋ти̋м* (Даничић 1925: 136). Донекле слично томе, АМ *га̋тити*, *-ѝм* у РСАНУ је подређен, што показује његово стављање у заграду, а исто и доследно важи за АМ *за̋гатити*, *-ѝм*. РСЈ, ВР и РМС имају само *зага̋тити*, *за̋га̋ти̋м*, где је приметна недоследност у РСЈ и РМС, који имају АД код глагола *гатити*.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 6: 105–106) за глагол *гатити* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са дугоузлазним акцентом на првом слогу, мада има и једна потврда која би могла указивати на АО са краткосилазним на првом (руско (дијалекат): *га̋ти̋тъ*, украјинско: *га̋ти̋ти*, белоруско (дијалекат): *га̋ци̋ць*). На исто би могла упућивати и именица *гат*, која данас има понашање по а. п. Ц, како видимо у РСАНУ (*га̋т*, лок. *га̋ту*), а АМ *га̋тити*, *га̋ти̋м* (а. п. Б) је могао припадати некада и а. п. Ц, те се свакако више поклапа са а. п. именице у односу на АМ *га̋тити*, *-ѝм* (а. п. А).

ГЛАГОЛИ СА -ЈАДИТИ

дојадити (РСЈ), *изјадити* (РМС), *разјадити* (РМС, РСЈ)

У РСЈ мотивна именица *јад* и сродни глаголи *јадати* и *јадити* имају краткосилазни акценат, те је овде (за глаголе *дојадити* и *разјадити*) очекиван као примаран инфинитивни АО са краткоузлазним на првом слогу, док је овај са дугоузлазним аналошки. Сагласно томе, Даничић има само *ја̋дити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 153). РМС (недоследно АД у осталим глаголима), ВР и РСАНУ имају *до̋јадити*, *-ѝм*, а РСАНУ и ВР имају доследно само *из̋јадити*, *-ѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -МАШИТИ

домашити (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *замашити* (РМС), *измашити* (РСАНУ, РМС), *надмашити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одмашити* (РСАНУ, РМС), *омашити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *премашити* (РМС, РСЈ, ВР)

Даничић има *ма̋шити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 154). ВР има у загради АМ *до̋машити*, *-ѝм*, а исто важи и за *пре̋машити*, *-ѝм*, што је занимљиво јер је реткост да ВР даје дублетна решења, али ВР (недоследно претходном) има само *надма̋шити*, *надма̋ши̋м*. Даничић (*idem*: 136, 154) исто има АД за прва два глагола, а има само *надма̋шити*.

РСЈ (недоследно АД у осталим глаголима које има) и РСАНУ имају само *зама̋шити*, *зама̋ши̋м*, а у РСАНУ је подређен АМ *одма̋шити*, *одма̋ши̋м*, што је у оба случаја недоследно равноправној АД у осталим глаголима које има РСАНУ.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *прома̋шити* срећемо у србијанском Полимљу (Николић 1991: 164), а АО типа *про̋машити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 343) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 210).

ГЛАГОЛИ СА -ЊУШИТИ

доњушити (РСАНУ), *зањушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изњушити* (РМС), *нањушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *њушити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обњушити* (РСАНУ, РМС),

оњушити (РСАНУ, РМС, РСЈ), поњушити (РМС, РСЈ), прињушити (РМС, РСЈ, ВР), проњушити (РМС, РСЈ), сњушити (РМС)

РСЈ и РСАНУ имају само *изњушити*, -*їм*, а РМС има само *доњушити*, -*їм*, недоследно осталим глаголима које имају, где познају АД.

АД за глагол *њушити* присутна је и код Даничића (1925: 134, 154), што је ретка појава код њега. ВР има само *њушити*, -*їм*, што се не слаже са Даничићем, а није у сагласју ни са решењима код осталих глагола које има ВР. Наиме, ВР има у загради АМ *нањушити*, *нањушиїм*; дакле, среће се АД. Исто важи и за АМ *прињушити*, *прињушиїм*, а грешком стоји и у презенту и у инфинитиву Н уместо Њ. Недоследно томе, ВР нема АД, већ има само АМ *обњушити*, *обњушиїм* и *оњушити*, *оњушиїм*.

Инфинитивни тип АО са дугоузлазним акцентом (АМ по а. п. Б) могао би бити у вези са АМ именице *њу̀х*, лок. *њу̀ху* (према РСАНУ), што је а. п. Ц. АМ глагола *њу̀шити*, -*їм* (а. п. А) могао је настати према дублетном *њу̀х* (највероватније а. п. А пошто се не даје промена). У народним говорима из основице срећемо следеће:

АМ типа *њу̀шити-њу̀шиїм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316–317), Гружа (Стевовић 1969: 622), Мачва (Николић 1966: 224), Поцерина (Московљевић 1928: 18), Каћ (Недељков 1984: 343), Обади (Симић 1978: 35);

АМ типа *њу̀шити-њу̀шиїм*:/.

Као што је приметно, ситуација у говорима из основице књижевног језика је јединствена – познат је само АО типа *њу̀шити*, те је очито потискивање АО типа *њу̀шити*, па би му се могао дати подређени статус стављањем у заграду.

ЖМАРИТИ

Дублетни инфинитивни АО одговарају дублетним АО мотивне именице (*жма̀ра* и *жма̀ра*, према РМС), синхронно гледано. РСЈ има само *жма̀рити*, *жма̀риїм*. РСАНУ има исто само *жма̀рити*, *жма̀риїм*, а као посебан глагол има и *жма̀рити*, -*їм* (има га и РСЈ), који се секундарним значењем поклапа са секундарним значењем овог глагола (који познаје АД) из РМС; дакле, у РМС су два глагола спојена у један.

ГЛАГОЛИ СА -КРДИТИ

закрдити (РСАНУ, РМС), *скрдити* (РМС)

У РМС и РСАНУ именица *крдо* има АД (*кр̑до* и *кр̑до*), те онда не би требало да чуди ни ова АД (опозиција дуго : кратко) код овог глагола.

Даничић има *укрдити*, -*їм* (Даничић 1925: 155). ВР исто.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *кр̑дити* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 314).

ГЛАГОЛИ СА -КУЖИТИ

закужити (РСАНУ, РМС), *искужити* (РСАНУ, РМС), *кужити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *окужити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *раскужити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *окужити*, -*їм* (Даничић 1925: 155). ВР исто.

У РСАНУ је подређен АМ *ку̀жити*, *ку̀жиїм*, док су у РМС и РСЈ оба АМ равноправна, али мало одступање представља презент АО *ку̀жити* у РСЈ, који гласи *ку̀жиїм*, а не *ку̀жиїм* као у РСАНУ и РМС, што је другачији ТАД. И АМ *заку̀жити*, *заку̀жиїм* подређен је у РСАНУ, што је доследно АД у *ку̀жити*, али недоследно равноправној АД код осталих глагола које има. РСЈ има само *заку̀жити*, -*їм*, недоследно АД код осталих глагола које има.

Именица *куга* има краткосилазан акценат (РСАНУ, РМС, РСЈ), што би било у вези са АО типа *ку̀жити*, синхронно гледајући.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *ку̀жити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 343), а АО типа *ку̀жити* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 18).

ГЛАГОЛИ СА -СЕНИТИ

засенити (РСАНУ, РСЈ), *надсенити* (РСАНУ), *опсенити* (РМС, РСЈ)

РМС и ВР имају само *засенити*, -*їм*.

РСАНУ има само *òпсенити*, -*їм*, недоследно АД код осталих глагола.

Ако већ имамо стабилно *засѣнчити* (у РСАНУ) и *сѣнчити* (у РМС) према *сѣнка* са стабилним дугосилазним акцентом, онда је очекивано да у *сѣна* (РМС, РСЈ) (од које је и настало *сенка* уз дуљење акцента) имамо стабилан краткосилазни, а исто онда и у мотивисаним глаголима *сенити*, *засенити* и сл. Према томе, склони смо да АМ типа *засѣнити*, *засѣнїм* сматрамо секундарним и аналошким.

ГЛАГОЛИ СА -СМРАДИТИ

засмрадити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *насмрадити* (РСАНУ, РМС), *осмрадити* (РСАНУ, РМС), *смрадити* (РСЈ)

Даничић има *смрãдити*, -*їм* (Даничић 1925: 154). ВР исто и доследно само *засмрадити*, -*їм*.

РМС има само *смрãдити*, -*їм*, недоследно АД у осталим глаголима, а они су префигирани.

Ако већ именица *смрад* припада прасловенској а. п. с (в. Каповић 2015: 170), онда би требало да је изворнији АМ типа *засмрãдити*, *засмрãдїм* (а. п. Б, вероватно секундарно проистекла од а. п. Ц).

Донекле занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *смрãдити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 343) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 210), а АО типа *смрãдити* у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 314) и Грузи (Стевовић 1969: 626).

ГЛАГОЛИ СА -ЧЛАНИТИ

зачланити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *иичланити* (РСАНУ), *раиичланити* (РМС, РСЈ), *учланити* (РСЈ)

Услед сличности именица *члан* (*члãн* (лок. *члãну* и *члãну*, према П60, што може указивати на а. п. Ц као изворну) и *члãн*, према РМС) и *њух* поводом АД, делује да су слична објашњења и за глаголе који су у вези са њима.

РМС има само *учланити*, -*їм*, недоследно АД у другим глаголима које има.

ГЛАГОЛИ СА -ШТИТИТИ

заиштитити (РСАНУ), *иштитити* (РМС)

АО *зãиштитити* је подређен у РСАНУ.

АО *зãиштїтити* би требало да је дијахроно изворнији. Наиме, на основу руског *заиштїть* видимо стање које може указивати на изворнији узлазни акценат на другом слогу инфинитива глагола *заиштитити*. И сама именица *иштит* (*иштїт*, *иштїта*) (а. п. Б, према РМС) упућује на такав акценат код инфинитива глагола. Код Мата Каповића (2015: 131⁴²⁷ и 2018: 241) видимо да је глагол *иштитити* псл. а. п. в₂, што је још једна потврда за изворност АО *зãиштїтити*. Наравно, све ово горе у вези са дијахронијским разматрањем важи и за глагол *иштитити*.

РСЈ, ВР и РМС (недоследно АД у *иштитити*) имају само *заиштїтити*, *зãиштїтїм*. Даничић има *иштїтити*, *иштїтїм* (Даничић 1925: 135). РСЈ и ВР исто, те таква речничка решења указују на примарност дијахроно изворнијег типа АМ.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО) АО типа *иштїтити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 338).

ГЛАГОЛИ СА -ЛАКТИТИ

излактити (РСАНУ), *надлактити* (РСАНУ, РМС), *улактити* (РМС)

Знамо да именица *лакат* по пореклу има дуги циркумфлекс, те је а. п. с, а познато је да данас постоје и акценатске варијанте *лãкат* и *лãкат* (Каповић 2015: 242). У складу са тим, рекли бисмо да је изворнији АМ типа *излãктити*, *їзлãктїм* (а. п. Б очито настала од а. п. Ц). АМ типа *їзлактити*, -*їм* (а. п. А) може имати синхроне везе са *лãкат*, а и не мора. Како год, новији је тип АМ и синхроноаналожке природе је. Иначе, два глагола са *-лактити* припадају

ТАД *гѡрчити* : *гѡрчити*, *гѡрчїм* (*ѡгѡрчити* : *ѡгѡрчити*, *ѡгѡрчїм*), који са овим ТАД дели тип АМ који подразумева дугоузлазни акценат на првом слогу инфинитива и дугосилазни на истом слогу презента непрефигираног глагола, што исто може да потврђује примарност АМ типа *излѡктити*, *їзлѡктїм* у случају ових овде глагола.

Супротно свему наведеном, Даничић има *їлѡктити*, *-їм* (Даничић 1925: 155). ВР исто.

ГЛАГОЛИ СА -НУРИТИ

изнурити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нурити* (РСАНУ)

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *изнурити* среће се у Колубари (Николић 1969: 29).

АМ *изнурити*, *їзнурїм* у РСАНУ (недоследно равноправној АД у *нурити*) и РСЈ стављен је у заграду. На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 9: 53–54) за глагол *изнурити* могли бисмо рећи да је изворнији инфинитивни АО са дугоузлазним акценатом на другом слогу (руско: *изнурїиѣ* (један дијалекат има акценат на *-ну-*), белоруско: *знурїць*). То значи да глаголи са *-нурити* имају (дуго)узлазни акценат на *-ну-* као изворан инфинитивни тип АО.

ГЛАГОЛИ СА -УДИТИ

изудити (РСАНУ), *обезудити* (РСАНУ), *разудити* (РМС), *удити* (РМС, РСЈ)

АО типа *їудити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164), источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63) и Каћу (Недељков 1984: 343), а АО типа *їудити* у Грузи (Стевовић 1969: 623).

РМС има само *їзудити*, *-їм*, недоследно АД у *удити* и *разудити*. Остали речници немају недоследности.

ГЛАГОЛИ СА -УМИТИ

избезумити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изумити* (РСАНУ), *обезумити* (РСАНУ, РМС)

Даничић има *бѣзумити*, *-їм* и *їумити*, *-їм* (Даничић 1925: 147, 154). ВР има само *избѣзумити*, *-їм* и доследно *обѣзумити*, *-їм*.

На основу руског *обезуметь* могуће да видимо стање које указује на изворнији узлазни акценат у инфинитиву на *-бе-* префигираних глагола који садрже *-безумити*.

Руски има и *изумїть*, што може да упућује на српско *изумити* као изворније, што се разликује у односу на *обезумити*, те није јасно шта би био изворнији инфинитивни тип АО глагола са *-умити*. В. глагол *обезличити* за могуће разрешење.

РМС има само *їзумити*, *-їм*, недоследно АД у *обезумити* и *избезумити*.

КРМИТИ („кормиларити“)

АД глагола је у вези са АД мотивне именице *крма* (*крма* и *крма*, према РСЈ).

Даничић има *крмити*, *крмїм* (Даничић 1925: 134), што се можда односи на следећи глагол, а не овај, пошто не знамо значење. РМС, ВР и РСАНУ исто имају *крмити*, *крмїм*. ВР има један глагол *крмити* и у њему су спојена ова два *крмити* (овај и следећи) која смо ексцерпирани, те, дакле, Вуков АМ важи за оба.

КРМИТИ („давати стоци крму“)

АД глагола је у вези са АД мотивне именице *крма* („сточна храна“) (*крма* и *крма*, према РСЈ). РМС и РСАНУ имају *крмити*, *крмїм*.

ЛУЖИТИ

Мотивна именица *луг* („пепео; вода у којој је прокуван пепео“) у оба речника (РСАНУ и РМС) има парадигму *луг*, *луга*, те је а. п. Б, на основу чега очекујемо и код глагола а. п. Б, што и јесте АМ *лужити*, *лужїм*. *Лужити*, *-їм* (а. п. А) је онда секундарно, аналошко.

Даничић има *лужити*, *лужїм* (Даничић 1925: 134). РСЈ и ВР исто, што све додатно указује на примарност баш тог АМ.

НАГИЗДИТИ

АД је истог типа као код глагола пете врсте *гиздати* и његових префигираних еквивалената. Пошто Дибо сврстава глагол *гиздити* у а. п. в (Дибо 2000: 434), то значи да је

изворније *нагиздити*, *нагиздѝм* (а. п. Б). РМС има само *нагиздити*, *нагиздѝм*. АМ *нагиздити*, *-ѝм* као секундарни АМ требало би да је новијег доба, а могуће да је акценатски у вези са појединим речима истог творбеног гнезда као и глагол *гиздити*, нпр. *гиздав* (*гиздав* (*гиздав*), према РСАНУ), где се среће краткосилазни акценат.

НАСТРЕШИТИ

Именица *стреха* у РМС има краткосилазни акценат, а то се и поклапа са тврдњом Мата Каповића да у штокавском та именица припада а. п. А (Каповић 2015: 180⁶⁴⁸), те би онда у српском очекиван био АМ *настрешити*, *-ѝм* (а. п. А), а не *настрѣшити*, *настрѣшиѝм* (а. п. Б), који би требало да је аналошки.

Даничић има *пострешити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 155). РМС има само *настрѣшити*, *настрѣшиѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ТМУРИТИ

натмурити (РСАНУ, РМС, ВР), *тмурити* (РМС)

У РСАНУ је подређен АМ *натмурити*, *-ѝм*.

На основу руског *нахмуриться* рекли бисмо да је баш АО *натмурити* изворнији. Да *натмурити* заслужује неподређени статус, показује и сам РСАНУ код глагола *натмушити*, који се упућује на *натмурити*, а који има равноправну АД истог типа. ВР у загради има АМ *натмурити*, *натмурѝм*; дакле, познаје АД, а АД познаје и Даничић (1925: 136, 155), док РСЈ има само *натмурити*, *натмурѝм* и доследно *тмурити*, *тмурѝм*, те, за разлику од осталих речника, не познаје АД ни код једног од ова два глагола.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, АО типа *натмурити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 338), а АО типа *натмурити* је фреквентнији и среће се у Поцерини (Московљевић 1928: 18), Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 317), Ускоцима (Станић 1982: 164) и Грузи (Стевовић 1969: 622).

На основу свега, очигледна је одређена предност АО типа *натмурити*, те заслужује равноправан дублетни статус у норми.

НАУЉИТИ

Ако погледамо у РМС, видећемо да именица *уље* познаје АД (*уље* и *уље*), те онда ова слична (опозиција дуго : кратко) АД код глагола не чуди. Имали смо нешто слично и код нпр. глагола *њушити* и др., а пошто именица *уље* није псл. реч, већ позајмљеница (в. РЈАЗУ), онда можемо рећи да је тај механизам овде у потпуности синхроно правило. Мислимо на механизам где именица има дублетне АО са краткосилазним и дугосилазним акценатом, а мотивисани глагол према њој инфинитивне АО са дугоузлазним и краткосилазним акценатом на истим слоговима.

Даничић има *уљити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 154), а РСЈ и РМС имају само *науљити*, *науљѝм*.

ОБЕЗГЛАВИТИ

Именица *глава* по пореклу припада псл. а. п. с (в. нпр. Каповић 2015: 170). У складу са тим очекиванији је АМ *обезглавити*, *обезглавѝм* (а. п. Б ← а. п. Ц), док је АМ *обезглавити*, *-ѝм* (а. п. А) у потпуности аналошки, а у РСАНУ је стављен у заграду. РСЈ има само *обезглавити*, *обезглавѝм*. Аналошки АМ је изгледа типичан тип аналошког АМ за глаголе са (о)без-, што се види и у наредна два примера.

ОБЕЗЛИЧИТИ

На основу руског *обезличить* рекло би се да је изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акценатом на другом слогу, али је именица *лик* у српском а. п. Ц (лок. *лику*, в. нпр. РСАНУ), па би према томе очекиваније било *обезличити*, *обезличѝм* (а. п. Б, која је могла проистећи из а. п. Ц глагола). Исто неслагање смо имали и код глагола са *-умити*, а акценатско неподударане смо имали између глагола *изумити* и *обезумити* у руском, те постоји могућност секундарности АО типа *обезличити* и у руском и у српском, а до таквих секундарних АО као да у руском долази посебно код глагола са (о)без- (пошто нпр. *изумить*

(са другим префиксом) нема тај тип секундарног АО), а у српском тај тип АО ипак није карактеристичан само за такве глаголе. РМС има *обезличити, обезличѝм*.

ОБЕЗУБИТИ

Ако погледамо руско *обеззубеть*, опет видимо стање које може указивати на изворнији краткоузлазни акценат на другом слогу инфинитива глагола *обезубити* или је то можда опет сличан аналошки развој у руском као у српском (као што смо видели код *обезличити*), пошто је именица *зуб* (лок. *зубу*, према РСАНУ) у штокавском а. п. Ц, како видимо и код Мата Каповића (2015: 173), те би очекиванији био АМ *обезубити, обезубѝм* (а. п. Б ← а. п. Ц).

ОЖУЧИТИ

АД прати непрефигирано *жучити* (*жучити, жучѝм* и *жучити, -ѝм*, што је нераспрострањени глагол, те га нисмо обрађивали). Таква АД је само делимично у вези са акценатом мотивне именице *жуч*, која по РСАНУ припада а. п. Ц (*жуч, жучи, лок. жучи*), те је на основу тога *жучити, жучѝм* (*ожучити, ожучѝм*) очекиваније (а. п. Б, која је вероватно настала од а. п. Ц глагола), а с обзиром на то да нам је у говору познат и АО *жуч* у номинативу (нема га у РСАНУ, РСЈ и РМС), онда је исто тако очекиван (можда само према номинативу аналошки) АМ *жучити, -ѝм* (и *ожучити, -ѝм*).

Даничић има *ожучити, -ѝм* (Даничић 1925: 155). РМС и ВР исто.

ОМРТВИТИ

РМС има *мртав*, те би у складу са тим више могло бити *омртвити* него *омртвити*, синхронно гледано. Дугоузлазни акценат у инфинитиву глагола би можда највише био у вези са *мртав*, које не постоји у РМС, али свакако није страно српским говорима – даје га и РСАНУ као подређен АО. РСАНУ има само *омртвити, омртвѝм*, а Даничић (слично томе) има *умртвити, умртвѝм* (Даничић 1925: 136).

ОПТРАЧИТИ

Именица *трака* има краткосилазни акценат (РМС), те би код глагола са тим у вези био пре АМ *оттрачити, -ѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ПРЕМИТИ

отпремити (РМС), *поспремити* (РМС), *припремити* (РМС, ВР), *спремити* (РМС)

Даничић има *припремити, -ѝм* и *припремити, припремѝм* (Даничић 1925: 136, 155), док РСЈ и РСАНУ имају само *отпремити, отпремѝм*, а РСЈ доследно има само и *поспремити, поспремѝм, припремити, припремѝм, спремити, спремѝм*; дакле, РСЈ нема АД, а ни РСАНУ у једином глаголу који има, док, као што се види, РМС има АД у сваком глаголу који је ексцерпиран овде.

ВР има у загради АМ *припремити, -ѝм*; дакле, познаје АД, али донекле недоследно томе има само АМ *спремити, спремѝм*, што је једини АМ за овај глагол и код Даничића (*idem*: 136).

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *припремити*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 314), Ускоци (Станић 1982: 164), Гружа (Стевовић 1969: 626), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *припремити*:/;

АД типа *припремити* и *припремити*: Поцерина (Московљевић 1928: 19), Обади (Симић 1978: 35), Мачва (Николић 1966: 224), Колубара (Николић 1969: 28–29), Срем (Николић 1964: 302–303).

Приметно је да је фреквентнији АО типа *припремити* (као у реченицама), а да АО типа *припремити* не срећемо ни у једном говору самог, већ уз њега срећемо и дублетни АО типа *припремити* (а то је најчешће у говорима шумадијско-војвођанског говорног типа), ком дефинитивно дајемо предност на основу свега овде размотреног, а АО типа *припремити* могао би се ставити у заграду.

ПОДРУШТВИТИ

На основу акцента именице *друштво* (дугоузлазни акценат на првом слогу, према РСАНУ) рекло би се да је са тим у вези *подрүштвити*, синхроно гледано. РМС има само *подрүштвити*, *подрүштвїм*.

ПРОЖБИРИТИ

Очекивана је оваква АД глагола према АД именице италијанизма *жбир* (*жбїр* и *жбїр*, према РМС), на шта нас је упутило понашање појединих глагола из овог ТАД (нпр. глаголи настали од *њушити* и сам глагол *њушити*), само што је у овом случају целокупна АД нека врста синхроног правила. Мислимо на правило где именица има дублетне АО са краткосилазним и дугосилазним акцентом, а мотивисани глагол према њој инфинитивне АО са дугоузлазним и краткосилазним акцентом на истим слоговима.

РАЗГНЕВИТИ

У РМС и РСЈ имамо *гнѐв* и *гнѐв*, али само *гнѐвити*, *гнѐвїм*. *Гнев* је а. п. Ц и по АО *гнѐв* и по АО *гнѐв* (према локативу у РМС (*гнѐву* и *гнѐву*)), тако да је *разгнѐвити*, *разгнѐвїм* очекивано (иако је а. п. Б, која је могла настати од а. п. Ц) према *гнѐв*, док, према стању у РМС, *разгневити*, *-їм* (а. п. А) није у вези са а. п. Ц АО *гнѐв*, већ је могуће синхрони аналошки продукт само према номинативу *гнѐв*. Међутим, Дибо глагол *гневити* сврстава у а. п. а (Дибо 2000: 425), те према томе испада најизворније *разгневити*, *-їм* (а. п. А), а онда аналошки АМ јесте *разгнѐвити*, *разгнѐвїм*.

Даничић има *гњѐвити*, *гњѐвїм* (Даничић 1925: 133).

РАЗНЕЖИТИ

Делује да је АД глагола слична (опозиција дуго : кратко) као АД придева *нежан* (*нѐжан* и *нѐжан*, према РСАНУ и РСЈ), иако РМС има само *нѐжан*.

СРДИТИ

Каповић овај глагол подводи под а. п. b₂ (Каповић 2018: 233), те је онда пре изворније *срдити*, *срдїм* (а. п. Б).

Даничић има *срдити*, *срдїм* (Даничић 1925: 135). ВР исто, што потврђује примарност тог АМ.

ТУСТИТИ

АД глагола не чуди према АД мотивног придева (*түст* и *түст*, према РМС) и свему што смо видели код сличних глагола (нпр. *прожбирити*, глаголи са *-њушити* и др.) који су имали мотивне речи са АД АО са краткосилазним и дугосилазним акцентом.

УДРВИТИ

Именица *дрво* припада а. п. с (в. Каповић 2011а: 129), те би према томе свакако изворније било *удрвити*, *удрвїм* (а. п. Б ← а. п. Ц), а *удрвити*, *-їм* (а. п. А) делује да је синхроно у вези са акцентом номинатива именице *дрво*, тј. да је синхрони и аналошки АМ.

УСЛИШИТИ

Делује да је АД глагола у вези са АД код именице *слух* (*слүх* и *слүх*, према РМС и РСЈ), као што смо слично већ имали код неких глагола овог ТАД (нпр. глаголи са *-њушити*).

Даничић има *услишити*, *-їм* (Даничић 1925: 155). ВР исто.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *услишити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164) и Каћу (Недељков 1984: 343).

Акценатска дублетност типа *будалити* : *бүдалити*, *-їм* (*избудалити* : *їзбудалити*, *-їм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *будалити* (РСАНУ), *гргољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зргорити* (РСАНУ, РСЈ)⁷⁸², *жуберити* (РСАНУ)⁷⁸³, *жуборити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *загргољити* (РСАНУ), *загргољити* (РСАНУ, РМС⁷⁸⁴, РСЈ), *зазргорити* (РСАНУ, РМС⁷⁸⁵),

⁷⁸² РМС има *зргорити*, *-їм*, недоследно решењу код глагола *зазргорити*.

⁷⁸³ РМС има *жуберити*, *-їм*.

⁷⁸⁴ РМС има једну разлику у односу на РСАНУ и РСЈ, а то је да инфинитив *загргољити* има презент *зазргољїм*, а не *зазргољїм*.

зажуборити (РСАНУ), *залахорити* (РСАНУ, РСЈ)⁷⁸⁶, *запулољити* (РСАНУ), *зашуморити* (РСАНУ)⁷⁸⁷, *здрвенити* (РСАНУ)⁷⁸⁸, *избудалити* (РСАНУ), *лахорити* (РСАНУ, РСЈ)⁷⁸⁹, *напакостити* (РСАНУ, РМС⁷⁹⁰, РСЈ), *оджуборити* (РСАНУ), *осеменити* (РСАНУ), *подрвенити* (РСАНУ⁷⁹¹), *поименичити*⁷⁹² (РСАНУ), *прожуборити* (РСЈ), *семенити* (РМС, РСЈ), *ужуборити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -БУДАЛИТИ

будалити (РСАНУ), *избудалити* (РСАНУ)

АО *буда̀лити* (па самим тим и његов презент) подређен је у РСАНУ, а доследно томе исти случај је и са АО *избу̀далити*.

Мотивна именица *будала* акценатски је у сагласју са надређенијим типом АО. Овај подређени тип АО се можда може довести у везу са акцентом нпр. вокатива те именице, пошто он у РСАНУ има надређен АО са краткосилазним акценом.

Даничић има *будалити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 149). РСЈ, ВР и РМС исто, те је примарност типа АО са краткоузлазним акценом на другом слогу основе потврђена.

ГЛАГОЛИ СА -ЖУБОРИТИ

жуборити (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *зажуборити* (РСАНУ), *оджуборити* (РСАНУ), *прожуборити* (РСЈ), *ужуборити* (РМС, РСЈ)

АО *жуборити* (па самим тим и његов презент) подређен је у РСАНУ (исто важи и за глагол *жуберити*), не и у РМС и РСЈ. Занимљиво, Даничић такође има АД: *жуборити* и *жу̀борити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 149, 156), а и ВР има у загради АО *жуборити* (као РСАНУ).

АО *зажуборити* и *оджуборити* (па самим тим и њихови презент) подређени су у РСАНУ, што се слаже са акценатском ситуацијом код глагола *жуборити*. Тиме је РСАНУ потпуно доследан у свим овим глаголима које има. РСЈ, ВР и РМС имају само *зажуборити*, -*ѝм*, а РМС има само и недоследно *проджуборити*, -*ѝм*, те је приметна недоследност у свим речницима према себи самима (и у ВР), осим у РСАНУ.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *жу̀борити* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63), а АО типа *жуборити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342).

ЗАПУПОЉИТИ

АО *запулољити* подређен је у РСАНУ. Рекло би се, с једне стране, да је примарнији. Наиме, именице *пу̀пољ* и *пу̀пољак* и глагол *пу̀пољити* у РМС имају краткосилазни акценат, те би се према томе очекивало *за̀пулољити*, синхроно гледајући. Али, ако у РСАНУ погледамо сродне глаголе *запу̀пити*, -*ѝм* и *запу̀пети*, -*пѝм* (а. п. Ц), онда као изворније делује *запу̀лољити*, -*ѝм* (а. п. Ц). Пошто су аналогиче према именицама *пу̀пољ* и *пу̀пољак* лакше изводљиве, могуће да ће бити пре примарније *запу̀лољити*.

ГЛАГОЛИ СА -СЕМЕНИТИ

осеменити (РСАНУ), *семенити* (РМС, РСЈ)

⁷⁸⁵ РМС има једну разлику у односу на РСАНУ, а то је да инфинитив *загргорити* има презент *загргорѝм*, а не *загргорѝм*.

⁷⁸⁶ РМС има *залахорити*, -*лахорѝм*.

⁷⁸⁷ РСЈ има само *зашуморити*, -*ѝм*. РМС има *зашуморити*, -*ѝм*. За АО *зашуморити* РСАНУ има дублетан презент (*зашуморѝм* и *зашуморѝм*).

⁷⁸⁸ РСЈ има само *здрвенити*, -*ѝм*. РМС има *здрвенити*, *здрвенѝм*.

⁷⁸⁹ РМС има *лахорити*, -*ѝм*.

⁷⁹⁰ РМС заправо има АД другачијег типа: *напакостити* и *на̀пакостити*, -*пакостѝм*, чиме се разликује од РСАНУ и РСЈ, али таква АД није страна глаголима са *-пакостити* (в. ТАД *тестерити* : *тестерити*, -*ѝм* (*затестерити* : *затестерити*, -*тестерѝм*)).

⁷⁹¹ АМ *подрвенити*, -*ѝм* подређен је у РСАНУ, недоследно равноправној АД код *здрвенити*.

⁷⁹² Бројем слогова овај глагол одступа од осталих из овог ТАД, али смо га сврстали овде због истог акценатског понашања.

Будући да је Каповић именицу *семе* сврстао у а. п. А, напоменувши да се код именица старих *n*-основа увек у множини уједначава а. п. Ц (нпр. *рамѐна*) (Каповић 2011а: 114, 118), онда нас не чуди ни колебљивост типа а. п. А (*сѐменити*, -*ѝм*) : а. п. Ц (*семѐнити*, -*ѝм*) код ових глагола, мада би те АД вероватно било и да оваквих колебљивости код именице није било, баш зато што није мали број глагола са основински истим завршецима (на -*ен*-) који имају у инфинитиву АД краткоузлазни акценат на другом слогу основе : краткосилазни акценат на првом слогу основе (в. овај и следећи ТАД).

РСЈ има само *осеменити*, -*ѝм*, а РМС само *осемѐнити*, -*ѐменѝм*, те су оба речника недоследна АД у *семенити*.

Даничић има *сјѐменити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 156), што би била изворна а. п. А.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *сѐменити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 343).

ПОИМЕНИЧИТИ

РСЈ и РМС имају само *пѝменичитити*, -*ѝм*. Реч *ѝменица* припада а. п. А, те би онда очекивано било *пѝменичитити*, -*ѝм* (а. п. А). *Поимѐничити* онда делује секундарно, али оправдано, пошто се чешће среће у говору људи који се баве лингвистиком, колико нам је познато, пошто *пѝменичитити* готово да нисмо чули.

Акценатска дублетност типа *бокѝрити* : *бѝкорити*, -*ѝм* (*убокѝрити*, -*ѝкорѝм* : *ѝбокѝрити*, -*ѝм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *бокѝрити* (РСАНУ, РСЈ), *гвозденити* (РСАНУ⁷⁹³), *деверити* (РСАНУ), *дрвенити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *зајезерити* (РСАНУ, РСЈ), *зајесенити* (РСАНУ, РСЈ), *засребренити* (РСАНУ, РМС)⁷⁹⁴, *згвозденити* (РСАНУ)⁷⁹⁵, *испакостити* (РСАНУ), *одрвенити* (РСАНУ, РМС), *ојезерити* (РСАНУ), *ојесенити* (РСАНУ), *пакостити* (РСАНУ, РМС, РСЈ⁷⁹⁶), *пепелити* (РСАНУ, РМС), *пепељити* (РМС)⁷⁹⁷, *узјезерити* (РМС).

КОМЕНТАРИ

БОКОРИТИ

Даничић има *бокѝрити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 150). РМС и ВР исто. На примарност тог АО у инфинитиву може да указује и то што РСАНУ има само *забокѝрити*, што је занимљиво у светлу тога да је АД присутна код непрефигираног пре него код префигираног глагола. Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *бокѝрити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342).

ДЕВЕРИТИ

Ако се зна да мотивна именица показује и рефлексе који указују на а. п. а и на а. п. с кроз словенске језике (в. Каповић 2015: 180⁶⁵²), онда не треба ни да чуди што овај глагол у српском књижевном језику данас показује АД која парадигматски одговара поменутој код именице, а што није страна ни другим речима мотивисаним од поменуте именице (в. РСАНУ). Истина, мотивна именица данас не познаје АД, већ кроз парадигму задржава краткосилазни акценат, ако је судити на основу тога што РСАНУ не наводи акценат локатива.

Даничић има *ђевѐрити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 150). РМС и ВР имају *девѐрити*, -*ѝм*, што је исто.

⁷⁹³ АМ *гвѝзденити*, -*ѝм* је у РСАНУ стављен у заграду, те је подређен. РМС има *гвоздѐнити*, -*ѝм*.

⁷⁹⁴ РСЈ има само *засребренити*, -*ѝм*. РМС има *сребрѐнити*, -*ѝм*, што би упућивало на *засребрѐнити*, -*ѝм* као примарније, где се овај презент разликује од оног из РСАНУ (*засрѐбрѐнѝм*).

⁷⁹⁵ РМС има *згвѝзденити*, -*ѝм*.

⁷⁹⁶ РСЈ се разликује само акцентом презента инфинитивног АО *пакѝстити* (*пѝкостѝм*).

⁷⁹⁷ РСАНУ има само *пепѐљити*, -*ѝм*. ВР има само *пѐпелѝтити*, -*ѝм*. За анализу в. сродни претходни глагол *пепелити*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *дѣверити* срећемо у Пљевљима (Ружичић 1927: 170).

ГЛАГОЛИ СА -ДРВЕНИТИ

дрвенити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *одрвенити* (РСАНУ, РМС)

Глагол *дрвенити* се може сврстати и у претходни ТАД, пошто су тамо сврстана два глагола са -*дрвенити*, што значи да глаголи са -*дрвенити* не показују стабилност у припадности одређеном ТАД, тј. у акценатском понашању уопште.

У сва три речника мотивни придев за глагол *дрвенити* гласи *дрвен* и *дрвен*, -а, -о, с тим да у РСЈ само имамо разлику код облика женског и средњег рода -*ѐна*, -*ѐно*. Очигледна је веза *дрвенити*, -*ѐм* са *дрвен* (а. п. А), а могуће да је у неком делу (преко неких облика) и *дрвенити*, -*ѐм* (а. п. Ц) у вези са *дрвен*, *дрвѐна*, *дрвѐно* (а. п. Б).

Даничић има *дрвенити*, -*ѐм* (Даничић 1925: 156). ВР исто и доследно *одрвенити*, -*ѐм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЈЕЗЕРИТИ

зајезерити (РСАНУ, РСЈ), *ојезерити* (РСАНУ), *узјезерити* (РМС)

РСАНУ за инфинитив *зајезерити* има презент *зајезерѐм* и то је једина разлика у односу на РСЈ, који има *зајезерѐм*.

РМС има само *ојезерити*, -*ѐм*, недоследно према АД у *узјезерити*, али РМС има само и *ујезерити*, што указује на примарност АО *узјезерити*. Дијахронијски, то јесте изворни тип АО, пошто именица *језеро* спада у псл. а. п. с, а и данас је а. п. Ц у штокавском (нпр. Каповић 2015: 83²¹⁹, 90 и Каповић 2011а: 130), мада има преплитања а. п. А и а. п. Ц (в. РСАНУ, под *језеро*), па и не чуди дублетно *узјезерити*, које је вероватно синхрони аналошки продукт према краткосилазном акценту номинатива *језеро*. Исто, наравно, важи и за остале овде наведене глаголе.

ГЛАГОЛИ СА -ЈЕСЕНИТИ

зајесенити (РСАНУ, РСЈ), *ојесенити* (РСАНУ)

У РСАНУ се среће само *јесенити*, што јесте (као и АО *зајесенити*) изворнији АО. Ако имамо у виду тврдњу Мата Каповића (2015: 639) да именица *јесен* припада а. п. с, онда је јасно да глаголи који су са њом у творбеној вези изворно имају у инфинитиву данас краткоузлазни акценат на другом слогу основе.

Даничић има *јесенити*, -*ѐм* (Даничић 1925: 149). РМС (у односу на РСЈ и РСАНУ не познаје АД) има само *зајесенити*, -*ѐм* и недоследно *ојесенити*, -*ѐсенѐ*, те је после свега наведеног очигледна предност инфинитивних АО са краткоузлазним акцентом на другом слогу основе.

ГЛАГОЛИ СА -ПАКОСТИТИ

испакостити (РСАНУ), *пакостити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

Пре свега, глагол *пакостити* се може сврстати и у претходни ТАД, пошто је тамо сврстан глагол *напакостити*, али не би се могао сврстати и у ТАД *тѐстерити* : *тѐстерити*, -*ѐм* (*затѐстерити* : *затѐстерити*, -*тѐстерѐм*) као *пропакостити* и *распакостити* због краткосилазног акцента у једном свом дублетном АМ, што значи да глаголи са -*пакостити* не показују стабилност у припадности одређеном ТАД, тј. у акценатском понашању уопште.

На основу руског *пакоститѐ* могуће да видимо стање које указује на изворнији АО *пакостити*, са чим би се слагао Даничић, који има само *пакостити*, -*ѐм* (Даничић 1925: 156), а исто важи и за Вука.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АМ), АМ типа *пакостити*, -*ѐм* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 19) и Грузи (Стевовић 1969: 626).

ПЕПЕЛИТИ

Код Даничића се највероватније среће иста АД (ако су то исти глаголи), пошто даје *опепелити*, *опепелѐм*, а даје и *пѐпелити*, -*ѐм* (заправо ту даје варијанту *пѐпелѐтити*, -*ѐм*) (Даничић 1925: 150, 156).

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *пепелити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626).

На основу руског *пепелитъ* видимо стање које би могло указивати на изворнији краткоузлазни акценат на другом слогу глагола *пепелити*. Ако погледамо код Каповића (2015: 253), видимо да именица *пепео* има кратки циркумфлекс, те је очито а. п. с по пореклу, што такође указује да је изворнији АМ *пепелити*, *-ѝм*, који је а. п. Ц.

Акценатска дублетност типа *крмѣлити, крмѣљѝм : кр̣мѣлити, -ѝм (закрмѣлити, закрмѣљѝм : закрмѣлити, -ѝм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *закрмѣлити* (РСАНУ), *замрмолити* (РСАНУ)⁷⁹⁸, *замрмољити* (РСАНУ)⁷⁹⁹, *замрморити* (РСАНУ)⁸⁰⁰, *злотворити* (РСАНУ), *мрмољити* (РСАНУ, РСЈ⁸⁰¹), *мрморити* (РСАНУ, РСЈ⁸⁰²).

КОМЕНТАРИ

ЗАКРМЕЉИТИ

РСАНУ има само *крмѣлити, крмѣљѝм*, што би указивало на некакву предност АМ *закрмѣлити, закрмѣљѝм*, бар синхрону. Та могућност нарочито добија на значају ако се зна да глагол *окрмѣлити* припада ТАД *пѝтомити : пѝтомѝм (опѝтомити : опѝтомѝм, -ѝтомѝм)*, што показује да је из оба ТАД заједнички АМ који подразумева краткоузлазни акценат на трећем слогу у инфинитиву префигираних глагола.

Даничић има *закрмѣлити, -ѝм* (Даничић 1925: 156). ВР има исто као Даничић. РСЈ и РМС имају само *закрмѣлити, -ѝм*, што показује велику акценатску нестабилност овог глагола.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *крмѣлити* срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 313).

ЗЛОТВОРИТИ

АМ *злотворити, злѝтворѝм* је подређен у РСАНУ. Рекло би се да је он у вези са *творити* (које имамо у нпр. *претворити, прѣтворѝм, створити, створѝм* и сл.), а да је АО *злѝтворити* (а. п. А) у вези са именицом *злѝтвор* (а. п. А). РМС има само *злотворити, -ѝм*.

Акценатска дублетност типа *ва̀пнити, -ѝм : ва̀пнити, ва̀пнѝм (ова̀пнити, -ѝм : ова̀пнити, ђва̀пнѝм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *брстити* (РМС)⁸⁰³, *загрозити* (РСАНУ)⁸⁰⁴, *обрстити* (РМС)⁸⁰⁵, *овапнити* (РСАНУ, РМС), *окрупнити* (РСАНУ, РМС), *побрстити* (РМС)⁸⁰⁶.

Акценатска дублетност типа *ја̀рчити : ја̀рчити, -ѝм*

У овај ТАД спада глагол *ја̀рчити* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

⁷⁹⁸ РМС има *замрмолити, -р̣молѝм*.

⁷⁹⁹ РМС има *замрмолѣити, -р̣мољѝм*.

⁸⁰⁰ РСЈ и РМС имају само *замрморити, -р̣морѝм*.

⁸⁰¹ РСЈ има подређен инфинитивни АО *мрмолѣити*, а презент тог АО је *мрмољѝм*, што се разликује од РСАНУ, могуће и грешком. РМС има *мрмољити, -ѝм*.

⁸⁰² РСЈ има као подређен АМ *мрморити, мрморѝм* (иако има само *замрморити, -р̣морѝм*). РМС има само *мрморити, -ѝм*.

⁸⁰³ Даничић има *брстити, -ѝм* (Даничић 1925: 145). РСЈ, ВР и РСАНУ исто.

⁸⁰⁴ РМС има *загрозити, за̀грозѝм*, што има некакве везе са тим да глагол *згрозити* у РСАНУ и РСЈ припада ТАД *бо̀чити, бо̀чѝм : бо̀чити, -ѝм (избо̀чити, избо̀чѝм : избо̀чити, избо̀чѝм)*.

⁸⁰⁵ РСЈ и РСАНУ имају само *обрстити, -ѝм* и *обрстѝм*. ВР има само *обрстити, -ѝм*.

⁸⁰⁶ РСЈ и РСАНУ имају само *побрстити, -ѝм* и *побрстѝм*. РМС има за оба дублетна АМ АД у презенту (*побрстити, -ѝм* и *побрстѝм* и *побрстити, -ѝм* и *побрстѝм*).

Ако је мотивна именица *јарац*, а она има понашање по а. п. А (РСАНУ), а и припада псл. а. п. а, што се узгредно помиње и у литератури (Каповић 2015: 425), онда се а. п. А и краткосилазни акценат очекују и код глагола. Заправо, у глаголу долази до формирања групе сонант/сугласник (РЧ) (што се дешава и у промени саме именице), те испред ње очекивано долази до дуљења краткосилазног у дугосилазни, те је то очекивани акценат, дијахроно изворнији. АО *јарчити* је секундаран.

Акценатска дублетност типа *сѹмпорити* : *сумпòрити*, -*їм* (*засѹмпорити* : *засумпòрити*, -*їм*)

У овај ТАД спада глагол *засумпорити* (РМС).

КОМЕНТАР

РМС има само *сѹмпор* и *сѹмпорити*, те би са тим у вези био АО *засѹмпорити*, а АО *засумпòрити* је највероватније аналошки и секундаран. РСЈ и РСАНУ имају само *засѹмпорити*, -*їм*.

Акценатска дублетност типа *днєвничāрити*, -*нїчāрїм* : *днєвничāрити*, -*їм*

У овај ТАД спада глагол *днєвничарити* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

У РСАНУ је АО (иако је акценатски у вези са мотивном именицом, синхроно гледано) *днєвничāрити* (па и његов презент) стављен у заграду и подређен је. АО *днєвничāрити* био би аналошки.

Акценатска дублетност типа *мїгољити* : *мїгољити*, -*їм* (*измїгољити* : *їзмигољити*, -*їм*)⁸⁰⁷

У овај ТАД спадају глаголи: *гагољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *гагорити* (РМС), *домиголити* (РСАНУ)⁸⁰⁸, *домигољити* (РСАНУ, РСЈ), *замигољити* (РСАНУ), *измигољити* (РМС), *измрмољити* (РСАНУ, РМС)⁸⁰⁹, *кишити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *лагодити* (РСАНУ), *лазити* (РСАНУ), *мигољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *одмигољити* (РСАНУ, РМС), *плазити* (РСАНУ)⁸¹⁰, *прокужити* (РСЈ)⁸¹¹, *промигољити* (РМС, РСЈ), *протаворити* (РСЈ), *рудити* (РМС)⁸¹² („правити руде, коврче“), *тубити* (РМС)⁸¹³, *тувити* (РМС, РСЈ)⁸¹⁴, *узмигољити* (РСЈ), *цмиздрити* (РМС, РСЈ), *цминдрити* (РМС).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -МИГОЉИТИ

домигољити (РСАНУ, РСЈ), *замигољити* (РСАНУ), *измигољити* (РМС), *мигољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ, ВР), *одмигољити* (РСАНУ, РМС), *промигољити* (РМС, РСЈ), *узмигољити* (РСЈ)

⁸⁰⁷ У овај ТАД смо убројали и тросложне глаголе који имају идентично акценатско понашање.

⁸⁰⁸ Даничић има *измїголити*, -*їм* (Даничић 1925: 138).

⁸⁰⁹ Глаголи *мрмољити* и *замрмољити* сврстани су у ТАД *крмељити*, *крмељїм* : *крмељити*, -*їм* (*закрмељити*, *закрмељїм* : *закрмељити*, -*їм*), а са овим ТАД спаја их АМ са краткосилазним акцентом на првом слогу инфинитивног и презентског АО непрефигираног глагола, те је могуће он и примарнији.

⁸¹⁰ Даничић има *плāзити*, -*їм* (Даничић 1925: 154). РМС и ВР исто.

⁸¹¹ Даничић има *òкужити*, -*їм* (Даничић 1925: 155). РМС има *прòкужити*, -*їм*. Сви остали ексцерпирани глаголи са -*кужити* припадају ТАД *хўлити*, -*їм* : *хўлити*, *хўлїм* (*їсхўлити*, -*їм* : *їсхўлити*, *їсхўлїм*), те је могуће овде грешку начинио РСЈ у презенту за АО инфинитива са дугоузлазним акцентом.

⁸¹² Даничић има *рўдити*, -*їм* (Даничић 1925: 137).

⁸¹³ Даничић има *тўбити*, -*їм* (Даничић 1925: 154). ВР исто.

⁸¹⁴ Даничић има *тўвити*, -*їм* (Даничић 1925: 154). ВР исто.

И Даничић и ВР познају исту АД код глагола *мигољити* (Даничић 1925: 138, 156), што је необична ситуација, пошто они ретко имају дублете, а додајмо да ВР у загради има АО *мигољити*. У РСАНУ је подређен АО *мигољити*, али не и у РМС и РСЈ.

РМС има *домігољити*, -їм, што нема никакве везе ни са једним АМ у *мигољити*, али има везе са *замігољити*, где РМС даје *замігољити* и *замігољити*, чиме се разликује делимично у односу на РСАНУ за овај глагол, тачније, само у домену квантитета акцента у другом дублетном АО, те не припада овом ТАД, али ми смо га навели овде као изузетак. РМС има само и *узмігољити*, -їм, што је још једна недоследност.

РСЈ има само *замігољити*, -їм, као и *їзмігољити*, -їм, што је недоследно АД у осталим глаголима које има.

РСАНУ има само *їзмігољити*, -їм, што је недоследно АД у осталим глаголима које има. У РСАНУ је подређен АО *одмігољити*, што се поклапа са акценатским стањем код глагола *мигољити*.

ВР (недоследно АД у *мигољити*) има само *измігољити*, -їм.

Приметно је шаренило у речницима и недоследности самих речника према својим решењима, али је најчешће решење у свима њима АД.

У народним говорима из основице срећемо следећу ситуацију:

АО типа *мігољити*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 316);

АО типа *мігољити*: Гружа (Стевовић 1969: 626), Колубара (Николић 1969: 28), Поцерина (Московљевић 1928: 18), Каћ (Недељков 1984: 339);

АД типа *мігољити* и *мігољити*: стари Нови Сад (Стокин 2009: 209).

Приметна је већа фреквентност АО типа *мігољити*.

КИШИТИ

Синхроно, именица *киша* се понаша по а. п. А (према РСАНУ, РМС, РСЈ), те се очекује исти стални краткосилазни акценат (и а. п. А) и у глаголу, па би *кішити* било секундарно.

Даничић има само баш *кішити*, -їм (Даничић 1925: 137). ВР исто.

ЛАГОДИТИ

У РСАНУ је подређено *лагодити*. На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 14: 14) за глагол *лагодити* имамо потврде које би могле указивати на оба дублетна инфинитивна АО (нешто више има потврда које указују на *лагодити*) (руско (дијалекат): *лагодиѿѿь*, украјинско: *лагодиѿѿи*, белоруско: *лагодзиць*, а можемо споменути и словеначко *lagoditi*, које се разликује од свега). РМС има *лагодити*, -їм, донекле слично РСАНУ.

ЛАЗИТИ

У РСАНУ је подређено *лазити*. На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 14: 64–67) за глагол *лазити* могло би се рећи да је изворнији АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (руско: *лазиѿѿь*, украјинско: *лазиѿѿи*, белоруско: *лазиць*). Додатна потврда је и Дибоово сврставање овог глагола у а. п. а (Дибо 2000: 426).

Даничић има *лазити*, -їм (Даничић 1925: 153). РСЈ, ВР и РМС исто, што све иде у прилог да је примаран АО *лазити*.

ПРОТАВОРИТИ

АО *протаворити* подређен је у РСЈ. РМС и ВР имају само *протаворити*, -їм, а са тим је у вези и то што Даничић има само *таворити*, -їм (Даничић 1925: 156), те могуће није без разлога АО *протаворити* подређен у РСЈ.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *таворити* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 19).

Акценатска дублетност типа *скакољити*, -їм : *скакољити*, *скакољїм*

У овај ТАД спадају глаголи: *скакољити* (РМС) и *скакорити* (РМС).

Акценатска дублетност типа *упрїстојити*, -їм : *упрїстојити*, -їм

У овај ТАД спада глагол *упростојити* (РСЈ).

КОМЕНТАР

РСЈ има *прѣстојан*, те *упростојити* делује у вези са тим, синхроно гледано, а *упростојити* делује секундарно, и могуће је у вези са глаголима типа *стајати*, *настојати* и сл. због велике фонемске сличности инфинитива, а још више и због још већег фонемског поклапања у презенту. РМС има *упростојити*, *-ѿм*.

Акцентска дублетност типа *кòристити*, *-ѿм* : *корѣстити*, *кòрѣстѿм* (*искòристити*, *-ѿм* : *искорѣстити*, *искòрѣстѿм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *вуцарити* (РСАНУ, РМС)⁸¹⁵, *завашљивити* (РСАНУ), *заврљачити* (РСАНУ⁸¹⁶), *закускунити* (РСАНУ, РМС), *замандалити* (РСАНУ), *замонашити* (РМС), *занишанити* (РСАНУ), *заоглавити* (РСАНУ), *заолујити* (РСАНУ), *заповедити* (РСАНУ, РСЈ), *зашамарити* (РСАНУ), *зиратити* (РМС), *злоперити* (РСАНУ), *злослутити* (РСАНУ), *злоставити* (РСАНУ⁸¹⁷), *излиндарити* (РСАНУ), *излукавити* (РСАНУ, РМС), *изобразити* (РМС), *изолучити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искокотити* (РСАНУ, РМС)⁸¹⁸, *искористити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искусити* (РСАНУ, РМС, РСЈ⁸¹⁹), *исповедити* (РСАНУ, РСЈ), *испоредити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јуришити* (РМС)⁸²⁰, *користити* (РСАНУ, РСЈ), *кулачити* (РСАНУ), *лукавити* (РСАНУ, РМС), *маскарити* (РСАНУ), *надлукавити* (РСАНУ, РМС), *наобразити* (РМС), *наолучити* (РСАНУ), *наповедити* (РСАНУ), *натакарити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нишанити* (РСАНУ), *обогаљити* (РСАНУ⁸²¹, РМС), *обрлатити* (РСАНУ⁸²², РСЈ), *одаламарити* (РСАНУ), *одвуцарити* (РСАНУ, РМС), *одмандалити* (РСАНУ), *оклембесити*⁸²³ (РСАНУ), *окорачити* (РСАНУ), *окористити* (РСАНУ, РСЈ), *окоштавити* (РСАНУ, РМС), *окоштанити* (РСАНУ, РМС), *олињавити* (РСАНУ), *опељешити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *опкорачити* (РСЈ), *ортачити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *осујетити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ошамарити* (РСЈ), *паунити* (РМС), *пељешити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *подетињити* (РСАНУ, РСЈ), *подржавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *поекавити* (РСАНУ), *покајкавити* (РСАНУ, РМС), *покористити* (РСАНУ), *полатинити* (РМС, РСЈ), *преобразити* (РМС), *пресалдумити* (РМС, РСЈ)⁸²⁴, *пришарафити* (РМС, РСЈ), *разортачити* (РМС), *раскорачити* (РМС, РСЈ), *саобразити* (РМС, РСЈ), *скомрачити* (РМС, РСЈ)⁸²⁵, *суобразити* (РМС, РСЈ), *убеутити* (РМС), *убогаљити* (РМС, РСЈ), *увашљивити* (РМС, РСЈ), *узјогунити* (РМС, РСЈ), *улукавити* (РМС, РСЈ), *уназадити* (РМС), *уобразити* (РМС), *уоглавити* (РСЈ), *урортачити* (РМС, РСЈ), *упоредити* (РМС, РСЈ), *успоредити* (РМС), *утаначити* (РМС, РСЈ), *чобанити* (РМС), *шилбочити* (РМС), *шилбочити* (РМС)⁸²⁶.

⁸¹⁵ РСЈ има само *вуцарити*, *-ѿм*.

⁸¹⁶ АМ *заврљачити*, *-ѿм* у РСАНУ је стављен у заграду, рекло би се оправдано, будући да *врљачити* има само АО са дугоузлазним акцентом на другом слогу инфинитива. РСЈ и РМС имају само *заврљачити*, *заврљачѿм*, што се донекле слаже са РСАНУ.

⁸¹⁷ У РСАНУ је подређен АМ *злоставити*, *-ѿм*, а баш тај АМ је једини у РМС, док ВР и Даничић имају само *злоставити*, *злоставѿм* (Даничић 1925: 139).

⁸¹⁸ Даничић има *коко̀тити*, *ко̀ко̀тѿм* (Даничић 1925: 139). РСЈ има само *искоко̀тити*, *иско̀ко̀тѿм*, што је исто.

⁸¹⁹ У РСЈ инфинитивни АО *иску̀сити* није акцентован.

⁸²⁰ Даничић има *јурѝшити*, *јурѝшиѿм* (Даничић 1925: 139). РСЈ, ВР и РСАНУ исто. ВР, заправо грешком, као презент има *јурѝшиѿм*.

⁸²¹ У РСАНУ је подређено *обогаљити*, *-ѿм*. РСЈ има само *обога̀љити*, *-о̀га̀љѿм*, недоследно АД у *убогаљити*.

⁸²² У РСАНУ је подређен АМ *обрлатити*, *-ѿм*, за шта можемо само рећи да је доследно у некој мери томе што у истом речнику имамо само *брлатити*, *брлатѿм*. РМС и ВР имају само *обрлатити*, *обрлатѿм*.

⁸²³ РСАНУ има само *клембесити*, па би се на основу тога могло рећи да је *оклембесити* секундарно и аналошко, на шта могу упућивати и РСЈ и РМС, који имају само *оклембесити*, *-ѿм*.

⁸²⁴ Даничић има *пресалдумити*, *-ѿм* (Даничић 1925: 148).

⁸²⁵ Даничић има *комрачити*, *-ѿм* (Даничић 1925: 147). ВР има *скомрачити*, *-ѿм*.

⁸²⁶ Даничић има *шилбочити*, *шилбочѿм* (Даничић 1925: 140). ВР исто.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ВАШЉИВИТИ

завашљивити (РСАНУ), *увашљивити* (РМС, РСЈ)

Придев *вашљив* у РСАНУ има само АО са краткоузлазним акцентом на првом слогу, те АО *завашљивити* делује у вези са тим, синхроно гледано.

ЗАКУСКУНИТИ

Ако се погледа РСАНУ и види да глагол *кускунити* има краткоузлазни акценат на првом слогу инфинитива као и мотивна именица (турцизам) *кускун*, јасно је да је АО *закускунити* (са презентом својим, наравно) аналошки. ВР има само баш овај примарни АМ *закускунити*, -*ѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -МАНДАЛИТИ

замандалити (РСАНУ), *одмандалити* (РСАНУ)

Даничић има *замандалити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 148). РСЈ, ВР и РМС исто.

РМС има само *одмандалити*, -*ѝм*, доследно као што има АМ *замандалити*, -*ѝм*.

Ако се погледа РСАНУ и види да глагол *мандалити* има краткоузлазни акценат на првом слогу инфинитива и презента као и мотивна именица (турцизам) *мандал*, јасно је да је АО *замандалити* (са презентом својим, наравно) аналошки, а стављен је у заграду у РСАНУ доследно као и АМ *одмандалити*, -*ѝм*. Предност АМ типа *замандалити*, -*ѝм* показују и остали речници и Даничић тиме што само њега прихватају, што смо видели.

ЗАМОНАШИТИ

АД код глагола је у вези са АД код именице *монах*, синхроно гледано. *Замонашити* је према АО *мѝнѝх*, те представља резултат акценатске алтернације која се среће и у деклинацији поменуте именице (нпр. *монѝха*, *монѝху*). АО *замонашити* је у јасној вези са АО *мѝнах*, опет напомињемо, синхроно гледано. РСЈ и РСАНУ имају само *замонашити*, -*ѝнѝшѝм*, иако оба речника имају АД код именице.

ГЛАГОЛИ СА -НИШАНИТИ

занишанити (РСАНУ), *нишанити* (РСАНУ)

АД код ових глагола је у вези са АД код именице (турцизма) *нишан*. АО типа *занишанити* је према АО *нѝшѝѝн*, те представља резултат акценатске алтернације која се среће и у деклинацији поменуте именице (нпр. *нишѝѝну*). АО типа *занишанити* је у јасној вези са *нѝшѝѝн*.

Даничић има *нишанити*, -*ѝм* (Даничић 1925: 147). РМС има само *занишанити*, -*ѝм* и доследно *нишанити*, -*ѝм*.

АМ *нишѝѝнѝнѝтѝ*, *нѝшѝѝнѝм* подређен је у РСАНУ (недоследно равноправној АД у *занишанити*). РСЈ и ВР имају само *нишанити*, -*ѝм*.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, АО типа *нишанити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342), док је АО типа *нишѝѝнѝтѝ* чешћи (што се разликује у односу на речнике) и срећемо га у Ускоцима (Станић 1982: 164), србијанском Полимљу (Николић 1991: 164), Грузи (Стевовић 1969: 625) и Пљевљима (Ружичић 1927: 170).

ГЛАГОЛИ СА -ОГЛАВИТИ

заоглавити (РСАНУ), *уоглавити* (РСЈ)

Заоглавити, -*ѝм* је подређено у РСАНУ, иако се даје само *ѝглавити*, -*ѝм*, које је (као и *заѝглавити*) у вези са АО мотивне именице *ѝглав* (постоји и *ѝглѝв*), синхроно гледано. *Заоглѝвити* би могло бити у вези са АО *ѝглѝв* ако је он а. п. Ц, за шта немамо податке (али што јесте могуће ако знамо да именица *глава* јесте а. п. с (Каповић 2015: 170), а видимо да је присутна у основи ове именице).

РСЈ и РМС имају само *заоглѝвити*, *заѝглѝвѝм*, а РМС доследно и *уоглѝвити*, *уѝглѝвѝм*.

ЗАОЛУЈИТИ

Рекло би се да је АО *заолујити* у вези са АО *олуја* и *олујити*. *Заолујити* је онда аналошки АО (не постоји *ѝлујити*). Па ипак, РМС има само *заѝлујити*, -*ѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ПОВЕДИТИ

заповедити (РСАНУ, РСЈ), *исповедити* (РСАНУ, РСЈ), *наповедити* (РСАНУ)

Руско *заповѣдать* (свршени глагол) би могло указивати на *заповедити* као изворније. РМС и ВР имају само *заповедити*, -ѝм и доследно *исповедити*, -ѝм, а РМС и *наповедити*, -ѝм.

ГЛАГОЛИ СА -ШАМАРИТИ

зашамарити (РСАНУ), *ошамарити* (РСЈ)

У РСАНУ је подређен АО *зашамарити*, а он је у вези са именицом (турцизмом) *шамар*, која гласи *шам̄ар*, *шам̄ара* (према РСЈ). Именице таквог АМ утичу да глаголи који су са њима у творбеној вези имају дугоузлазни акценат у инфинитиву на познатом слогу (оном који је идентичан слогу где је дугоузлазни акценат у нпр. генитиву јединине именице), што се види и у неким примерима из наше грађе (нпр. *замонашити*, *занишанити*) који су део истог ТАД.

РМС и РСАНУ имају само *ошамарити*, -ѝм (где РСАНУ није скроз доследан АД у *зашамарити*), а АМ тог типа је свакако аналошки.

ЗИРАТИТИ

АД код глагола има делимичне везе са мотивном именицом (турцизмом) *зират* (*зѝр̄ат*, -а и *зѝр̄ат*, -ата); тачније, само је АМ *зиратити*, *зѝр̄атѝм* у вези са мотивном именицом, тј. њеним АМ *зѝр̄ат*, -ата. РСЈ и РСАНУ имају само *зиратити*, *зѝр̄атѝм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЛУКАВИТИ

излукавити (РСАНУ, РМС), *лукавити* (РСАНУ, РМС), *надлукавити* (РСАНУ, РМС), *улукавити* (РМС, РСЈ)

АМ *излукáвити*, *излукáвѝм* подређен је у РСАНУ (недоследно равноправној АД у осталим глаголима које има), не и у РМС. Даничић има *излукáвити*, -ѝм (Даничић 1925: 148). ВР исто и доследно *улукавити*, -ѝм.

РСЈ се разликује од РСАНУ и РМС за глагол *лукавити* и има АД *лукáвити*, -ѝм и *лукáвити*, *лукáвѝм*, што је други ТАД. Коначно се среће негде и синхронно очекивано *лукáвити*, пошто се то очекивало и у РМС⁸²⁷ и РСАНУ, кад већ имају *лукáв* (поред *лукáв*) и кад већ постоји доста глагола који према краткосилазном акценту придева имају краткосилазни акценат у АМ глагола (в. ТАД *гарáвити*, *гáрáвѝм* : *гáравити*, -ѝм (*нагарáвити*, *нагáрáвѝм* : *нагаравити*, -ѝм)). РСЈ има иста два АО код придева *лукав*, а АО *лукáв* је подређен, те онда и не чуди толико што се ту среће *лукáвити*, мада, видимо, код глагола *улукавити* познаје овде обрађиван ТАД, који се среће код ових глагола у РСАНУ и РМС.

Иначе, АО типа *надлукáвити* је очекиван према АО *лукáв*, синхронно гледано.

ГЛАГОЛИ СА -ОБРАЗИТИ

изобразити (РМС), *наобразити* (РМС), *преобразити* (РМС), *саобразити* (РМС, РСЈ), *суобразити* (РМС, РСЈ), *уобразити* (РМС)

РСЈ и РСАНУ имају само *изобрáвити*, -òбрáзѝм и доследно *наобрáвити*, -òбрáзѝм. РСЈ доследно има само и *преобрáвити*, *предобрáзѝм* и *уобрáвити*, *удобрáзѝм*. Дакле, РСЈ чешће нема АД, али је има за глаголе *саобразити* и *суобразити*. РМС доследно има АД за сваки глагол који има, а РСАНУ доследно нема.

ВР и Даничић имају *предобразити*, -ѝм (Даничић 1925: 148), што је супротно речницима који немају АД, јер они имају само АМ типа *преобрáвити*, *предобрáзѝм*.

Ако ове глаголе доведемо у синхрону везу са именицом *òбраз* (РМС, РСЈ), тј. с тим њеним АО, АО типа *изобразити* делује у вези с њим.

Међутим, руски има *преобразитѝ*, што би могло указивати на могућност да је дијахроно изворније баш *преобрáвити*.

⁸²⁷ РМС заправо и има тај ТАД, али само у глаголу *пролукавити*.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, срећемо следеће:

АО типа *преобрати*: Гружа (Стевовић 1969: 626), Каћ (Недељков 1984: 342), Поцерина (Московљевић 1928: 19);

АО типа *предобразити*:/;

АД типа *преобрати* и *предобразити*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 314), Ускоци (Станић 1982: 163).

АО типа *преобрати* је фреквентнији, а за АО типа *предобразити* немамо потврде за једини АО, већ су потврде из говора који познају и АО типа *преобрати* (такве дублетне потврде су из црногорских источнохерцеговачких говора).

ГЛАГОЛИ СА -ОЛУЧИТИ

изолучити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наолучити* (РСАНУ)

Ако глаголе доведемо у везу са именицом (турцизмом) *олук* (РСАНУ, РМС, РСЈ), рекло би се да је АО типа *изолучити* у вези са њом, синхроно гледано, а да је АО типа *изолучити* секундаран и аналошки.

ГЛАГОЛИ СА -КОРИСТИТИ

искористити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *користити* (РСАНУ, РСЈ), *окористити* (РСАНУ, РСЈ), *покористити* (РСАНУ)

РСАНУ једини доследно има АД за све глаголе које има. Остали речници познају АД, али и недоследно познају и изостанак АД, што ћемо навести у следећим коментарима редоследом којим иду и глаголи.

РМС има само *кòристити*, -*їм*.

РСЈ грешком не наводи презент инфинитивног АО *окòристити*. Даничић има *окòристити*, -*їм* (Даничић 1925: 148). РМС и ВР исто.

РСЈ и РМС имају само *покòристити*, -*їм*.

Приметно је да РМС чешће познаје изостанак АД, а тада једини АМ који прихвата је АМ типа *кòристити*, -*їм*, што је једини тип АМ и у РСЈ за глагол *покористити*, али РСЈ у осталим глаголима познаје чешће АД.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 11: 70–71) за глагол *користити* имамо потврде које могу указивати на оба дублетна инфинитивна АО (словеначко: *koristiti*, руско: *корысти́ться* (акцент на другом слогу), белоруско: *кòрыстаць* (акцент на другом слогу), украјинско: *користáти*, белоруско (дијалекат): *карыста́ць*). Ако видимо да Мате Каповић (2018: 230) сврстава овај глагол у а. п. А (са некадашњим акцентом на другом слогу, чему данас одговара узлазни на првом), али и региструје да прелази у а. п. Б, могуће да је а. п. А онда изворна за овај глагол, што је овде конкретно АМ *кòристити*, -*їм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *кòристити* и АО типа *ко́ристити* као дублетне срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164).

ГЛАГОЛИ СА -ПОРЕДИТИ

испоредити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *упоредити* (РМС, РСЈ), *успоредити* (РМС)

Даничић има *пòредити*, -*їм* (Даничић 1925: 147). У сагласју са Даничићем, ВР има само *испòредити*, -*їм* и доследно *упòредити*, -*їм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *пòредити* срећемо у Колубари (Николић 1969: 29), а АО типа *порéдити* у Ускоцима (Станић 1982: 164).

КУЛАЧИТИ

Мотивна именица се одликује АД (*кўлак* и *кўлāк*, према РСАНУ („богат сељак“)), те је, гледајући само синхроно, у вези са њом (тј. њеним АО *кўлак*) само АО *кўлачити*.

МАСКАРИТИ

Мотивна именица *маскара* (турцизам) познаје АД (*мāскара* и *мāскара*), те се, видимо, само АО *мāскарити* слаже са њом, док *маскáрити* представља резултат аналогije. РСЈ и РМС имају само *мāскарити*, -*їм*.

ГЛАГОЛИ СА -КОРАЧИТИ

окорачити (РСАНУ), *опкорачити* (РСЈ), *раскорачити* (РМС, РСЈ)

Именица *кòрāк* је изворно псл. а. п. с (Каповић 2015: 284), те је према томе изворнији АМ типа *окорáчити*, *окòрāчѝм* (а. п. Б ← а. п. Ц) (што може показивати и то да РСАНУ има само *корáчити*). *Окòрачити* је секундарно.

ВР и Даничић имају *окòрачити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 148).

ВР има само *раскòрачити*, *-кòрāчѝм*. Остаје нејасно да ли је инфинитив или презент грешка.

РМС има само *окòрачити*, *-ѝм*.

РМС и РСАНУ имају само *опкорáчити*, *-òрāчѝм*.

РМС је најнедоследнији – има и АД, а има и одсуство АД и прихватање два различита типа АМ за два различита глагола, као што смо видели. РСАНУ исто показује недоследност тиме што негде има, а негде нема АД, док РСЈ има АД у свим глаголима које има.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *корáчити* и типа *кòрачити* срећемо као дублетне у Ускоцима (Станић 1982: 163), АО типа *кòрачити* у Колубари (Николић 1969: 28), а АО типа *корáчити* у Каћу (Недељков 1984: 342).

ОКОШТАВИТИ

РСАНУ има само *кòштав* (РМС нема тај придев), па би се, гледајући синхроно, можда пре очекивало *òкоштавити*, а не *окòштавити*. *Окоштавити* као (синхроно) секундаран и аналошки АО сасвим је очекиван.

ОКОШТАНИТИ

РСАНУ и РМС имају *кòштан* и *кòштан*, те је у вези са тим, тј. са *кòштан*, *окòштанити*, ако гледамо синхроно.

ОЛИЊАВИТИ

РСАНУ има само *лињав*, те се може рећи да није наведен синхроно очекивани АО *олињавити*. *Олињавити* је типски секундарни АО (синхроно гледано), али буни АО *олињавити*, он је неочекиван, пошто тешко да је настао према АО *лињав*, кад тог АО нема у РСАНУ.

ГЛАГОЛИ СА -ОРТАЧИТИ

ортачити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *разортачити* (РМС), *уортачити* (РМС, РСЈ)

Даничић има *òртачити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 147). ВР исто и доследно *разòртачити*, *-ѝм* и *уòртачити*, *-ѝм*.

РСЈ има само *разòртачити*, *-ѝм*, што је недоследно АД у остала два експерпирана глагола.

Може се рећи да је у РМС АД код глагола у вези са АД за глагол *ортачити* мотивне именице (турцизма) *ортак* (*òртāк* и *òртак*, према РМС, док РСАНУ и РСЈ немају АД именице (имају само АО *òртāк*, па би АО *òртачити* код њих био типски аналошки АО, који заслужује место у норми)), где према *òртāк* имамо *ортáчити* (са акценатском алтернацијом као у деklinацији саме именице, нпр. *ортáка*), док према *òртак* имамо *òртачити*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *ортáчити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 342), а АД типа *ортáчити* и *òртачити* у Ускоцима (Станић 1982: 163).

ПАУНИТИ

У РМС мотивна именица гласи само *паун*, те би се рекло да је у вези са тим АО *паунити*, синхроно гледајући. РСАНУ има само *пау́нити*, *пау́нѝм*.

ПОДЕТИЊИТИ

РСАНУ и РСЈ имају *дèтињити*, а придев гласи само *дèтињѝ*, те би са тим у вези онда био АО *подèтињити*, синхроно гледано.

Даничић има *дјèтињити*, *-ѝм* (Даничић 1925: 147), а РМС има само *подèтињити*, *-ѝм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *детињити* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63), а АО типа *детињити* у Грузи (Стевовић 1969: 625).

ПОДРЖАВИТИ

Именица *држава* има краткоузлазни акценат на првом слогу (према РСАНУ, РСЈ и РМС), а у вези са тим био би АО *подржавити*, синхроно гледајући.

ПОЕКАВИТИ

Већина речи из истог творбеног гнезда (нпр. *екавац*, *екавскӣ* и *ека̄вскӣ* и др., према РСАНУ) показују да је са њима пре у вези АО *поекавити*, синхроно гледајући.

ПОКАЈКАВИТИ

У РСАНУ и РМС речи истог творбеног гнезда (нпр. *кајкавац* и *ка̄јкавац*, *ка̄јкавскӣ* и *ка̄јкавскӣ* и др.) указивале би да је са њима у вези АО *покајкавити*, синхроно гледајући.

ПОЛАТИНИТИ

У РМС и РСЈ имамо *латин* и *латӣн*, *-ина* (у РСЈ само као властита именица), те би се рекло да је глаголска АД у вези са тим, синхроно гледајући, мада у оба речника постоји само *латинити*.

Даничић има *полатинити*, *-ӣм* (Даничић 1925: 148). ВР исто.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *полатинити* срећемо у Грузи (Стевовић 1969: 626).

ПРИШАРАФИТИ

РМС има само *шарџаф*, *-џа* и (према томе очекивано) *шарџафити* (РСЈ нема те две речи), те би *пришарџафити* било аналошко.

УБЕУТИТИ

РМС има само *убеутити*, што нам показује недоследност код ова два глагола, али и то да је *убеутити* могуће примарније, нарочито кад томе додамо чињеницу да у РСАНУ имамо именицу *бевут*, *-ута* (потеклу из персијског), према којој се познатом акценатском алтернацијом очекује *убеутити*.

ВР и Даничић имају *убеутити*, *убевутӣм* (Даничић 1925: 140), као додатну потврду примарности тог АМ.

УЗЛОГУНИТИ

Ако знамо да РМС има *јоџун* (нема ову реч РСЈ, турцизам је у питању, в. РСАНУ под *јоџунаст*), *јоџунаст* (има и РСЈ), а иако има само *јоџунити* (има и РСЈ), рекло би се да је АО *узјоџунити* акценатски у вези са њима, а да је *узјоџунити* секундарни и аналошки АО.

УНАЗАДИТИ

РМС има *на̄зџад* и *на̄зад*, *уна̄зџад* и *уна̄зџад*, те би се рекло да је *уна̄задити* у вези са АО *на̄зад*, а *уна̄зџадити* са *уна̄зџад* (на основу познате акценатске алтернације), али пошто је мотивно пре *уназад*, онда би се рекло да је примарније *уна̄зџадити*, синхроно гледајући. РСЈ има само *уна̄зџадити*, *уна̄зџадӣм*.

ЧОБАНИТИ

У РМС мотивна именица (турцизам) гласи само *чобанин* (има и *чобан*), те је АО *чобанити* секундаран. РСЈ има само *чобанити*, *-ӣм*.

Акценатска дублетност типа *живинчити* : *живинчити*, *-ӣм*

У овај ТАД спада глагол *живинчити* (РСАНУ).

КОМЕНТАР

Са мотивном именицом рекло би се да је акценатски у вези само инфинитивни АО са дужином (*живинче* (*живинче*), према РСАНУ), синхроно гледано. РМС има само *живинчити*, *-ӣм*.

Акценатска дублетност типа *ма̀га̀рчити, -їм : мага̀рчити, ма̀га̀рчїм (нама̀га̀рчити, -їм : намага̀рчити, нама̀га̀рчїм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *магарчити* (РСАНУ, РМС), *намагарчити* (РСАНУ), *пожарчити* (РСАНУ⁸²⁸), *поживинчити* (РМС).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -МАГАРЧИТИ

Мотивна именица је *ма̀гарац* (РСАНУ, РМС), те се као изворан очекује АО *ма̀га̀рчити* (дужина је резултат дуљења пред групом сонант/сугласник, које имамо и у деклинацији саме именице (нпр. *ма̀га̀рца, ма̀га̀рцу*)), синхронно гледано.

Даничић има *ма̀га̀рчити, -їм* (Даничић 1925: 157). РСЈ и ВР исто.

РСЈ, ВР и РМС имају само *нама̀га̀рчити, -їм*. РМС је тиме у супротности са АД у *магарчити*.

ПОЖИВИНЧИТИ

РМС има само *жївїнчити*, али и *живїнче* (РСАНУ има додатно и *жївїнче*), па би *поживїнчити* могло бити у вези са АО *живїнче*, синхронно гледано. РСЈ и РСАНУ имају само *поживїнчити, -їм*. РСАНУ има глагол *живинчити* по ТАД *жївїнчити : жївинчити, -їм*, што је различито од овог ТАД за *поживинчити* у РМС.

Акценатска дублетност типа *за̀гво̀здити, за̀гво̀здїм : за̀гво̀здити, за̀гво̀здїм*

У овај ТАД спада глагол *за̀гво̀здити* (РСАНУ)⁸²⁹.

Акценатска дублетност типа *бо̀чити, бо̀чїм : бо̀чити, -їм (избо̀чити, избо̀чїм : избо̀чити, избо̀чїм)*

У овај ТАД спадају глаголи: *грозити* (РСАНУ, РСЈ), *закосити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *закрвити* (РСАНУ)⁸³⁰, *згрозити* (РСАНУ, РСЈ), *згрстити* (РСАНУ, РМС)⁸³¹, *избоцити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искосити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *јармити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *косити* (РСАНУ), *крвити* (РСАНУ⁸³²), *накосити* (РСАНУ, РСЈ), *обочити* (РСАНУ), *одбоцити* (РСАНУ), *окосити* (РСАНУ), *приушитити* (РСЈ)⁸³³, *ујармити* (РМС, РСЈ) („начинити јарму“), *укосити* (РСЈ), *устожити*⁸³⁴ (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ГРОЗИТИ

грозити (РСАНУ, РСЈ), *згрозити* (РСАНУ, РСЈ)

Оваква глаголска АД у вези је са АД именице *гро̀за (грóза и грòза)* у оба речника.

Даничић има *грòзити, -їм* (Даничић 1925: 145). РМС и ВР исто.

РМС и ВР имају само и *згрòзити, згрòзїм*, што је доследно претходном глаголу.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *грòзити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164) и Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 314), док АО типа *грòзити* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 341).

Иначе, глагол *за̀грозити* припада ТАД *ва̀пнити, -їм : ва̀пнити, ва̀пнїм (овàпнити, -їм : овàпнити, овàпнїм)*, те се не слаже са овим глаголима овде.

ГЛАГОЛИ СА -КОСИТИ

⁸²⁸ АО *пожарчити* је подређен у РСАНУ. РСЈ и РМС имају само *по̀жа̀рчити, -їм*.

⁸²⁹ РМС има *за̀гво̀здити, за̀гво̀здїм*.

⁸³⁰ Даничић има *кр̀вити, -їм* (Даничић 1925: 145). РСЈ и РМС имају *закр̀вити, закр̀вїм*, што је доследно акценатском стању глагола *кр̀вити*.

⁸³¹ Даничић има *згр̀стити, -їм* (Даничић 1925: 145). РМС и РСАНУ исто, што је недоследно АД у *згр̀стити*.

⁸³² Поред *кр̀вити* и *кр̀вити* РСАНУ има, али као подређено, и *кр̀вити*, али нема њему еквивалентни АО код *закр̀вити*, што би био АО *за̀кр̀вити*. РСЈ, ВР и РМС имају само *кр̀вити, -їм*.

⁸³³ РМС има само *приу̀шитити, приу̀шитїм* и *у̀шитити, -їм*.

⁸³⁴ РМС има само *сто̀жити, -їм*, недоследно АД у *устожити*.

закосити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *искосити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *косити* (РСАНУ), *накосити* (РСАНУ, РСЈ), *окосити* (РСАНУ), *укосити* (РСЈ)

АМ *закосити*, *закосїм* је подређен у РСАНУ.

РСЈ и РМС имају *косити*, *косїм*.

У РСЈ је АМ *накосити*, *накосїм* стављен у заграду. РМС има само *накосити*, *накосїм*.

РМС има само *укосити*, *укосїм*.

Приметно је да је РСАНУ најдоследнији, пошто за сваки глагол који има он има АД, а у једном случају је то неравноправна АД. РСЈ доследно познаје АД (једном неравноправну АД), али за глагол *косити* познаје само АМ *косити*, *косїм*; дакле, не познаје АД код непрефигираног глагола. РМС је недоследан, пошто за неке глаголе познаје АД, а за неке не, при чему нису увек исти типови АМ дати за сваки глагол за који не даје АД.

ГЛАГОЛИ СА -БОЧИТИ

избочити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обочити* (РСАНУ), *одбочити* (РСАНУ)

Даничић има *бодчити*, *-їм* (Даничић 1925: 145). ВР има *одбодчити*, *одбодчїм*.

РМС има *ободчити*, *ободчїм* и *одбодчити*, *одбодчїм*, што је недоследно АД у *избочити*.

У РСАНУ је АО *одбодчити* стављен у заграду (фали његов презент), верујемо неоправдано, кад већ у истом речнику имамо глаголе са *-бочити* који имају равноправну АД.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АМ), АМ типа *подбодчити*, *подбодчїм* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 341), док АМ типа *подбодчити*, *подбодчїм* срећемо у Гружи (Стевовић 1969: 625).

ГЛАГОЛИ СА -ЈАРМИТИ

јармити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ујармити* (РМС, РСЈ) („начинити јарму“)

Дублети су равноправни у РМС и РСЈ, док је у РСАНУ АМ *јармити*, *-їм* подређен, а мотивна именица (турцизам) *јарма* има исту равноправну АД у сва три речника (*јарма* и *јарма* (у РСАНУ додатно и подређено и трећи АО – *јарма*)), те је са тим у вези АД код глагола.

Акценатска дублетност типа *заиверити*, *заиверїм* : *заиверити*, *заиверїм*

У овај ТАД⁸³⁵ спадају глаголи: *заиверити* (РСАНУ), *одушевити* (РСАНУ, РСЈ)⁸³⁶, *рашчетворити* (РСЈ)⁸³⁷.

Акценатска дублетност типа *разумити*, *разумїм* : *разумити*, *-їм* (*уразумити*, *уразумїм* : *уразумити*, *-їм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *оразумити* (РСАНУ)⁸³⁸ и *уразумити* (РМС, РСЈ)⁸³⁹.

Акценатска дублетност типа *колити*, *колїм* : *колити*, *колїм*

У овај ТАД спада глагол *колити* (РСАНУ)⁸⁴⁰.

Акценатска дублетност типа *набїрчити* : *набїрчити*, *-їм* (*нанабїрчити* : *нанабїрчити*, *-їм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *испабирчити* (РСАНУ⁸⁴¹), *исциганчити* (РМС), *лукавчити* (РСАНУ), *напабирчити* (РМС), *очајничити* (РСАНУ, РМС), *пабирчити* (РСАНУ), *попабирчити* (РМС), *поциганчити* (РМС), *туђинчити* (РМС, РСЈ), *циганчити* (РСЈ).

⁸³⁵ Овај ТАД је насловљен само по префигираном глаголу, пошто у њега спадају префигирани глаголи који према себи немају просте или прости имају потпуно другачије акценте.

⁸³⁶ РМС има само *одушевити*, *одушевїм*.

⁸³⁷ РМС има *рашчетворити*, *-етворїм*.

⁸³⁸ Даничић има *разумити*, *разумїм* (Даничић 1925: 139). РМС (за разлику од АД у *уразумити*) и ВР имају *оразумити*, *оразумїм*.

⁸³⁹ ВР има само *уразумити*, *уразумїм*.

⁸⁴⁰ РМС има само *колити*, *колїм*.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ПАБИРЧИТИ

испабирчити (РСАНУ), *напабирчити* (РМС), *пабирчити* (РСАНУ), *попабирчити* (РМС)

Даничић има *па̀бирчити*, -ѝм (Даничић 1925: 157). РСЈ и РСАНУ имају само *напа̀бирчити*, -ѝм. РСАНУ има АД за остале глаголе са -*пабирчити* које има.

РСЈ, ВР и РМС имају само *па̀бирчити*, -ѝм. РМС има АД за остале глаголе са -*пабирчити* које има.

Што се тиче стања у народним говорима из основице, АО типа *па̀бирчити* срећемо у Ускоцима (Станић 1982: 164), Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 345) и Поцерини (Московљевић 1928: 18), а АО типа *па̀бирчити* у Колубари (Николић 1969: 28) и Каћу (Недељков 1984: 344).

ГЛАГОЛИ СА -ЦИГАНЧИТИ

исциганчити (РМС), *поциганчити* (РМС), *циганчити* (РСЈ)

АО типа *цѝганчити* требало би да је у акценатској вези са мотивном именицом *Ци́ганин* (РМС, РСЈ), синхроно гледајући.

Даничић има *цѝганчити*, -ѝм (Даничић 1925: 157). РСАНУ има само *исцѝганчити*, -ѝм.

РСЈ има само *по̀циганчити*, -ѝм, чиме није доследан са АД код *циганчити*. ВР има само *по̀циганчити*, -ѝм.

РМС и ВР имају *цѝганчити*, -ѝм, што је у РМС у супротности са АД у остала два глагола.

ЛУКАВЧИТИ

Рекло би се да је мотивна именица *лукавац*, а она у РСАНУ гласи: *лу̀кавац* и *лу́кавац*, те је АД глагола у вези са тим (дужина код глагола је, наравно, резултат дуљења пред групом сонант/сугласник), синхроно гледано.

ОЧАЈНИЧИТИ

Ова АД није ограничена на овај глагол, већ је присутна у појединим речима истог творбеног гнезда (нпр. *очајник*, *очајнички*, *очајница*, према РСАНУ и РМС) и заправо може да потиче од мотивне речи (*очајник*). Глагол је петосложен, те се разликује од осталих непрефигираних сврстаних у овај ТАД, али има исто акценатско понашање, те је стављен овде.

ТУЋИНЧИТИ

Ова АД није везана само за глагол, пошто се среће у још неким речима истог творбеног гнезда (нпр. *туђинка*, *туђински* и сл., према РМС, РСЈ).

Акценатска дублетност типа *грòзничавити*, -ѝм : *гро̀зничáвити*, *гро̀зничáвѝм* (*огрòзничавити*, -ѝм : *огро̀зничáвити*, *огро̀зничáвѝм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *огро̀зничавити* (РСАНУ, РМС), *ожалостивити* (РСАНУ), *очворугавити* (РСАНУ, РМС).

КОМЕНТАРИ

ОГРОЗНИЧАВИТИ

РСАНУ и РМС имају само *грòзничав*, те би *огро̀зничáвити* требало да је секундарни и аналошки АО, синхроно гледано, без обзира што РСАНУ има само *гро̀зничáвити*.

Даничић има *огрòзничавити*, -ѝм (Даничић 1925: 150). ВР исто.

ОЖАЛОСТИВИТИ

⁸⁴¹ РСАНУ заправо даје *ѝспа̀бирчити* и *испа̀бирчити*. Занемарили смо *ѝспа̀бирчити* сматрајући га као *ѝспа̀бирчити*, а краткосилазни акценат као грешку.

Ниједан инфинитивни АО нам не делује очекивано, синхронно гледано, према акценту придева *жалостив* у РСАНУ: *жа̀лостив* (*жалòстив*). *Ожалостíвити* је вероватно познати (за глаголе шесте врсте) секундарни тип АО, без обзира што РСАНУ има надређено *жалостíвити* у односу на *жалòстивити*, које показује (као и придевски АО *жалòстив*) да је уместо *ожа̀лостивити* требало да стоји *ожа̀лòстивити*.

Даничић има *ожа̀лостивити*, -ѝм (Даничић 1925: 150). РМС и ВР исто.

ОЧВОРУГАВИТИ

РМС има само *чво̀ругав*, те би према томе, синхронно гледано, требало да је *очворугáвити* секундарни и аналошки АО.

Акцентска дублетност типа *ка̀ра̀басити*, -ѝм : *ка̀раба́сити*, *ка̀раба̀сѝм* (*пока̀ра̀басити*, -ѝм : *пока̀раба́сити*, *пока̀раба̀сѝм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *жалостивити* (РСАНУ), *завијòглавити* (РМС), *ка̀рабасити* (РСАНУ), *керебечити* (РСАНУ, РМС)⁸⁴², *лепоречити*⁸⁴³ (РСАНУ), *мастиљавити* (РСАНУ), *милостивити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *нака̀радити* (РСАНУ⁸⁴⁴, РМС), *намастиљавити* (РСАНУ), *обогињавити* (РСАНУ), *ометиљавити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *опепељавити* (РСАНУ), *поијекавити* (РСАНУ, РМС), *пока̀рабасити* (РСАНУ)⁸⁴⁵, *смилостивити* (РСЈ), *увишестручити* (РМС, РСЈ), *умилосрдити* (РМС, РСЈ), *умилостивити* (РМС, РСЈ), *упепељавити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ЖАЛОСТИВИТИ

РСАНУ као подређено даје *жалòстивити*. У истом речнику и мотивни придев има као подређен АО *жалòстив* (*жа̀лостив* је примарно у Речнику). Синхронно гледано, *жалостíвити* је секундарни и аналошки АО, а АО *жалòстивити* је у вези са АО мотивног придева *жалòстив*.

Иначе, глагол *ожа̀лостивити* припада ТАД *грозничавити*, -ѝм : *грозничáвити*, *грозничáвѝм* (*огрозничавити*, -ѝм : *огрозничáвити*, *огрозничáвѝм*), те се не слаже са глаголом *жалостивити*.

ЗАВИЈОГЛАВИТИ

Довели бисмо глагол у везу са придевом *вијòглав* (РМС), што би значило да је АО *завијòглавити* секундаран и аналошки, синхронно гледано. РСАНУ има само *завијòглавити*, -ѝм.

ГЛАГОЛИ СА -МАСТИЉАВИТИ

мастиљавити (РСАНУ), *намастиљавити* (РСАНУ)

РСАНУ има *мастíљав* (*ма̀стиљав*, као подређено), те се може рећи, синхронно гледајући, да је са тим у вези АО *мастíљавити*, а да је *мастиљáвити* секундарно и аналошко. РСЈ и РМС имају само *мастиљáвити*, -ѝљáвѝм.

ГЛАГОЛИ СА -МИЛОСТИВИТИ

милостивити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *смилостивити* (РСЈ), *умилостивити* (РМС, РСЈ)

Ако у РМС придев гласи *милòстив* и *мѝлостив* (РСЈ има само *мѝлостив*), рекли бисмо да АО *милостíвити* представља секундаран АО, бар из синхроне равни. РСАНУ има исто *мѝлостив*, а *милòстив* као подређено. Такође, у РСАНУ је код глагола подређен АО *милостíвити*, а исто и трећи и додатни (који РМС и РСЈ немају, а очекивало би се да имају, кад већ имају *мѝлостив*) (триплетни) АО *мѝлостивити*, а подређеност тог АО није у складу са ситуацијом код придева, где је, видели смо, подређено *милòстив*.

⁸⁴² Даничић има *керебечити*, -ѝм (Даничић 1925: 151). ВР исто.

⁸⁴³ У РСАНУ је подређен АМ *лепорéчити*, -òрéчѝм.

⁸⁴⁴ АМ *нака̀радити*, -ѝм је подређен у РСАНУ. РСЈ има само *нака̀радити*, *нака̀ра̀дѝм*.

⁸⁴⁵ РСЈ и РМС имају само *пока̀раба́сити*, -àбáсѝм.

РМС има *смилостивити*, *-òстївїм*, недоследно АД у остала два глагола.

ВР има само *умилостивити*, *-їм*.

ОБОГИЊАВИТИ

РСАНУ има *богињав* (*бо̀гињав*), те је *обогїњавити* секундаран и аналошки АО, синхронно гледајући.

ОМЕТИЉАВИТИ

РСАНУ, РМС и РСЈ имају само *метїљав*, са чим је у вези *ометїљавити*, а *ометїљавити* је секундарно и аналошко, синхронно гледајући.

ГЛАГОЛИ СА -ПЕПЕЉАВИТИ

опепељавити (РСАНУ), *упепељавити* (РМС, РСЈ)

РСАНУ и РМС имају само *пепељавити*, али и *пепељав* и *пепељав* (и РСЈ има овакву АД код придева), те је *опепељавити* секундарни и аналошки АО, синхронно гледајући.

Даничић има *пепељавити*, *-їм* (Даничић 1925: 151), а ВР има само *опепељавити*, *-їм* и *упепељавити*, *-їм*, те се слажу и упућују на примарнији тип АМ.

ПОИЈЕКАВИТИ

У РСАНУ и РМС речи истог творбеног гнезда (нпр. *ијекавац* и *иј̀екавац*, *иј̀екавскї* и *иј̀екавскї* и др.) указују да је акценатски у вези са њима АО *поиј̀екавити*, синхронно гледајући.

УВИШЕСТРУЧИТИ

АО *увишестручити* у вези је са АО придева *вишеструк* (РМС), синхронно гледајући.

Акценатска дублетност типа *облагородити* : *облагорòдити*, *облагòродїм*

У овај ТАД спада глагол *облагородити* (РСАНУ, РМС).

КОМЕНТАР

На основу руског *облагорòдить* видимо стање које може да указује на дијахроно изворнији краткоузлазни акценат на трећем слогу инфинитива глагола *облагородити*. На примарност тог АО указује чињеница да РСАНУ има само *благородити* и да код придева *благородан* АО *благородан* има надређени статус у односу на *благорòдан*, а да РМС има само *благорòдан*.

9.2. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ (АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ)

Акценатска дублетност типа *ћонити*, *-їм* : *ћòнїм*

У овај ТАД спадају глаголи: *воднити* (РСАНУ⁸⁴⁶, РМС), *ћонити*⁸⁴⁷ (РМС), *мòдрити* (РСАНУ), *прòстити* (РМС, РСЈ)⁸⁴⁸, *чепити*⁸⁴⁹ (РМС).

КОМЕНТАРИ

МОДРИТИ

АО *мòдрїм* је подређен у РСАНУ, могуће јер је глагол прелазан, а то није данас најтипичнији АО за прелазне глаголе шесте врсте, већ је то *мòдрїм*.

Даничић има *мòдрити*, *-їм* (Даничић 1925: 145). РМС (глагол има и прел. и непрел. значења) и ВР исто. РСЈ (глагол је прелазан) има *мòдрити*, *мòдрїм*.

Акценатска дублетност типа *лудити*, *лудїм* (*слудити*, *-їм* : *слудїм* (*излудити*, *-їм* : *їзлудїм*))

⁸⁴⁶ АО *вòднїм* је стављен у заграду у РСАНУ.

⁸⁴⁷ РСЈ и РСАНУ имају само *ћонити*, *-їм*.

⁸⁴⁸ Даничић има *прòстити*, *прòстїм* (Даничић 1925: 143). ВР исто.

⁸⁴⁹ РСЈ има *чепити*, *-їм*.

У овај ТАД спадају глаголи: *захладити* (РСАНУ), *исхладити* (РСАНУ, РСЈ), *слудити* (РМС, РСЈ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ХЛАДИТИ

захладити (РСАНУ), *исхладити* (РСАНУ, РСЈ)

Даничић и РСЈ имају *хладити*, *хладїм* (Даничић 1925: 135). ВР има само *захладити*, *захладїм*.

Ова АД за глагол *захладити* важи за непрелазна значења, а прелазна имају само *захладїм* (јасно назначено у Речнику), што јасно показује да презент типа *захладїм* одговара прелазним глаголима, а онај типа *захладїм* непрелазним. РСЈ и РМС имају *захладити*, *захладїм*, иако глагол има и прелазна и непрелазна значења.

СЛУДИТИ

Даничић (1925: 134), РМС и РСЈ имају само *лудити*, *лудїм*. Оба глагола су прелазна.

Акцентска дублетност типа *свѣллити*, -їм : *свѣтлїм* (*засвѣллити*, -їм : *засвѣтлїм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *буљити* (РСАНУ) („гледати избечених очију...“), *вапнити* (РМС), *гајити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *горчити* (РМС), *живити* (РСАНУ), *жутити* (РСАНУ, РСЈ) („чинити жутим...“), *запирити* (РСАНУ), *зарудити* (РСАНУ), *затајити* (РСАНУ)⁸⁵⁰, *изнаглити* (РСАНУ), *клапити* (РСАНУ)⁸⁵¹, *либити* (РСАНУ⁸⁵², РСЈ), *млазити* (РСАНУ)⁸⁵³, *наглити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ожутити* (РСАНУ), *пирити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *плевити* (РСАНУ, РСЈ)⁸⁵⁴, *распирити* (РМС), *светлити* (РМС), *срамити* (РМС⁸⁵⁵), *стремити* (РМС, РСЈ⁸⁵⁶), *успирити* (РМС, РСЈ), *чуљити* (РМС)⁸⁵⁷.

КОМЕНТАРИ

БУЉИТИ

Даничић има *буљити*, *буљїм* (Даничић 1925: 133). РМС исто. РСЈ има АО *буљїм* за непрел. значење, а АО *буљїм* за прел. значење.

У народним говорима из основице срећемо:

АМ *буљити*, -їм: Ортијеш (Пецо 2007: 410), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 326), Ускоци (Станић 1982: 169), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), Каћ (Недељков 1984: 338), стари Нови Сад (Стокин 2009: 208);

АМ *буљити*, *буљїм*:/.

Видимо на основу потврда да се среће само АМ *буљити*, -їм, а да Даничићевог АМ нема.

ГАЈИТИ

Даничић има *гајити*, *гајїм* (Даничић 1925: 133). ВР исто.

Презентски АО *гајїм* је подређен у РСЈ.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АМ), АМ *гајити*, -їм срећемо у Ортијешу (Пецо 2007: 410), Каћу (Недељков 1984: 338) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 208).

ГОРЧИТИ

⁸⁵⁰ РМС и РСЈ имају само *затајїм*. Даничић (1925: 137) има *тајїм*. Не знамо како би у РСАНУ гласио презент непрефигираног глагола, па је сврставање овог глагола у овај ТАД условно.

⁸⁵¹ Даничић има *клатити*, -їм (Даничић 1925: 137). РМС исто.

⁸⁵² АО *либїм* подређен је у РСАНУ. Даничић има *либити*, *либїм* (Даничић 1925: 134). РМС и ВР исто.

⁸⁵³ РМС има само *млазити*, -їм.

⁸⁵⁴ Даничић има *плевити*, -їм (Даничић 1925: 137). РМС и ВР исто.

⁸⁵⁵ АО *срамїм* је подређен у РМС. Даничић има *срамити*, *срамїм* (Даничић 1925: 135). ВР исто. РСЈ има *срамити*, -їм.

⁸⁵⁶ АО *стремїм* је подређен у РСЈ.

⁸⁵⁷ Даничић има *чуљити*, *чуљїм* (Даничић 1925: 135). РСЈ има *чуљити*, *чуљїм*.

РСЈ и РСАНУ имају *гóрчити*, *-їм* као непрелазан глагол и *гóрчити*, *гóрчїм* као прелазни глагол. РМС има АД очито јер има само један глагол, а он има и прелазна и непрелазна значења.

ЖИВИТИ

Даничић има *ожївити*, *-їм* (Даничић 1925: 138). ВР има само *жївити*, *-їм*.

Дибо сврстава овај глагол у а. п. с (Дибо 2000: 462), те је јасно да је дијахроно изворнији АМ *жївити*, *жївїм*.

ГЛАГОЛИ СА -ЖУТИТИ

жутити (РСАНУ, РСЈ) („чинити жутим...“), *ожутити* (РСАНУ)

Глагол *жутити* је прелазан, а у њему се укрштају типични АМ прелазних и непрелазних глагола.

Даничић има *жўтити*, *жўтїм* (Даничић 1925: 133). РМС исто, иако има и непрелазно значење, али оно је секундарно, па и не чуди толико изостанак дублетног *жўтїм*. ВР има и *жўтити*, *-їм* и *жўтити*, *жўтїм* као два глагола, а први је непрелазан.

РСЈ и РМС имају *ожўтити*, *òжўтїм* као прелазни глагол, где РСЈ није у вези са АД у *жутити*. ВР има само *ожўтити*, *òжўтїм*.

Незнатне потврде из народних говора нам показују да се среће само АМ *жўтити*, *-їм*, и то у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 347), Каћу (Недељков 1984: 338), Грузи (Стевовић 1969: 622) и старом Новом Саду (Стокин 2009: 208). АМ *ожўтити*, *-їм* срећемо у Поцерини (Московљевић 1928: 47).

ГЛАГОЛИ СА -ПИРИТИ

запирити (РСАНУ), *пирити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *распирити* (РМС), *успирити* (РМС, РСЈ)

АО *запїрїм* је подређен у РСАНУ. РСЈ има *запїрити*, *-їм*. РМС има *запїрити*, *зàпїрїм*.

РСАНУ и РСЈ имају АО *пїрїм* као подређен, а РМС не, већ као равноправан. ВР и Даничић имају *пїрити*, *пїрїм* (Даничић 1925: 134).

РСЈ и ВР имају *распїрити*, *рàспїрїм*.

РСАНУ доследно познаје неравноправну АД за све глаголе које има (подређен је АО типа *пїрїм*). РМС само за један глагол не познаје АД, а за три познаје. РСЈ за два глагола познаје АД, а за два не, а притом има и различите типове презентских АО за та два глагола.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АМ), АМ *пїрити*, *-їм* срећемо у Ортијешу (Пецо 2007: 410).

ЗАРУДИТИ

АО *зарўдїм* је подређен у РСАНУ, вероватно што је глагол прелазан, а то није тип презентског АО који карактерише прелазне, већ је то онај типа *зàрўдїм*. РСЈ и РМС имају *зарўдити*, *зàрўдїм*. Не знамо како би у РСАНУ гласио презент непрефигираног глагола, па је сврставање овог глагола у овај ТАД условно.

ГЛАГОЛИ СА -НАГЛИТИ

изнаглити (РСАНУ), *наглити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

Даничић и ВР имају само *наглити*, *-їм* (Даничић 1925: 137).

У РСЈ је подређен презент *нагїм*.

У народним говорима из основице АМ *наглити*, *нагїм* у непрефигираном глаголу и АМ типа *пренаглити*, *пренагїм* у префигираним глаголима срећемо у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 326), Ускоцима (Станић 1982: 169), Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 348), Каћу (Недељков 1984: 338) и Грузи (Стевовић 1969: 623), а АМ *наглити*, *-їм* у непрефигираном и АМ типа *пренаглити*, *пренагїм* у префигираним глаголима срећемо у Ортијешу (Пецо 2007: 410).

СВЕТЛИТИ

Даничић има *свєтлити*, *-їм* (Даничић 1925: 137). ВР исто.

Дибо сврстава овај глагол у а. п. с (Дибо 2000: 458), те је јасно да је дијахроно изворнији АМ *свѣтити*, *свѣтлѣм*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО *свѣтлѣм* срећемо у Каћу (Недељков 1984: 339).

Акцентатска дублетност типа *жалòстити*, -ѣм : *жа̀лостѣм* (од*жа̀лòстити*, -ѣм : -*жа̀лостѣм*)

У овај ТАД спадају глаголи: *дебелити* (РСАНУ⁸⁵⁸, РМС), *жалостити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ижалостити* (РСАНУ), *меденити* (РСАНУ⁸⁵⁹), *наруменити* (РМС), *оджалостити* (РСАНУ), *ромонити* (РМС), *руморити* (РМС)⁸⁶⁰, *удебелити* (РМС)⁸⁶¹.

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА -ЖАЛОСТИТИ

жалостити (РСАНУ, РМС, РСЈ), *ижалостити* (РСАНУ), *оджалостити* (РСАНУ)

У РСЈ је подређен АО *жалòстѣм*, што не чуди ако се зна да је глагол прелазан.

Даничић има *ожа̀лòстити*, *ожа̀лостѣм*, а *жалостити* нема. Међутим, наведен је у групи глагола која подразумева да *жалòстити* има презент *жалòстѣм* (Даничић 1925: 150).

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АМ *жа̀лòстити*, -ѣм:/;

АМ *жа̀лòстити*, *жа̀лостѣм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 325), Ускоци (Станић 1982: 169), Пљевља (Ружичић 1927: 154);

АМ типа *ожа̀лòстити*, -ѣм:/;

АМ типа *ожа̀лòстити*, *ожа̀лостѣм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 326), Ускоци (Станић 1982: 169), Пљевља (Ружичић 1927: 154), Каћ (Недељков 1984: 342);

АД типа *ожа̀лòстѣм* и *ожа̀лостѣм*: Поцерина (Московљевић 1928: 48).

Приметно је да међу овим скромним потврдама немамо АО *жа̀лòстѣм*, а само једна потврда постоји за АО типа *ожа̀лòстѣм*, но и она је из говора који познаје и АО типа *ожа̀лостѣм*.

НАРУМЕНИТИ

АО типа *нарумѣнѣм* је типичан за непрелазне глаголе, те је овде очито аналошки према њима, јер је *наруменити* прелазан глагол. РМС недоследно има само *румѣнити*, *румѣнѣм* као прелазан глагол.

Даничић има *румѣнити*, -ѣм, *нарумѣнити*, -ѣм (Даничић 1925: 149). РСЈ и РСАНУ имају *нарумѣнити*, *нарумѣнѣм*. ВР има само *нарумѣнити*, -ѣм.

Акцентатска дублетност типа (*звòнити*, -ѣм) *позвòнити*, -ѣм : *пòзвонѣм*

У овај ТАД спадају глаголи: *домаглити* (РСАНУ), *завонити* (РСАНУ, ВР), *залаитити* (РСАНУ)⁸⁶², *замаглити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *кривотворити* (РМС), *набрстити* (РСАНУ), *надзвонити* (РСАНУ), *намаглити* (РСАНУ), *обрстити* (РСАНУ, РСЈ), *омаглити* (РСАНУ), *побрстити* (РСАНУ, РМС⁸⁶³, РСЈ), *разбеснети* (РМС), *разбеснити* (РМС), *устаклити* (РМС, РСЈ)⁸⁶⁴.

КОМЕНТАРИ

⁸⁵⁸ АО *дебѣлѣм* је подређен у РСАНУ.

⁸⁵⁹ АО *медѣнѣм* је подређен у РСАНУ, иако је глагол прелазан. РМС има *медѣнити*, -ѣм.

⁸⁶⁰ Даничић има *ромòрити*, *рòморѣм* (Даничић 1925: 149), а то би требало да можемо применити на сродне *ромонити* и *руморити*.

⁸⁶¹ Даничић има *надебѣлити*, *надебѣлѣм*, а *дебелити* нема. Међутим, наведен је у групи глагола која подразумева да *дебѣлити* има презент *дебѣлѣм* (Даничић 1925: 150).

⁸⁶² РМС има само *залаитити*, *залаитѣм*. РСАНУ има само *лаитити*, -ѣм.

⁸⁶³ РМС има и *побрстити*, -ѣм и *пòбрстѣм*.

⁸⁶⁴ Даничић (1925: 146) и РМС имају само *стаклити*, -ѣм.

ГЛАГОЛИ СА -МАГЛИТИ

домаглити (РСАНУ), *замаглити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *намаглити* (РСАНУ), *омаглити* (РСАНУ)

РСАНУ, РМС и РСЈ имају само *маглити*, -*їм*.

Даничић има *маглити*, -*їм*, *замаглити*, *замаглїм* (Даничић 1925: 145), а ВР има само *замаглити*, -*їм*.

РМС има *омаглити*, *омаглїм*, за разлику од АД у *замаглити*, што је недоследност, јер су оба глагола прелазна.

ГЛАГОЛИ СА -ЗВОНИТИ

завонити (РСАНУ, ВР), *надзвонити* (РСАНУ)

РСАНУ има само *звонити*, -*їм*.

ВР има у загради *завонїм*, што значи да се среће АД, што је реткост код Вука.

Даничић има *звонити*, -*їм*, *завонити*, -*їм* (Даничић 1925: 145). РСЈ и РМС имају *завонити*, *завонїм*.

Глагол *звонити* је а. п. с (Дибо 2000: 462), те је јасно да су дијахроно изворнији презентски АО *завонїм*, *надзвонїм* и сл.

У народним говорима из основице срећемо:

АМ типа *завонити*, -*їм*: Гружа (Стевовић 1969: 625);

АМ типа *завонити*, *завонїм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 325), Ускоци (Станић 1982: 169), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 347), Пљевља (Ружичић 1927: 153), Госпођинци (Поповић 1968: 123);

АД типа *завонїм* и *завонїм*: Поцерина (Московљевић 1928: 47), Каћ (Недељков 1984: 340).

Евидентно је да је чешћи АО типа *завонїм*.

КРИВОТВОРИТИ

Глагол *творити* је а. п. в (Дибо 2000: 443–444), те би се према томе рекло да је дијахроно изворни презент *кривотворїм*. Но, пошто РМС има само *творити*, -*їм* (а. п. Ц) (изворни презент био би *тврїм*), онда АО *кривотворїм* из РМС вероватно није ту као очувани изворни АО (иако се поклапа), већ је могуће настао поопштавањем префиксалног (иако овде немамо префикс) акцента међу глаголима шесте врсте а. п. Ц, који масовно данас имају префиксални акценат. РСЈ и РСАНУ имају само *кривотворити*, -*отворїм*.

ГЛАГОЛИ СА -БРСТИТИ

набрстити (РСАНУ), *обрстити* (РСАНУ, РСЈ), *побрстити* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

РСАНУ и РСЈ имају само *брстити*, -*їм*.

Даничић има *брстити*, -*їм*, *обрстити*, -*їм* (Даничић 1925: 145). РСЈ има *набрстити се*, -*їм се*, за разлику од АД у *обрстити* и *побрстити*, а глагол *набрстити се* је повратан у РСЈ, а *обрстити* и *побрстити* су прелазни. *Набрстити* је прелазан глагол у РСАНУ, као и остала два глагола.

РМС има само *обрстїм* (али има и *обрстити*, *обрстїм*, но то нас овде не занима), за разлику од АД у *побрстити*. ВР има *обрстити*, -*їм*.

Што се тиче народних говора из основице, АМ типа *обрстити*, -*їм* срећемо у Гружи (Стевовић 1969: 625), а АМ типа *обрстити*, *обрстїм* у Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 325), Ускоцима (Станић 1982: 169), Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 347) и Пљевљима (Ружичић 1927: 153), што значи да је чешћи овај други тип АМ.

РАЗБЕСНЕТИ И РАЗБЕСНИТИ

И *разбеснети* и *разбеснити* имају АД презенту у РМС (ако се правилно закључује из њиховог заједничког обрађивања у РМС), очито измешане карактеристичне типове АО прелазних и непрелазних глагола (мада их РМС обрађује заједно, те их очито сматра истим глаголима са истим глаголским родом). Потврда тога може бити РСЈ, где је *разбеснети се*, -

нїм се повратни, а разбєснити, р`азбеснїм прелазни глагол, где видимо те карактеристичне типове АО. РМС има само *бєснити, -нїм* и некњ. *бєснити, -їм*.

Акценатска дублетност типа (*весєлити, -їм*) *провесєлити, -їм* : *провєселїм*

У овај ТАД спадају глаголи: *заборити* (РСАНУ)⁸⁶⁵, *обвеселити* (РСАНУ), *оледенити* (РСАНУ, РМС), *опелити* (РСАНУ, РМС)⁸⁶⁶, *повиленити* (РСАНУ)⁸⁶⁷.

КОМЕНТАРИ

ОБВЕСЕЛИТИ

У РСАНУ подређен је АО *обвеселїм*. Глагол *веселити* је а. п. с (в. Дибо 2000: 461), те је *обвеселїм* дијахроно изворније. Међутим, глагол *обвеселити* је прелазан, па на основу тога не чуди подређеност АО *обвеселїм*.

Даничић има *веселити, -їм, навеселити, навєселїм* (Даничић 1925: 150). РМС има *обвеселити, -єселїм*. РСАНУ има *веселити, -їм*.

У народним говорима из основице срећемо:

АМ типа *провеселити, -їм*: Горобиље (Николић 1991: 175⁵⁵²);

АМ типа *провеселити, провєселїм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 326), србијанско Полимље (Николић 1991: 175), Каћ (Недељков 1984: 342);

АД типа *провеселїм* и *провєселїм*: Поцерица (Московљевић 1928: 48), Ускоци (Станић 1982: 169).

Ниједан тип презентског АО не издваја се превише у народним говорима из основице, мање-више сличне су фреквентности (нешто је чешћи АО типа *провєселїм*).

ОЛЕДЕНИТИ

У РСАНУ овај глагол има и прелазна и непрелазна значења, а АД важи за цео глагол. РМС за прелазно значење подразумева само *оледенїм*, док за непрелазно подразумева поменуто АД, што је још један показатељ да прелазни глаголи имају своје карактеристичне типове АО у презенту код оваквих глагола, а непрелазни своје.

РСАНУ и РМС имају само *леденити, -їм*.

Акценатска дублетност типа *наглумити, -їм* : *наглумїм*

У овај ТАД спадају глаголи: *догустити* (РСАНУ), *загустити* (РМС), *запиљити* (РСАНУ)⁸⁶⁸, *запустити* (РСАНУ), *наглумити* (РСАНУ)⁸⁶⁹, *надвирити* (РМС)⁸⁷⁰, *нашкиљити* (РМС)⁸⁷¹, *опустити* (РСАНУ).

КОМЕНТАРИ

ГЛАГОЛИ СА *-ГУСТИТИ*

догустити (РСАНУ), *загустити* (РМС)

Рекло би се да је АО *д`огустїм* аналошки дошао од прелазног *густити, густїм*, иако овај глагол није прелазан и у вези је пре са непрелазним *загустити², -їм*. РСЈ и РМС имају *догустити, д`огустїм*, иако је глагол непрелазан. ВР има само *догустити, д`огустїм*.

Глагол *загустити* у РМС обухвата и прелазна и непрелазна значења, а назначено је да прелазна имају као презент само *з`огустїм*, што значи да се АД односи на непрелазна

⁸⁶⁵ Даничић има *бок`орити, -їм, разбок`орити, разб`окорїм* (Даничић 1925: 150). РСАНУ има *бок`орити* и *б`окорити, -їм*.

⁸⁶⁶ Даничић има *опелити, опелїм*, а *пелити* нема. Међутим, наведен је у групи глагола која подразумева да *пелити* има презент *пелїм* (Даничић 1925: 150). РСЈ и ВР имају *опелити, опелїм*. РСАНУ и РМС имају *пелити* и *п`елити, -їм*.

⁸⁶⁷ РСЈ и РМС имају *повиленити, -їленїм*. РСАНУ има само *виленити, -їм*.

⁸⁶⁸ РСЈ и РМС имају *запиљити, з`апїљїм*. РСАНУ има само *пїљити, -їм*.

⁸⁶⁹ РСАНУ има само *глумити, -їм*.

⁸⁷⁰ РСЈ, ВР и РСАНУ имају *надвирити, -їм*. РМС има само *вирити, -їм*.

⁸⁷¹ РСЈ и РСАНУ имају *нашкиљити, -їм*. РМС има само *шкїљити, -їм*.

значења, а ту је *zàgústīm* аналошко према прелазним значењима. РСЈ има *загустити*, *-īm*, а глагол има и прелазна и непрелазна значења. РСАНУ има *загустити*, *-īm*, и то као непрелазан глагол (са занемарљивим једним прелазним подзначењем), а посебно *загустити*, *zàgústīm*, што је прелазни глагол.

ГЛАГОЛИ СА *-ПУСТИТИ*

запустити (РСАНУ), *опустити* (РСАНУ, ВР)

У РСАНУ је подређен АО *запүстīm*, могуће зато што је глагол прелазан, пошто АМ типа *запүстити*, *zапүстīm* карактерише прелазне глаголе, што видимо и код глагола *опустити*.

РСЈ и РМС имају *опүстити*, *опүстīm*, а глагол је прелазан у оба речника.

ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАР ЗА СВЕ ТАД У ПРЕЗЕНТУ

Одлучили смо се за заједнички закључак за све ТАД, пошто би се могло рећи да у свима имамо акценатско понашање исте природе. Још је Даничић (1925: 138, 146) указао да у акценатски тип *хвѣлити*, *хвѣлīm* спадају готово само прелазни глаголи, а у акценатски тип *трүбити*, *-īm* готово само непрелазни, као и што глаголи акценатског подтипа *лѡмити*, *лѡмīm* задржавају исти акценат презента из непрефигираног глагола кад су префигирани ако су непрелазни или га померају на префикс (тј. за један слог напред) када су прелазни. Очигледно су то постали карактеристични АМ који се вежу једни за прелазне, други за непрелазне глаголе, а толико су постали карактеристични да данас имамо потврде у речницима да једни исти глаголи имају различито акценатско понашање у презенту за прелазна и непрелазна значења (један АМ карактерише прелазна, а други непрелазна значења, нпр. глагол *буљити* у РСЈ). И у народним говорима се види да се одређени АМ вежу за прелазне глаголе (или прелазна значења), а одређени за непрелазне глаголе (или непрелазна значења) (Стевовић 1969: 623; Недељков 1984: 338; Московљевић 1928: 47; Ружичић 1927: 153–154). Каснија фаза свега тога је довела да оба АМ имају поједини глаголи без обзира на категорију глаголског рода или да прелазна или непрелазна значења имају АД (нпр. један АМ карактерише прелазна значења, а нпр. АД карактерише непрелазна, као што видимо код глагола *загустити* и *оледенити* у РМС и глаголу *захладити* у РСАНУ), што значи да подаци о глаголском роду и нису више битни, а ми их свакако нисмо наводили за све глаголе. Глаголи ТАД *наглүмити*, *-īm* : *наглүмīm*, (*веселити*, *-īm*) *провеселити*, *-īm* : *провеселīm* и *жалѡстити*, *-īm* : *жалѡстīm* (*оджалѡстити*, *-īm* : *-жалѡстīm*) и *ћѡнити*, *-īm* : *ћѡнīm* уклапају се у ову причу.

9.3. НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ

9.3.1. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ

1. Глагол *наждити* има презент *наждīm* и подређено *наждīm* (са АД у првом и другом лицу множине типа *наждīмо* и *наждīмо*) у РСАНУ. Даничићев презент би гласио *наждīm*, пошто је такав акценат у акценатском типу ком припадају сродни *заждити*, *пождити* и сл. (Даничић 1925: 152).

2. Глагол *разѡднити* у РМС има презент *разѡднīm* и *рѡзаднīm*. Даничић (1925: 152¹) мисли да је *ѡдаднīm* у ВР грешка и да треба да гласи *ѡдаднīm*, кад већ *зѡднити* има презент *зѡднīm*, а не *зѡднīm*.

3. Глагол *смејүлити* у РСЈ има презент *смејүлīm* и *смејүлīm*. РМС има само *смејүлīm*.

4. Глагол *спријатељити се* у РМС и РСЈ гласи: *спријатељити*, *-īm* и *-атељīm*. Даничић (1925: 151–152) има *пријатељити*, *-īm*, а исти акценат остаје и у префигираним парњацима (нпр. *спријатељити*, *-īm*).

9.3.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ИНФИНИТИВУ И ПРЕЗЕНТУ

ГЛАГОЛИ СА -ЖАМОРИТИ

Глагол *жаморити* у РСАНУ има АД: *жâморити* и *жǎморити* (*жâморити*), -*їм*; у РМС: *жâморити* и *жǎморити*, -*їм*; у РСЈ: *жâморити* и *жǎморити*, -*їм*. РСАНУ и акценатски (поред семантике) указује на сличност са глаголом *жагорити*, уз додатни и подређени АО *жâморити*, који не срећемо код глагола *жагорити*, али срећемо код семантички сродног *гагољити*. РСЈ има само АО које има *жагорити* у РСАНУ, те се већином слаже са РСАНУ, док РМС има најмање сличности са поменутиим речницима, будући да се слаже само са по једним АО (*жâморити*), а има додатни АО који се не среће у друга два речника (*жǎморити*). Пошто презенте прате инфинитив, све исто важи и за њих.

РМС има и глагол *зажаморити*: *зажâморити* и *зажǎморити*, -*їм*, што је у сагласју са акценатском ситуацијом код *жаморити* у том речнику. РСЈ и РСАНУ имају само *зажǎморити*, -*їм*, што није у потпуности у сагласју са *жаморити* у тим речницима.

ДУРИТИ

Овај глагол у РСАНУ има АД: *дурити се*, *дурїм се* и *дурити се*, -*їм се*, а РМС има: *дурити се* и *дурити се*, -*їм се* (у значењу „гадити се“) и то је посебан глагол у односу на *дурити се*, *дурїм се* („осећати се увређен“), за разлику од РСАНУ, где је све ово један глагол. Даничић (1925: 133) има *дурити*, *дурїм*, не знамо семантику. РСЈ исто *дурити*, *дурїм* („осећати се увређен“). ВР има *дурити*, *дурїм*.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 5: 161) за глагол *дурити* могли бисмо рећи да је изворнији инфинитивни АО са узлазним акценатом на првом слогу (словеначко: *duríti*, руско: *дуритѣ*, украјинско: *дурити*, белоруско: *дурыць* (на другом слогу акценат)).

ВРПОЉИТИ

Овај глагол у РСАНУ има АД: *врпољити се* (*врпољити се*), -*їм се*, док РСЈ има: *врпољити се* и *врпољити се*, -*їм се*. Рекло би се да АО *врпољити се* није без разлога стављен у заграду, пошто на његову подређеност и секундарност указује и чињеница да већина речи из истог творбеног гнезда има или дугоузлазни или краткоузлазни акценат на првом слогу (в. РСАНУ). Разлика између РСАНУ и РСЈ се практично тиче тог АО са узлазним акценатом на првом слогу. Свакако и један и други имају предност над АО са краткосилазним акценатом. Даничић (1925: 138) има *врпољити*, -*їм*, а исто имају и РМС и ВР.

ЗАМОМЧИТИ

Овај глагол у РСАНУ и РМС гласи: *зâмомчити*, -*їм* и *замомчити*, *зâмомчїм*.

РСАНУ и РМС имају само *момчити*. АД је делом могуће у вези са оном коју видимо нпр. у номинативу множине код именице *момак* (*момци*, *момци* и *момци*, према РСАНУ), синхронно гледано.

Даничић има *момчити*, -*їм* (Даничић 1925: 142). РСЈ има само *зâмомчити*, -*їм*.

НАКНАДИТИ

Овај глагол у РМС гласи: *накнадити* и *накнадити*, -*їм*.

Даничић има *накнадити*, -*їм* (Даничић 1925: 155). РСЈ, ВР и РСАНУ исто. Ако имамо у виду да РМС има само *надокнадити*, онда би требало да је АО *накнадити* ипак секундаран.

ГЛАГОЛИ СА -ВИЈОРИТИ

Глагол *вијорити* у РСАНУ има АД: *вијòрити*, -*їм* и *вијорїм* и *вијорити*, -*їм*. Акценатски, великим делом (осим једним презентом) поклапа се са ТАД *бокòрити* : *бòкорити*, -*їм*, а фонемски се поклапа и својим завршетком (-*орити*/*-ерити*) са појединим глаголима из те групе, те и не чуди акценатска идентичност. РМС, ВР и РСЈ имају само *вијòрити*, -*їм*.

Глагол *завијорити* у РСАНУ гласи: *завијòрити*, -*їм* (-*їјорїм*) и *зàвијорити*, -*їм*, те се слаже инфинитивом и презентом са глаголом *вијорити*. РМС и РСЈ имају *завијòрити*, -*їм*, што је у сагласју са глаголом *вијорити*.

Глагол *свијорити* у РМС и РСЈ гласи: *свијòрити*, -*їм* и -*їјорїм*, где се презентска АД слаже са АД глагола *вијорити* и *завијорити* у РСАНУ, а не одговара стању ових глагола у РМС и РСЈ.

Глагол *узвијорити* у РМС гласи: *узвијòрити*, -*їм* и -*їјорїм* и *ўзвијорити*, -*їм*, док у РСЈ: *узвијòрити*, -*їм* (-*їјорїм*) и *ўзвијорити*, -*їм*. Инфинитивни и презентски дублети оба речника одговарају инфинитивним и презентским дублетима глагола *вијорити* и *завијорити* у РСАНУ, а не одговарају стању ових глагола у РМС и РСЈ.

У презенту који се односи на инфинитивни АО типа *вијòрити* имамо АД коју смо сретали и код глагола ТАД *жалòстити*, -*їм* : *жалòстїм*, на шта упућује РСАНУ (пошто има АД и у простом и у префигираним глаголима), а имамо и АД коју смо сретали код глагола ТАД *провесèлити*, -*їм* : *провесèлїм*, на шта понекад указују РСЈ и РМС (пошто имају АД у два префигирана глагола, а немају у простом).

Даничић (1925: 149) има *вијòрити*, -*їм*, а за овај глагол подразумева да акценат остаје на истом слогу презента и код префигираних глагола.

Занемарљиве потврде имамо из народних говора. АМ *вијòрити*, -*їм* срећемо у Пљевљима (Ружичић 1927: 153) и Каћу (Недељков 1984: 342), у ком срећемо и *завијòрити*, -*їм*.

ГЛАГОЛИ СА -БУГАРИТИ

Глагол *бугарити* у РСАНУ има АД: *бўгарити*, -*їм* (*бўгарити*, -*їм* и *бугáрити*, *бўгáрїм*), а у РМС: *бўгарити*, -*їм* и *бугáрити*, *бўгáрїм*. Заједнички АМ у оба речника је *бўгарити*, -*їм* (што је једини АМ у РСЈ и ВР), а његовом надређеном статусу доприноси чињеница да су у РСАНУ остали АМ стављени у заграду, те су јасно подређени. Такође, рекло би се и да је АМ *бугáрити*, *бўгáрїм* типичан тип АМ шесте врсте (који подразумева дугоузлазни акценат на трећем слогу од краја у инфинитиву и краткоузлазни на трећем слогу од краја у презенту и две дужине), а овде је могуће аналошке природе.

Глагол *забугарити* у РСАНУ има АД: *зàбугарити*, -*їм* (*забўгарити*, -*їм* и *забугáрити*, *забўгáрїм*), а РМС: *зàбугарити*, -*їм* и *забугáрити*, *забўгáрїм*. У оба речника се акценатски поклапа са глаголом *бугарити*. РСЈ има само *зàбугарити*, -*їм*, очекивано према једином *бўгарити*, -*їм*.

Глагол *одбугарити* у РСАНУ има АД: *òдбугарити* и *одбўгарити*, -*їм* (*одбугáрити*, *одбўгáрїм*), што се у суштини слаже са претходним глаголима, осим што АМ типа *одбўгарити*, -*їм* сада нема подређени статус, а РМС: *одбўгарити*, -*їм* и *одбугáрити*, *одбўгáрїм*.

Глагол *пробугарити* у РМС има АД: *прòбугарити*, -*їм* и *пробугáрити*, -*ўгáрїм*, што се слаже са акценатским стањем глагола *бугарити* и *забугарити* у том речнику, али не скроз и са глаголом *одбугарити* (који уместо према осталима очекиваног *òдбугарити* има АО *одбўгарити*).

Занемарљиво, пошто немамо довољно потврда, АО типа *бўгарити* срећемо у Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 346).

ГЛАГОЛИ СА -ЈАСНИТИ

изјаснити (РСАНУ, РМС), *објаснити* (РСАНУ, РМС), *појаснити* (РМС), *пројаснити* (РМС, РСЈ), *разјаснити* (РМС)

Глаголи се понашају по АД типа *изјаснити*, *изјаснѝм* : *изјаснити*, *изјаснѝм*.

Изјаснити, *изјаснѝм* је у РСАНУ стављено у заграду. РСЈ има само *изјаснити*, *изјаснѝм*. РСАНУ и РМС имају само *јаснити*, *-ѝм*.

У РСАНУ је подређен АМ *објаснити*, *објаснѝм*, али и додатни АМ (који РМС нема) *објаснити*, *објаснѝм*, настао или према презенту АМ *објаснити*, *објаснѝм* или према АМ *јаснити*, *-ѝм*. РСЈ има само *објаснити*, *објаснѝм*.

РСЈ и РСАНУ имају само *појаснити*, *појаснѝм*.

РСЈ има само *разјаснити*, *разјаснѝм*.

Приметна је највећа доследност у РМС, пошто он има АД за све глаголе. РСАНУ најчешће има неравноправну АД, док код глагола *појаснити* одсуствује АД. Разлика у односу на РМС је што је АД у РСАНУ неравноправна, као што се види. РСЈ најчешће нема АД (осим за један глагол) и има само АМ типа *разјаснити*, *разјаснѝм*, те се разликује од осталих речника.

ГЛАГОЛИ СА -СВЕДОЧИТИ

У РСАНУ глагол *засведочити* гласи: *засведочѝм*, *-ѝм* (*засведочити*, *-ѝм*). Рекло би се да је *засведочити*, *-ѝм* аналошки АМ према презенту АМ ван заграде (исп. Московљевић 1928: 19), и то аналошки који иде у смеру поједностављења читавог АМ. Нешто слично је приметно и код именице *сведок*, где АМ *сведок-сведока* није толико стабилан у српском језику код одређених говорника (в. Јокановић Михајлов 2012: 19). Друго, *засведочити*, *-ѝм* делује изворније и дијахроно гледајући, пошто је именица *сведок* псл. а. п. в (Каповић 2015: 766²⁸⁵³ и ²⁸⁵⁵), те је очекивано да је и глагол а. п. в, што би АМ *засведочити*, *-ѝм* такође био (тј. он је а. п. Б, тачније речено), а све то потврђује и Дибо сврставањем глагола *сведочити* у а. п. в (Дибо 2000: 442). РМС, ВР и РСЈ имају само *засведочити*, *-ѝм*, чиме се слажу са надређеним АМ у РСАНУ.

Додајмо да глагол *сведочити* у РМС и РСЈ гласи *сведочити*, *-ѝм* и *сведочѝм* (што показује да имамо и а. п. Б и а. п. Ц), а таква АД у презенту не чуди ако знамо да овај глагол изворно припада, прецизније речено у односу на претходни пасус, а. п. в₂, којој данас у словенским језицима и дијалектима нису страни ни рефлекси по а. п. Б, а ни рефлекси по а. п. Ц, у зависности од говора и глагола (в. нпр. Каповић 2011б: 112–113, 211–215). Даничић (1925: 150) има *сведочити*, *-ѝм*, а за овај глагол подразумева да се краткоузлазни акценат помера на слог напред у презенту префигираних глагола. ВР има само *сведочити*, *-ѝм*. Што се тиче акцента презента, у народним говорима из основице имамо следеће потврде за овај глагол:

АО *сведочѝм*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 325), Ускоци (Станић 1982: 169), Каћ (Недељков 1984: 342), Пљевља (Ружичић 1927: 154), србијанско Полимље (Николић 1991: 175), Госпођинци (Поповић 1968: 123);

АО *сведочѝм*: Драгачево (Ђукановић 1995: 121), Љештанско (Тешић 1977: 185), Тршић (Николић 1968: 396);

АД *сведочѝм* и *сведочѝм*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 418), Обади (Симић 1978: 38).

Чешћи је АО *сведочѝм* у односу на Вуков и Даничићев АО *сведочѝм* и на основу свега сматрамо да оба АО треба да буду део норме, као што и јесу у РМС и РСЈ.

ГЛАГОЛИ СА -СМРДИТИ

У РСАНУ имамо два глагола *засмрдити*: прелазни и непрелазни. Прелазни има следећу АД: *засмрдити*, *засмрдѝм* и *засмрдити*, *засмрдѝм*, док непрелазни има очекивано:

засмрдити и *засмрдити*, -ѝм. РМС има само један глагол, а у оквиру њега има и прелазно и непрелазно значење; међутим, тај глагол се акценатски слаже са непрелазним из РСАНУ. ВР има само *засмрдити*, -ѝм.

У РСАНУ прелазни глагол *осмрдити* гласи: *осмрдити*, *осмрдиѝм* и *осмрдити*, *осмрдиѝм*. Тиме се слаже са прелазним *засмрдити*.

О повезаности глаголског рода и акцента говорили смо у претходном поглављу, које се бавило АД у презенту глагола шесте врсте.

ГЛАГОЛИ СА -КАТОЛИЧИТИ

У РСАНУ срећемо следећу ситуацију: *ка̀толичити* и *катòличити* (*ка̀толичити*), -ѝм, а у РСЈ: *катòличити* и *ка̀толичити*, -ѝм. Овакве АД и триплетности и разлике између ова два речника код глагола потичу заправо од акценатског стања код мотивне именице *католик*, где се у РСАНУ среће: *ка̀толик* и *катòлик* (*ка̀толик*), а у РСЈ: *ка̀толик* и *катòлик*.

У РСАНУ и РМС срећемо следећу ситуацију: *пока̀толичити* и *покатòличити*, -ѝм, а у РСЈ: *по̀католичити* и *пока̀толичити*, -ѝм. *Пока̀толичити* једино срећемо у сва три речника, што се слаже са чињеницом да је и *катòличити* једино као равноправно потврђено и у РСЈ и РСАНУ (РМС нема тај глагол). Речници нису скроз доследни у односу глагола *католичити* и *покатоличити*. РСЈ има *катòличити*, али нема *покатòличити*, већ *пока̀толичити* (а нема *ка̀толичити*). РСАНУ је доследнији, осим што према подређеном *ка̀толичити* нема *по̀католичити*, али то је донекле и у реду, кад је већ то био подређен АО.

ЛЕДИНИТИ

У РСАНУ срећемо: *лѐдинити*, -ѝм и *ледíнити*, *лѐди́нѝм*, док у РМС: *лѐдинити* и *лѐди́нѝм*, -ѝм. У оба речника мотивна именица гласи: *лѐдина* и *лѐди́на*, те је приметно веће акценатско слагање, гледајући синхроно, мотивне именице и глагола у РМС, док РСАНУ једним АО (*лѐдинити*) показује ту акценатску везу.

ОДМАЗДИТИ

У РСАНУ срећемо: *одма̀здити* и *одмаздити*, *одмаздиѝм*, а у РМС: *одма̀здити*, *одма̀здиѝм* и *одмаздити*, -ѝм. Приметно је да је овим речницима заједнички само АМ *одмаздити*, -ѝм. Синхроно гледајући, нема акценатске везе између именице *одмазда* и овог глагола; међутим, ако погледамо однос *освета* : *осветити*, *одјава* : *одјавити*, где бисмо рекли да су и ово првенствено глаголске именице, можда би се могло рећи да је најочекиванији АМ из РМС *одма̀здити*, *одма̀здиѝм*.

ОНЕМОЋИТИ

Овај глагол у РСАНУ и РМС гласи: *онемо̀ћити* и *онемòћити*, *онемо̀ћѝм*. Могло би се вероватно рећи да оваква АД у инфинитиву има везе са АД типа *онемòћи* : *онемо̀ћи* код глагола прве врсте.

ГЛАГОЛИ СА -ПУСТОШИТИ

У РСАНУ и РСЈ срећемо: *опу̀стошити* и *опу̀стошити*, -ѝм, док у РМС: *опу̀стошити* и *опустòшити*, *опу̀стошиѝм*. Прво, приметно је да је овде најусамљенији АМ *опустòшити*, *опу̀стошиѝм* из РМС, који заправо није доследан ни самом себи, пошто има *пу̀стошити* и *пу̀стошити*, -ѝм, што одговара акценатским дублетима код префигираног *опустошити* у РСЈ и РСАНУ. Међутим, РМС својим АО *опустòшити* ипак има неке доследности према неким својим решењима. Наиме, именица *пустош* има дублете *пу̀стош* и *пу̀стош*. АО *пу̀стош*, како то истиче Каповић (2015: 449) и како се закључује код њега, припада а. п. Ц и

могао би бити заправо најизворнији АО именице. У складу са тим онда можемо рећи да је и *опустошити*, *опустошић* (што је а. п. Б која је у вези са а. п. Ц, судећи по Даничићевом *пустошити*, *-ћ* (а. п. Ц)) вероватно најизворније дијахронијски од свих осталих АМ које срећемо, пошто је у вези са АО *пустоши*. *Опустошити* и *опустошити* немају шта да се објашњавају у међусобном односу, пошто тај ТАД није стран глаголима. ВР има само *опустошити*, *опустошић*.

У РМС и РСЈ за глагол *пустошити* срећемо: *пустошити* и *пустошити*, *-ћ*. РСЈ је доследан као и код глагола *опустошити*, док РМС има разлике у односу на *опустошити*. Наиме, он има АМ *пустошити*, *-ћ*, а нема АМ *опустошити*, *-ћ*, већ *опустошити*, *опустошић*. Даничић (1925: 150) има *пустошити*, *-ћ*, а за овај глагол подразумева да се краткоузлазни акценат помера на слог напред у презенту префигираних глагола (*опустошити*, *опустошић*).

ОСАВРЕМЕНИТИ И РАЗВРЕМЕНИТИ

У РСАНУ срећемо: *осавременити* и *осавременити*, *-ћ*, док у РСЈ: *осавременити*, *-речен* и *осавременити*, *-ћ*. У оба се речника инфинитивни АО поклапају, а у презенту инфинитивног АО *осавременити* има разлике. Са придевом *савремен* (РМС, РСЈ) у вези је *осавременити*, синхронно гледано.

У РМС за глагол *развременити* срећемо: *развременити* и *развременити*, *-ћ*, иако има само *осавременити*, *-ћ*.

ОФОРМИТИ

У РСАНУ срећемо: *оформити*, *оформић* и *оформити*, *оформић* (*оформити*, *-ћ*); у РМС: *оформити*, *оформић* и *оформити*, *-ћ*, док у РСЈ: *оформити* и *оформити*, *оформић*. Једини АМ заједнички свим речницима је *оформити*, *-ћ*. Остала два АМ нису присутна у сва три речника и мање-више не изненађује што се срећу, јер АД тог типа (поготову у инфинитиву: краткоузлазни : дугоузлазни на првом слогу непрефигираног глагола) није неуобичајена. *Оформити*, *-ћ* је очекиван према *оформити*, *оформић*, будући да их повезује презент, али и постојање АД типа *извући* : *извући* и ван прве глаголске врсте.

ГЛАГОЛИ СА -ВОЉИТИ

У овај тип спадају глаголи који се завршавају на *-вољити*, а АД је таква да један инфинитивни АО има краткоузлазни акценат на *-во-*, док други има краткоузлазни на слогу испред. Презент је исти у оба случаја: краткоузлазни акценат је на слогу испред *-во-*.

Глаголи су: *задовољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *изадовољити* (РСАНУ⁸⁷²), *издовољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надовољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *наиздовољити* (РСАНУ), *обезвољити* (РСАНУ)⁸⁷³, *одобровољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *озловољити* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *удобровољити* (РМС, РСЈ), *удовољити* (РМС, РСЈ), *узловољити* (РМС).

Даничић (1925: 148) од глагола које има даје их по типу *задовољити*, *-ћ*. ВР исто.

Стјепан Ившић (1952б: 105–106) истиче да је изворан АО типа *задовољити*, а да је АО типа *задовљити* аналошки према глаголима који у презенту имају померање акцента ка почетку у односу на инфинитив (нпр. *засведочити-засведоћ*), пошто се већ АО типа *задовољити* слаже акцентом презент са њима, што је и омогућило аналогiju.

УШАТОРИТИ

⁸⁷² АО *изадовољити* подређен је у РСАНУ.

⁸⁷³ РМС има само *обезвољити*, *-ћ*.

У РМС за овај глагол срећемо: *ушаторити* и *ушаторити*, -*їм*, док у РСЈ: *ушаторити* и *ушатòрити*, -*їм*. Заједничко им је *ушаторити*, мада ниједан АО није у вези са именицом *шатор*, која гласи *шàтор*, -*а* и *шатòра* (РМС) и *шàтор* (РСЈ), а турцизам је, те се само синхроно може посматрати.

УКЋЕРИТИ

У РСЈ срећемо и необичну АД глагола *укћерити*: *укћерити* и *укћерити*, -*їм*. РМС има само *укћерити*, -*їм*.

ОВИСИТИ

У РСАНУ и РМС срећемо следећу АД овог глагола: *òвисити* и *òвисити*, -*їм*.

ГЛАГОЛИ СА -ДВОРИТИ

АД срећемо и у инфинитиву, али и у презенту и једног и другог инфинитивног АО.

АМ *двòрити* и *двòрити*, -*їм* имају РСАНУ, РМС и РСЈ. ВР има само *двòрити*, -*їм*.

Већ код глагола *додворити* срећемо у РСАНУ: *додвòрити*, *дòдворїм* (*додвòрити*, -*їм* и *дòдвòрїм*), а у РМС: *додвòрити*, *дòдворїм* и *додвòрити*, *дòдвòрїм*. РСЈ и ВР имају само *додвòрити*, *дòдворїм*.

Глагол *издворити* у РСАНУ гласи: *издвòрити*, *їздворїм* и *издвòрити*, -*їм* (*їздвòрїм*), а у РМС: *издвòрити*, *їздворїм* и *издвòрити*, -*їм*. ВР има само *издвòрити*, *їздворїм*.

Глагол *надворити* у РМС гласи: *надвòрити* и *надвòрити*, -*їм*, док у РСЈ: *надвòрити*, -*їм* и *надвòрити*, *нàдворїм*. РСАНУ има *надвòрити*, *нàдворїм* и *надвòрити*, -*їм* (*нàдвòрїм*).

Глагол *подворити* у РСАНУ гласи: *подвòрити*, *пòдворїм* и *подвòрити*, -*їм* (*пòдвòрїм*), а у РМС и РСЈ: *подвòрити*, *пòдворїм* и *подвòрити*, -*їм*. ВР има само *подвòрити*, -*їм*, што није у сагласју са претходним оваквим префигираним глаголима у ВР, када је презент имао краткоузлазни акценат на префиксу.

Глагол *предворити* у РМС гласи: *предвòрити*, *прèдворїм* и *предвòрити*, *прèдвòрїм*, а исто понашање среће се код глагола *приворити* у РМС и у РСЈ и код глагола *удворити* у РМС. РСЈ има само *удвòрити*, *удворїм*.

Што се тиче инфинитива, РСАНУ и РМС увек имају АД типа *двòрити* и *двòрити*, док РСЈ некада и нема АД, а тада има само АО типа *двòрити*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО типа *двòрити*: Гружа (Стевовић 1969: 625), Ускоци (Станић 1982: 164), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 314), србијанско Полимље (Николић 1991: 164), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 411), Поцерина (Московљевић 1928: 19), Каћ (Недељков 1984: 341), Пљевља (Ружичић 1927: 170);

АО типа *двòрити*:/.

Видимо да се среће само АО типа *двòрити*, те би се на основу тога њему могла дати предност.

Што се тиче презента, доста је шарена и неуједначена ситуација код префигираних глагола, недоследна чак и у оквиру истих речника, те нема сврхе то посебно разматрати. Међутим, то се тиче готово само презентских АО који се односе на инфинитив са дугоузлазним акценатом, пошто презент инфинитивних АО са краткоузлазним акценатом код префигираних глагола има краткоузлазни акценат на префиксу. Изузетак је глагол *надвòрити* у РМС, где је презент *надвòрїм*. Код префигираних глагола инфинитива са дугоузлазним акценатом у презенту среће се и АО типа *дòдвòрїм* и АО типа *додвòрїм* у доста сличном опсегу, а може се напоменути да је АО типа *дòдвòрїм* често и подређен у РСАНУ, што не изненађује, кад већ непрефигирани глагол има само *двòрїм*.

Даничић има *двòрити*, -*їм* (*додвòрити*, *дòдворїм*) (Даничић 1925: 145).

НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ који могу припадати ТАД *мргодити* : *мргодити*, -*їм* (*намргодити* : *намргодити*, -*їм*) или ТАД *јєдрити* : *јєдрити*, -*їм* (*зàјєдрити* : *зàјєдрити*, *зàјєдрїм*), али пошто немамо податке за префигиране парњаке, не знамо тачан ТАД:

ГЛАЗБИТИ (РСАНУ)

АМ *глãзбити*, -*їм* у РСАНУ стављен је у заграду, те је подређен. То у потпуности одражава акценатско стање код мотивне именице (*глãзба* (*глãзба*)), али и већине других речи из истог творбеног гнезда (в. РСАНУ).

КЉАШТРИТИ (РСАНУ, РСЈ)

РМС има само *кљаштрити*, -*їм*.

КЉУЧИТИ (РСАНУ, РМС)

Даничић има *кључити*, -*їм* (Даничић 1925: 153). ВР исто.

КОРИТИ (РСАНУ) („добити кору“)

РСАНУ има као подређено *кòрити*.

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 11: 77) за глагол *корити* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткоузлазним акценатом на првом слогу (руско (дијалекат): *корїиѝ*, украјинско (дијалекат): *корїїи*, белоруско: *карыць* (акценат на другом слогу)). РСЈ и РМС имају само *кòрити*, -*їм*, што додатно потврђује засад (без података како је у говорима) примарни статус АО *кòрити*.

НЕСВРСТАНИ ГЛАГОЛИ који могу припадати ТАД *јєдрити* : *јєдрити*, -*їм* (*зàјєдрити* : *зàјєдрити*, *зàјєдрїм*) или ТАД *дєсити* : *дєсити*, *дєсїм* (*удєсити* : *удєсити*, *удєсїм*), али пошто немамо јасну акценатску слику у простим парњацима, не знамо тачан ТАД:

ЗАМАСЛИТИ⁸⁷⁴ (РСАНУ)

На основу грађе ЭССЯ (в. ЭССЯ, књ. 17: 229–230) за глагол *маслити* могли бисмо рећи да је дијахроно изворнији инфинитивни АО са краткосилазним акценатом на првом слогу (руско: *маслиѝ*, украјинско: *маслити*, белоруско: *масліць*).

Замаслити је у РСАНУ стављено у заграду, а глагол *маслити* има само инфинитивни АО са краткосилазним акценатом, те би се на основу тога предност и могла дати АО *зàмаслити*.

ПОСМЕЂИТИ⁸⁷⁵ (РМС)

УЖАГРИТИ⁸⁷⁶ (РМС)

ОСТАЛИ СЛУЧАЈЕВИ:

ПАХУЉИТИ (РСАНУ⁸⁷⁷): *пахуљити* (*пахуљити*), -*їм*

РОБОТИТИ⁸⁷⁸ (РМС): *робòтити* и *рòботити*, -*їм*

Ако знамо да у РМС имамо само *рàбота* и *рàботити*, а да у руском срећемо *рабòтатъ*, онда је јасно да је АО *робòтити* секундаран.

ОСПОСОБИТИ⁸⁷⁹ (РСАНУ, РМС, РСЈ): *оспòсобити* и *оспòсобити*, -*òсобїм*

УСПОСОБИТИ (РМС, РСЈ): *успòсобити* и *успòсобити*, -*òсобїм*

АО типа *оспòсобити*, синхроно гледајући, у вези је са АО придева *способан* који има краткоузлазни акценат на првом слогу (постоји и *спòсобан*, према РМС, РСЈ).

УПОЗОРИТИ⁸⁸⁰ (РМС, РСЈ): *упòзорити* и *упозòрити*, -*òзорїм*

⁸⁷⁴ Не знамо како би гласио презент хипотетичког АО *маслити* (РСАНУ има само *маслити*), па не знамо ни ТАД.

⁸⁷⁵ Нема глагола *смеђити* у РМС, па не знамо ТАД.

⁸⁷⁶ РМС има само *жагрити*. Даничић има *жагрити*, -*їм* (Даничић 1925: 153). РСЈ има само *ужагрити*, -*їм*.

⁸⁷⁷ АО *пахуљити* је подређен у РСАНУ. Не знамо ТАД, пошто не знамо понашање његових префигираних глагола.

⁸⁷⁸ Не знамо акценатско понашање неког префигираног глагола са *-роботити*, па ни ТАД.

⁸⁷⁹ За глаголе са *-способити* не знамо ТАД, пошто нема глагола *способити*.

ДАВОРИТИ (РСАНУ)⁸⁸¹: *д̄аворити* и *дав̄орити*, -*їм*
ЖВРГОЉИТИ⁸⁸² (РСАНУ, РМС, РСЈ): *жв̄р̄гољити* и *жврг̄ољити*, -*їм*
ЗАПУХОРИТИ⁸⁸³ (РСАНУ): *з̄ап̄ух̄орити*, -*ўхор̄їм* и *з̄ап̄ухорити*, -*їм*
ЗАСРЕБРНИТИ (РСАНУ)⁸⁸⁴: *з̄ас̄ребр̄нити*, -*їм* и *засребр̄нити*, -*єбр̄нїм*
ОСРЕБРНИТИ⁸⁸⁵ (РСАНУ): *ос̄ребр̄нити*, -*їм* и *осребр̄нити*, -*єбр̄нїм*
ЗРЦАЛИТИ (РСАНУ)⁸⁸⁶: *з̄р̄ц̄алити* (*зр̄ц̄алити*), -*їм*

АО *зр̄ц̄алити* је стављен у заграду у РСАНУ. Мотивна именица *зр̄ц̄ало* делује у акценатској вези са АО *зр̄ц̄алити*, бар синхроно. РСЈ и РМС имају само *зр̄ц̄алити*, -*їм*.

НАСУМОРИТИ⁸⁸⁷ (РСАНУ, РМС): *н̄асуморити*, -*їм* и *насум̄орити*, -*ўмор̄їм*

Ако погледамо да сродан придев *суморан*, -*рна*, -*рно* у РМС има краткосилазни акценат (и дужину на другом слогу), синхроно делује да је са тим у вези АО *н̄асуморити*, а да *насум̄орити* могуће представља аналошки инфинитивни АО, на шта би могло указивати и то што Даничић има само *н̄асуморити*, -*їм* (Даничић 1925: 156), а и ВР исто. Све то не мора да буде тако кад би се видело шта се дијахронијски очекује.

НАСУМУРИТИ⁸⁸⁸ (РСАНУ): *н̄асумурити*, -*їм* и *насум̄урити*, -*ўмур̄їм*

ОЈАЛОВИТИ⁸⁸⁹ (РМС): *о̄јаловити*, -*їм* и *ојал̄овити*, *ој̄алов̄їм*

ОПИСМЕНИТИ⁸⁹⁰ (РСАНУ, РМС, РСЈ): *о̄писменити*, -*їм* и *описм̄енити*, *о̄писм̄ен̄їм*

На основу акцента придева *писмен*, који има краткосилазни акценат (РСАНУ, РМС, РСЈ), могло би се рећи да је са тим у вези *о̄писменити*, гледајући синхроно.

ОСУРОВИТИ⁸⁹¹ (РСАНУ, РМС): *ос̄уровити*, -*їм* и *осур̄овити*, -*ўров̄їм*

АО *ос̄уровити* (а. п. А) делује синхроно изворнији, јер придев *суров*, -*а*, -*о* има краткосилазни акценат (а. п. А) (РМС). Међутим, на основу руског *сур̄оветь* (и *сур̄ов*, *сур̄ово*, *сур̄овый*) видимо стање које би могло указивати на изворнији краткоузлазни акценат на другом слогу глагола *осуровити*, што не бележе речници (и краткоузлазни акценат на првом слогу придева *суров* био би исто изворније стање на основу руског).

СОТОНИТИ⁸⁹² (РМС): *с̄отонити* и *сот̄онити*, -*їм*

Оваква глаголска АД у вези је са АД код мотивне именице (*с̄отона* и *сот̄она*, према РМС).

ГЛАГОЛИ СА -МАТОРИТИ

ЗАМАТОРИТИ⁸⁹³ (РСАНУ): *з̄аматорити*, -*їм* и *замат̄орити*, -*а̄тор̄їм*

ОМАТОРИТИ (РСАНУ): *о̄маторити*, -*їм* и *ома̄торити*, *о̄ма̄тор̄їм*

⁸⁸⁰ Не знамо како би акценатски у презенту изгледало хипотетичко *поз̄орити*, па је упитан ТАД.

⁸⁸¹ РМС има *дав̄орити*, -*їм*. Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање неког његовог префигираног парњака.

⁸⁸² Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање неког његовог префигираног парњака.

⁸⁸³ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање његовог непрефигираног парњака.

⁸⁸⁴ Не знамо ТАД, пошто не знамо акценатско понашање хипотетичког инфинитивног АО непрефигираног глагола са краткоузлазним акцентом на другом слогу. В. за анализу глагол *посребр̄нити* у ТАД *м̄р̄годити* : *м̄р̄годити*, -*їм* (*нам̄р̄годити* : *нам̄р̄годити*, -*їм*).

⁸⁸⁵ Не знамо ТАД, пошто не знамо акценатско понашање хипотетичког инфинитивног АО непрефигираног глагола са краткоузлазним акцентом на другом слогу. В. за анализу глагол *посребр̄нити* у ТАД *м̄р̄годити* : *м̄р̄годити*, -*їм* (*нам̄р̄годити* : *нам̄р̄годити*, -*їм*).

⁸⁸⁶ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање неког његовог префигираног парњака.

⁸⁸⁷ Не знамо како би се понашао презент код хипотетичког *сум̄орити* (у РМС имамо само *с̄уморити*), па не знамо ТАД.

⁸⁸⁸ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање хипотетичког АО *сум̄урити*.

⁸⁸⁹ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање хипотетичког АО *јал̄овити*. РСАНУ има само *о̄јаловити*, -*їм*, што се слаже са РМС и Даничићем, који имају *ј̄аловити*, -*їм* (Даничић 1925: 156).

⁸⁹⁰ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање хипотетичког АО *писм̄енити*.

⁸⁹¹ Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање хипотетичког АО *сур̄овити*.

⁸⁹² Не знамо ТАД, пошто немамо податке за акценатско понашање неког његовог префигираног парњака.

⁸⁹³ У РСАНУ постоји само *м̄аторити*, -*їм*, те није јасно какав бисмо могли презент реконструисати за хипотетичко *ма̄торити*, па се не зна ТАД за глаголе *заматорити* и *ома̄торити*.

Занемарљиво (пошто никаквих потврда више немамо ни за један АО), АО типа *ма̀торити* срећемо у источној Херцеговини (Вушовић 1927: 63) и Каћу (Недељков 1984: 343).

Даничић има само *ма̀торити*, *-їм* (Даничић 1925: 156), као и РСАНУ, а са тиме се слажу РМС и ВР, који имају само *за̀маторити*, *-їм*, и РСЈ и (опет) РМС, који имају само *о̀маторити*, *-їм*, што нам може указивати на примарност АО типа *ма̀торити* (а. п. А), на шта указује и мотивни придев *ма̀тор*, *-а*, *-о* (а. п. А у РСАНУ).

КРУПИТИ (РСАНУ)⁸⁹⁴: *кру̀пити*, *кру̀пїм* и *кру̀пити*, *-їм*

*ЗАРОЖИТИ*⁸⁹⁵ (РСАНУ)⁸⁹⁶: *заро̀жити*, *за̀рбжїм* и *заро̀жити*, *за̀рожїм*

ИСЦРВИТИ (РСАНУ)⁸⁹⁷: *исцр̀вити*, *исцр̀вїм* и *исцр̀вити*, *исцр̀вїм*

9.4. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ТРПНОМ ПРИДЕВУ

БЛАГОСЛОВИТИ

Трпни придев глагола *благослòвити*, *-гòсловїм* у РСАНУ гласи: *благòсловљен*, *-а*, *-о* и *благослòвен* (*благослòвљен*), *-ена*, *-ено*. АО *благослòвен* нас овде не занима, пошто он није део АД. АМ *благослòвљен*, *-ена*, *-ено* с правом је дат у загради. Објашњење нам даје Михаило Стевановић (1991: 70–71, 74–75), који јасно истиче да глаголи шесте врсте типа *прòсити*-*прòсїм* (и као прости и као префигирани) и *лòмити*-*лòмїм* (као префигирани) у трпном придеву имају акценат презента (ту баш убраја и овај глагол, који према презенту *благòсловїм* има трпни придев *благòсловљен*, *-а*, *-о*). Такође, наводи да у неким говорима тај глагол има трпни придев *благослòвљен*, *-ена*, *-ено*, да Даничић тврди да је обичније старо *благослòвен*, *-ена*, *-ено* него *благòсловљен*, *-а*, *-о* и да је тачна Московљевићева опаска да је акценат облика трпног придева *благослòв(љ)ен*, *-ена*, *-ено* везан за његову употребу у служби обичног придева.

⁸⁹⁴ РМС има *кру̀пити*, *-їм*. Немамо податке за потенцијалне префигиране глаголе, те не знамо ТАД.

⁸⁹⁵ Не знамо презент хипотетичког *рòжити*, па не знамо ТАД.

⁸⁹⁶ Даничић има *ро̀жити*, *рòжїм*, али и *порòжити*, *пòрожїм* (Даничић 1925: 135, 146). Ако су то исте основе, онда је дублет и код Даничића. РМС има *заро̀жити*, *за̀рбжїм*.

⁸⁹⁷ Даничић има *оцр̀вити*, *оцр̀вїм* (Даничић 1925: 136). Не знамо како би гласио презент хипотетичког АО *цр̀вити*, те не знамо ТАД.

10. ГЛАГОЛИ СЕДМЕ ВРСТЕ

10.1. ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ

Акценатска дублетност типа *достојати, -їм* : *достојати, -їм*

У овај ТАД спадају глаголи: *достојати* („бити достојан“) (РСАНУ), *настојати* („трудити се, залагати се (да се нешто оствари)...“) (РСАНУ)⁸⁹⁸, *постојати* („бити, налазити се у важности...“) (РМС, РСЈ), *пристојати* („одговарати правилима пристојности...“) (РМС, РСЈ).

Овде је очито аналошки АО типа *достојїм*, како истиче Каповић (2015: 458¹⁶⁶²), и настао је према АО типа *стдојї* и уопштено према таквом акценатском обрасцу. Рекли бисмо да су ту битни глаголи са *-стојати*, тј. *-стајати* (мисли се на стајање), као и сам тај непрефигирани глагол, што је потпуно друга основа у односу на овде анализирани глаголе, али се услед фонемског поклапања у инфинитиву и презенту створила могућност за аналогију, која се и извршила.

10.2. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ САМО У ПРЕЗЕНТУ

ГЛАГОЛИ СА *-БРОЈАТИ*

Глагол *добројати* има АД у презенту у РСЈ: *добројїм* и *ддобројїм*. РСАНУ и РМС имају само *ддобројїм*.

Глагол *забројати* има АД у презенту у РСЈ: *забројїм* и *ззбројїм*. РСАНУ има само *ззбројїм*, а РМС *забројїм*.

Глагол *избројати* има АД у презенту у РСЈ, РМС и РСАНУ: *избројїм* и *їзбројїм*.

Глагол *набројати* има АД у презенту у РСЈ и РСАНУ: *набројїм* и *нзбројїм*. РМС има само *набројїм*.

Глагол *одбројати* има АД у презенту у РСЈ и РСАНУ: *одбројїм* и *одбројїм*. РМС има само *одбројїм*.

Глагол *побројати* има АД у презенту у РСЈ и РСАНУ: *побројїм* и *побројїм*. РМС има само *побројїм*. Исто дублетно понашање у РСЈ имају и: *пребројати*, *прибројати*, *разбројати* и *убројати*. РМС има само АО са акцентом на основи.

Ова АД је најтипичнија за РСЈ, где је доследна. РСАНУ некад има АД, некад не, а кад нема, онда има само АО типа *одбројїм*, док РМС готово увек има само АО типа *одбројїм*, за који се може рећи да јесте примаран, а АО типа *одбројїм* био би аналошки према акценатском односу у презенту простог *бројити* и од њега префигираних глагола шесте врсте (*бројити, -їм* : *набројити, нзбројїм*). Истицали смо већ када смо се бавили презентом глагола типа *донїти* да су овакви префиксални акценти карактеристични у књижевном језику готово само за глаголе шесте врсте презентског акценатског обрасца *лдоїм* : *улоїм*.

10.3. ОСТАЛЕ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ У СЕДМОЈ ВРСТИ

1. Глагол *прашитати, -тим* („праскати, пуцати...“) у РМС и РСЈ има АД у инфинитиву: *прашитати* и *пршитати*.

2. Глагол *одрвенети* у РСАНУ гласи: *одрвєнети, -нїм* (*одрвенети, -нїм*), док у РСЈ и РМС има исту ту АД, али равноправну.

⁸⁹⁸ РМС и РСЈ имају само *настојати, -їм*, а АМ *настдојати, -їм* је подређен у РСАНУ.

11. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У АОРИСТУ

Овде ћемо анализирати АД у 2. и 3. лицу једнине аориста. Стевановић (1991: 48–49) је истицао како се аорист акценатски слаже са инфинитивом само својим правим аористним облицима. Они облици који то нису по пореклу (већ су облици старог имперфекта), а то су само баш облици 2. и 3. лица једнине, најчешће имају краткосилазни акценат на првом слогу (исп. и Белић 2006: 411).

Стање у речницима⁸⁹⁹ је следеће (набрајамо и насловљавамо сваки ТАД према акценатском типу или подтипу глагола (ретко према једном засебном глаголу) за који је карактеристичан, тако да ће сваки акценатски тип (некад и подтип) имати и свој ТАД, иако су у суштини неки ТАД исти за поједине акценатске типове, али ради детаљне прегледности наводимо све посебно према акценатским типовима)⁹⁰⁰:

прва врста

АД типа *изађе* и *изађе*: *изаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *надоћи* (РСАНУ, РСЈ), *наићи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *обићи* (РСАНУ, РСЈ), *отићи* (РСАНУ, РМС) (АД и у облику *отиђе* и у облику *отиде*), *придоћи* (РСЈ), *пронаћи* (РСЈ), *разићи* (РСЈ);

АД типа *пђеде* и *пђеде*: *избећи* (РСАНУ, РСЈ), *издићи* (РСАНУ, РСЈ), *изјести* (РСАНУ, РСЈ), *изнићи* (РСАНУ, РСЈ), *испастити* (РСАНУ, РСЈ), *одићи* (РСАНУ, РСЈ), *побећи* (РСАНУ, РСЈ), *подврћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *подићи* (РСАНУ, РСЈ), *појести* (РСАНУ);

АД типа *маче* и *маче*: *маћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *таћи* (РМС);

АД типа *помаче* и *пмаче*: *дотаћи* (РСАНУ, РСЈ), *замаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *измаћи* (РСАНУ, РСЈ), *намаћи* (РСАНУ, РСЈ), *одмаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *омаћи* (РСАНУ, РМС, РСЈ), *помаћи* (РСЈ, РМС);

АД типа *лече* и *лече*: *лећи* (РСАНУ, РМС, РСЈ);

АД типа *залече* и *залеже*: *налећи* (РСАНУ, РСЈ), *облећи* (РСАНУ)⁹⁰¹, *полећи* (РСЈ), *прилећи* (РСЈ);

АД типа *муже* и *муже*: *моћи* (РСАНУ, РМС);

АД типа *помуже* и *пмуже*: *занемоћи* (РСАНУ), *измоћи* (РСАНУ), *изнемоћи* (РСАНУ), *одмоћи* (РСАНУ, РМС), *однемоћи* (РСАНУ), *помоћи* (РСЈ, РМС);

АД типа *рече* и *рече*: *рећи* (РМС)⁹⁰²;

АД типа *зарече* и *зареже*: *дорећи* (РСАНУ, РМС), *зарећи* (РСАНУ)⁹⁰³, *изрећи* (РСАНУ)⁹⁰⁴, *обрећи* (РМС), *одрећи* (РСАНУ, РМС), *порећи* (РМС, РСЈ)⁹⁰⁵;

глагол *отићи* у РСАНУ и РМС има у аористу у 2. и 3. лицу једнине и следеће АД: *отиде* и *отиде* и *оде* и *оде* (има АД и у првом лицу једнине аориста: *отидох* и *отидох* (РСЈ има само *отидох*))⁹⁰⁶;

⁸⁹⁹ Као илустрацију стања у речницима наводимо само неке примере из наше ексцерпираних грађа, пошто нема потребе наводити све примере који дају исте податке. Нећемо се бавити изузетцима који немају АД (циљ је и овде приказати уопштено слику појаве АД); има их. Такође, пошто акценатске податке за аорист махом даје само РСАНУ, ми иза примера нећемо наводити да је то потврда из РСАНУ, пошто се подразумева. Када пример буде потврђен и у још неком речнику, додаваћемо га у заграду самог (РСАНУ се подразумева), а ако потврда буде само РСЈ или РМС, а не РСАНУ, онда у загради назначавачемо да је потврда само РСЈ или РМС. Једини изузетак су глаголи прве врсте; ту ћемо наводити и РСАНУ у заграду.

⁹⁰⁰ Кад је ТАД насловљен глаголом са једним префиксом, ту смо често рачунали и глаголе који имају више префикса ако је акценатско понашање ту исто (тј. ако један АО има акценат инфинитива, а други има краткосилазни акценат на првом слогу).

⁹⁰¹ АО *облеже* је подређен у РСАНУ.

⁹⁰² РСЈ има само АО *рече*.

⁹⁰³ РМС има само АО *зареже*.

⁹⁰⁴ РСЈ има само АО *изреже*.

⁹⁰⁵ АО *пореже* је подређен у РСЈ.

⁹⁰⁶ Даничић (1925: 108–109) би имао *отиде* и *отиде*, *оде*, *отидох* и *отидох*.

глагол *нàтрти=нàтрēти, нàтрēm* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *нàтре* и *нàтрē*;

глагол *òтрти=òтрēти* у РМС има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *òтр*⁹⁰⁷ и *òтр̄*, а РСАНУ има само *òтр*;

глагол *сàтрти, тј. сàтрēти*, у РСЈ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *сàтрē* и *сàтрē*;

глагол *ода̀пēти* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста (*òдапē* и *òдапē*, мада је први АО сумњив као и у *подапети*, пошто не одговара инфинитиву; мислимо да би требало да краткоузлазни акценат стоји на другом слогу), а РМС има само *òдапē*;

глагол *пода̀пēти, пòдапнēm* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста (*пòдапē* (додали смо дужину, али се ни овде не слажемо са овим АО као и у *одапети*) и *пòдапē*);

друга врста

АД типа *òра* и *òрā*: *глодати, ждєрати, зобати, АО лòкати*;

АД типа *узòра* и *ўзорā*: префигирани глаголи са: *-глодати (изглодати), -дерати (издерати), -ждєрати (наждєрати), -зобати (позобати), -лòкати (налокати), -орати (изорати (и РМС)), -прēтати (испретати), -стењати (застењати), -тєсати (истєсати), -чєшати (очєшати)*;

АД типа *лāга* и *лāгā*: *кликати, кресати, лагати*;

АД типа *налāга* и *нāлагā*: префигирани глаголи са: *-искати (заискати), -кашљати (искашљати), -клепати (исклепати), -кликати (закликати), -крєсати (накрєсати), -лагати (налагати), -метати (дометати), -трєпати (затрєпати), -шаппати (дошаппати)*;

АД типа *с̀икта* и *с̀иктā*: *дахтати*;

АД типа *зас̀икта* и *зāсиктā*: *-брєкати (добрєкати), -дахтати (задахтати), -звєкати (завзєкати), -кєвтати (закєвтати), -роктати (зароктати), -топтати (затоптати), -хуктати (захуктати), -циктати (зациктати), -штектати (заштектати)*;

АД типа *изāсла* и *ўзаслā*: *изаслати, испослати, одаслати*;

АД типа *брā* и *брā*: *брати, збрати, звати, клати*;

АД типа *ўбрā* и *ўбра*: *добрати, дозвати, доклати, допрати, зазвати, заклати, запрати, обратати*;

АД типа *изāбра* и *ўзабрā*: *изабрати (и РМС), изапрати (и РМС), одабрати (и РМС), одазвати, разабрати (РМС)*;

АД типа *трāја* и *трāјā*: *мазати*;

АД типа *пòтраја* и *пòтрајā*: *довејати, допирати, допузати, дорезати, дотрајати, извејати, изгрејати, навејати, АО нāжињати (подређен аористни АО нāжиња), објахати, узјахати (РМС)*;

АД типа *ўспрєвртā* и *испрєврта*: *испрєвртати, испрєплетати*;

АД типа *поп̀иса* и *пòп̀исā*: *довикати, доказати, дотакати, задисати, извикати, исказати, исповезати, исполагати, надвикати, одлетати*;

АД типа *см̀єја* и *см̀єјā*: *рвати (РМС)*;

АД типа *засм̀єја* и *зāсм̀єјā*: *допојати, зарєвати, засм̀єјати, исм̀єјати, испојати, надрвати, насм̀єјати, одрвати, подсм̀єјати*;

АД типа *блєб̀єта* и *блєб̀єтā*: *дрєкетати, звєкетати, кикотати, клєпетати, крєкетати, малаксати, мекетати*;

АД типа *зablєб̀єта* и *зāblєб̀єтā*: *завзєкетати, закикотати, закрєкетати, зацвєкотати, изгрєготати, намирисати, одблєбетати, омирисати, отцвєркутати*;

АД типа *изгāмиза* и *ўзгāмизā*: *забл̀исати, изгāмизати*;

АД типа *гон̀єта* и *гòн̀єтā*: *АО јуј̀укати, лизукуати, АО мау̀куати*;

⁹⁰⁷ Даничић (1925: 114) има само АО са краткоузлазним акценатом.

АД типа *одгонѐта* и *одгонѐтā*: АО *зајаўкати*, АО *залелѐкати*, *заурликати*;

АД типа *кукуруѐка* и *кўкуруѐкā*: *кукурекати*, *кукуруикати*;

АД типа *закукуруѐка* и *зāкукуруѐкā*: *закукурекати*, *закукуруикати*, *запућпурикати*, *откукурекати*;

трећа врста

АД типа *вѝкнѹ* и *вѝкнѹ̄*: АО *вагнути*, *вриснути*, *грнути*, *гукнути*, *дрекнути*, *звекнути*, *звизнути*, *зукнути*, *јекнути*, *јурнути*, *кренути*⁹⁰⁸, *писнути*, *севнути* (РМС);

АД типа *повѝкнѹ* и *пдвѝкнѹ̄*: *довабнути*, *довикнути*, *допрхнути*, *допухнути заврнути*, *заковрнути*, *закренути*, *изгрнути*, *набрекнути* (и РМС, РСЈ), *насрнути* (само РМС), *обрнути*;

АД типа *пдкисе* и *пдкисе*: *васкрснути*, *закинути*, *закиснути*, *закликнути*, *закренути*, *затиснути* (и РМС, РСЈ), *извргнути* (и РМС), *искинути* (и РМС), *искренути* (и РМС), *истиснути* (и РМС, РСЈ), *напрснути* (и РСЈ), *насрнути* (само РМС), *окинути* (и РСЈ);

АД типа *задкрете* и *зāдкрете*: *заокренути*, *изокренути*, *оповргнути* (и РМС);

АД типа *дтврднѹ* и *дтврднѹ̄*: *дтврднути* (само РМС);

АД типа *опдвргнѹ* и *дповргнѹ̄*: *оповргнути* (и РМС);

АД типа *отпдчину* и *дтпчинӯ*: *отпчинути*;

АД типа *јаўкнѹ* и *јāўкнѹ̄*: *звиздукнути*, *звијукнути*, АО *јаўкнути*, *лизукнути*, АО *маўкнути*;

АД типа *зајаўкнѹ* и *зāјаўкнѹ̄*: АО *забезѐкнути*, АО *зајаўкнути*, *зациликнути*;

АД типа *кукуруѐкнѹ* и *кўкуруѐкнѹ̄*: *кукурекнути*, *кукуруикнути*;

АД типа *закукуруѐкнѹ* и *зāкукуруѐкнѹ̄*: *закукурекнути*, *закукуруикнути*⁹⁰⁹, *откукурекнути*, *откукуруикнути*;

АД типа *стѐже* и *стѐже*: *стегнути* (само РМС и РСЈ);

АД типа *притѐже* и *прѝтѐже*: *запотегнути*⁹¹⁰, *запрегнути*, *заприсегнути*, *затегнути*, *испрегнути* (и РМС, РСЈ), *напрегнути*, *опсегнути* (и РМС);

глагол *измѐтнути* и *ѝзметнути*, *ѝзметнѐм* у РМС има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *измѐте*, *ѝзмете* и *ѝзмете*;

глагол *нагнути*, *нагнѐм* у РСАНУ и РМС има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *наже* и *наѝже*;

глагол *пдгнути*, *пдгнѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *пдже* и *пдѝже*;

глагол *сāгнути*, *сāгнѐм* у РСЈ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *сāже* и *сāѝже*, а РМС има само *сāже*;

глагол *ѹгнути*, *ѹгнѐм* у РМС има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *ѹже* и *ѹѝже*;

глагол *зāде(с)ти*, *зāденѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *зāдеде* и *зāдеде*, *зāде* и *зāде*;

глагол *ѝзде(с)ти*, *ѝзденѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *ѝздеде* и *ѝздеде*, *ѝзде* и *ѝзде*, а исто понашање имају и глаголи: *наде(с)ти* (РСАНУ, РМС), *оде(с)ти* (РСАНУ), *пде(с)ти* (РСАНУ);

глагол *зāдденути*=*зāдде(с)ти*, *зāдденѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *зāдденѹ̄* и *зāдденѹ* (*зāддеде* и *зāдодеде*, *зāдде* и *зāоде*);

глагол *зāпдденути*=*зāпдде(с)ти*, *-дденѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *зāпдденѹ̄* и *зāпдденѹ* (*зāпддеде* и *зāподеде*, *зāпдде*);

глагол *зāдстати*, *зāдстанѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *зāдста* (грешком стајала дужина на задњем слогу) и *зāостā* (грешком фалила дужина), *зāдстаде* и *зāостаде*;

⁹⁰⁸ Глагол *кренути* у РСАНУ има и АД *крѐте* (*крѐте*).

⁹⁰⁹ Презент грешком гласи *-ѹкуруѝкнѐм*.

⁹¹⁰ Занемарујемо дужину на последњем слогу у АО са краткосилазним акцентом и сматрамо је грешком.

глагол *застати* (*застанути*), -нѣм у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *застаде* и *застаде*;

глагол *настати*¹ (*настанути*), -нѣм у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *настаде* (*настаде*), а исто важи и за глагол *настати*²;

глагол *остати* (*останути*), *останѣм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *остаде* и *остаде*;

глагол *позастати* (*позастанути*), -танѣм у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *позастаде* и *позастаде*;

глагол *растати*, *растанѣм* у РМС има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *растаде* и *растаде*;

четврта А врста

АД типа *пѣти* и *пѣпѣ*: *дочути*, *доштити*, *завити*², *задути*, *закрити*, *зарити*, *зачути*, *зашити*, *избити*, *изгњити*, *измити*, *изрити*, *изути*, *надбити*, *назути*, *начути*, *нашити*, *обути*, *одбити*, *одшити*, *опшити*, *открити*, *очути*;

АД типа *поднѣти* и *пѣднѣпѣ*: *изагњити*, *обавити*, *поднадути*;

четврта Б врста

АД типа *купѣва* и *кѣповѣ*: *гладовати*, АО *гостѣвати*, *девовати*, АО *дугѣвати*, *ђаковати*, *зимовати*, *кумовати*, *куповати*, *лудовати*, *мудровати*;

АД типа *накупѣва* и *нѣкупѣвѣ*: *заболовати*, *изболовати*, *измудровати*, *искуповати*, *истрговати*, *нагладовати*, *накуповати*, *отпутовати*;

АД типа *пѣверѣвѣ* и *пѣверѣва*: АО *зѣдобовати*, *заратовати*, *изнеговати*, *однеговати*;

АД типа *господѣва* и *гѣсподѣвѣ*: АО *господѣвати*, *јунаковати*;

АД типа *казѣва* и *кѣзѣвѣ*: *казивати*;

АД типа *показѣва* и *пѣказѣвѣ*: *доказивати*, *досуђивати*, *запаљивати*, *захваљивати*, *изненађивати*, *испреграђивати*, *истребљивати*, *обрађивати*, *отребљивати*;

АД типа *кѣвѣ* и *кѣва*: *ковати*;

АД типа *ѣсковѣ* и *искѣва*: *доковати*, *заковати*, *запсовати*, *засновати*, *избљувати*, *исковати*, *испсовати*, *напљувати*, *оковати*;

АД типа *дѣкументѣвѣ* и *документѣва*: *документовати*;

пета врста

АД типа *вѣнча* и *вѣнчѣ*: *ваљати*, *венчати*, *влатати*, *врстати*, *вршљати*, *гранати*, *гутати*, *зијати*, *имати* (и РМС), *лактати*, *лепишати*, *пламсати*;

АД типа *привѣнча* и *прѣвѣнчѣ*: *добрзати*, *докончати*, *доплутати*, *дочепати*, *дочитати*, *завитлати* (и РМС), *изгласати*, *изгласати*, *набрбљати*, *набујати*, *обрвати* (и РМС), *окопати* (и РМС), *подивљати*, *проклијати* (само РСЈ);

АД типа *ѣгра* и *ѣгрѣ*: *играти*;

АД типа *зѣигра* и *зѣигра*: *изиграти*, *надиграти*, *наиграти*, *одиграти*, *подиграти*, *поиграти*;

АД типа *орѣжа* и *ѣружѣ*: *величати*, *веругати*, *главичати*, *глагољати*, *гомилати*, *дадиљати*, *дежурати*, *ковитлати*, *обећати* (и РМС);

АД типа *наѣоружѣ* и *наѣоружѣ*: *добатргати*, *добауљати*, *докотрљати*, *дотумарати*, *забатргати*, *извијугати*, *израчунати*, *устумарати* (само РМС);

АД типа *венчѣва* и *вѣнчѣвѣ*: *венчавати*, *кажњавати*;

АД типа *развенчѣва* и *рѣзвенчѣвѣ*: *изгустирати*, *изнервирати*, *изубијати*, *изувијати*, *истренирати*, *нагустирати*, *одгустирати*;

АД типа *зѣпѣта* и *зѣпѣтѣ*: *доваљати*, *довећати*, *довребати*, *долијати*, *допљескати*, *допремати*, *допричати*, *завладати*, *извидати*;

АД типа *вѣчерѣва* и *вѣчерѣвѣ*: *вечеравати*, *оверавати*;

АД типа *повечерѣва* и *пѣвечерѣвѣ*: *искарикирати*, *истабулирати*, *позавршавати*;

АД типа *вѣчерѣ* и *вѣчера*: *вечерати*;

АД типа *повече́ра* и *п̄вечера̄*: *заонуцати, заузимати, изударати, наударати, одузимати, повечерати, позаузимати*;

АД типа *гле́да* и *гле́да̄*: *збабати*;

АД типа *погле́да* и *погле́да̄*: *доварати, довежбати, докаскати, докљуцати, допитати, допливати, дотерати, заврцкати, запевати, опевати* (али подређено је *опева*), *узбуркати* (само РМС);

АД типа *рукове́да* и *ру̀коведā*: *кирицијати, комедијати, лакрдијати*;

АД типа *до̀тка̄* и *до̀тка*: *до̀ткати, задати, изгнати* (и РМС), *издати, нагнати, надати, одати, одгнати, откати* (и РМС), *погнати, подати, проткати* (само РМС), *уткати* (само РМС);

АД типа *иза̀тка* и *ѝзаткā*: *запознати* (и додатно АД *за̀познаде* и *за̀познаде*), *изагнати, изаткати* (и РМС), *одагнати* (и РМС), *податкати*;

глагол *за̀хтети*, *-ѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *за̀хте* и *за̀хте̄*, *за̀хтеде* и *за̀хтеде̄* (мада би се рекло да су ове дужине погрешне);

глагол *оба̀зрети*, *оба̀зрѐм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *оба̀зре* и *оба̀зре̄*;

шеста врста

АД типа *изго̀ре* и *ѝзгоре*: *налетети* (само РСЈ), *облетети, полетети* (само РСЈ);

АД типа *запу̀не* и *за̀пу̀не*: *запунети, поживети*;

АД типа *похва̀ли* и *по̀хва̀лӣ*: *извратити, изгушити, исповлачити*;

АД типа *запрѝличи* и *за̀прѝличӣ*: *заприличити*;

глагол *за̀ждити*, *-ӣм* у РСАНУ има АД у 2. и 3. лицу једнине аориста: *за̀ждӣ* и *за̀ждӣ*;

седма врста

АД типа *др̀жа* и *др̄жа̄*: *држати, дрхтати, збежати, збројати, лежати* (и РМС), *липтати*;

АД типа *задр̀жа* и *за̀држā*: *добежати, добројати, дотрчати, задржати, залежати, истрчати, набројати, одлежати, подржати*;

АД типа *заврѝшта* и *за̀врѝшта̄*: *дотишитати, заблејати, заблештати, забрујати, завришитати, зазвечати, зазвучати, изблејати, одиушитати*;

АД типа *за̀спа̄* и *за̀спа*: *заспати*.

Видимо да се АД огледа у постојању АО који се акценатски поклапају са инфинитивом (па и осталим облицима аористних лица) и АО са силазним акцентима на првом слогу простих глагола који се преносе на први слог префигираних глагола као краткосилазни акценат, а те АО карактерише и дужина (осим ако се не завршавају на *-e-*).

Код Даничића (1925: 88–195) срећемо: *лѐже-залѐже, рече-прорече, мо̀же-помо̀же, за̀седе, чу̀-за̀чу*⁹¹¹, *пѝ-по̀пӣ-по̀днапӣ*⁹¹², *ста̀де-оста̀де, иде-до̀ђе-изѝђе-отѝде* и *отѝде-о̀де, тр̀ну-прет̀ну, стѐже-притѐже, гр̀утну, чалаб̀рцу, ма̀че-нама̀че, по̀кисе, жѐле-зажѐле, жѝве-пожѝве, др̄жа̄-за̀држā, хва̀лӣ-по̀хва̀лӣ, мѝгољ̄и-ѝзмѝгољ̄и, пѝта-запѝта, венча̀ва-развенча̀ва, вечера̀ва, ѝгра̄-за̀игра̄, чѝта̄-прдо̀чита̄, вѐчерā-по̀вечера̄, ору̀жа̄-на̀оружā, ру̀ководā-ѝзруководā, гле́да̄-по̀гледа̄, пѝса-напѝса, гоне́та-загоне́та, како́дака, о̀ра̄-у̀зора̄, ла̀га-на̀лага̄, гра̀кта-загра̀кта, га̀мизā-ѝзга̀мизā, бле́бетā-на̀блебетā, раз̀сла, гр̀та̄-на̀грта̄, бра̀-са̀бра̄-о̀дабра̄*⁹¹³, *ко̀ва̄-о̀кова̄, сме́ја̄-на̀смеја̄, кази́ва-покази́ва, ку̀повā-на̀куповā, го̀сподовā, вѐровā-по̀веровā*.

То нам показује да је данашње стање такво да су се међусобно измешала два обрасца која срећемо код Даничића, а то је образац који се односи на АО истоветне инфинитивном акценту и АО са силазним акцентима на првом слогу (и дужином на задњем слогу тамо где

⁹¹¹ Овде спада и глагол *бити* („тући“) (Даничић 1925: 101).

⁹¹² Овде спадају и глаголи *лити, вити* и *бити* („постојати“) (Даничић 1925: 101).

⁹¹³ Овде спадају и глаголи *прати* и *звати* (Даничић 1925: 184).

иде). АД је захватила многе глаголе: они који су имали један образац добили су и други, и обрнуто.

Дијахроно гледано, АО аориста за 2. и 3. лице једнине са краткосилазним (или дугосилазним) акцентом и (истина секундарном) дужином у непрефигираним и краткосилазним акцентом који прескаче на префикс код префигираних глагола (и дужином на задњем слогу, наравно, али и дужином на основи за глаголе који као прости имају дугосилазни акценат) изворно су везани за глаголе старе а. п. с типа *кòвати-к'ујѐм*, *зв`ати-зòвѐм* (овде је најизворније *зв`а* и *п`дзва* (без дужине)), *р̀вати-р̀вѐм* и *тајити-тајѐм*, а у осталима су (типа *з`клати* (изворно *з`кла* и *к`л`а*), *п`слати* (изворно *п`сла*), *полѐтети* (изворно *полѐте*), *разбѐжати* (изворно *разбѐжа*), *забр`анити* (изворно *забр`ани*), *доп`исати* (изворно *доп`иса*), *огл`одати* (изворно *огл`ода*), *расп`итати* (изворно *расп`ита*), *к`опати* (изворно *к`опа*), *покуп`овати* (изворно *покуп`ова*)) секундарни тамо где се срећу и проширени баш из домена ових и сл. глагола (Каповић 2018: 200, 208, 210, 215, 217, 225–226, 231–232, 244–245, 249–251, 256).

За глагол *ићи* и од њега префигиране глаголе изворни су АО типа *иде*, *òде*, *дође* и *из`ађе* (idem: 179).

Дијахроно гледано, што се тиче глагола прве врсте, АО са краткосилазним акцентом у непрефигираним и истим краткосилазним акцентом који прескаче на префикс код префигираних глагола изворно се очекују код глагола типа *б`ости-б`òдѐм* (а. п. Ц) (idem: 180).

Глагол *лѐћи* има као изворно *лѐже* (idem: 189). Очито је и *мòже* изворно код *мòћи*, кад већ припада а. п. б (idem: 190–191).

Изворно је *ч`и* и *б`и* („тући“), *уши* (а. п. А) према *п`и*, *л`и*, *в`и*, *п`ли* (без дужине!) (а. п. Ц) (idem: 204, 206).

Изворно је *в`икну* и *м`акну* (па и *м`аче*) (idem: 220–221).

Приметно је да је мање глагола са изворним АО са силазним акцентима, али су ипак они утицали на остале.

Стање у народним говорима из основице је следеће:

прва врста⁹¹⁴

АО типа *лѐже*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Мачва (Николић 1966: 225–226), Колубара (Николић 1969: 29), Горобилје (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *лѐже*: Гружа (Стевовић 1969: 614), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АО типа *залѐже*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420);

АО типа *з`леже*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), Гружа (Стевовић 1969: 614), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АД типа *залѐже* и *з`леже*: Обади (Симић 1978: 36);

Доста чешће у говорима срећемо Даничићево *лѐже*, док код префигираних глагола његов АО типа *залѐже* није чешћи (мада нема много потврда свеукупно у односу на број потврда код простог глагола).

⁹¹⁴ За грузански говор је карактеристична законитост да двосложне речи (ако други слог није дуг) добијају краткосилазни уместо краткоузлазног акцента (Стевовић 1969: 610). Због тога некад треба податке из тог говора тумачити обазриво.

Такође, постоје говори који губе у одређеним околностима послеакценатске дужине, али пошто нам оне за већину глагола овде нису битне, већ акценат, нисмо ни обраћали пажњу. Тамо где су биле битне, ту смо водили рачуна о њима (то су глаголи који као прости имају оба АО у 2. и 3. лицу аориста са силазним акцентом, а у једном од њих има дужина).

АО типа *мѡже*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *мѡже*:/;

АО типа *помѡже*: Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394);

АО типа *пѡможе*: Груза (Стевовић 1969: 614);

АД типа *помѡже* и *пѡможе*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 337), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420);

У говорима срећемо само Даничићево *мѡже*, док код префигираних глагола срећемо оба типа АО.

АО типа *рѡче*:/;

АО типа *рѡче*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 337), Груза (Стевовић 1969: 614), Поцерица (Московљевић 1928: 30), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Мачва (Николић 1966: 226), Ускоци (Станић 1965: 205), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АД типа *рѡче* и *рѡче*: Пљевља (Ружичић 1927: 164);

АО типа *зарѡче*:/;

АО типа *зѡрече*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 337), Груза (Стевовић 1969: 614), Поцерица (Московљевић 1928: 30), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ускоци (Станић 1965: 205–206), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

За разлику од глагола *лећи* и *моћи*, овде не да не срећемо Даничићев тип АО као чешћи него га готово не срећемо уопште, а не срећемо његов тип АО ни код префигираних глагола. Рекло би се да је тек овај глагол у складу са Стевановићевом (1991: 52) тврдњом да глаголи *рећи* и *лећи* данас имају скоро уопштен АО са краткосилазним акцентом, што као прости, што као префигирани. Видели смо на основу наших потврда да то не може важити за глагол *лећи*.

АО типа *пѡједе*: Каћ (Недељков 1984: 332), Ускоци (Станић 1965: 205), Змијање (Петровић 1973: 196), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АО типа *пѡједе*: Поцерица (Московљевић 1928: 29), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *пѡједе* и *пѡједе*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 337–338)⁹¹⁵, Груза (Стевовић 1969: 615), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Мачва (Николић 1966: 225–226), Пљевља (Ружичић 1927: 164, 166), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420)⁹¹⁶;

Оба типа АО су готово подједнако присутна у народним говорима, а често се среће АД у једном истом говору.

АО типа *дѡђе*: Груза (Стевовић 1969: 618), Поцерица (Московљевић 1928: 31), србијанско Полимље (Николић 1991: 179), Мачва (Николић 1966: 225), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Змијање (Петровић 1973: 196), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *дѡђе*:/;

АО типа *изѡђе*: Груза (Стевовић 1969: 618), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 645);

⁹¹⁵ АД се не огледа у томе да исти глаголи имају дублетне АО, већ да неки глаголи овог типа имају једне, а други друге дублетне АО (в. Вуковић 1940: 337–338). Исто важи и за Грузу (Стевовић 1969: 615), Пљевља (Ружичић 1927: 164, 166), Горобиле (Николић 1972: 645).

⁹¹⁶ Прецизније речено, ова АД се среће код глагола са *-бећи* (*побећи* и сл.), а глаголи префигирани од *пасти* и *дићи* имају само АО са краткоузлазним акцентом (Марковић 2011: 420).

АО типа *izāhe*: Ускоци (Станић 1965: 206), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АД типа *izāhe* и *izāhe*: србијанско Полимље (Николић 1991: 179), Мачва (Николић 1966: 226), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Змијање (Петровић 1973: 196), Љештанско (Тешић 1977: 183);

Оба типа АО за глаголе типа *izaћи* срећемо подједнако, а често се јављају у једним истим говорима заједно, што је у супротности са двосложним глаголима типа *doћи*, где се среће само АО типа *doће*, што је и Даничићев тип АО.

АО типа *ode*: србијанско Полимље (Николић 1991: 179), Мачва (Николић 1966: 226), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Ускоци (Станић 1965: 206), Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *ode*: Груза (Стевовић 1969: 618);

Среће се готово само Даничићево *ode*.

АО типа *mache*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 339), Поцерина (Московљевић 1928: 30), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Ускоци (Станић 1965: 205), Колубара (Николић 1969: 29), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Змијање (Петровић 1973: 196), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *mache*: Груза (Стевовић 1969: 620);

АО типа *nomache*: Поцерина (Московљевић 1928: 30);

АО типа *nomache*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 339), Груза (Стевовић 1969: 620), србијанско Полимље (Николић 1991: 178), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 420), Обади (Симић 1978: 36);

АД типа *nomache* и *nomache*: Ускоци (Станић 1965: 205);

И док је Даничићев тип АО (*mache*) доста чешћи за просте глаголе, дотле је код префигурираних глагола обрнуто.

друга врста

АО типа *bra*:/;

АО типа *bra*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 335), Груза (Стевовић 1969: 629), Поцерина (Московљевић 1928: 29), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ускоци (Станић 1965: 202), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *ubra*: Змијање (Петровић 1973: 196), Обади (Симић 1978: 36), Груза (Стевовић 1969: 629);

АО типа *ubra*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 335), Поцерина (Московљевић 1928: 29), Мачва (Николић 1966: 225), Ускоци (Станић 1965: 202), Горобиле (Николић 1972: 645), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *ubra* и *ubra*: србијанско Полимље (Николић 1991: 180), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421);

АО типа *izabra*: Поцерина (Московљевић 1928: 29), Љештанско (Тешић 1977: 183), Груза (Стевовић 1969: 629);

АО типа *izabra*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 335), Ускоци (Станић 1965: 203);

АД типа *izabra* и *izabra*: Пљевља (Ружичић 1927: 164);

Приметно је да се говори не слажу толико са Даничићем, а неслагање је највеће код простог глагола, где се не среће Даничићев АО типа *bra*, а неслагање је све мање што је глагол слоговно сложенији, те се тада јављају оба типа АО.

АО типа *izasla*:/;

АО типа *izaslā*: Поцерина (Московљевић 1928: 31);

АО типа *ora*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Поцерина (Московљевић 1928: 32–33), Мачва (Николић 1966: 225), Ускоци (Станић 1965: 202);

АО типа *ora*: србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Груза (Стевовић 1969: 627);

АО типа *узѡра*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Ускоци (Станић 1965: 202);
 АО типа *ўзорā*: Поцерица (Московљевић 1928: 32–33), Мачва (Николић 1966: 225);
 АО типа *лāга*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Поцерица (Московљевић 1928: 30), Ускоци (Станић 1965: 202);
 АО типа *лāгā*: србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421);
 АО типа *налāга*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Ускоци (Станић 1965: 202);
 АО типа *нāлагā*: Поцерица (Московљевић 1928: 30);
 АО типа *сѡкта*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Поцерица (Московљевић 1928: 33), Пљевља (Ружичић 1927: 167);
 АО типа *сѡктā*:/;
 АО типа *засѡкта*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 340–341), Пљевља (Ружичић 1927: 167);
 АО типа *зāсѡктā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33);
 АО типа *смѣја*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 341), Поцерица (Московљевић 1928: 30), Ускоци (Станић 1965: 202);
 АО типа *смѣјā*: Гружа (Стевовић 1969: 630);
 АО типа *засмѣја*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 341), Ускоци (Станић 1965: 202);
 АО типа *зāсмѣјā*: Поцерица (Московљевић 1928: 30), србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Мачва (Николић 1966: 225), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421), Љештанско (Тешић 1977: 183);
 АО типа *трāја*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342);
 АО типа *трāјā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29);
 АО типа *пѡтраја*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342);
 АО типа *пѡтрајā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29), србијанско Полимље (Николић 1991: 182);
 АО типа *блѣбѣта*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);
 АО типа *блѣбетā*:/;
 АО типа *зблѣбѣта*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);
 АО типа *зблѣбетā*:/;
 АО типа *пѡса*: Гружа (Стевовић 1969: 627), србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Љештанско (Тешић 1977: 183), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 351);
 АО типа *пѡсā*:/;
 АО типа *пѡпѡса*: србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 351);
 АО типа *пѡпѡсā*: Мачва (Николић 1966: 226), Змијање (Петровић 1973: 196), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349);
 АД типа *пѡпѡса* и *пѡпѡсā*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Ортијеш (Пецо 2007: 412), Љештанско (Тешић 1977: 183);
 АО типа *гонѣта*: Пљевља (Ружичић 1927: 166);
 АО типа *гѡнѣтā*:/;
 АО типа *кукурѣка*: Поцерица (Московљевић 1928: 34), Пљевља (Ружичић 1927: 166);
 АО типа *кўкурѣкā*:/;
трећа врста
 АО типа *вѡкнѡ*: Мачва (Николић 1966: 225), Змијање (Петровић 1973: 196), Обади (Симић 1978: 35);

АД типа *вiкнy* и *вiкнy̆*: Поцерица (Московљевић 1928: 31), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421);

АО типа *вiкнy̆*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 338–339), србијанско Полимље (Николић 1991: 181), Пљевља (Ружичић 1927: 164–165), Ускоци (Станић 1965: 204), Горобиле (Николић 1972: 645), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АО типа *повiкнy*:/;

АО типа *пdвiкнy̆*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 338–339), србијанско Полимље (Николић 1991: 181), Пљевља (Ружичић 1927: 164–165), Ускоци (Станић 1965: 204), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *повiкнy* и *пdвiкнy̆*: Поцерица (Московљевић 1928: 31);

Даничићеви АО типа *тrнy* и *претrнy* ређи су, што посебно важи за АО префигурираних глагола, где се Даничићев тип АО готово не среће. Стевановић (1991: 51–52) указује да су за ове глаголе Даничићеви АО доста ређи у народним говорима, а да се у културним центрима не чују.

АО типа *стeјжe*:/;

АО типа *стeјжe*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 338–339), србијанско Полимље (Николић 1991: 179), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ускоци (Станић 1965: 204), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АО типа *притeјжe*:/;

АО типа *притeјжe*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 338–339), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ускоци (Станић 1965: 204), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 349), Ортијеш (Пецо 2007: 412);

Даничићеви АО типа *стeјжe* и *притeјжe* не срећу се на основу потврда које имамо.

АО типа *грgутнy*:/;

АО типа *грgутнy̆*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Пљевља (Ружичић 1927: 165), Ускоци (Станић 1965: 204);

АО типа *чaлaбrицнy*: Поцерица (Московљевић 1928: 34);

АО типа *чaлaбrицнy̆*: Пљевља (Ружичић 1927: 165), Ускоци (Станић 1965: 204);

АО типа *yстаде*: Мачва (Николић 1966: 226), Обади (Симић 1978: 35), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *yстаде*:/;

АД типа *yстаде* и *yстаде*: србијанско Полимље (Николић 1991: 180);

четврта А врста

АО типа *чy*:/;

АО типа *чy̆*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), Поцерица (Московљевић 1928: 29);

АО типа *зaчy̆*: Ортијеш (Пецо 2007: 412);

АО типа *зaчy*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336)⁹¹⁷, Поцерица (Московљевић 1928: 29), Мачва (Николић 1966: 225), Пљевља (Ружичић 1927: 167), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *зaчy̆* и *зaчy*: србијанско Полимље (Николић 1991: 180), Змијање (Петровић 1973: 196), Каћ (Недељков 1984: 332)⁹¹⁸;

⁹¹⁷ Овде спадају у Пиви и Дробњаку и глаголи као што су *дбути*, *назути*, *предбути*, што се разликује од Даничића, где спадају у групу са понашањем *ни* : *пdни* (Вуковић 1940: 336). Исто важи и за *дбути* и *изути* у Пљевљима (*дбу*, *изу*) (Ружичић 1927: 167), за ускочко *дбути* и *предбути* (*дбу*, *предбу*) (Станић 1965: 206), за горобилско *дбути* и *изути* (*дбу*, *изу*) (Николић 1972: 645).

⁹¹⁸ Прецизније речено, глаголи са *-чyти* имају аористе са краткоузлазним акцентом, док нпр. глаголи са *-бити* („ударати“) имају аористе са краткосилазним акцентом (Недељков 1984: 332).

Народни говори већином имају Даничићев АО типа *zàчу*.

АО типа *nī*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), Пљевља (Ружичић 1927: 164), Ускоци (Станић 1965: 206), источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62);

АО типа *nī̄*: Гружа (Стевовић 1969: 616), Поцерица (Московљевић 1928: 29), Обади (Симић 1978: 35);

АО типа *nōnī*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 336), Ускоци (Станић 1965: 206);

АО типа *nōni*: Поцерица (Московљевић 1928: 29), Мачва (Николић 1966: 225), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421);

АД типа *nōni* и *nōnī*: србијанско Полимље (Николић 1991: 180), Пљевља (Ружичић 1927: 164);

Оба типа АО срећу се и у простим и у префигираним глаголима и приближно су исте фреквентности.

Додајмо да АД типа *nōni* и *nōnī* у књижевном језику имају и префигирани глаголи подтипа *чүти* и префигирани глаголи подтипа *пүти*, што значи да су се укрестили, а то се разликује од Даничића, видимо.

четврта Б врста

АО типа *кòва*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 341), Поцерица (Московљевић 1928: 30), Ускоци (Станић 1965: 202);

АО типа *кòвā*/;

АО типа *искòва*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 341), Ускоци (Станић 1965: 202);

АО типа *й̀сковā*: Поцерица (Московљевић 1928: 30), србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Мачва (Николић 1966: 225), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421), Змијање (Петровић 1973: 196), Обади (Симић 1978: 36), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *искòва* и *й̀сковā*: Горобиље (Николић 1972: 645);

Не чуди већа фреквентност АО типа *й̀сковā*. То је и Даничићев тип АО, а краткосилазни акценат је свакако карактеристичнији за префигиране глаголе него за просте, а јасно је да је то раширена тенденција међу свим глаголима у овим аористним лицима да префигирани глаголи добијају краткосилазни акценат (в. Стевановић 1991: 55).

АО типа *купòва*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *күповā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Змијање (Петровић 1973: 196);

АО типа *накупòва*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *нāкуповā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Змијање (Петровић 1973: 196);

АО типа *господòва*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *гòсподовā*: Поцерица (Московљевић 1928: 34);

АО типа *нагосподòва*: Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *вєровā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29);

АО типа *вєрова*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 346);

АО типа *пòверовā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29);

АО типа *пòверова*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 346);

АО типа *казíва*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Пљевља (Ружичић 1927: 166–167);

АО типа *кàзй̀вā*/;

АО типа *показíва*: Поцерица (Московљевић 1928: 33);

АО типа *пòказй̀вā*/;

пета врста

АО типа *глèда*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342), Гружа (Стевовић 1969: 626), Пљевља (Ружичић 1927: 165);

АО типа *глèдā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29);

АО типа *пòгледа*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342), Пљевља (Ружичић 1927: 165);

АО типа *пòгледā*: Поцерица (Московљевић 1928: 29), србијанско Полимље (Николић 1991: 182–183), Мачва (Николић 1966: 225), Колубара (Николић 1969: 29), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Змијање (Петровић 1973: 197), Љештанско (Тешић 1977: 183), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

Даничићев АО типа *пòгледā* чешћи је од АО типа *пòгледа*.

АО типа *йгра*: Поцерица (Московљевић 1928: 30);

АО типа *йгрā*/;

АО типа *йгра*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342), Обади (Симић 1978: 35);

АО типа *зайгра*/;

АО типа *зайгрā*: Поцерица (Московљевић 1928: 30), Змијање (Петровић 1973: 197);

АО типа *зайгра*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 342);

АО типа *вѣнча*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 343), Поцерица (Московљевић 1928: 32), србијанско Полимље (Николић 1991: 182)⁹¹⁹, Мачва (Николић 1966: 225), Ускоци (Станић 1965: 201), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АО типа *вѣнчā*: Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АД типа *вѣнча* и *вѣнчā*: Пљевља (Ружичић 1927: 165), Змијање (Петровић 1973: 196);

АО типа *привѣнча*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 343), Ускоци (Станић 1965: 202);

АО типа *привѣнчā*: Поцерица (Московљевић 1928: 32), Мачва (Николић 1966: 225), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Змијање (Петровић 1973: 196), Љештанско (Тешић 1977: 183), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АД типа *привѣнча* и *привѣнчā*: србијанско Полимље (Николић 1991: 182), Пљевља (Ружичић 1927: 165);

Даничићев АО типа *чйтā* готово се не среће, док је његов АО типа *прдчитā* чешћи у односу на АО типа *прчитā*, што одсликава тенденцију да се краткосилазни акценат шири пре на префигиране глаголе, али и тенденцију да се у простим глаголима на *-а-* акценат аориста 2. и 3. лица једине једначи према акценту осталих лица (в. Стевановић 1991: 54).

АО типа *оружа*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *дружā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Мачва (Николић 1966: 225), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АД типа *оружа* и *дружā*: Пљевља (Ружичић 1927: 165);

АО типа *наоружа*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *ндоружā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АД типа *ндоружā* и *наоружа*: Пљевља (Ружичић 1927: 165);

АО типа *вѣчерā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Пљевља (Ружичић 1927: 165), Грузжа (Стевовић 1969: 626), Горобиле (Николић 1972: 645);

АО типа *вѣчера*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345);

АО типа *пдвечерā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АО типа *повѣчера*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345);

АО типа *руковѣда*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *рўковедā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33), Грузжа (Стевовић 1969: 626);

АО типа *заруковѣда*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 345), Ускоци (Станић 1965: 203);

АО типа *зāруковедā*: Поцерица (Московљевић 1928: 33);

АО типа *пѣта*: Поцерица (Московљевић 1928: 31), србијанско Полимље (Николић 1991: 183), Мачва (Николић 1966: 225), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Колубара (Николић 1969: 29), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422);

АО типа *пѣтā*/;

⁹¹⁹ Изузетак је једна потврда (*ичѣпа*) (Николић 1991: 182).

АО типа *zǎnǐta*: Поцерина (Московљевић 1928: 31), србијанско Полимље (Николић 1991: 183), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Колубара (Николић 1969: 29), Горобиле (Николић 1972: 645);

АО типа *zǎnǐtǎ*: Мачва (Николић 1966: 226), Змијање (Петровић 1973: 196–197);

АД типа *zǎnǐta* и *zǎnǐtǎ*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Љештанско (Тешић 1977: 183);

Приметно је да код тросложних глагола пете и друге врсте са дугоузлазним акцентом инфинитива и дугосилазним акцентом презента на истом слогу прости глаголи имају само Даничићеве АО типа *nǐsa* и *nǐta*, док код префигираних имају и Даничићеве АО типа *nanǐsa* и *zǎnǐta*, али и типове АО са краткосилазним акцентом.

АО типа *večerǎva*: Поцерина (Московљевић 1928: 34), Пљевља (Ружичић 1927: 166);

АО типа *večerǎvǎ*/;

АО типа *venčǎva*: Поцерина (Московљевић 1928: 34), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Колубара (Николић 1969: 29);

АО типа *venčǎvǎ*/;

АО типа *razvenčǎva*: Поцерина (Московљевић 1928: 34);

АО типа *razvenčǎvǎ*/;

АО типа *pǒznađe*: србијанско Полимље (Николић 1991: 180), Колубара (Николић 1969: 29), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 421);

АО типа *pǒznađe*/;

шеста врста

АО типа *hǎlǐ*: Поцерина (Московљевић 1928: 31), србијанско Полимље (Николић 1991: 184), Пљевља (Ружичић 1927: 165), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Љештанско (Тешић 1977: 183), Гружа (Стевовић 1969: 622);

АО типа *pǒhǎlǐ*: Поцерина (Московљевић 1928: 31), србијанско Полимље (Николић 1991: 184), Мачва (Николић 1966: 225), Пљевља (Ружичић 1927: 165), Горобиле (Николић 1972: 645), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 423), Љештанско (Тешић 1977: 183), Гружа (Стевовић 1969: 622);

АО типа *izgǒre*: Горобиле (Николић 1972: 645), Змијање (Петровић 1973: 197);

АО типа *ǐzgore*: Тршић (Николић 1968: 394), Љештанско (Тешић 1977: 183);

АД типа *izgǒre* и *ǐzgore*: србијанско Полимље (Николић 1991: 183), Пљевља (Ружичић 1927: 167), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422);

Приметна је подједнака распрострањеност оба типа АО. Даничићев АО типа *izgǒre* је очито захваћен тенденцијом ширења АО са краткосилазним акцентом префигираних глагола.

седма врста

АО типа *dr̄ža*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 343), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Ускоци (Станић 1965: 202);

АО типа *dr̄žǎ*: Поцерина (Московљевић 1928: 32), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422);

АД типа *dr̄ža* и *dr̄žǎ*: србијанско Полимље (Николић 1991: 183);

АО типа *zadr̄ža*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 343), Ускоци (Станић 1965: 202), Колубара (Николић 1969: 29);

АО типа *zadr̄žǎ*: Поцерина (Московљевић 1928: 32), Пљевља (Ружичић 1927: 166), Горобиле (Николић 1972: 645), Тршић (Николић 1968: 394), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 422), Обади (Симић 1978: 36);

АД типа *zadr̄ža* и *zadr̄žǎ*: србијанско Полимље (Николић 1991: 183).

У народним говорима срећу се различити АО. И заиста, за већину глагола овде види се да су АО са силазним акцентом карактеристичнији за префигиране глаголе него за прости и да су међу префигираним глаголима чешћи од АО који немају краткосилазни акценат (ти АО најчешће имају инфинитивни акценат). Приметна је и тенденција да прости глаголи

чешће имају акценат инфинитива, а она је захватила и неке глаголе који су код Даничића имали краткосилазни акценат као прости (на основу грађе се види да то важи за глаголе акценатских типова *кòвати-кùјēm* и *вèнчати-вèнчāм*). Обе тенденције је приметио Стевановић (1991: 55), што смо већ истицали. На основу свега, може се рећи да је ситуација на синхронном плану доста измешана и да нема потребе залазити у ситнице и успостављати различите нормативне статусе за глаголе различитих глаголских врста и за различите типове (и подтипове) глагола, већ успоставити равноправну АД за све, што за просте, што за префигиране (за које код неких глагола АД јесте карактеристичнија, а код неких и једина), без обзира на различит степен оправданости код различитих глагола. Ту не рачунамо просте глаголе који немају потврђену АД у речницима; у њима тако треба и да остане, без присуства АД, нарочито што смо видели да неки немају АД ни у народним говорима (нпр. двосложни глаголи акценатског типа *дòћи-дòћēm*, прости глаголи типова *пíсати-пíшēm*, *пítати-пítāм*), а за неке немамо податке из говора, али би важило исто одсуство АД у речницима (прости глаголи акценатских типова *јèсти-јèдēm*, *гòрети-гòрīm*, *жíвети-жívīm*).

12. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У ГЛАГОЛСКОМ ПРИЛОГУ САДАШЊЕМ

У речницима срећемо следеће:

1. АД типа *жёлѣћи* и *желѣћи* (за глаголе шесте и седме врсте типа *жёлети*, *-їм*, *лòмити*, *-їм* и *држати*, *-їм*), где спадају глаголи: *баздети* (РСАНУ), *бежати* (РСАНУ), *бојати се* (РСАНУ), АО *врвѣти*⁹²⁰ (РСАНУ), *држати* (РСАНУ), *дрхтати*⁹²¹ (РСАНУ), *желети* (РСАНУ), *лебдети* (РСАНУ), *лежати* (РСАНУ), *летети* (РСАНУ), *велим*⁹²² (РСАНУ, РМС), *звонити* (РСАНУ).

Пошто РСАНУ детаљно даје акценатске промене и у другим глаголским облицима, а не само инфинитиву и презенту (за разлику од РМС и РСЈ у већини случајева), не чуди што су готово све потврде из њега. Напомињемо да је равноправна АД дата за сваки глагол овде. Даничић (1925: 129, 144) има АО типа *желѣћи* за глаголе седме врсте типа *држати*, *-їм* и шесте врсте типа *жёлети*, *-їм*, док за глаголе шесте врсте типа *лòмити*, *-їм* има само АО типа *жёлѣћи*.

Како видимо код Мата Каповића (2018: 239), за глаголе а. п. с, а верујемо да их овде има, кад су већ сви а. п. Ц, изворан би био АО типа *желѣћи*. АО типа *жёлѣћи* може бити резултат тенденције да наставци инфинитива, радног придева и глаголског прилога садашњег изгубе могућност ношења акцента (нпр. *пòчѣти* према старијем *почѣти*, *трѣсла* према старијем *трѣсла*), а ни утицај акцента презента није искључен. Пошто глаголи осталих акценатских парадигми (а и б) (небитно која су глаголска врста) имају као изворне АО који се слажу са презентом (*idem*: 200, 208, 231–232), онда не искључујемо ни то као могући утицај на појаву АО типа *жёлѣћи* код глагола изворне а. п. Ц, који свакако данас изгледају неутрално, а не маркирано као АО типа *желѣћи*, који заслужују да буду део норме, али бисмо рекли да заслужују ипак подређен статус, што би се назначило стављањем у заграду.

Оба типа АО су у некој мери код неких глагола присутна у: Мачви (Николић 1966: 232), Ускоцима (Станић 1982: 173), Пиви и Дробњаку (Вуковић 1940: 358), Горобилу (Николић 1972: 647), Поцерини (Московљевић 1928: 56–57), Ужичкој Црној гори (Марковић 2011: 429), Обадима (Симић 1978: 38).

АО типа *желѣћи* није познат у: Лапачком пољу (Драгичевић 2009: 351) и Ортијешу (Пецо 2007: 413).

Само АО типа *желѣћи* за све ове глаголе (чак и за оне за које Даничић нема овај тип АО (тип *лòмити*, *-їм*)) среће се у Пљевљима (Ружичић 1927: 170).

Све то потврђује да оба типа АО заслужују да су део норме.

2. Исту АД у РМС има и глагол *хтѣти*: *хòтѣћи* и *хотѣћи*. Занимљиво је да и Даничић (1925: 130) има ову АД за овај глагол.

3. Глагол *бїти*, *бўдѣм* у РСАНУ има АД: *бўдўћи* и *будўћи*. Очекивало би се уместо АО *бўдўћи* да стоји АО *бўдўћи*, према акценту презента, што и јесте изворан АО, пошто је и глагол изворно а. п. а (Каповић 2018: 271–272). АО *будўћи* је могуће дошао из глагола који такав тип АО и имају као изворан.

4. АД глагола *прѣти* у РМС гласи *пѣрући* и *пѣрући* и очигледна је грешка. Прво зато што АО без дужине није књижевнојезички, а друго, кад већ у презенту имамо и АО са краткосилазним акцентом у истом речнику (*пѣрѣм*), онда се исти акценат очекивао и у глаголском прилогу садашњем.

5. АД глагола *їћи* у РСАНУ гласи *їдўћи* и *їдўћи* и очигледно је у вези са презентским *їдѣм* и *їдѣм*.

⁹²⁰ АД важи за АО *врвѣти*, а не за дублетни АО *врвѣти*.

⁹²¹ Овај глагол у РСАНУ има и презент по другој врсти.

⁹²² Глагол нема инфинитив.

13. АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ У РАДНОМ ГЛАГОЛСКОМ ПРИДЕВУ ГЛАГОЛА НА -А- У ИНФИНИТИВУ

За почетак, кренућемо од стања у речницима⁹²³ што се тиче акцента радног придева глагола на -а- који у инфинитиву имају краткоузлазни акценат на претпоследњем слогу инфинитивне основе (набрајамо и насловљавамо сваки ТАД према акценатском типу или подтипу глагола за који је карактеристичан, тако да ће сваки акценатски тип (некад и подтип) имати и свој ТАД, иако су у суштини неки ТАД исти за поједине акценатске типове, али ради детаљне прегледности наводимо све посебно према акценатским типовима):

друга врста

АД *ђрао* и *ђрао*: *глодати*, *ждерати*, *зобати*, АО *лђкати*;

АД *ѓзорао* и *узђрао*: префигирани глаголи са: -*глодати* (*изглодати*), -*дерати* (*издерати*), -*ждерати* (*наждерати*), -*зобати* (*позобати*), -*лђкати* (*налокати*), -*орати* (*изорати*), -*прѐтати* (*испретати*), -*стењати* (*застењати*), -*тесати* (*истесати*), -*чешати* (*очешати*);

АД *лђгао* и *лђгао*: *кликати*⁹²⁴, *кресати*, *лагати*;

АД *нђлагао* и *налађгао*: префигирани глаголи са: -*искати* (*заискати*), -*кашљати* (*искашљати*), -*клепати* (*исклепати*), -*кликати* (*закликати*), -*кресати* (*накресати*), -*лагати* (*налагати*), -*метати* (*дометати*), -*трептати* (*затрептати*), -*шаптати* (*дошаптати*);

АД *нђзвектао* и *назвѐктао*: префигирани глаголи са: -*бректати* (*добректати*), -*дахтати* (*задахтати*), -*звектати* (*зазвектати*), -*кевтати* (*закевтати*), -*роктати* (*зароктати*), -*топтати* (*затоптати*), -*хуктати* (*захуктати*), -*ѓиктати* (*заѓиктати*), -*штектати* (*заштектати*);

АД *изђслао* и *ѓзаслао*: *изаслати*, *одаслати*;

АД *пђдсмејао* и *подсмејао*: *подсмејати*;

АД *блѐбетао* и *блѐбетао*: *дрекетати*, *звекетати*, *кикотати*, *клепетати*, *крекетати*, *малаксати*, *мекетати*;

АД *нђблѐбетао* и *наблѐбетао*: *зазвекетати*, *закикотати*, *закрекетати*, *заѓвокотати*, *изгротати*, *намирисати*, *одблѐбетати*, *омирисати*, *отѓвркутати*;

АД *изђамизао* и *ѓзамизао*: *изгамизати*⁹²⁵;

четврта Б врста

АД *купђвао* и *кѓповао*: *гладовати*, АО *гостђвати*, *девовати*, АО *дугђвати*, *ђаковати*, *зимовати*, *кумовати*, *куповати*, *лудовати*, *мудровати*;

АД *накупђвао* и *нђкуповао*: *заболовати*, *изболовати*, *измудровати*, *искуповати*, *истрговати*, *нагладовати*, *накуповати*, *отпутовати*;

АД *господђвао* и *гђсподовао*: АО *господђвати*, *јунаковати*;

АД *ѓсковао* и *искђвао*: *заковати*, *запсовати*, *засновати*, *избљувати*, *исковати*, *испсовати*, *напљувати*, *оковати*, *расковати* (само РСЈ)⁹²⁶;

⁹²³ Као илустрацију стања у речницима наводимо само неке примере из наше ексцерпирани грађе, пошто нема потребе наводити све примере који дају исте податке. Нећемо се бавити изузецима који немају АД (циљ је и овде приказати уопштену слику појаве АД); има их. Такође, пошто акценатске податке за радни придев махом даје само РСАНУ, ми иза примера нећемо наводити да је то потврда из РСАНУ, пошто се подразумева. Када пример буде потврђен и у још неком речнику, додаваћемо га у заграду самог (РСАНУ се подразумева), а ако потврда буде само РСЈ или РМС, а не РСАНУ, онда у загради назначавамо да је потврда само РСЈ или РМС.

⁹²⁴ У РСАНУ у инфинитиву, вероватно грешком, срећемо дужину на претпоследњем слогу и краткоузлазни акценат на првом слогу у презенту, те смо и једно и друго занемарили.

⁹²⁵ Рекло би се да је ово непостојећа АД за овај глагол. Не уклапа се у остале глаголе, пошто нема краткоузлазни акценат на претпоследњем слогу инфинитивне основе. Стевановић (1991: 63) јасно истиче да глаголи са -*гамизати* имају само инфинитивни акценат у радном придеву.

⁹²⁶ АМ *раскђвао*, -*ала*, -*ало* подређен је у РСЈ.

пета врста

АД *чи́тао* и *чи́тао*: *зијати, лактати, лепшати, пламсати*;

АД *прђчитао* и *прочи́тао*: *добрзати, докончати, доплутати, дочепати, дочитати* (и РСМ), *завитлати, изгласати, изгласати, набрбљати, набујати* (и РСМ), *обрвати* (и РСМ), *окопати* (и РСМ), *подивљати* (подређен АО *подивљао*), *позакопати*⁹²⁷, *проклијати* (само РСЈ);

АД *и́зиграо* и *изи́грао*: *изиграти, надиграти, наиграти, одиграти, подиграти, поиграти*;

АД *ђружао* и *ору́жао*: *варакати, величати, веругати, вирукати, главичати, глагољати, гомилати, дадиљати, дежурати, ковитлати, обећати* (и РСМ);

АД *на́оружао* и *наору́жао*: *добатргати, добауљати, докотрљати, дотумарати, забатргати, извијугати, израчунати* (и РСЈ);

АД *кирици́јао* и *кѝрицијао*: *кирицијати, комедијати, лакрдијати*;

АД *дђткао* и *дђткао*: *откати*⁹²⁸;

АД *иза́ткао* и *и́заткао*: *запознати, изаткати, податкати, издати*;⁹²⁹

седма врста

АД *др́жао* и *др̀жао*: *држати, дрхтати, лежати, липтати*;

АД *задр́жао* и *задр̀жао*: *добежати, дотрчати, задржати* (и РСЈ)⁹³⁰, *залежати, истрчати, набројати, одлежати, подржати* (и РСЈ)⁹³¹.

Равноправна АД типа АО који се акценатски слаже са инфинитивом и типа АО који има краткосилазни акценат на првом слогу (важи за облике сва три рода и оба броја) и дужином на претпоследњем слогу (дужину нема само облик мушког рода једнине) среће се у РСАНУ у простим и префигираним глаголима акценатских типова: *ђрати-ђрѐм*⁹³², *смѐјати-смѐјѐм, блѐбѐтати-блѐбѐћѐм, кђвати-кђјѐм, купђвати-кђпујѐм, господђвати-госпђдујѐм, чи́тати-чи́тѐм, ору́жати-ору́жѐм, рукове́дати, -ѐм и др́жати-др́жѐм*, а среће се и код четворосложних глагола са *-слати, -дати, -ткати* и *-знати*. Главни изузеци у виду одсуства АД били би прости глаголи акценатског типа *ђрати-ђрѐм* (али само глаголи подтипа *звѐктати-звѐкћѐм*) и *кђвати-кђјѐм*.

Постоје мишљења да на појаву АО са краткосилазним акцентом утиче акценат трпног придева и другог и трећег лица једнине аориста глагола истих акценатских типова (Стевовић 1969: 627); да је радни придев настао од аориста-имперфекта (то су заправо 2. и 3. лице једнине аориста, прим. аут.), баш зато што су акценатски идентични у великом броју случајева, а не инфинитива (Московљевић 1928: 34–35); да АО са краткосилазним акцентом показују да радни придев заправо припада акценатском систему аориста, а ти АО су старији и боље се чувају код сложених (читај префигираних, прим. аут.) (Вуковић 1940: 359–360). Мате Каповић (2018: 256) такође не искључује као могућност да су радни и трпни придев бар у неким говорима утицали један на други у погледу акцента. То свакако јесте прецизније и тачније од горепоменутог Стевовићевог става да су трпни придев и аористни облици 2. и 3. лица једнине утицали на радни придев, имајући у виду да нпр. у говору Пиве и Дробњака радни придев има АО са краткосилазним акцентом чешће него код 2. и 3. лица једнине аориста (Вуковић 1940: 360).

Код Даничића (1925) ситуација са глаголима на *-а-* који имају краткоузлазни акценат у инфинитиву на претпоследњем слогу инфинитивне основе разликује се од каснијих

⁹²⁷ Глагол има два префикса, али има исто акценатско понашање (АО са краткосилазним на првом слогу и АО са инфинитивним акцентом).

⁹²⁸ Даничић (1925: 185) има само *ђткао, ђткала*.

⁹²⁹ Овде смо сврстали наведене глаголе због истог акценатског понашања у презенту и инфинитиву, без обзира на акценат осталих глаголских облика.

⁹³⁰ РСЈ има као подређен АМ *задр́жао, -ала, -ало*.

⁹³¹ РСЈ има као подређен АМ *подр́жао, -ала, -ало*.

⁹³² У оквиру овог типа могу се разликовати подтипови *ђрати-ђрѐм, ла́гати-ла́жѐм* и *звѐктати-звѐкћѐм*.

књижевнојезичких стања. Наиме, никаква АД није постојала, већ су постојали глаголи који су имали или краткосилазни или краткоузлазни акценат у радном придеву, што као прости, што као префигирани, а неки су као префигирани имали краткосилазни акценат на префиксу, док су као прости имали краткоузлазни. Набрајамо типове глагола за које имамо потврде АД у речницима:

1) краткоузлазни акценат на истом месту (према инфинитиву) у простом и префигираном глаголу: неки глаголи друге врсте типа *òрати-òрѐм* (нпр. *звектати*, *грактати*, *дахтати*, *сиктати*, *циктати* и др.), глаголи друге врсте типа *блѐбѐтати-блѐбећѐм*;

2) краткоузлазни акценат у простом (према инфинитиву) и краткосилазни акценат у префигираном глаголу: глаголи пете врсте типа *чìтати-чìтāм*, неки глаголи друге врсте типа *òрати-òрѐм* (нпр. *лагати*, *искати*, *кашљати*, *òрхтати*, *кликтати*, *метати* и др.);

3) краткосилазни акценат у простом и префигираном глаголу: неки глаголи друге врсте типа *òрати-òрѐм* (нпр. *орати*, *глодати*, *ждерати*, *локати*, *пењати*, *дерати*) и типа *смѐјати-смѐјѐм*, глаголи четврте Б врсте типа *кòвати-кòјѐм* и *купòвати-кòпујѐм*, глаголи пете врсте типа *оружати-оружāм* и типа *руковѐдати*, *-āм* и глаголи седме врсте типа *òржати-òржīм*.

Стевановић (1991: 63–66) се слаже са Даничићем поводом свих глагола у овом трећем случају (изузетак је глагол *рвати*, који као прост има краткоузлазни акценат у радном придеву, а у од њега префигираним глаголима би се као особина књижевног језика могла сматрати АД). Поводом глагола у првом случају, Стевановић се слаже са Даничићем, а изузетак су неки префигирани глаголи друге врсте типа *òрати-òрѐм* (нпр. *звектати*, *грактати*, *дахтати*, *сиктати*, *циктати* и др.), где опет сматра да би књижевнојезичка особина била АД. Такође, констатује да се и код глагола друге врсте типа *блѐбѐтати-блѐбећѐм* у говору срећу и АО са краткосилазним акцентом, али ређе, што у простим, што у префигираним глаголима. Слаже се са Даничићем и поводом глагола у другом случају, осим што сматра књижевнојезичком особином АД код неких префигираних глагола друге врсте типа *òрати-òрѐм* (нпр. *лагати*, *искати*, *кашљати*, *òрхтати*, *кликтати*, *метати* и др.).

Глаголи типа *разàслати*, *разàшаљѐм* (настали двоструком префиксацијом глагола *слати* или префиксацијом двосложним префиксом) код Даничића имају само АО радног придева који акценатски одговарају инфинитиву.

Дијахроно гледано, АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (и код простих и код префигираних глагола) нису очекивани у много случајева – у мањини су, а неки од глагола који такве АО имају дијахроно оправдано јесу нпр. *орати*, *ковати*, *сновати*, *рвати* и др., као глаголи старе а. п. с, за коју су карактеристични такви краткосилазни акценти (в. детаљно о дијахроном аспекту акцента радног придева глагола на *-а-* Каповић 2018: 208, 211, 212, 215–217, 226, 245, 250, 252, 255–267). Међутим, и као тако мањински, АО са краткосилазним акцентом шире се на све остале глаголе унутар круга који обухвата глаголе на *-а-* у инфинитиву са краткоузлазним акцентом на претпоследњем слогу инфинитивне основе. Мате Каповић (*idem*: 258–267) истиче да су на ширење АО са краткосилазним акцентом утицале две ствари: поменути глаголи који су дијахроно очекивано имали такве АО и појава да се након сажимања групе *ao* у облику мушког рода једнине јавља фонетско повлачење новог силазног акцента (нпр. **glodāl > *glodäo > *glodô > *glôdô*), које је слично са повлачењем неоциркумфлекса нпр. у типу **korâ > *kôrâ*, осим што код овог типа нема прескакања краткосилазног акцента на први слог префигираних глагола (нпр. *ìскопā ≠ пòглодаo*). Такође, истиче се да се АО са краткосилазним акцентом нису могли толико проширити да је на то утицала само аналогија према глаголима у којима се поменути краткосилазни акценат и очекује, те да је ту велику улогу и одиграла поменута ситуација са сажимањем групе *ao*, што доказује и чињеница да поменутих АО са краткосилазним

акцентом нема у глаголима нпр. на *eo* и др., пошто у њима нема ни сажимања, а занимљиво је да постоје и говори који краткосилазни акценат имају само у мушком роду једине.

У народним говорима из основице срећемо следећу ситуацију:

друга врста

АО типа *ђраo* и *ѓзораo*: Обади (Симић 1978: 36)⁹³³, Љештанско (Тешић 1977: 184)⁹³⁴;

АО типа *ђраo* и *ѓзораo*: Горобиле (Николић 1972: 645), Груза (Стевовић 1969: 628)⁹³⁵, Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 360–361)⁹³⁶, Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425), Каћ (Недељков 1984: 348), Поцерица (Московљевић 1928: 34), србијанско Полимље (Николић 1991: 190), Госпођинци (Поповић 1968: 118);

АО типа *ђраo*: Тршић (Николић 1968: 395);

АО типа *ђраo* и *узђраo*: Ортијеш (Пецо 2007: 415–416)⁹³⁷;

АО типа *ђраo* и *ђраo* и *ѓзораo* и *узђраo*: Ускоци (Станић 1982: 176)⁹³⁸;

АО типа *лагаo* и *налагаo*: Ортијеш (Пецо 2007: 416);

АО типа *лагаo* и *налагаo*: Горобиле (Николић 1972: 645), Груза (Стевовић 1969: 628–629), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 361)⁹³⁹, Обади (Симић 1978: 37), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425), Каћ (Недељков 1984: 348), Поцерица (Московљевић 1928: 34), србијанско Полимље (Николић 1991: 190);

АО типа *лагаo* и *налагаo* и *налагаo*: Ускоци (Станић 1982: 176);

АО типа *лагаo* и *лагаo* и *налагаo*: Госпођинци (Поповић 1968: 118–119);

АО типа *звѐктаo* и *назвѐктаo*: Ортијеш (Пецо 2007: 416)⁹⁴⁰;

АО типа *звѐктаo* и *назвѐктаo*: Груза (Стевовић 1969: 628–629)⁹⁴¹, Обади (Симић 1978: 36–37), Каћ (Недељков 1984: 348);

АО типа *звѐктаo* и *назвѐктаo* и *назвѐктаo*: Ускоци (Станић 1982: 177), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 361–362), Љештанско (Тешић 1977: 184);

АО типа *назвѐктаo* и *назвѐктаo*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425);

⁹³³ Нема пуно примера у грађи, а један глагол одступа, а то је *пењати*, који има краткосилазни акценат као прост у радном придеву (Симић 1978: 36).

⁹³⁴ Потпуно исту ситуацију срећемо као у говору села Обада, што смо напоменули у претходној фусноти (в. Тешић 1977: 184).

⁹³⁵ Глаголи *локати*, *глодати* и *тесати* (и њихови префигирани еквиваленти) не спадају у овај подтип у овом говору (код Даничића спадају) и имају следеће АО радног придева: *глодаo*, *глодала*, *локаo*, *локала*, *полђкала*, *тѐсаo*, *тѐсала*, *ђтесала*. Не спадају ни глаголи *липсати* ни *метати* (наравно, са префигираним еквивалентима), пошто све разлике почињу већ у инфинитиву (Стевовић 1969: 628).

⁹³⁶ Очигледно је слагање са Даничићем, али глаголи *локати*, *пењати*, *претати* и *тесати* у овом говору својим акценатским понашањем прелазе у Даничићеве глаголе подтипа *лагати* (Вуковић 1940: 361).

⁹³⁷ Можемо напоменути да у мушком роду једине срећемо краткосилазни акценат, али то се очито приписује томе што облици мушког рода једине имају сажимање крајње вокалске групе *ao* у *o*, што у овом говору познају и остали глаголи са сажимањем и истоприродним акценатским понашањем у радном придеву (в. Пецо 2007: 415–417).

⁹³⁸ Вреди напоменути да глагол *орати* и *узорати*, као његов префигирани парњак, познају само АО са краткосилазним акценатом на првом слогу (Станић 1982: 176).

⁹³⁹ Мало недоследно, али Јован Вуковић на једном месту истиче поклапање глагола ове групе са Даничићем, а касније истиче да се може чути код префигираних глагола АД, али не тако често. Такође, истиче да различити префигирани глаголи од истога простог умеју да имају и различито акценатско понашање у радном придеву – неки ће имати само АО са краткоузлазним акценатом на основи, а неки АО са краткосилазним акценатом на првом слогу (в. Вуковић 1940: 361–363).

⁹⁴⁰ Нема сумње да у говору Ортијеша ова група глагола има овакво понашање, какво има и код Даничића, кад су већ све друге групе глагола чувале акценат и место акцента инфинитива у радном придеву, мада Пецо неке информације о овим глаголима даје када глагол *звектати* (из ове групе) грешком сврстава међу Даничићеве глаголе који кад су прости чувају инфинитивно акценатско понашање, а кад су префигирани имају краткосилазни акценат на првом слогу (глаголи подтипа *лагати*) (в. Пецо 2007: 416).

⁹⁴¹ На основу глагола *заграктати* у грузанском говору (Стевовић 1969: 628–629) може се закључити да глаголи овог подтипа имају исто понашање као глаголи подтипа *лагати*; дакле, прилазе том подтипу својим акценатским понашањем у радном придеву.

четврта Б врста

АО типа *кòвао* и *йсковао*: Горобиле (Николић 1972: 645), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 369), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425), Каћ (Недељков 1984: 349–351), Поцерица (Московљевић 1928: 34), србијанско Полимље (Николић 1991: 190);

АО типа *йсковао*: Тршић (Николић 1968: 395);

АО типа *кòвао* и *искòвао*: Ортијеш (Пецо 2007: 417);

АО типа *купòвао* и *накупòвао*: Ортијеш (Пецо 2007: 417);

АО типа *кўповао*: Тршић (Николић 1968: 395), Колубара (Николић 1969: 30), Обади (Симић 1978: 36), Љештанско (Тешић 1977: 184), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425), србијанско Полимље (Николић 1991: 190);

АО типа *кўповао* и *нăкўповао*: Каћ (Недељков 1984: 351);

АО типа *кўповао* и *купòвао*: Ускоци (Станић 1982: 180)⁹⁴²;

пета врста

АО типа *чїтао*: Мачва (Николић 1966: 227);

АО типа *чїтао* и *прòчитао*: Тршић (Николић 1968: 395), Горобиле (Николић 1972: 645)⁹⁴³, Гружа (Стевовић 1969: 627), Обади (Симић 1978: 37)⁹⁴⁴, Љештанско (Тешић 1977: 184), Каћ (Недељков 1984: 345–346);

АО типа *чїтао* и *чїтао* и *прòчитао*: Госпођинци (Поповић 1968: 120–121);

АО типа *чїтао* и *чїтао* и *прòчитао* и *прочїтао*: србијанско Полимље (Николић 1991: 190–191), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 425–426);

АО типа *чїтао* и *прòчитао* и *прочїтао*: Ускоци (Станић 1982: 175, 176, 179, 180), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 365–369)⁹⁴⁵, Колубара (Николић 1969: 30);

АО типа *чїтао* и *прочїтао*: Ортијеш (Пецо 2007: 416–417);

АО типа *чїтао* и *прòчитао*: Поцерица (Московљевић 1928: 37)⁹⁴⁶;

АО типа *òружао* и *нăоружао*: Каћ (Недељков 1984: 346);

АО типа *оружао* и *наоружао* и *нăоружао*: Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 363–365);

АО типа *оружао* и *òружао* и *нăоружао* и *наоружао*: Љештанско (Тешић 1977: 184)⁹⁴⁷, Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426), Ускоци (Станић 1982: 178–179);

АО типа *оружао* и *òружао* и *нăоружао*: Обади (Симић 1978: 37), србијанско Полимље (Николић 1991: 191–192);

АО типа *òружао* и *оружао*: Поцерица (Московљевић 1928: 37);

АО типа *òружао*: Госпођинци (Поповић 1968: 121);

седма врста

⁹⁴² Нема података за префигиране глаголе, али рекло би се на основу свега да је несумњиво иста АД присутна и у префигираним глаголима.

⁹⁴³ За глагол *чешљати* наводи се да има краткосилазни акценат у радном придеву овог говора (Николић 1972: 645). Рекло би се да нам то пре указује на посебно понашање овог глагола него на АД у радном придеву глагола типа *читати*, с обзиром на то да се и не наводи уз глаголе типа *читати*, већ посебно, а и зато што је познато да глагол *чешљати* краткосилазни акценат има у презенту у појединим народним говорима. Не знамо како је за овај говор, мада на основу глагола *копати* (*idem*: 646) није немогуће да у презенту и овог глагола срећемо краткосилазни акценат, али то није толико важно колико би био акценат инфинитива, који, нажалост, не налазимо у материјалу овог говора.

⁹⁴⁴ Вредно је помена да само глагол *читати* има и, као ређи, дублетни АО са краткосилазним акцентом (Симић 1978: 37).

⁹⁴⁵ Већина глагола има овакво акценатско понашање, али има префигираних глагола, и то не мали број, који не познају АД, већ имају или АО са краткоузлазним акцентом на основи или АО са краткосилазним акцентом на првом слогу (в. Вуковић 1940: 365, 366, 368, 369).

⁹⁴⁶ Изузетак је прости глагол *мотати*, који има и радни придев са краткоузлазним акцентом (Московљевић 1928: 37).

⁹⁴⁷ Толико је разнолика ситуација у овом говору да није лако одредити понашање глагола овог акценатског типа у глобалу, пошто постоје и глаголи који имају дублетну ситуацију само када су префигирани, већина не; постоје глаголи који као прости познају АД, а као префигирани не; постоје и они који као прости имају или АО са краткоузлазним акцентом или АО са краткосилазним акцентом (Тешић 1977: 184).

АО типа *држао*: Обади (Симић 1978: 36), Љештанско (Тешић 1977: 184), Каћ (Недељков 1984: 337), Поцерица (Московљевић 1928: 37);

АО типа *држао* и *здржао*: Тршић (Николић 1968: 395)⁹⁴⁸, Горобиле (Николић 1972: 645), Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 360), Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 426), србијанско Полимље (Николић 1991: 192), Госпођинци (Поповић 1968: 124);

АО типа *држао* и *здржао*: Ортијеш (Пецо 2007: 415);

АО типа *држао* и *држао* и *здржао* и *здржао*: Ускоци (Станић 1982: 175–177)⁹⁴⁹.

Ако имамо на уму да постоји могућност да и глаголи типа *куповати* изворно имају АО са краткосилазним акцентом у облицима радног придева, што је могуће, по Дибоу (1981: 201, у табели), и ако погледамо стање у народним говорима из основице, види се да глаголи типа *орати*, *ковати*, *куповати* и *држати* најдоследније имају АО са краткосилазним акцентом (имају такве АО и у простим и у префигираним глаголима, а не само у једним од њих, како уме да буде код глагола других типова), а то су већином баш они глаголи код којих се то и очекује са историјскограматичког становишта. Међутим, оно што је занимљиво, то је велика доследност глагола седме врсте типа *држати* у поседовању поменутих АО. Интересантно је то зашто баш они да показују толику разлику у односу на друге глаголе других глаголских врста, кад се већ ни код њих као ни код тих других глагола изворно не очекују краткосилазни акценти.

У народним говорима срећу се различити АО, шарена ситуација, посебно за просте глаголе, али је приметно да код префигираних глагола доминира тип АО са краткосилазним акцентом, а види се и да се у неким типовима глагола народни говори већином слажу са Даничићем (глаголи седме врсте типа *држати-држѝм*, глаголи четврте Б врсте типа *кdvати-кvѝѝм*, неки глаголи друге врсте типа *орати-орѝм* (у које спада глагол *лагати*)). На основу свега, може се рећи да је ситуација на синхронном плану доста измешана и да нема потребе залазити у ситнице и успостављати различите нормативне статусе за глаголе различитих глаголских врста и за различите типове глагола, већ успоставити равноправну АД за све, што за просте, што за префигиране (за које код неких глагола АД јесте карактеристичнија), без обзира на различит степен оправданости код различитих глагола.

⁹⁴⁸ Нема података за префигиране глаголе ове групе, али верујемо да је несумњив краткосилазан акценат на првом слогу.

⁹⁴⁹ АО за просте глаголе са краткоузлазним акцентом је ређи, како каже Милија Станић, а ми додајемо да је, на основу грађе за тај говор, приметно да га неки глаголи ни немају (в. Станић 1982: 175–177).

14. ПРЕЗЕНТСКА АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ТИПА *ЖЕЉИМО* И *ЖЕЉИМО*

У овај ТАД спадају глаголи који имају краткоузлазни акценат на претпоследњем слогу презентског облика и поста акценатску дужину на последњем слогу (небитан је укупан број слогова). Под овим презентским обликом подразумевамо облике свих лица једине, а код неких глагола ту се рачуна и треће лице множине. АД се јавља у првом и другом лицу множине.

Стање у речницима⁹⁵⁰ је следеће:

прва врста

бости (и РМС), *грести*, *догрести*, *забости*, *пећи*, *плести* (и РМС);

друга врста

дозвати, *заревати*, *звати*, АО *изабèрèм*, АО *изапèрèм*, АО *побèрèм* (подређен је АО типа *побèрèмо*, вероватно грешком), *рвати* (само РМС);

пета врста

венчати, *вслати*, *гласати*, *гомилати*, *гутати*, *дежурати*, *добауљати*, *докончати*, *докотрљати*, *доплутати*, *дочитати* (и РМС), *извијугати*, *изгласати*, *израчунати*, *имати* (и РМС), *кирицијати*, *ковитлати*, *лакрдидјати*, *листати* (и РСЈ), *мотати* (и РМС), *набрбљати*, *обећати* (и РМС), *окопати*, *подивљати*, *потрпати* (само РСЈ), *прерачунати* (само РСЈ), *прочитати* (само РСЈ), *рачунати* (само РСЈ), *читати* (само РСЈ);

шеста врста

борити (само РМС), *веселити*, *гнојити*, *гојити*, *гостити*, *губити*, *ђаволити*, *желети*, *заднити*, *залетети*, *затутњити*, *звонити*, *зеленети*, *знојити*, *кројити* (и РСЈ), *крстити*, *летети* (и РМС), *ловити*, *ложити*, *ломити*, *множити*, *одаднити*, *ођаволити*, *појити*;

седма врста

добежати, *достајати*, *дотрчати*, *држати*, *задржати*, *заспати*, *затрчати*, *избројати*, *лежати* (и РСЈ), *стајати* (само РСЈ).

Види се да овај ТАД имају и прости и префигирани глаголи, и то свих глаголских врста осим треће и четврте.

Даничић (1925) нема АД код ових глагола, већ има само АО са дугоузлазним акцентом. Изузеци су код Даничића (*idem*: 93, 187) глаголи прве врсте акценатског типа *пећи-пèчèм*, који познају АД, и глаголи друге врсте типа *смејати-смејèм*, који имају само АО који се слажу са АО из једине.

Синхроно гледано, тип АО са дугоузлазним акцентом представљао би резултат акценатске алтернације која подразумева комбинацију краткоузлазног акцента на претпоследњем слогу и поста акценатске дужине на последњем слогу у једном од облика речи и појаву у неком другом облику (за један слог дужем) парадигме исте речи дугоузлазног акцента на слогу који је био под дужином (исп. Николић 1970: 19–22). Тип АО првог и другог лица множине који је једнак АО из једине аналошки је баш према тим АО (в. Белић 1952: 149–150).

Каповић (2018: 173, 225, 236, 249) посебно за глаголе различитих врста указује шта је изворан тип АО и може се видети да је за већину глагола изворан тип АО са

⁹⁵⁰ Као илустрацију стања у речницима наводимо само неке примере из наше ексерпирание грађе (то важи за сваку глаголску врсту), пошто нема потребе наводити све примере који дају исте податке. Нећемо се бавити изузецима који немају АД (циљ је и овде приказати уопштenu слику појаве АД). Такође, пошто акценатске податке за прво и друго лице множине презента махом даје само РСАНУ, ми иза примера нећемо наводити да је то потврда из РСАНУ, пошто се подразумева. Када пример буде потврђен и у још неком речнику, додаваћемо га у заграду самог (РСАНУ се подразумева), а ако потврда буде само РСЈ или РМС, а не РСАНУ, онда у загради назначавамо да је потврда само РСЈ или РМС.

(дуго)узлазним⁹⁵¹ акцентом на претпоследњем слогу. На изворност тог типа АО указују и други аутори (нпр. в. Белић 1952: 149 и Стевановић 1991: 37).

У народним говорима из основице срећемо следеће:

АО типа *летімо*: Гружа (Стевовић 1969: 631–635)⁹⁵², Срем (Николић 1964: 288, 290–293, 296, 297, 299–301), Горобилје (Николић 1972: 646), Тршић (Николић 1968: 395–396), стари Нови Сад (Стокин 2009: 205–207, 211)⁹⁵³, Колубара (Николић 1969: 30–32), Мачва (Николић 1966: 227–231), Каћ (Недељков 1984: 331, 333, 336, 337, 340–343, 345, 346, 349, 350)⁹⁵⁴, Драгачево (Ђукановић 1995: 121–122), Поцерица (Московљевић 1928: 41–48), Пљевља (Ружичић 1927: 150–155), Госпођинци (Поповић 1968: 115, 116, 120, 122–124);

АО типа *лётімо*: Лапачко поље (Драгичевић 2009: 346), Ортијеш (Пецо 2007: 408–410), Обади (Симић 1978: 37), западна Босна (Дешић 1976: 210);

АД типа *летімо* и *лётімо*: Ускоци (Станић 1982: 168)⁹⁵⁵, србијанско Полимље (Николић 1991: 165–166)⁹⁵⁶, Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 413)⁹⁵⁷, источна Херцеговина (Вушовић 1927: 62, 64)⁹⁵⁸, Пива и Дробњак (Вуковић 1940: 320–327)⁹⁵⁹, Љештанско (Тешић 1977: 185).

Из приложеног дијалектолошког материјала јасно се види да су АО са дугоузлазним акцентом распрострањенији у српским народним говорима из основице књижевног језика. Што се тиче саме правилности у географској расподели, недвосмислено је да су искључиво АО са дугоузлазним акцентом карактеристични за (југо)источније говоре (шумадијско-

⁹⁵¹ *Дуго-* смо ставили у заграду, пошто постоје глаголи (глаголи прве врсте типа *пѣћу-пѣчѣм*) који имају као изворан краткоузлазни акценат на претпоследњем слогу (Каповић 2018: 173), али то је у принципу исто, занемари ли се квантитет.

⁹⁵² У грузанском говору могу се срести само АО са дугоузлазним акцентом, а исто акценатско понашање важи за глаголе свих врста; такође, префигирани глаголи, уколико задржавају акценат на основи, имају исто понашање као и непрефигирани, што значи да слоговна структура није битна, а то показују и разносложни непрефигирани глаголи (Стевовић 1969: 631–635).

⁹⁵³ Занимљиво, глагол *ићи* одступа једини од оваквог понашања, и то тиме што познаје само АО са краткоузлазним акцентом на првом и дужином (која се некад и губи) на другом слогу (*идѣмо, идѣте*) (Стокин 2009: 206).

⁹⁵⁴ У говору Каћа срећемо као и у говору Новог Сада исту појаву да од оваквог акценатског понашања одступа само глагол *ићи* тиме што познаје само АО са краткоузлазним акцентом на првом и дужином на другом слогу (Недељков 1984: 333).

⁹⁵⁵ Важи за све глаголске врсте, како грађа показује, а чешћи су АО са дугоузлазним акцентом (в. Станић 1982: 168). Међутим, занимљиво је понашање глагола *провесѣлити*, који поред презента *провесѣлімо* има и презент *провесѣлімо*, али не и с њим дублетно *провесѣлімо* (*idem*: 169). О томе нам ништа не говоре префигирани глаголи (не рачунамо ту нпр. *сазнати, продати* и сл., који су због слоговне структуре презента у равни већине непрефигираних), пошто се множински облици не наводе код већине глаголских врста, а свакако код појединих глаголских врста ову АД не можемо ни очекивати, кад већ код префигираних глагола у јединским лицима добијамо померање краткоузлазног акцента из непрефигираног глагола на префикс (каквог год квалитета био кад се пренесе), па ту није ни могуће акценатско понашање које развија анализирану АД.

⁹⁵⁶ И у овом говору су чешћи АО са дугоузлазним акцентом, а исто акценатско понашање важи за глаголе свих врста; такође, префигирани глаголи, уколико задржавају акценат на основи, имају исто понашање као и непрефигирани, што значи да слоговна структура није битна, а то показују и разносложни непрефигирани глаголи (Николић 1991: 165–166).

⁹⁵⁷ Значајно је напоменути да у источном делу ове области преовладавају АО са дугоузлазним акцентом, док у западном делу доминирају ови аналошки АО (Марковић 2011: 413).

⁹⁵⁸ Нема материјала за овај говор, осим два глагола, па и није меродаван.

⁹⁵⁹ Прилично је занимљиво и неочекивано то да у овом говору све глаголске врсте карактерише само АО са дугоузлазним акцентом (и у префигираним глаголима ако немају померање акцента на префикс већ у јединским лицима, наравно, не рачунајући у презенту једносложне просте глаголе типа *знати, дати* и сл.), а једина АД је приметна код глагола шесте врсте (остаје упитно како је у седмој врсти, пошто и ту имамо презент на *-и-*), где једино срећемо ту АД код већине глагола, а још радикалнију ситуацију срећемо код префигираних глагола од простих и у презенту једносложних глагола (нпр. *сазрети* и *уснити*), где постоје само АО аналогни онима из једине; дакле, са краткоузлазним акцентом на првом слогу и дужином на другом (в. Вуковић 1940: 136–143).

војвођанске говоре, неке источнохерцеговачке говоре у Црној Гори и западној Србији), док су искључиво аналошки АО везани за западније говоре српског језика (оне у Босни и Херцеговини, као и Хрватској). Прелазна зона би свакако ишла линијом најзападнијих говора западне Србије, а обухватала би и већину источнохерцеговачких говора у Црној Гори. За прелазну зону је карактеристична АД. Слично смо већ истицали раније (в. Степановић 2018в: 12), а слично је приметио и Стевановић (1991: 38–39), и то када мисли да се за глаголе *читати*, *гласати*, *звати*, *учити* и *седети* у више говора који чине основицу користи тип АО са дугоузлазним акцентом (карактеристичан у источним областима, али и говорима даље на југозападу), а да је други тип АО преовлађујући у културним центрима западних и централних области говора који улазе у основицу.

Када се све узме у обзир, може се рећи да оба типа АО заслужују да буду део норме, иако је очигледно да је одређена предност свакако на страни типа АО са дугоузлазним акцентом.

15. ПРЕЗЕНТСКА АКЦЕНАТСКА ДУБЛЕТНОСТ ГЛАГОЛА ХТЕТИ У НЕГАЦИЈИ

Треће лице множине презента глагола *хтети* у негацији у РМС гласи *нѣћѣ* и *нѣћѣ*, што је у несагласју са еквивалентним *хѡћѣ*.

У народним говорима из основице срећемо:

АО *нѣћѣ*: Ускоци (Станић 1982: 165), Поцерица (Московљевић 1928: 42), Љештанско (Тешић 1977: 185);

АО *нѣће*: Горобилје (Николић 1972: 646);

АО *нѣћѣ* и *нѣће*: Ужичка Црна гора (Марковић 2011: 419);

АО *нѣћѣ*: Обади (Симић 1978: 38), Лапачко поље (Драгичевић 2009: 346);

АО *нѣће* и *нѣћѣ* и *нѣћѣ* и *нѣће*: србијанско Полимље (Николић 1991: 177).

Видимо да је чешћи АО *нѣћѣ* (са дужином или без ње).

АО *хѡћѣ* и *нѣћѣ* су настали према АО већине осталих лица, где имамо силазне акценте (не у свим говорима) (в. Каповић 2018: 277).

16. СИНТЕЗА 1: ЛЕКСИКОГРАФСКИ СЛУЧАЈЕВИ СЛАГАЊА И НЕСЛАГАЊА

Овде ћемо навести уопштене случајеве⁹⁶⁰ које срећемо, а тичу се слагања и неслагања међу речничким решењима.

1. Сви речници познају равноправну АД: *бријати, верати, грготати, дрвенити, запретати, изруковати, искретати, испретати, капнути, маитати, метнути, мијаукати, подметати.*

2. Два речника познају равноправну АД, а један не познаје АД: *дајем, дезинфиковати, затестерити, изокретати, крхати, манисати, надметати, надометати, насмехнути.*

3. Један речник познаје равноправну АД, а два уопште не познају АД: *добасати, дометати, дотицати, забријати, засумпорити, изметати, исклесати, исмејати, клесати, кодификовати, оклесати, оклизнути.*

4. Један има неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а два имају равноправну АД: *вирнути, жалостим, зберем, изаберем, изаперем, изберем, какотати, ленствовати, мољакати, наглим, нарезуцкати, оквалификовати.*

5. Два имају неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а један има равноправну АД: *берем, набацити, натрапати, пирим.*

6. Један има неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а два немају уопште АД: *бичевати, братовати, деверовати, дудукати, задрндати, запирим, зарудим, играти, куснути, локати, мајати, мукнути, олизнати, подухнути, позаборављати, смејем.*

7. Два имају неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а један нема уопште АД: *боловати, добацити, оберем, одбацити, побацити, подбацити.*

8. Један има равноправну АД, други неравноправну АД, а трећи нема уопште АД: *брботати, бризнути, брундати, војевати, дошапнути, дрндати, заметати, заперем, квалификовати, летнути, либим, липсати, наберем, оперем.*

⁹⁶⁰ Примере наводимо у глаголском облику у ком се АД јавља и не акцентујемо их, пошто су обрађени и акцентовани на одговарајућем месту.

17. СИНТЕЗА 2: АКЦЕНАТСКИ ОДНОС МОТИВНЕ РЕЧИ И ГЛАГОЛА

Овде наводимо најтипичније случајеве акценатског односа мотивне речи и глагола, а случајеви се овде посматрају само из синхроне перспективе.

1. Суфиксација

А) АД мотивне речи у вези са АД глагола:

а̀постоловати и *а̀постоловати*, *-лујѐм* = *а̀постол* и *а̀постол* (РСАНУ, РСЈ)

бљљзгати, *-а̀м* и *бљљзгати*, *бљљзга̀м* = *бљљзга* и *бљљзга* (РСАНУ)

га̀јтанити и *га̀јтанити*, *-ѝм* = *га̀јтан* и *га̀јтан* (РСАНУ, РМС)

гла̀збити (*гла̀збити*), *-ѝм* = *гла̀зба* (*гла̀зба*) (РСАНУ)

дѐвичити и *дѐвичити*, *-ѝм* = *дѐвица* и *дѐвица* (РСАНУ)

зу̀лумити и *зу̀лумити*, *-ѝм* = *зу̀лум* и *зу̀лум* (РСАНУ)

ку̀глати, *-а̀м* и *ку̀глати*, *ку̀гла̀м* = *ку̀гла* (*ку̀гла*) (РСАНУ)

ма̀шитати и *ма̀шитати*, *-а̀м* = *ма̀шита* и *ма̀шита* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

на̀поличити и *на̀поличити*, *-ѝм* = *на̀полица* и *на̀полица* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

ту̀ткалити и *ту̀ткалити*, *-ѝм* = *ту̀ткало* и *ту̀ткало* (РМС, РСЈ)

Б) АД мотивне речи, а у глаголу одсуство АД:

га̀личити, *-ѝм* ≠ *га̀лица* и *га̀лица* (РСАНУ)

В) АД глагола, а мотивна реч нема АД:

бра̀здати, *-а̀м* и *бра̀здати*, *бра̀зда̀м* ≠ *бра̀зда* (РСАНУ, РМС)

жр̀твовати и *жр̀твовати*, *-вујѐм* ≠ *жр̀тва* (РСАНУ)

зр̀цалити (*зр̀цалити*), *-ѝм* ≠ *зр̀цало* (РСАНУ)

кдр̀ичити и *кдр̀ичити*, *-ѝм* ≠ *кдр̀ица* (РСАНУ, РСЈ)

кр̀ошињати и *кр̀ошињати*, *-а̀м* ≠ *кр̀ошиња* (РСАНУ)

плѐшивити и *плѐшивити*, *-ѝм* ≠ *плѐшив* (РМС)

скѝјати и *скѝјати*, *-а̀м* ≠ *скѝја* (РМС)

стдр̀инити и *стдр̀инити*, *-ѝм* ≠ *стдр̀ина* (РМС, РСЈ)

2. Префиксација

А) АД и у простом и у префигираном глаголу:

бра̀здати, *-а̀м* и *бра̀здати*, *бра̀зда̀м* = *избра̀здати*, *-а̀м* и *избра̀здати*, *избра̀зда̀м* (РСАНУ)

вѐрати и *вѐрати*, *вѐрѐм* = *до̀верати* и *до̀верати*, *до̀верѐм* (РСАНУ, РМС, РСЈ)

га̀јтанити и *га̀јтанити*, *-ѝм* = *ога̀јтанити* и *ога̀јтанити*, *-ѝм* (РСАНУ, РМС)

ђѝкати, *-а̀м* и *ђѝкати*, *ђѝка̀м* = *ѝжђѝкати*, *-а̀м* и *ѝжђѝкати*, *ѝжђѝка̀м* (РМС, РСЈ)

квалѝфиковати и *квалѝфиковати*, *-кујѐм* = *дисквалѝфиковати* и *дисквалѝфиковати*, *-кујѐм* (РСЈ)

клѝзнути, *-нѐм* и *клѝзнути*, *клѝзнѐм* = *исклѝзнути*, *исклѝзнѐм* и *исклѝзнути*, *-нѐм* (РСАНУ, РСЈ)

кдр̀ичити и *кдр̀ичити*, *-ѝм* = *раскдр̀ичити* и *раскдр̀ичити*, *-ѝм* (РСЈ)

кр̀ечити и *кр̀ечити*, *кр̀е́чѐм* = *о̀кречити* и *о̀кречити*, *о̀кречѐм* (РМС, РСЈ)

плѐснивити и *плѐснивити*, *-ѝм* = *за̀плеснивити* и *за̀плеснивити*, *-ѝм* (РСАНУ, РМС)

тѐретити и *тѐретити*, *-ѝм* = *оптѐретити* и *оптѐретити*, *-ѝм* (РСЈ)

Б) АД у простом, а не у префигираном глаголу:

бра̀здати, *-а̀м* и *бра̀здати*, *бра̀зда̀м* ≠ *избра̀здати*, *-а̀м* (РМС)

брѝјати и *брѝјати*, *брѝјѐм* ≠ *за̀бријати*, *за̀бријѐм* (РМС, РСЈ)

ва̀гнути, *ва̀гнѐм* и *ва̀гнути*, *-нѐм* ≠ *изва̀гнути*, *изва̀гнѐм* (РСЈ)

дѐсити (*дѐсити*), *дѐсѝм* ≠ *за̀десити*, *-ѝм* (РСАНУ)

ја̀гмити и *ја̀гмити*, *-ѝм* ≠ *разја̀гмити*, *разја̀гмѝм* (РМС)

јѐдрити и *јѐдрити*, *-ѝм* ≠ *зајѐдрити*, *зајѐдрѝм* (РМС)

јѐздити и *јѐздити*, *-ѝм* ≠ *зајѐздити*, *-ѝм* (РМС, РСЈ)

кваліфіковати (кваліфіковати), -кујѐм ≠ дискваліфіковати, -ујѐм (РСАНУ)
крѣчити и крѣчити, крѣчѝм ≠ дѡкрѣчити, -ѝм (РМС)
трѣскати, -ѝм и трѣскати, трѣскѝм ≠ нѡтрѣскати, -ѝм (РМС, РСЈ)
В) АД у префигираном глаголу, али не и у простом:
брѡздати, -ѝм ≠ избрѡздати, -ѝм и избрѡздати, ѝзбрѡздѝм (РСЈ)
каснити, -ѝм ≠ закаснити, -ѝм и закаснити, закаснѝм (РСАНУ, РМС)
кваліфіковати, -ујѐм ≠ окваліфіковати и окваліфіковати, -кујѐм (РМС)
користити, -ѝм ≠ искористити, -ѝм и искорѝстити, -ѡрѝстѝм (РМС)
коричити, -ѝм ≠ укоричити и укоричити, -ѝм (РМС)
лѣмити, -ѝм ≠ прилѣмити и прилѣмити, прилѣмѝм (РСЈ)
мукнути, мукнѝм ≠ замукнути, -нѝм и замукнути, замукнѝм (РСАНУ, РМС)
плѣскати, -ѝм ≠ ѝсплѣскати, -ѝм и исплѣскати, ѝсплѣскѝм (РСАНУ, РМС)
пустити, пустѝм ≠ напустити и напустити, напустѝм (РМС)
смејати, -јѐм ≠ ѝсмејати и исмејати, -јѐм (РМС)

18. СИНТЕЗА 3: ТИПОВИ АКЦЕНАТСКЕ ДУБЛЕТНОСТИ

I. Друга врста

1. мау́кати, ма̀учѐм : мау́кати, ма̀уѐм (замау́кати, зам̀аучѐм : замау́кати, зам̀ауѐм)
2. мијау́кати, -а̀уѐм : мијау́кати, -а̀уѐм (замијау́кати, -а̀уѐм : замијау́кати, -а̀уѐм)
3. сѣзати, сѣжѐм : сѣзати, сѣжѐм (досѣзати, д̀осѣжѐм : д̀осезати, д̀осежѐм)
4. бр̀ијати : бр̀ијати, бр̀ијѐм (обр̀ијати : об̀ријати, об̀ријѐм)
5. м̀ири́сати : м̀ири́сати, м̀ири́иѐм (ом̀ири́сати : ом̀ири́сати, ом̀ири́иѐм)
6. ка̀котати, -о̀ћѐм : ка̀котати, ка̀коћѐм (иска̀котати, -о̀ћѐм : иска̀котати, -ка̀коћѐм)
7. ло́кати, ло̀чѐм : ло́кати, ло̀чѐм (изло́кати, из̀лочѐм : изло́кати, из̀лочѐм)
8. ма̀нисати : ма̀нисати, -и́иѐм
9. сме́јати : сме́јати, -јѐм (исме́јати : исме́јати, -јѐм)
10. бр̀ати, бѐрѐм : бѐрѐм (у̀брати, у̀берѐм : у̀берѐм)

II. Трећа врста

1. арлау́кнути, -а̀укнѐм : арлау́кнути, -а̀укнѐм
2. мјау́кнути, м̀јау́кнѐм : мјау́кнути, м̀јау́кнѐм (замјау́кнути, зам̀јау́кнѐм : замјау́кнути, зам̀јау́кнѐм)
3. го̀ракнути, -нѐм : го̀ракнути, го̀ракнѐм
4. блѐ́снути, блѐ́снѐм : блѐ́снути, -нѐм (заблѐ́снути, заблѐ́снѐм : заблѐ́снути, -нѐм)
5. вѐнути : вѐнути, вѐнѐм (увѐнути : у̀венути, у̀венѐм)
6. гр̀окнути, гр̀окнѐм : гр̀окнути, гр̀окнѐм
7. ри́зикнути : ри́зикнути, ри́зикнѐм

III. Четврта Б врста

1. де́кламовати : де́кламовати, -ујѐм (изде́кламовати : изде́кламовати, -ујѐм)
2. кљ̀увати : кљ̀увати, кљ̀ујѐм (искљ̀увати : искљ̀увати, искљ̀ујѐм)
3. пр̀азновати : пр̀азновати, -ујѐм (отп̀разновати : отп̀разновати, -ујѐм)
4. девој̀ковати, девој̀кујѐм : девој̀ковати, -ујѐм
5. са̀ветовати : са̀ветовати, -ујѐм (поса̀ветовати : поса̀ветовати, -ујѐм)
6. де́јствовати : де́јствовати, -ујѐм (изде́јствовати : изде́јствовати, -ујѐм)
7. бе́ћаровати, -ујѐм : бе́ћаровати, бе́ћарујѐм
8. а̀ктуализовати : а̀ктуализовати, -ујѐм
9. вока́лизовати : вока́лизовати, -ујѐм
10. ква́лификовати : ква́лификовати, -ујѐм (доква́лификовати : доквал̀ификовати, -ујѐм)
11. ру́ковати, ру́кујѐм : ру́ковати, ру́кујѐм (изру́ковати, изру́кујѐм : изру́ковати, изру́кујѐм)
12. жи́вовати : жи́вовати, жи́вујѐм
13. де́веровати, -ујѐм : де́веровати, -ѐрујѐм

IV. Пета врста

1. ами́нати : ами́нати, -а̀м
2. махн̀итати, ма̀хн̀ита̀м : махн̀итати, -а̀м (замахн̀итати, -ма̀хн̀ита̀м : замахн̀итати, -а̀м)
3. ли́њати, -а̀м : ли́њати, ли́ња̀м (оли́њати, -а̀м : оли́њати, оли́ња̀м)
4. г̀издати, -а̀м : г̀издати, г̀изда̀м (наг̀издати, -а̀м : наг̀издати, наг̀изда̀м)
5. ба́сати : ба́сати, -а̀м (на́басати : на́басати, -а̀м)
6. и́грати : и́грати, и́гра̀м (заи́грати : заи́грати, заи́гра̀м)
7. др̀ндати : др̀ндати, -а̀м (одр̀ндати : од̀рндати, -а̀м)
8. пе́глати, пе́гла̀м : пе́глати, -а̀м (опе́глати, оп̀егла̀м : опе́глати, -а̀м)

9. брѹндати : брѹндати, -āм (забрѹндати : забрѹндати, -āм)
10. ва̑ушкати : ва̑ушкати, -āм
11. да̑ирати, -āм : да̑ирати, да̑ирāм
12. десѣтинати : десѣтинати, -āм
13. заборāвѣати, -āм : заборāвѣати, заборāвѣāм
14. дир̑и̑нцати : дир̑и̑нцати, -āм
15. зарāбошати : зарāбошати, -āм
16. знāменати : знаменати, -āм

V. Шеста врста

A. глаголи односа Е:И

1. гр̑мети : гр̑мети (загр̑мети : загр̑мети), -īм

Б. глаголи односа И:И

1. гарāвити, гарāвīм : гарāвити, -īм (нагарāвити, нагарāвīм : нагаравити, -īм)
2. подтип цигāнити, цигāнīм : циганити, -īм (исцигāнити, исцигāнīм : исциганити, -īм)
3. мр̑годити : мр̑годити, -īм (намр̑годити : намр̑годити, -īм)
4. дѣсити : дѣсити, дѣсīм (удѣсити : удѣсити, удѣсīм)
5. јѣдрити : јѣдрити, -īм (зајѣдрити : зајѣдрити, зајѣдрīм)
6. јѣздити : јѣздити, -īм (дојѣздити : дојѣздити, -īм)
7. азбучити : азбучити, -īм (уазбучити : уазбучити, -īм)
8. амāнетити : амāнетити, -īм
9. шобо̑нѣти : шобо̑нѣти, -īм (зашобо̑нѣти : зашобо̑нѣти, -īм)
10. тѣстерити : тѣстерити, -īм (затѣстерити : затѣстерити, -тѣстерīм)
11. п̑итомити : п̑итомити, п̑итомīм (оп̑итомити : оп̑итомити, -п̑итомīм)
12. образложити, -īм : образложити, -азложīм
13. х̑арчити : х̑арчити, -īм (п̑охарчити : п̑охарчити, -īм)
14. бл̑удничити : бл̑удничити, -īм
15. г̑орчити : г̑орчити, г̑орчīм (ог̑орчити : ог̑орчити, ог̑орчīм)
16. х̑улити, -īм : х̑улити, х̑улīм (исхулити, -īм : исхулити, исхулīм)
17. будāлити : будāлити, -īм (избудāлити : избудāлити, -īм)
18. бок̑орити : бок̑орити, -īм (убок̑орити, -ок̑орīм : убокорити, -īм)
19. кр̑мѣљити, кр̑мѣљīм : кр̑мѣљити, -īм (закр̑мѣљити, закр̑мѣљīм : закрмѣљити, -īм)
20. ва̑пнити, -īм : ва̑пнити, ва̑пнīм (ова̑пнити, -īм : ова̑пнити, ова̑пнīм)
21. ј̑арчити : ј̑арчити, -īм
22. с̑умпорити : сумпорити, -īм (зас̑умпорити : засумпорити, -īм)
23. дневнич̑арити, -нич̑арīм : дневнич̑арити, -īм
24. м̑игољити : м̑игољити, -īм (изм̑игољити : измигољити, -īм)
25. ска̑кољити, -īм : ска̑кољити, ска̑кољīм
26. упр̑истојити, -īм : упр̑истојити, -īм
27. кор̑истити, -īм : кор̑истити, кор̑истīм (искор̑истити, -īм : искор̑истити, искор̑истīм)
28. ж̑ив̑инчити : ж̑ив̑инчити, -īм
29. ма̑г̑арчити, -īм : ма̑г̑арчити, ма̑г̑арчīм (нама̑г̑арчити, -īм : нама̑г̑арчити, нама̑г̑арчīм)
30. загв̑оздити, загв̑оздīм : загв̑оздити, загв̑оздīм
31. б̑очити, б̑очīм : б̑очити, -īм (изб̑очити, изб̑очīм : изб̑очити, изб̑очīм)
32. заив̑ерити, заив̑ерīм : заив̑ерити, заив̑ерīм
33. раз̑умити, раз̑умīм : раз̑умити, -īм (ураз̑умити, ураз̑умīм : ураз̑умити, -īм)
34. ко̑лити, ко̑лīм : ко̑лити, ко̑лīм
35. па̑б̑ирчити : па̑б̑ирчити, -īм (напа̑б̑ирчити : напа̑б̑ирчити, -īм)

36. *грòзничавити, -їм : грòзничáвити, грòзничáвїм (огрòзничавити, -їм : огрòзничáвити, огрòзничáвїм)*

37. *карабасити, -їм : карабáсити, карабáсїм (покарабасити, -їм : покарабáсити, покарабáсїм)*

38. *облагòродити : облагорòдити, облагорòдїм*

39. *ђòнити, -їм : џòнїм*

40. *лúдити, лúдїм (слúдити, -їм : слúдїм (излúдити, -їм : излúдїм))*

41. *свётлити, -їм : свётлїм (засвётлити, -їм : за́свётлїм)*

42. *жалòстити, -їм : жалòстїм (оджалòстити, -їм : -жалòстїм)*

43. *(звòнити, -їм) позвòнити, -їм : пòзвонїм*

44. *(весёлити, -їм) провесёлити, -їм : провèsелїм*

45. *наглúмити, -їм : на́глúмїм*

VI. Седма врста

1. достòјати, -їм : дòстојати, -їм

Приметно је да највише ТАД имају глаголи шесте врсте. ТАД који имају највише глагола шесте врсте су *гарáвити, гарáвїм : гáравити, -їм (нагарáвити, нагарáвїм : на́гаравити, -їм)* (на првом месту) и *хúлити, -їм : хúлити, хúлїм (ìсхулити, -їм : исхúлити, ìсхúлїм)* (на другом месту). ТАД *хúлити, -їм : хúлити, хúлїм (ìсхулити, -їм : исхúлити, ìсхúлїм)* није ограничен само на шесту врсту – среће се и у петој врсти као ТАД *гúздати, -ãм : гúздати, гúздãм (на́гиздати, -ãм : на́гиздати, на́гиздãм)* и обухвата највећи број глагола. И у трећој врсти имамо сродан ТАД – *блèsнути, блèsнèm : блèsнути, -нèm (заблèsнути, заблèsнèm : заблèsнути, -нèm)* и исто обухвата највећи број глагола те врсте. У другој врсти је сродан ТАД *сèзати, сèжèm : сèзати, сèжèm (досèзати, дòсèжèm : дòсезати, дòсежèm)*, али он не обухвата пуно глагола и није најтипичнији за врсту у којој се јавља, за разлику од сродних ТАД у претходне три врсте.

ТАД *мјаúкнути, мјаúкнèm : мјаúкнути, мјаúкнèm (замјаúкнути, замјаúкнèm : замјаúкнути, замјаúкнèm)* из треће врсте и ТАД *маúкати, маучèm : маúкати, маучèm (замаúкати, замáучèm : замаúкати, замáучèm)* из друге врсте сродни су ТАД, а интересантно је да су им заједнички и веома сродни глаголи, који су заправо видски парњаци (нпр. *маукати* и *маукнути, јаукнути* и *јаукати*).

ТАД *блèsнути, блèsнèm : блèsнути, -нèm (заблèsнути, заблèsнèm : заблèsнути, -нèm)* глагола треће врсте у вези је са ТАД *гúздати, -ãм : гúздати, гúздãм (на́гиздати, -ãм : на́гиздати, на́гиздãм)* глагола пете врсте, а повезују их чак и сродни глаголи, и то видски парњаци, где су они свршеног вида трећа глаголска врста, а они несвршеног вида пета врста (*гњурнути : гњурати, жигнути : жигати* и др.).

ТАД *арлаúкнути, -аúкнèm : арлаúкнути, -аúкнèm* глагола треће врсте и ТАД *мијаúкати, -аучèm : мијаúкати, -аучèm (замијаúкати, -аучèm : замијаúкати, -аучèm)* глагола друге врсте сродни су типови који карактеришу мали број глагола, а један пример показује да су им заједнички сродни глаголи, који су заправо видски парњаци (*мијаукати* и *мијаукнути*).

19. ЗАКЉУЧАК

Под акценатском дублетношћу (АД) глагола подразумевамо напоредну употребу два акценатска облика (АО) истог глаголског облика који су истог фонемског састава и који су различито акценатовани, а имају идентично значење и идентичну морфолошку вредност, а притом припадају и истој глаголској врсти. Под АО подразумевамо облик са једном акценатском реализацијом у оквиру једног глаголског облика, а за АМ подразумевамо однос два или више АО морфолошки различитих облика истог или различитих глаголских облика.

I. Грађу смо класификовали у ТАД, и то према Стевановићевим глаголским врстама, а за сваки глагол који је то омогућавао разном грађом и сл. истовремено смо применили неку од анализа: дијахронијску, дијалектолошку, морфофонолошку, фонолошко-творбену и лексикографску анализу, и то сваку по потреби и могућностима.

У складу са тим, сваки глагол (или група глагола) представља засебан случај, те то не можемо истицати у закључку. Овде можемо истаћи само неке уопштене тенденције.

II. Што се тиче лексикографске обраде, увидело се да се речници често међусобно и не слажу у својим решењима, а није ретко да чак нису доследни ни својим решењима. Кад год смо сматрали да имамо довољно података за одређене оправдане закључке, ми смо и истицали наше мишљење какав би нормативни статус оправдано могли да имају одређени АО глагола. Најтипичнији случајеви слагања и неслагања међу речницима су:

1. Сви речници познају равноправну АД.
2. Два речника познају равноправну АД, а један не познаје АД.
3. Један речник познаје равноправну АД, а два уопште не познају АД.
4. Један има неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а два имају равноправну АД.
5. Два имају неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а један има равноправну АД.
6. Један има неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а два немају уопште АД.
7. Два имају неравноправну (са заградом за подређени АО или АМ) АД, а један нема уопште АД.
8. Један има равноправну АД, други неравноправну АД, а трећи нема уопште АД.

III. Што се тиче фонолошко-творбене анализе, али оне која је била строго синхроно оријентисана, запазили су се следећи случајеви:

1. у суфиксацији:

А) АД мотивне речи у вези са АД глагола:

ма̀штати и *ма̋штати*, -а̀м = *ма̀шита* и *ма̋шита* (РСАНУ, РМС, РСЈ);

Б) АД мотивне речи, а у глаголу одсуство АД:

га̀личити, -а̀м ≠ *га̀лица* и *га̋лица* (РСАНУ);

В) АД глагола, а мотивна реч нема АД:

кòричити и *кòричитити*, -а̀м ≠ *кòрица* (РСАНУ, РСЈ);

2. у префиксацији:

А) АД и у простом и у префигираном глаголу:

вèрати и *вèрати*, *вèрѐм* = *дòверати* и *довèрати*, *дòверѐм* (РСАНУ, РМС, РСЈ);

Б) АД у простом, а не у префигираном глаголу:

бр̋јати и *бр̋јати*, *бр̋јѐм* ≠ *зàбријати*, *зàбријѐм* (РМС, РСЈ);

В) АД у префигираном глаголу, али не и у простом:

ка̀снити, -а̀м ≠ *зàкаснити*, -а̀м и *закàснити*, *зàкаснѐм* (РСАНУ, РМС).

IV. За крај, можемо напоменути да ТАД који имају највише глагола шесте врсте јесу *гарáвити, гàрāвѝм : гàравити, -ѝм (нагарáвити, нагàрāвѝм : нàгаравити, -ѝм)* (на првом месту) и *ху̀лити, -ѝм : ху̀лити, ху̀лѝм (ѝсху̀лити, -ѝм : исху̀лити, ѝсху̀лѝм)* (на другом месту), који је и најтипичнији ТАД кад гледамо читав глаголски систем, пошто и у неким другим глаголским врстама највише глагола обухватају баш ТАД који су сродни овом ТАД: у петој врсти то је ТАД *гѝздати, -āм : гѝздати, гѝздāм (нàгиздати, -āм : нагѝздати, нàгѝздāм)*, а у трећој врсти ТАД *блѝснути, блѝснѝм : блѝснути, -нѝм (заблѝснути, заблѝснѝм : заблѝснути, -нѝм)*.

На крају, можемо рећи да због обимности грађе, проблема, а и поступака при анализи, не треба да чуди ако су неки подаци нерегистровани, прескочени и сл. Свакако није могла бити једнака пажња посвећена сваком глаголу у грађи. То оставља простора да се празнине попуне, а грађа се свакако може сагледавати и другачије, а од највећег би значаја било када би се видело данашње стање у већини народних говора из основице, пошто се монографије које смо користили разликују и временом када су рађене (неке су практично настале пре једног века), такође и самим бројем информатора, а претпостављамо и репрезентативношћу самих информатора.

20. ЛИТЕРАТУРА

20.1. ИЗВОРИ

- ВР:** Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*, Беч: Штампарија Јерменскога намастира, 1852.
- ОР:** Мирослав Николић, *Обратни речник српскога језика*, Београд: Палчић, 2000.
- П60:** *Правопис српскохрватскога књижевног језика: са правописним речником*, Нови Сад: Матица српска – Загреб: Матица хрватска, 1960.
- РЈАЗУ:** *Рјечник хрватскога или српскога језика*, I–XXIII, Загреб: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1880–1976.
- РМС:** *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.
- РСАНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, 1–21, Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 1959–2019.
- РСЈ:** *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2018.
- Руски речници:** <https://kartaslov.ru>.
- ЭССЯ:** *Этимологический словарь славянских языков*, 1–, Москва: Наука, 1974–: <http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=essja>.

20.2. ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Белић 1914:** Александар Белић, *Акцентске студије*. Књ. 1. Посебна издања. Српска краљевска академија, књ. 42. Филозофски и филолошки списи, књ. 11, Београд: Српска краљевска академија.
- Белић 1952:** Александар Белић, „Из новије акцентуације (II)“, *Наш језик*, III/5–6, стр. 149–153.
- Белић 2006:** Александар Белић, *Историја српског језика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Вуковић 1940:** Јован Вуковић, „Акцент говора Пиве и Дробњака“, *Српски дијалектолошки зборник*, X, стр. 185–417.
- Вуковић 1972:** Јован Вуковић, „Srpskohrvatska književna akcentuacija i funkcionalnost akcenata i kvantiteta“, *Književni jezik*, 1/1–2, стр. 47–63.
- Вушовић 1927:** Данило Вушовић, „Диалект источне Херцеговине“, *Српски дијалектолошки зборник*, III, стр. 30–70.
- Даничић 1925:** Ђуро Даничић, *Српски акценати*, Посебна издања, књ. LVIII, Филозофски и филолошки списи, књ. 16, Београд – Земун: Графички завод „Макарије“.
- Делаш 2013:** Helena Delaš, *Hrvatska preskriptivna akcentologija*, Zagreb: Pergamena.
- Дешић 1976:** Милорад Дешић, „Западнобосански ијекавски говори“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXI, стр. 1–316+карте.
- Дешић 2004:** Милорад Дешић, „Акцентски дублети у савременом српском језику и Вук–Даничићева акцентуација“, *Српски језик*, IX/1–2, стр. 149–160.
- Дибо 1981:** Владимир Антонович Дыбо, *Славянская акцентология. Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском*, Москва: Наука.
- Дибо 2000:** Владимир Антонович Дыбо, *Морфологизированные парадигматические акцентные системы. Типология и генезис*, Том I, Москва: Языки русской культуры.
- Драгичевић 2009:** Милан Драгичевић, „Акценти ријечи у говору Срба Лапачког поља“, *Српски дијалектолошки зборник*, LVI, стр. 277–371.

- Ђукановић 1995:** Петар Ђукановић, „Говор Драгачева“, *Српски дијалектолошки зборник*, XLI, стр. 1–240.
- Ђукановић 1997:** Петар Ђукановић, „О неким акценатским дублетима у новоштокавским говорима (дијалекатска база и прозодијска норма)“, *Трећи лингвистички скуп „Бошковићеви дани“: радови са научног скупа, Подгорица, 10. и 11. октобар 1995*, стр. 167–173.
- Ившић 1952а:** Стјепан Ivšić, „Око наше ортоерје“, *Jezik*, 1/3, стр. 69–74.
- Ившић 1952б:** Стјепан Ivšić, „Око наше ортоерје“, *Jezik*, 1/4, стр. 105–107.
- Ившић 1952в:** Стјепан Ivšić, „Око наше ортоерје“, *Jezik*, 1/5, стр. 132–135.
- Јанковић 2021:** Ђорђе Јанковић, *Прозодијске алтернације у творби речи и њихова примена у настави српског језика*, докторска дисертација, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Јокановић Михајлов 2012:** Јелица Јокановић Михајлов, *Прозодија и говорна култура*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Јокановић Михајлов 2013:** Јелица Јокановић Михајлов, *Акцент и интонација говора на радију и телевизији*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Каповић 2011а:** Мате Каровић, „Naglasak imenica srednjeg roda u hrvatskom – povijesni razvoj“, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 17, стр. 109–146.
- Каповић 2011б:** Мате Каровић, „The accentuation of i-verbs in Croatian dialects“, *Studies in Slavic and general linguistics*, 37, стр. 109–233.
- Каповић 2015:** Мате Каровић, *Повијест хрватске акцентуације. Фонетика*, Загреб: Matica hrvatska.
- Каповић 2018:** Мате Каровић, „Повијест глаголске акцентуације у штокавском (и шире)“, *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 44/1, стр. 159–285.
- Марковић 2011:** Славољуб Марковић, „Говор Ужичке Црне горе“, *Српски дијалектолошки зборник*, LVIII, стр. 343–668.
- Московљевић 1928:** Милош Московљевић, *Акцентски систем поцерског говора*, Библиотека Јужнословенског филолога, књ. 1, стр. VIII + 110.
- Недељков 1984:** Љиљана Недељков, „Прозодијске особине говора села Каћа“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXX, стр. 267–356.
- Николић 1964:** Берислав Николић, „Сремски говор“, *Српски дијалектолошки зборник*, XIV, стр. 202–413.
- Николић 1966:** Берислав Николић, „Мачвански говор“, *Српски дијалектолошки зборник*, XVI, стр. 183–309.
- Николић 1968:** Берислав Николић, „Тршићки говор“, *Српски дијалектолошки зборник*, XVII, стр. 373–473.
- Николић 1969:** Берислав Николић, „Колубарски говор“, *Српски дијалектолошки зборник*, XVIII, стр. 1–71.
- Николић 1970:** Берислав Николић, *Основи млађе новоштокавске акцентуације*, Библиотека Јужнословенског филолога, н. с., књ. 1, стр. 1–122.
- Николић 1972:** Мирослав Николић, „Говор села Горобила код Ужичке Пожеге“, *Српски дијалектолошки зборник*, XIX, стр. 625–746.
- Николић 1991:** Мирослав Николић, „Говори србијанског Полимља“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXXVII, стр. 1–549.
- Петровић 1973:** Драгољуб Петровић, *О говору Змијања*, Нови Сад: Матица српска.
- Пецо 2007:** Asim Peco, *Govori istočne i centralne Hercegovine*, Sarajevo: Bosansko filološko društvo – Akademija nauka i umjetnosti BiH.
- Пешикан 1963–1964:** Митар Пешикан, „Вуков и Даничићев систем глаголског акцента и његове новије модификације“, *Јужнословенски филолог*, XXVI/1–2, стр. 247–292.
- Поповић 1968:** Иван Поповић, *Говор Госпођинаца у светлости бачких говора као целине*, Београд: Српска академија наука и уметности.

- Радосављевић 2019:** Никола Радосављевић, *Акцентска дублетност именица у савременом српском стандардном језику*, докторска дисертација, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Рамић 2013:** Никола Рамић, „Акцентске вишеструкости у стандардном српском језику“, [in:] М. Ковачевић (ур.), *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. I, *Традиција и иновације у савременом српском језику*, стр. 83–90.
- Ружичић 1927:** Гојко Ружичић, „Акцентски систем пљеваљског говора“, *Српски дијалектолошки зборник*, III, стр. 115–176.
- Симић 1978:** Милорад Симић, „Говор села Обади у Босанском Подрињу“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXIV, стр. 1–124.
- Стакић 2011:** Милан Стакић, „О такозваним неправилним глаголима“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 40/3, стр. 15–36.
- Станић 1965:** Милија Станић, „Акцент аориста ускочког говора према Вуковом“, *Зборник за филологију и лингвистику*, VIII, стр. 201–209.
- Станић 1982:** Милија Станић, „Ускочки акценат“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXVIII, стр. 63–191.
- Станкјевич 1993:** Edward Stankiewicz, *The Accentual Patterns of the Slavic Languages*, Stanford: Stanford University Press.
- Стевановић 1981:** Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма)*. Књ. 1, Београд: Научна књига.
- Стевановић 1991:** Михаило Стевановић, *Књига о акценту књижевног језика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевовић 1969:** Игрутин Стевовић, „Шумадијски говор у Грузи с особитим освртом на акценте“, *Српски дијалектолошки зборник*, XVIII, стр. 401–635.
- Степановић 2018а:** Стефан Степановић, *Акцент глагола прве врсте (однос колубарског говора и књижевног језика)*, мастер рад, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Степановић 2018б:** Стефан Степановић, „Акцент трпног глаголског придева код глагола прве врсте у књижевном језику (у поређењу са колубарским говором)“, *Наш језик*, XLIX/2, стр. 35–51.
- Степановић 2018в:** Стефан Степановић, „О акценатском типу *желим – желимо* и *желимо*“, *Језик данас*, 12, стр. 11–14.
- Степановић 2020:** Стефан Степановић, „Акцент презенте код глагола прве врсте (однос књижевног језика и колубарског говора)“, [in:] М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности*, XI, стр. 39–51.
- Стокин 2009:** Маја Стокин, „Прозодијске особине морфолошких категорија старог Новог Сада“, *Говор Новог Сада*, св. I: *фонетске особине*, стр. 192–214.
- Тешић 1977:** Милосав Тешић, „Говор Љештанског“, *Српски дијалектолошки зборник*, XXII, стр. 159–328.

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Стефан Степановић је рођен 12. јуна 1994. године у Ваљеву. Основно образовање је стекао у ОШ „Милан Ракић“ у Мионици, а средње у Ваљевској гимназији (друштвено-језички смер). Током гимназијског образовања све четири године освајао је награде на Републичком такмичењу из српског језика и језичке културе, те био добитник награде „Доситеја“ Фонда за младе таленте Р. Србије. Захваљујући успесима на поменутим такмичењима, уписао је Филолошки факултет Универзитета у Београду (студијски програм: *Српски језик и књижевност*) без полагања пријемног испита 2013. године. Дипломирао је 14. јуна 2017. године. На истом факултету 15. јуна 2018. године завршио је мастер академске студије (смер: *Српски језик*), одбранивши мастер рад *Акцента глагола прве врсте (односно колубарског говора и књижевног језика)* под менторством доц. др Ане Батас. Од 2019. године ради на *Одсеку за лингвистичка истраживања савременог српског језика и израду Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* Института за српски језик САНУ, најпре у звању истраживача-приправника, а потом у звању истраживача-сарадника.

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Име и презиме аутора: Стефан Степановић

Број досијеа: 18062/Д

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

„Акценатска дублетност глагола у савременом српском књижевном језику“

- резултат сопственог истраживачкограда;
- да дисертација ни у целини ни у деловима није била предложена за стицање дипломе студијских програма других високошколских установа;
- да су резултати коректно наведени;
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора:

У Београду, _____

Прилог 2

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора: Стефан Степановић

Број досијеа: 18062/Д

Студијски програм: Српски језик

Наслов рада: „Акценатска дублетност глагола у савременом српском књижевном језику“

Ментор: др Ана Батас, доцент

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла ради похрањивања у **Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци за добијање академског назива доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис аутора:

У Београду, _____

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

„Акценатска дублетност глагола у савременом српском књижевном језику“

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду, и доступну у отвореном приступу, могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла:

1. Ауторство (CCBY)
2. Ауторство – некомерцијално (CCBY-NC)
- 3. Ауторство – некомерцијално – без прерада (CCBY-NC-ND)**
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (CCBY-NC-SA)
5. Ауторство – без прерада (CCBY-ND)
6. Ауторство – делити под истим условима (CCBY-SA)

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци. Кратак опис лиценци је саставни део ове изјаве).

Потпис аутора:

У Београду, _____
